הלכה · שולחן ערוך · מפרשים · נקודות הכסף

נקודות הכסף על שולחן ערוך יורה דעה

רבי שבתי הכהן [הש"ך]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נקודות הכסף על שולחן ערוך יורה דעה

רבי שבתי הכהן [הש"ך]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נקודות-הכסף-על-שולחן-ערוך-יורה-דעה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 7
סימן ב 8
סימן ד 10
סימן ה 10
סימן ו 11
סימן י 11
סימן יא 11
סימן יג 12
סימן יד 12
סימן טו 12
סימן טז 14
סימן יז 14
סימן יח 15
סימן יט 15
סימן כא 16
סימן כב 16
סימן כג 16
סימן כד 16
סימן כה 18
סימן כז 18
סימן כח 18
סימן כט 19
סימן ל 19
סימן לב 20
סימן לג 20
סימן לד 21
סימן לה 23
סימן לו 24
סימן לז 25
סימן לח 26
סימן לט 26
סימן מ 27
סימן מא 27
סימן מג 27
סימן מד 28
סימן מו 28
סימן מז 29
סימן מח 29
סימן מט 31
סימן נא 31
סימן נב 31
סימן נג 35
סימן נד 35
סימן נה 35
סימן נו 36
סימן נז 36
סימן נח 37
סימן סא 37
סימן סב 38
סימן סג 38
סימן סה 38
סימן סז 39
סימן סט 39
סימן ע 41
סימן עב 42
סימן עג 42
סימן עו 43
סימן עז 43
סימן פא 43
סימן פב 44
סימן פג 45
סימן פד 46

סימן פה 47
סימן פו 47
סימן פז 48
סימן פח 50
סימן פט 50
סימן צ 51
סימן צא 51
סימן צב 51
סימן צג 57
סימן צד 59
סימן צה 60
סימן צו 61
סימן צז 61
סימן צח 61
סימן צט 62
סימן קא 63
סימן קב 64
סימן קג 65
סימן קד 65
סימן קה 67
סימן קז 69
סימן קח 69
סימן קט 70
סימן קי 70
סימן קיב 73
סימן קיג 74
סימן קיד 74
סימן קטו 75
סימן קטז 75
סימן קיז 75
סימן קיח 77
סימן קיט 77
סימן קכ 78
סימן קכא 78
סימן קכב 79
סימן קכג 79
סימן קכד 81
סימן קכה 85
סימן קכו 86
סימן קכז 87
סימן קכח 90
סימן קכט 91
סימן קל 92
סימן קלא 92
סימן קלב 92
סימן קלג 93
סימן קלד 93
סימן קלה 94
סימן קלז 95
סימן קלח 95
סימן קלט 95
סימן קמא 95
סימן קמב 96
סימן קמד 96
סימן קמה 97
סימן קמו 98
סימן קמח 98
סימן קנב 99
סימן קנג 99
סימן קנד 99
סימן קנח 99
סימן קנט 99
סימן קס 100
סימן קסא 101

סימן קסב 101
סימן קסג 102
סימן קסד 103
סימן קסה 103
סימן קסו 103
סימן קסז 103
סימן קסח 104
סימן קע 105
סימן קעב 106
סימן קעג 106
סימן קעד 106
סימן קעו 106
סימן קעז 107
סימן קפד 110
סימן קפה 111
סימן קפז 111
סימן קפח 118
סימן קפט 118
סימן קצ 122
סימן קצב 125
סימן קצה 125
סימן קצו 125
סימן קצז 125
סימן קצח 128
סימן קצט 130
סימן רא 130
סימן רב 130
סימן רה 131
סימן רח 131
סימן רט 131
סימן רי 131
סימן ריא 131
סימן רטו 132
סימן רטז 132
סימן ריז 132
סימן ריח 132
סימן ריט 133
סימן רכ 133
סימן רכא 133
סימן רכב 135
סימן רכג 136
סימן רכו 136
סימן רכח 139
סימן רכט 140
סימן רלב 141
סימן רלד 141
סימן רלו 144
סימן רלט 145
סימן רמ 145
סימן רמב 146
סימן רמה 147
סימן רמט 147
סימן רנב 148
סימן רנג 149
סימן רנד 149
סימן רנז 149
סימן רנח 150
סימן רנט 150
סימן רסב 150
סימן רסג 151
סימן רסד 151
סימן רסו 152
סימן רסז 152
סימן רעג 153

סימן רעד 153
סימן רעה 153
סימן רעו 153
סימן רעז 155
סימן רעח 155
סימן רפ 156
סימן רפא 156
סימן רפב 157
סימן רפד 158
סימן רפח 158
סימן רפט 159
סימן רצ 160
סימן רצג 160
סימן רצד 160
סימן רצט 161
סימן שה 161
סימן שו 165
סימן שיב 165
סימן שיג 165
סימן שיד 165
סימן שטו 166
סימן שטז 166
סימן שכ 166
סימן שכג 166
סימן שכד 167
סימן שכו 167
סימן שכח 172
סימן שכט 172
סימן שלא 172
סימן שלד 173
סימן שלה 173
סימן שלט 173
סימן שמ 173
סימן שמא 174
סימן שמב 174
סימן שמט 175
סימן שנז 176
סימן שנח 176
סימן שסא 176
סימן שעא 176
סימן שעג 179
סימן שעד 179
סימן שעו 179
סימן שצ 179
סימן שצא 180
סימן שצב 180
סימן שצה 180
סימן שצו 181
סימן שצז 181
סימן שצט 182
סימן תב 182

סימן א

א (**ס"ק ב'**) **ולי נראה כו'**. שכן מצינו במדרש ילקוט וכו'. זהו שבוש דא"כ בכ"מ במשנה וש"ס בסתם עבדים היינו משוחררים והא ודאי ליתא וכמה סוגיות בש"ס לא מוכחי הכי וכל הש"ס והפוסקים מלא מזה דסתם עבדי' היינו שאינן משוחררים. גם בסוכה בפ' הישן תנן נשים ועבדי' פטורי' מן הסוכה והיינו בשאינן משוחררים דאי במשוחררים חייבין מדאורייתא כדאיתא בש"ס התם דהאזרח לרבות את הגרים ועבדים משוחררים כי גרים הן וכך הוא להדיא בתוס' שם וכאלה רבות גם אישתמיטתיה כמה סוגיות בש"ס דלא ה"ל להביא מהילקו' דידוע שספרי הילקוט מוחזקי' בטעות ומדרש ילקוט זה הוא מת"כ ס"פ אחרי מות ובת"כ שם לא הוזכר משוחררים וטפי ה"ל לאתויי ממאי דאית' במנחות פ' כל המנחות באות (ד' סא:) גרי' ועבדים משוחררים מנין ת"ל המקריב וכן בפרק הערל ובספ"ק דכריתות גיורת ושפחה משוחררת מניין ת"ל אשה וכה"ג טובא א"ו שאני התם כדאיתא בש"ס להדיא בני ישראל כו' משוחררים מניין והיינו דכיון דכתיב בני ישראל הוה ממעטינן משוחררים דהוי אמרינן מדאיצטריך למיכתב ב"י אלמא דוקא בני ישראל וכדאית' בתוס' שם. והכא נמי אפי' הוי גירסת הילקוט אמת הא בעריות נמי כתיב ב"י. וכן כל היכא דמרבינן מקרא סתם עבדים ולא אמרינן דאיצטריך קרא למשוחררים דוקא היינו משום דמשוחררים בלאו הכי יש רבוי כדאיתא בתוס' שם משום דאל"כ לא הוי מרבינן אלא משוחררים והיינו כיון דכתיב קרא ב"י א"כ דוקא בדאוריי' שייך לומר הכי אבל כל היכא דאיתא במשנה וש"ס בסתמא עבדים פשיטא דהיינו אינן משוחררים וזה פשוט:

ב (**ס"ק ו'**) **האריך** לחלוק על האגודה והר' רמ"א ממקוה וכבר הרגשתי בזה בש"ך ס"ק ח' דל"ק ממקוה ע"ש ועתה אבאר יותר דנראה דהאגודה יליף דכיון דקי"ל רוב מצויי' אצל שחיטה מומחי' הם א"כ רובא מסייע לו לשוחט וע"כ לא בעינן שיבר עצמות אלא משום דהתם ליכא חזקה מכח רוב אבל הכא כיון דאיכא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן כולי עלמא מודו וקרוב לומר דאפי' לא נטל קבלה מכשיר האגודה מהאי טעמא וע"כ לא הזכיר שנטל קבלה אלא דהרב רמ"א צריך להשוותו עם הרשב"א וס"ל דאיירי שנטל קבלה וכשנטל קבלה פשיטא דלא דמי דהא השתא איכא חזקה ורוב חזקה דמוקמינן ליה אחזקתיה שהרי ידע מעיקרא וכדמשמע ג"כ מתשו' הרשב"א ורוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולאו למקוה ולסכין שנמצא פגום דמי דהתם ליכא רוב כלל והאגודה יליף מכח כ"ש כיון דהתם אמרינן סכין אתרעי בהמה לא אתרעי כ"ש הכא דאפילו ר"ה מודה מטעמא דפרישית ועוד י"ל דע"כ לא מצרכינן התם שיבר עצמות אלא משום דשמא לא

שחיט במקום הפגימה לאו ספק מעליא הוא דמסתמא דרך הסכין להוליך בכולו אבל הכא י"ל דהוי ס"ס ספק ידע ואת"ל לא ידע שמא שחט שפיר. גם מה שהביא ראייה מתלמוד שבמרדכי פ' מי שמת לאו ראיה היא כלל מכל הני טעמי שכתבתי וכל זה ברור ודו"ק. ועוד יש לחלק בכמה גווני:

ג (**ס"ק ח'**) **פי' אחר שלמד אומר כן כו'**. לחנם פירש כן וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ב:

ד (**ס"ק ט'**) **הוכחה לזה מדתנן** כו'. כו' לא דק מכמה טעמים חדא דמתניתין לגופא איצטריך דאפילו ח"ש וקטן דיעבד כשר ואה"נ דגדול דוקא דיעבד מותר ועוד דאפי' תימא דיוקא אתא לאשמועי' הכי איכא למידק קטן אע"פ שיודע הלכות שחיטה ויודע לאמן את ידיו שחיטתו פסולה כדלקמן סעיף ה' הא גדול שיודע הל' שחיטה ויודע לאמן את ידיו שוחט לכתחלה ועוד דלכולהו אוקימתא דש"ס לא קאי אחרש שוטה וקטן לחוד דנידוק מינה הא גדול כו' אלא קאי נמי אמילתא אחריתי וכדאמרי' וכולן ששחטו אהייא אי לימא אחרש שוטה וקטן עלה קאי ואם שחטו מיבעי ליה אלא גם אמילתא אחריתא כגון טמא במוקדשין וכה"ג. א"כ צ"ל דיעבד משום טמא במוקדשין נטמא בחולין שוחט לכתחילה [ומגדול שא"י ה"ש לא מיירי מתני' ועוד] דלאוקימתא דאמרינן אשאין מומחין כו' מוכח להדיא איפכא דבגדול שאינו יודע הלכות שחיטה דיעבד דוקא ולכתחילה לא וכמ"ש בספרי ואף אידך אוקימתא לא פליגי בהא:

ה (**ט"ז ס"ק כ"ב**) **וקשה לי כו'**. קושיא זו כבר תירצה הב"ח בס"ס קפ"ה וז"ל הב"ח בסי' קפ"ה דיש לחלק גבי טבח לא היה באפשרי בענין אחר מה שאין כן הכא גבי נדה אפשר שתאמר טמאה אני ולא היה לה ללבוש בגדי נדות ע"ש. וגם בתשובת רמ"א [שהבאתי] לקמן סי' קפ"ה סעיף קטן ה' [כ"כ] ע"ש:

סימן ב

א (**סי' ב' ט"ז ס"ק ב'**) **ונ"ל דכשהסכין לפנינו וכו'**. ובש"ך ס"ק ד' לא כתבתי כן ע"ש:

ב (**ס"ק ו'**) **ותימא לי וכו'**. לא קשה מידי דכיון שהוא חשוד לאותו דבר טפי ועוד דממונא מאיסורא לא ילפינן וכמ"ש בש"ך סי' קי"טע"ש ס"ק כ"א:

ג (**ס"ק ז'**) הכל מדברי הב"ח ודרישה ופרישה ועמ"ש בש"ך:

ד (**ס"ק י"ב**) כבר קדמו מהרש"ל והב"ח:

ה (**ס"ק י"ג**) כמומר לתיאבון ומדברי הג"ה שהבאתי בש"ך שממנו מקור דין זה לא משמע כן ודוק. וכן משמע מפשט דברי הרב רמ"א:

ו (**ס"ק י"ד**) השיג על הב"ח ורוצה לומר דבשוחט לעבודת כוכבים בעינן דוקא סי' אחד ולא סגי בכל שהוא. וכל דבריו תמוהין ודברי הב"ח ברורים דהא בהדיא מוכח בש"ס דף מ' דאפילו בכל דהו דקנה פסול בשוחט לעבודת כוכבים דאל"כ לא הוי פריך מידי מכדי רב הונא כמאן אמר לשמעתיה כעולא ועולא מעשה כל דהו קאמר דהא האי כל דהו היינו סימן א' וא"כ כולהו בהדי הדדי קאתיין וכן לא הוי צריך לשנויי התם בשהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו דכולהו בהדי הדדי קאתיין דאפי' לא הוי הקנה פגום כלל ס"ס לא מחייב בשוחט לעבודת כוכבים אלא בששחט סימן אחד דקנה דוקא וא"כ כולהו בהדדי קאתיין אלא ודאי כיון דאמר עולא מעשה והיינו מעשה כל דהו א"כ אפילו במיעוט דקנה סגי וכן מוכח להדיא מפירוש רש"י ותוס' שם וע"ש. גם מ"ש וכן מוכח מדברי תה"א ד' י' שכתב דילפינן דרב הונא מדעולא כו' לא דק דהמעיין בש"ס ובתה"א שם יראה להדי' דבא לפרש כוונת הש"ס דקאמר מכדי רב הונא כמאן אמר לשמעתיה כעולא ועולא מעשה כל דהו קאמר דהיכא משמע ליה לש"ס דעולא מעשה כל דהו קאמר דלמא מעשה רבה קאמר ומפרש שם וז"ל דכיון דאסמכיה רב הונא מילתיה אדעולא שמעינן דעולא לאו מעשה רבה קאמר ואתי דעולא וגלי אדרב הונא דלאו דוקא סימן אחד אלא אפי' כל דהו דהא עולא עשה בה מעשה קאמר וע"כ או מעשה רבה או מעשה כל דהו קאמר וכיון דגלי רב הונא דלאו מעשה רבה קאמר ע"כ מעשה כל דהו קאמ' והילכך ר"ה לאו סי' א' דוקא קאמר אלא אפי' כל דהו דסי' אחד בבהמה ככל דהו דמי עכ"ל הרי להדיא דל"ד סימן א' דקנה וכדמוכח בש"ס התם אלא אפי' בכל דהו ומוכח הכי מדקאמר עולא עשה בה מעשה ומוכח מדרב הונא דלאו מעשה רבה הוא וע"כ מעשה כל דהו קאמר דעשה בה מעשה או מעשה רבה או מעשה כל דהו משמע והוא ממש כמו שפירש רש"י בש"ס שם. גם מה שהביא ראייה ממ"ש הרמב"ם פ"ה מה' עבודת כוכבי' והטו' לקמן סי' קמ"ה דאפי' כשוחט לעבודת כוכבים לא נאסרה אלא בשוחט סימן אחד כו' ודאי לפי מה שהעתיק הוא יש להוציא משמעות זה מדכתבו אלא בשוחט סימן אחד משמע דוקא סימן א' אבל באמת אינו כן ברמב"ם וטור שם דז"ל הרמב"ם שם בד"א שאין הבהמה נאסרת כשלא עשה בה מעשה אבל אם עשה בה מעשה כל שהוא אסרה כגון ששוחט סי' א' לעבודת כוכבי' עכ"ל אלמא אפילו בכל שהוא סגי וכגון ששוחט סימן אחד לעבודת כוכבים דקאמר דוגמא בעלמא הוא ול"ד סימן א' וכן מ"ש הטור סי' קמ"ה עשה בה מעשה ששחטה לעבודת כוכבי' נאסרה אפילו בסי' אחד ל"ד קאמר ולא באו אלא לומר דאפילו במעשה כל דהו סגי ולא בעינן מעשה רבה דהיינו ב' סימנים וכיון דבמעשה כל דהו סגי א"כ פשיטא דאפילו במיעוט

דקנה סגי ולא עדיפי דברי הרמב"ם והטור מדברי רב הונא בש"ס דקאמר נמי שחט בה סימן א' והיינו ל"ד וכדמפרש בש"ס כ"ש הרמב"ם והטור שכתב בהדיא כל שהוא גם מ"ש דהב"ח לא אשכח פירוקא בדבר ליתא דאשכח פירוקא מעליא דהאיכ ין דקאמר הרשב"א לאו מין האדוק לעבודת כוכבים קאמר ע"ש ובע"כ מוכח לומר כן דאי במין שסתם מחשבתו לעבודת כוכבים ודאי דאפילו במעשה כל דהו אסור וכדפרישית וכל זה ברור:

סימן ד

א (**סי"ד ט"ז ס"ק ד'**) **ותימא על הב"י ועל הרמ"א כו'**. אישתמיטתיה דהב"י מביאו לקמן ס"ס קמ"ה וגם רמ"א מביאו בד"מ והשיג עליו מהשוחט בשבת וכמ"ש בש"ך ס"ק ה'. גם מ"ש על הב"ח שלא עיין בזה להפוך הוא שהוא לא עיין במ"ש הב"ח קודם לכן על דברי הר"ן וז"ל ור"ל דהוי כסתם שחיטת עובד כוכבי' לעבודת כוכבי' אע"ג דלא הי' כוונתם לעבודת כוכבים אלא ה"ל כמתה מאליה עכ"ל ר"ל דודאי ליכא למימר דהוי כמאה מאליה כדעת המחבר הזה שהרי שחוטה לפניך אלא הוי כשחטה עובד כוכבים דהוי נבילה משום דאין שחיטתו שחיטה והוי כמתה מאליה וא"כ קשה מאי פריך משנים אוחזין הא עכ"פ הוי כעובד כוכבים וישראל שאוחזין בסכין דפסולה וכ"ז ברור.

ב (**שם סק"ה**) **וקשה כו'**. וי"ל וכו' אין כאן קושיא ותירוץ אלא הפשוטו כך הוא כמ"ש בש"ך ס"ק ו':

ג (**הג"ה בש"ך סוף ס"ק ה'**) ותמכרנו אתה כיון שגרמת לי היזק כו'. ולא יכול המזיק לומר קים לי כמ"ד שאיני חייב לשלם כיון שאין לו בו היזק והוא מחויב למכיר היין כולו אף חלק שותפו ולא יכול למימר אני אמכור חצי שלי וחציו של חבירו ימכור חבירו בעצמו כיון דלפי דברי חבירו הוא יין נסך ואסור למכור ונראה דאם יש לו היזק במה שלוקח חלק חבירו יכול לומר קים לי וטעם ב' יש לומר משום זה נהנה וכו' וכופין אותו על מדת סדום ודו"ק:

סימן ה

(**סימן ה' ס"ק ד'**) האריך להשיג על מהרש"ל והב"ח שט"ס הוא בתוספות דס"פ השוחט וכבר נשאלה שאלה זו מלפני זה קרוב לח' שנים מחכם אחד שבק"ק בריסק והשבתי לו בארוכה וכמ"ש בש"ך ס"ק ו' בקצרה ועתה אוסיף ביאור קצת דהתוספות אין כוונתם לדף ו' רק לדף י"ג ואע"ג דבדף ו' איתא ה"ז חטאתי הרי זה אשמי דבריו קיימין התם לא

מיירי אלא בידים מוכיחים ולא נחית לפלוגי בין אמר לשם או לא וודאי דבעינן לומר לשם וכן הוא בפסקי תוס' דס"פ השוחט ודברי מהרש"ל והב"ח כנים וברורים וא"צ לשום הג"ה:

סימן ו

א (**סי' ו' ס"ק א'**) **ותמהתי על רש"ל כו'**. עי' בש"ך ס"ק ג' דלק"מ:

ב (**הגה"ה בש"ך ס"ק ח'**) [עי' ברש"י ותוס' דמשמע דההיא ברייתא מיירי לכתחלה ואפ"ה בריא וזהו שלא כדברי הגאמ"ו ז"ל בס"ק ח' ע"ש ודו"ק]:

סימן י

א (**סי' י' ס"ק ו'**) **ולא דק דבסימן קכ"ב כו'**. יפה כוון בזה וכן רשמתי ג"כ בגליון מראה מקום שלי בסי' קכ"ב סעיף ו' דלא כדרישה ע"ש:

ב (**שם**) **ובדרישה ופרישה כו'**. ולא היה לפניו כו'. ולפע"ד יפה כוון הדרישה ופרישה בזה גם לסברתו דוחק לומר דהרא"ש מיירי בסכין שאינו נקי דהא אינו מחלק אלא בין אם הוא ב"י או לא משמע אם הוא ב"י אפי' יודע שהוא נקי אסור אלא ה"ט דשיפה ונעיצה דעי"כ הלכה לה אותה הקליפה הדקה שבסכין דנעיצה הוא בכל מקום במקום קליפה וכמ"ש האו"ה והבאתיו בש"ך סי' צ"ג סק"ו:

ג (**ס"ק יא**) **לא היה צריך לכתוב כו'**. כמ"ש סעיף ג' כו'. ול"נ דצריך לכתבו דהא דוקא בסעיף ג' שרי לשחוט בה דאיידי דטרידי סמנים לאפוקי דם לא בלעי אבל הכא ה"א דבולע קמ"ל:

ד (**ס"ק ט"ו**) **דשאני סכין ש"כ כו'**. לחנם דחק דשאני התם דאפשר שנשתמשו בו על ידי רותח והיינו דהתם לא מהני נעיצה לכתחלה וברגיל לשחוט טריפות מהני נעיצה לכתחלה וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"ב ע"ש:

ה (**ס"ק ט"ז**) **ונראה ליישב דעת הטור כו'**. ויש לסמוך אמ"ד דהדחה סגי כו'. אין זה נכון דבכה"ג דהסכין מלוכלך בדם טרפה ליכא פלוגתא ולכ"ע ביה"ש בולע מן המוכן לפניו ועוד אמאי קמ"ל איסורי כאן טפי מסכין ש"כ. גם מ"ש ויש תימה רבה על הב"י וכו' כבר קדמוהו הב"ח ושאר אחרונים בזה וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ט ע"ש:

סימן יא

(**סי' י"א ס"ק א'**) **וקשה כו'**. לק"מ כמ"ש בש"ך ע"ש:

סימן יג

א (**סי' י"ג ס"ק ג'**) **זהו לשון מיותר כו'**. אצטריך דה"א מאי מותר באכילה על ידי שחיטה אי נמי דשאר טרפות אין אוסרים אותו ומכל מקום טעון שחיטה כמו בסיפא קמ"ל:

ב (**ס"ק ד'**) **ויש לעיין כו'**. ולפע"ד דיעבד אסור דכן משמע להדיא להרא"ש ור"ן ושאר פוסקים ומביאן הב"י וכן משמע מהטור והמחבר שכתבו אצל שאר טרפות אין אוסרין מכלל דשחיטה אפילו דיעבד אוסרת אותו והראיות שהביא מורידין וגיטין אינן ראיות כלל וק"ל:

ג (**ס"ק ו'**) **ויש מגמגמין כו'**. דהיינו שפקוע כו' בכאן נמשך אחר העט"ז וטעו בזה כמ"ש בש"ך ס"ק ז' והראיתי דבר זה בלובלין ביריד גראמני"ץ העבר ת"ז לפ"ק לפני כמה רבני הדור והגיע הדבר אליו ורצה לתקן את זה בדף אחד שהדפיס בסוף חיבורו שכתב וז"ל אבל אחר כך ראיתי בדברי מהרש"ל שא"צ לזה אלא שהבן לחוד בן פקוע כו' ודבריו אלו תמוהין דמה צורך לראות בדברי מהרש"ל מי שיש לו רק לב להבין יראה שהמפרש בהיפך טועה הוא גם לא הועיל כלום בזה שהרי מ"מ לא א"ש באות ט' והיינו ההיא דקלוט בן קלוטה שזכרתי אצל ויש מגמגמין בסעיף ב' עכ"ל שנמשך בזה אחר דברי הב"ח להביא ראייה לדין שלו וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ד ודברים אלו אינם מתוקנים וכמ"ש בש"ך שם וע"כ מוכרח לחזור גם מזה ולומר דאין זה ראייה:

סימן יד

א (**סי' י"ד ס"ק ז'**) **ולענ"ד אין להקל כו'**. עמ"ש בשפתי כהן סעיף קטן י"ב דאפשר להקל מטעם ספיקא לקולא. גם מה שדימה לביצים דלקמן סימן פ"ו לא דמי כמ"ש בש"ך סימן פ"א ס"ק ז' ע"ש:

ב (**ס"ק י'**) **ושגגה היא כו'**. כבר קדמו הל"ח בזה וכמ"ש בשפתי כהן ס"ק י"ד:

סימן טו

א (**סי' ס"ו ס"ק א'**) **ותימא על הרא"ש כו'**. לק"מ דבפרק אלו טרפות לא העתיק אלא ל' הרב אלפס כידוע למי שיודע דרכו של רבינו אשר שמעתיק לשון הרי"ף בסתם בכמה דוכתי אע"ג דלא סבירא ליה הכי ובפ"ק דביצה הוא עיקר פסק דידיה וע"כ כתבו הטור וב"י ושאר אחרונים בשם הרא"ש דפסק כרבי אליעזר בן יעקב ולא כמו שכתב הוא בשמו דפוסק כתנא קמא. וכן נראה להדיא דברי המעדני מלך ד' קע"ט ע"ב כמו שכתבתי גם מה שכתב דהג"ה אשר"י פסק כר' אליעזר בן יעקב ליתא דא"כ מאי קאמר וכגון שנולד

עם הכנפים כו' הל"ל פירוש שנולד עם הכנפים כו' ועוד דמאי קאמר אסר ר' יואל משום שקץ מאי רבותא דרבי יואל דאסר כן דהא היינו כראב"י אלא ודאי הכי קאמר הא דפליגי ר"א בן יעקב ורבנן היינו כגון שנולד עם הכנפים כו' דכל עופות שלא גדלו כנפים אסר ר' יואל משום שקץ כלומר דנהי דמשום שרץ השורץ על הארץ ליכא מכל מקום משום שקץ ומיאוס אסור לאכלו וכן נראה מדברי כל האחרונים שאע"פ שפסקו כת"ק העתיקו דברי הג"א לפסק הלכה:

ב **ולא דק בזה שש"ס ערוך בפרק ד' דביצה דף ל"ד כו'**. כאלו רמ"א לא ראה ש"ס זו ובאמת רמ"א ראה אותה והרי הוא מבואר בטור ושלחן ערוך באורח חיים שם סעיף ח' ורמ"א בדרכי משה שם מייתי לה ומשני לה וז"ל בדרכי משה שם עוף שנדרס כו' כן פסק הרמב"ם פרק שני וכתב המגיד משנה שכן דעת הרשב"א וכב"י וכן דעת הרא"ש והכי נקטינן ודלא כרבינו נסים דפסק דאסור וכ"כ הכל בו ונ"ל דדוקא גבי עוף הנדרס מתיר הרא"ש משום דאוקמינן ליה אחזקתו הראשונה דהוי ליה חזקת כשרות ולכן לא חיישינן שמא יהיה טרפה אבל במקום דלא ה"ל חזקת כשרות אסור וכמו שכתבתי לעיל גבי עגל שנולד בי"ט שהוא אסור לדעת הרא"ש כן נראה לי עכ"ל ד"מ ובזה מתורץ מה שהקשה דמאי פשיט רבי זירא מבדיקת הרעפים וכו' דודאי הפשטן לא סבירא ליה לחלק בהכי מיהו אנן דמספקא לן הלכתא אי לקולא אי לחומרא כיון דלא אפשיט בעיין הלכך היכא דאיכא חזקה טובה קי"ל לקולא ולכך פסק הרא"ש שם להקל אבל בעגל שנולד דליכא חזקה טובה פסק להחמיר. מיהו בלאו הכי נמי לק"מ דהא דפשיט מרעפים דסתם רעפים נמי רובם טובים ולא פקעי והוי כמו חזקה דעוף שנדרס דמוקמינן ליה אחזקתו דרוב בהמות בחזקת כשרות הן והכי נמי רוב רעפים לא פקעי משא"כ בעגל שנולד דמיד כשנולד אית ליה ריעותא ואינו בכלל רוב ודו"ק. גם מה שהקשה על מהרש"ל והאריך בדבר שפתים כבר קדמו הב"ח בכל דבריו באורח חיים שם וכן כתב ג"כ הגאון אמ"ו ז"ל בתשובה:

ג (**ס"ק ד**) **וי"ל דס"ל כי"א כו'**. זה אינו דהא הכא אין המתיר בודאי שיבא וכה"ג לא הוי דשיל"מ כלל וכדלקמן סימן ק"ב סעיף ב' אבל באמת אין התחלה לקושיא זו דהיאך תאמר ואם תמצא לומר לא כלו שמא יש לו ח' דמה בכך שיש לו ח' הא לא כלו ונפל הוא ועוד דכשתאמר לא כלו א"א שיש לו ח' דהא כשהוא בן ח' ימים מוציא מידי ספק נפל וכדאיתא בש"ס ופוסקים בפ' ר"א דמילה ובדוכתי טובי ואפשר שזהו בכלל ממה שכתב אחר כך וי"ל דאין שייך כאן ס"ס כו' אבל באמת לא הוצרך להעלותו בכתב שהוא פשוט יותר מביעתא בכותחא:

סימן טז

א (**ס"ק י"א**) **דפטור משמע אבל אסור כו'**. זה אינו כדמוכח בש"ס דהאי פטור ומותר הוא וכמו שהוכיח הרשב"א:

ב (**ס"ק י"ג**) **ועוד נראה פשוט דכשהבהמה כו'**. אישתמיטתי' דכ"כ הסמ"ק סי' קס"ז בהדיא הבאתיו בש"ך ס"ק י"ט: (ס"ק ט"ו) וכן משמע ממה שכתב הרא"ש כו'. לחנם הביא ממרחק לחמו דהא בתשובת הרשב"א שממנו מקור דין זה מבואר כך להדיא וגם אין מדברי הרא"ש אלו ראייה דהרא"ש שם קאי אברייתא דמיירי בישראל דרצה לומר דלא מחזקינן איסורא כל זמן שלא הודיעו המוכר ישראל וכדתנן בברייתא עיין שם. גם מה שכתב ופשוט הוא דאם יש סברא שעושה כן להשביח מקחו אין בדבריו כלום. עיין מה שכתבתי בשפתי כהן דדעת הרא"ש והמרדכי והגהות מיימוני דהיכא דבידו נאמן אפילו היכא דיש לומר דלהשביח מקחו אומר כן:

סימן יז

(**סי' י"ז**) **הג"ה** טור וכן אם היתה פשוטה והחזירתו אצלו הוי סימן. כן פסקו הרשב"א והר"ן ומהרי"ו ועיין בישו"ש פרק השוחט סימן י"ט ובב"ח דכן עיקר דלא כהרמב"ם והסמ"ג שמשמע מדבריהם דדוקא בענין דכפייה ופשטה והדר כפפתו והרי"ף והרא"ש נמי סבירא להו כהטור וסייעתו עיין שם ובהגהות שחיטות מהרי"ו שנדפסו בהענווא כתב וז"ל השוחט בהמה מסוכנת צריכה שתכוף רגלה וידה ותחזור ותפשוט או להיפוך כדי שנראה שעדיין יש בה חיות שלא יאמרו נבילה היתה קודם שחיטה וכל זה בבהמה דקה אבל בבהמה גסה די לה בכפיפת יד או ברגל לחוד עכ"ל. ותמהני בראש במה שכתב צריכה שתכוף ידה ורגלה לא ידעתי למה לי שניהם מיהו הא איכא למימר דאו או קאמר ו' מחלקת היא אבל מה שהשוה יד ורגל שצריכה שתחזור ותפשוט או להיפך הא ודאי ליתא דברגל ליכא מאן דפליג ואפילו פשטה לחוד מהני וכל שכן כפפה לחוד וזהו מבואר בגמרא בהדיא וביד נמי ודאי לרוב הפוסקים כפפה לחוד מהני ומה שכתב שלא יאמרו נבלה היתה כו' תמהני למה אסרה מפני מראית עין כדי שלא יאמרו הבריות נבילה היא הא נבילה וודאי היא כמו שכתב הרמב"ם וכדמשמע בגמרא דקאמר כל שאינו עושה כן בידוע שנשמתה נטולה הימנה קודם לכן ומה שכתב אבל בבהמה גסה די לה בכפיפת יד או רגל הוא ג"כ תמוה דהא בבהמה גסה אפילו בפשיטת יד או רגל לחוד מהני לכולי עלמא כמבואר בגמרא בהדיא ואין מי שחולק בזה ואפשר שלכך כתב

שלא יאמרו נבילה היתה כלומר דודאי נבילה היא אבל מן הדין היה מותר בכל הנך גווני דאמרן והוא החמיר יותר משום מראית עין כדי שלא יאמרו כו' עכ"ה:

סימן יח

(**סי' י"ח ס"ק ח**) **דהא איתא בפ' הגוזל כו'**. לק"מ דהתם השוחט לא הכניס עצמו בספק דלא הוי מספקא ליה כלל אלא איהו הוי קים ליה כרבי יוסי וא"כ נהי דלרב מספקא ליה היינו לענין טרפ' אבל לא להוצי' ממון דלמא הלכה כר' יוסי אבל הכא הכניס עצמו בספק גם זה שהקשה דהא כאן לא ברי היזקא כו' לק"מ דע"כ לא בעינן ברי היזקא אלא בגרמי אבל הכא שמזיק בידים שהרי שוחט בידו בסכין פגומה א"כ לא הוי ליה להכניס בספק וכל שכן שדרך הסכין לפגום כששוחטין הרבה והוי ליה כברי היזקא:

סימן יט

א (**הג"ה סימן י"ט סעיף א'**) **השוחט צריך שיברך קודם כו'**. בבית יוסף וכ"כ הרמב"ם בפ"א מה"ש עכ"ל ובכ"מ לא הביא מקור דין זה והוא גמרא פ"ק דפסחים דף ז' אמרינן התם כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן ומייתי התם ברייתא דעל השחיטה אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיט' ע"ש והכי איתא בירושלמי פרק הרואה השוחט [אומר] בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה שחיטה מאימתי מברך עליה רבי יוחנן אומר עובר לשחיטה יוסי בן נהוראי אומר משישחוט למה שמא תתנבל שחיטתו מעתה משיבדוק הסימנין חזקת בני מעיים כשרים ע"כ וקיימא לן כרבי יוסי וכגמרא דילן פרק קמא דפסחים עד כאן הג"ה:

ב (**ס"ק ט'**) **י"ל כיש אומרים אלו כו'**. זה אינו דהסכמת הפוסקים כסברא הראשונה וכ"פ כל האחרונים. בשפתי כהן ס"ק ג' צריך להעביר קולמוס על ועוד ראיה ברורה דגרסינן כו' עד וכן בעלמא דלא שייך ה"ט אינו מברך. וכן צריך לו' והכי משמע מד' הר"ר יונה פרק שלשה שאכלו שם דה"ה בכל שאר הברכות עובר לעשייתן אם לא בירך אינו מברך אחר כך עיין שם. וגם בפסקי רקנטי סי' ע"ב וכו'. כצ"ל ועוד מצאתי עכשיו ראייה לדברי ממ"ש הכל בו ומביאו בית יוסף באורח חיים סי' תל"ב. אם לא בדק קודם שיתחיל לבדוק מברך כל זמן שלא סיים בדיקתו דכל מצוה שיש לה משך זמן כל היכא דבירך מקמי סיום המצוה עובר לעשייתן הוי עד כאן לשונו וכ"פ הרב רמ"א שם בהג"ה דדוקא כל זמן שלא סיים בדיקתו יברך אבל לא אחר כך וכן נראה מדברי הפוסקים גבי ברכת אירוסין עיי"ש:

סימן כא

(**סימן כ"א ט"ז ס"ק ד'**) **נראה דלדידן כו'**. זה אינו אלא אפילו לדידן כשר וכמו שכתבו האחרונים וכמו שכתבתי בשפתי כהן ס"ק ה':

סימן כב

א (**סימן כ"ב ס"ק ה'**) **נראה לפי מה דקי"ל כו'**. עיין מה שכתבתי בשפתי כהן ס"ק ח' דאין דעת הרב רמ"א כן:

ב (**שם ט"ז ס"ק ז'**) **ולא תיקן כלום בזה כו'**. לא ידענא מאי קאמר דהא תיקן טובא דסתם עוף נשחטו ווורידין א"כ אף שהראש מחובר בו מ"מ מסתמא נשחטו ווורידין:

סימן כג

א (**סי' כ"ג הג"ה בש"ך ס"ק ג**) **ששהה כדי שחיטה שבחוט השערה יותר שהיה שוהה היה שוהה שיעור שחיטה וכו'**. משמע דאי שהה כדי הגבהה והרבצה ומעט שחיטה שעדיין צריך הרבה לרוב כשר וצריך עיון אמאי לא כתב הרמב"ם דין זה לכן נראה להרמב"ם אפי' שהה כדי שחיטה מעט אפילו הכי מבעי בגמ' כיון דשיעור שחיטה הוי דבר מועט ושיעור מועט הוא בין שחיטת רובו למעוטו לכן מיבעי ליה אי הוי טרפה אם שהה בכדי שיגביה והרבצה ושחיטה קצת אבל שהה פחות מכדי זה כלומר דלא שהה כשיעור שלשתן אלא ששהה שיעור הגבהה והרבצה בלא שחיטה או להיפך כשר כן נראה לי לדעת הרמב"ם וכן מוכח מהמפרשים שהשיגו על הרמב"ם דלפירוש הב"י אין כאן השגה עכ"ה:

ב (**שם ט"ז סק"ו**) **ולא דק דודאי כו'**. לק"מ דהטיפת דם שיצא ממנו היא מחמת השחיטה ששחט באותו מקום ומהיכא תיתי יעלה על לבו לאסור דהא אין כאן ספיקא כלל אלא מקום השחיטה הוא שניכר ואין כאן נקב כלל:

סימן כד

א (**סימן כ"ד ס"ק א'**) עמ"ש בש"ך ס"ק ד':

ב (**הג"ה ש"ע ס"ה**) **כל המפרקת כשרה**. ואף לדעת רמ"א בסי' ס"ז דלכתחלה יש ליזהר וכו' מיהו בדיעבד כשר והבית יוסף כתב שם בשם הג"א דוקא שובר שמחמת יסורי השבירה אין בה כח להתאנח ולהוציא דם אבל חותך לא אלא בשם הרשב"א כתב דאף חותך מבליע דם באברים וראיתי במקום שעובדי כוכבים המה הקצבים חותכין הראש

מגוף הבהמה מיד אחר השחיט' ובזה מבליע דם באיברים ועושין את זאת כדי שהבשר יהיה כבד שמוכרין לפי המשקל וגם מוכרים לישראלים ולפי הרשב"א יש למחות על זה וע' מה שכתבתי לקמן בסי' ס"ז סעיף ג' עכ"ה:

ג (**ט"ז ס"ק ב'**) **אבל מאד תמהתי וכו'**. לק"מ דקרא אשמועי' דלכתחלה בכל ענין אסור אפילו לאכול ממנו שלא באומצא וכמו שכתב השבולי לקט ומביאו בית יוסף בסי' ע"ו ופסקו מהרש"ל פרק כל הבשר סי' צ"ט אבל על ידי מליחה מותר בדיעבד אי נמי אשמועינן דבקדשים אפילו דיעבד אסור וכדמשמע ל' הרשב"א שם שכתב וזה לשונו אבל לא המפרקת כדי שלא יבלע דם באיברים ובשחיטת קדשים לדם הוא צריך להזיות ולזריקות עד כאן לשונו וא"כ נהי דבחולין מהני מליחה אח"כ היינו להוציא מידי דמו אבל בקדשי' מה יועיל מליחה אח"כ ותירוץ זה נראה נכון יותר:

ד (**ט"ז ס"ק ד'**) **וק"ל מתלמוד ערוך שאינו כן כו'**. לק"מ דהתם לא שייך חלדה כיון שעדיין לא יצא לאויר העולם אי נמי אפשר דהך סוגיא מבעיא אם תמצא לומר תחת מטלית כשר אי נמי שאני התם דהרחם הוא כמו בית שלה:

ה (**הג"ה מבן המחבר בש"ך ס"ק י"ח**) **דבריהם דחוקים וכו'**. רצה לומ' דלפי דבריהם הרמב"ם מיירי בושט דבקנה אם החליד שליש ראשון וגמר בכשרות כשר מידי דהוה אחצי קנה פגום כמ"ש הגאמ"ו וזקני ז"ל בס"ק ו' וא"כ היכא דהחליד שליש ראשון ושחט שליש שני והחליד שליש אחרון נמי כשר דלהרמב"ם לא שייך שום פסול במיעוט בתרא וא"כ למה כתב שהיא פסולה אלא ע"כ מיירי בושט והגרמה לא קאי אלא בקנה דבושט הוי הגרמה במשהו וא"כ למה סתם הרמב"ם וכ' היכא דהחליד שליש משמע דקאי על מאי דאמר לעיל היכא ששייך הגרמה וכו' וזהו ליתא דהגרמה מיירי בקנה והכא מיירי בושט ולפי' הגאמ"ו ז"ל ניחא דקאי הכל אקנה עכ"ה:

ו (**ט"ז ס"ק י"א**) הקשה על הבית חדש והגהות מהרי"ו דפסלי עיקור כל שהוא בשעת שחיטה מהתו' ופוסקים ואין דבריו נראין דפשיטא דאנן קי"ל להטריף עיקור כל שהוא שבשעת שחיט' וכמ"ש הרב רמ"א בהג"ה והכי הוי סוגיא דעלמא והוא פשוט בפי כל השוחטים ואין מדברי התוס' ופוסקים ראיי' דאינהו מיירי לדינא וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"ג אבל אנן דנהגינן להטריף כל ה' הל' שחיטה בכל שהוא פשיטא דה"ה עיקור וכן כ' מהרי"ו ועיקור פסול בין במיעוט קמא ובין במיעוט בתרא בין בקנה בין בוושט עד כאן לשונו וכן הוא בשאר אחרונים:

סימן כה

א (**סי' כ"ה ט"ז ס"ק ד'**) **ולא ידעתי למה הוצרך כו'**. לא קשה מידי דהתם מיירי שתפס העוף בידו או שקשרו עד שראה בנר או לאור היום ששחט רובן:

ב (**הג"ה טור סי' כ"ו סעיף א'**) **ניקב הושט כו'**. כן הוכיחו התו' והרא"ש והר"ן כמבואר בב"י ומהרש"ל הוכיח שהרי כאן היה טרפה אי לאו שחדודה קודם לליבונה עד כאן לשונו וקשה דהא הכא בניקב נמי חידודה קודם לניקב אלא אף שחידודה קודם לליבונה היא נאסר משום צדדין אי לאו דבית השחיטה מרווח רווח ואינו נכווה בצדדין הא אם ניקב כנגד מה ששחט דלא שייך כלל למימר בית השחיטה מרווח רווח טרפה וזה פשוט עכ"ה:

סימן כז

(**סימן כ"ז ט"ז סעיף קטן א'**) **ותירץ אחי מהר"י הלוי כו'**. כבר הוא מבואר בהג"ה דרישה עיי"ש עוד כתב דנפקא מיניה לענין אותו ואת בנו וכ"כ הבית חדש. עוד נ"ל דנפקא מיניה לענין החשוד לאכול טרפות דאינו חשוד לאכול נבלות שחמור ממנו וכדלקמן סי' קי"ט ע"ש ודו"ק:

סימן כח

א (**סימן כ"ח ט"ז ס"ק י"ב**) רוצה ליישב דברי הגהת מיימוני בשם מהר"מ והוא דחוק והדבר ברור כמו שרשמתי במראה מקום שלי דהגהת מיימוני מיירי בשנתערבו זה בזה שהרי בהגהת מיימוני כתבו כן על מ"ש הרמב"ם שם נתערב ביין או בדם בהמה רואים אותם כאלו הם מים אם אפשר שיראה מראה הדם שחייב לכסותו כשיעור זה אלו היה מים חייב לכסותו וכתב בהגהת מיימוני על זה חייב לכסות כסתם מתניתין וכ"פ מורי רבינו זצ"ל על השוחט תרנגולת כשרה ושוב שחט אחרת ונתנבלה דחייב לכסות עד כאן לשונו הרי כדפי':

ב (**ס"ק ט"ו**) **ותמוה הוא כו'**. לא קשה מידי ואישתמיטתיה דברי מהרש"ל פרק כיסוי הדם דפסק באמת בדבר דאתיליד ריעותא דמברך קודם שחיטה והיינו כדעת רש"י (וגם נראה דאישתמיטתיה גם דברי רש"י) דכיון שמוציאה מידי נבלה יכול לברך והביאו מהרש"ל שם והבית חדש בסוף סי' י"ט מיהו בשפתי כהן סי' י"ט ס"ק ב' כתבתי דמהירושלמי משמע כהא"ז ע"ש:

ג (**ס"ק י"ז**) **הקשה על רמ"א**. ואין דבריו מוכרחים גם מה שהקשה על בית חדש לא קשה מידי דהא באמת מכסהו אחר כך בעפר אלא דהברכה לא נתקנה לכתחלה על עפר ומהלבוש אין ראייה שלא ראה הד"מ גם הוא לא ראה דברי רמב"ן שהבאתי בש"ך ס"ק כ"ט ומוכרחים אנו ליישב דברי הגאונים שכל דבריהם דברי קבלה:

סימן כט

(**הג"ה**) איתא בגמ' ר"פ א"ט (דף מ"ג ע"א) אמר עולא שמונה טריפות נאמרו לו למשה מסיני כו' והם אלו ח' שמנו הטור ושלחן ערוך וקאמר בגמ' לאפוקי לקותא דכוליא דרכיש בר פפא ופי' רש"י לאפוקי לקותא דעולא פליג עליו ותמה הב"י על הרמב"ם פ"ה מה"ש שמנה רק ח' אלו שהרי למאן דפסק לקותא היא טריפה ט' הוויין וכן קשה על הסמ"ג וטור ושלחן ערוך ולפעד"נ דלא קשה מידי כשנדקדק אמאי קאמר תלמודא לאפוקי לקותא דרכיש בר פפא ולא קאמר סתמא לאפוקי לקותא אלא ודאי סבירא ליה לתלמודא דהך לקותא דהלכתא היא וליכא מאן דפליג עלה והיינו דסתמא דתלמודא פריך התם אתנא דבי רבי ישמעאל דמני י"ח טרפות ולחשוב נמי שב שמעתתא וחד מינייהו לקותא אלא דעולא קאמר דכל הנך טריפות שהוזכרו ובמשנה הם הל"מ לאפוקי לקותא דרכיש בר פפא דהוא אמרה ולא הוזכרה במשנה דלאו הל"מ היא ודלא כרש"י שפירש דעולא פליג עליה זהו דעת הרמב"ם וסייעתו דלעיל שדקדקו וכתבו ח' מיני טרפות הם הל"מ כו' והש"ע שלא כתב הנ"מ אזיל לטעמיה שתירץ בב"י דלקותא הוי בכלל חסרה כן נ"ל:

סימן ל

(**סי' ל' ש"ך ס"ק ה'**) כתבתי שצריך עיון לפי שנמשכתי לד' הדרישה ועכשיו עיינתי דדברי הב"י וש"ע נכונים דה"ק הרא"ש פי' חוט המקיף את הקדירה כלומר המקיף הקדיר' מבפנים והוא ממש כסלע אלא דצריך שיעור יותר מכסלע דאי הוה כסלע ממש לא הוה כדי שיכנס בו סלע דאמתא באמתא היכא יתיב ואם כן כשיש קדירה יתר מכסלע דהיינו שחוט המקיף את הקדירה בפנים הוא אורך טפח אם כן הוי ממש כסלע דכשתניח אותו חוט על הסלע סביב בשפתו ממש יקיף את הסלע נמצא רוחב הסלע עצמו שליש טפח וזה ברור דלא כהדרישה ודוק:

סימן לב

(**סי' ל"ב ט"ז ס"ק ג'**) **ונרא' דהא דכתב רמ"א כאן כו'**. אין זה נראה דמשמע דרמ"א מודה להמחבר בהפסד מרובה כדעת הטור והרא"ש ושאר פוסקים ומה שכתב בד"מ להחמיר מיירי שלא במקום הפסד מרובה:

סימן לג

א (**סימן ל"ג ש"ך ס"ק ד'**) **הוכחתי דנקובת הוושט ופסוקת הגרגרת לא הוי נבילה מחיים**. והקשיתי על הרמב"ם ונראה דגם הרמב"ם סבירא לי' כן כמ"ש הב"ח לדעתו והבאתיו בשפתי כהן סימן ל"ד סעיף קטן ג' ולא קאמר הרי זה נבילה מחיים אלא לכתוב אחר כך ואין השחיטה מועלת בו ורצה לומר דאע"פ ששחטה אח"כ הוי נבילה ולא שתטמא מחיים וכן כתב בדרישה סימן זה ס"ד לדעת הרמב"ם. ומצאתי ראי' לזה ממה שכתב הרמב"ם ר"פ ב' מהל' שאר אבות הטומאה וכן טהורה שנפסלה בשחיטתה ועדיין היא מפרכסת או ששחט בה אחד או רוב אחד אין לה טומאה כלל עד שתמות חלק הבהמה לשנים או שניטלה ירך וחלל שלה ה"ז נבלה ומטמא במשא ובמגע אע"פ שהיא עדיין בחיים עכ"ל הרי דבשחט אחד או רוב אחד לא הוי נבילה מחיים עד שתמות והוא מהש"ס פרק העור והרוטב (חולין דף קכ"א ע"ב):

ב (**בט"ז ס"ק ט"ז**) מביא מהגהות מיימוני לאסור בנמצא בו קוץ כשיש בו קורט דם אפילו מבפנים וכבר כתבתי בשפתי כהן ס"ק י"ז דמהגמ"י לא מכרעת מידי דמיירי בישב לו קוץ ולא בנמצאת גם מה שרוצה להוכיח מן הש"ס דאפי' קורט דם מבפנים טרפה מדקאמר אבל נמצא לא איצטריך ליה דכולה חיוי ברייתא קוצים אכלי כו' אינו כלום דהא פשיטא דכשיש ק"ד ולא נמצא שם קוץ כלל ליכא כאן איסורא כנל א"כ הכי קאמר היכא סלקא דעתך למימר משום נמצאת דע"כ נמצאת לאו כלום הוא דכולהו חיוי ברייתא קוצים אכלי וה"ל כק"ד בלא נמצא כלל דפשיטא דק"ד אין מעלה ומוריד ומה שהביא מהאו"ה לאו מילתא היא דריעותא הניכרת בפנים דקאמ' היינו שתחוב בו בפנים וכן משמע שם להדיא ע"ש:

ג (**שם ס"ק י"ח בט"ז**) **רוצה** ללמוד היתר על ההלעטה מתו' והרא"ש ואין מדבריהם ראיה לכאן דהם מיירי שבא ע"י חולי מעצמו מה שאין כן כאן שהוא בא על ידי הדברים הקשים שמלעיטים אותם והוי כנוקב תמיד על ידי קוץ או מחט ומה לי נוקב נקב בפעם אחת ומה לי נוקב מעט מעט:

ד (**הג"ה בש"ך ס"ק כ"א**) **ויש לומר דהתם כתב דלדעת המחבר וכו'**. צ"ע הלא בס"ד הוא דעת הרא"ש וכאן הוא ג"כ דעת הרא"ש וקשה אהדדי וגם במ"ש וי"ל דס"ל להרב דהאי חששא וכו' משמע מדבריו שאם ניקב עור החיצון לא חיישי' בפנימי שמא הבריא ויש לו בדיקה מבפנים א"כ בסי' מ"ח גבי המסס אמאי לא מהני בדיקה מבפנים דטעמא שמא הבריא הוא דוקא בושט בעור החיצון שהוא אדום משא"כ בעור הפנימי שהוא לבן והכי נמי לא שנא גבי המסס ומאי שנא לכן נ"ל לתרץ קו' הגאמ"ו ז"ל דלא קשה מידי לפי מה שכ' בס"ק ך' דמיירי שלא ניקב עור הפנימי כולו מעבר אל עבר ועל זה קאי היש מכשירין ובסעיף ד' מיירי דניקב עור הפנימי מעבר אל עבר ובזה מתורץ ג"כ קושיא שניה מה שהקשה מיהו קשה למה נתן כו' כיון דאמרינן שנתרפא הפנימי אמרינן נמי שנתרפא החיצון אבל בסעיף ד' דניקב הפנימי כולו אמרינן אי איתא דנתרפא החיצון ה"ל להתרפא גם פנימי משום הכי צריך טעמא דאין לו בדיקה. ומ"ש בהג"ה ונהגו כו' אם אינו נקוב משני צדדים היינו משני צדדי הפנימי וסברא זו איתא ג"כ בט"ז סעיף קטן י"ח ע"ש. (אבל הרא"ש בעצמו כתב החילוק בין כשהקוץ תחוב בו לנמצא נקב וכו' כמ"ש הגאמ"ו ז"ל) ודו"ק:

סימן לד

א (**סימן ל"ד סעיף ב' בהג"ה**) **שיעור איסר**. ברמב"ם בפי' המשנה בפ"ב דחולין דאיסר הוא ארבעה גרגרי שעורים ועוביו כראוי וצורתו עגולה ובפ"ק דקידושין דף י' סלע הוא ד' דינרין ודינר הוא כ"ד איסרין נמצא שהאיסר הוא אחד מצ"ו חלקי' מסלע וסלע הוא שליש טפח דהיינו שלשה גרעיני תמרים וכן הוא בסימן מ"ח ובשפתי כהן סי' ל' ס"ק ח' ע"ש:

ב (**ש"ך ס"ק ד'**) הגאמוז"ל האריך להקשות על אמ"ו זקני מהר"ם איסרלש על מה שכתב הרמ"א בסימן זה ולפי מה שיתבאר בסמוך וכו' והשיג עליו בס"ק ד' וגם הט"ז האריך בזה והשיגו עליו ושניהם לדבר אחד נתכוונו ולפע"ד דבריה' תמוהין בעיני דמדברי הרא"ש ורי"ו מוכח בהדיא דרוב חלל פי הקנה הוא יותר במ"ש דאיבעיא בעוף דאי משערינן באיסר לפי ערך בהמה אם כן יהיה דעוף חומרא גדולה כיון דהוא שיעור קטן מאוד ע"כ משערינן בעוף ברוב רוחב חלל פי הקנה דז"ל ב"י ופי' הרא"ש דבריו דכל היכא דמשערינן בבהמה ברובא ה"ה דבעופא משערים ברובא וכן כל היכא דמשערים בבהמה כאיסר לא איצטרך ליה למיבעי' בעופא מאי דפשיטא דמשערים לפי קטנו אבל בנקיבה כנפה דמשערינן השלם עם הנקבים לכאיסר כשהם מקורבים כנקבי הנפה שסופן ליחסר

הוא דמיבעיא ליה בעוף דכי משערים שיעור חסרון שלא כנגד איסר הבהמ' גדולה קטן מאוד שיעור חסרונו אי מחמרינן בשיעור קטן כזה לצרף השלם עם החסרון ומשני דלא אלא שיעור אחר נתנו חכמים בקפלו ומניחו על פי הקנה עכ"ל וכ' רבינו ירוחם דברים אלו עם הרחבת הביאור קצת וז"ל אם ניקב הקנה בעוף כנפה נקבים שיש בהם חסרון דבבהמה שיעורו כאיסר ואם תשער כך בעוף לא תמצא בו איסר כי אין בכל קנה העוף כאיסר וא"ת הכל לפי גדלו וקטנו יהיה שיעור חסרונו קטן הרבה. וא"ת שנשער האיסר לפי גדלו וקטנו ונחשב בזה השלם שיש בין נקב לנקב עם חסרון הנקבים יהיה בזה חומרא גדולה אלא משערים בע"א חותך למטה מה נקבים ובצידיהן עד שיוכל לקפל הרצועה שהנקבים בה ומניחה על פי הקנה אם חופה בין הנקבים בין השלם שבין נקב לנקב רוב חלל הקנה טרפה עד כאן לשון ב"י ומביאו הגאמוז"ל בסעיף קטן ו' הרי בהדיא כדברי. ומה שהוכיח הגאמוז"ל מדברי רי"ו במה שכתב והראשון נראה עיקר וכו' היינו לפי שיטתו במה שכתב מתחלה דאיסר הוא יותר מרוב חלל פי הקנה אבל לפי מ"ש ליתא דרוב הוא יותר אך את זה יש להקשות במ"ש רי"ו ויש מפרשים דעוף דאין חיותו כ"כ כבהמה לא שיערו בו כאיסר אפילו יש ברחבו איסר אדרבה משום דחיותו הוא מועט ה"ל לשער באיסר לפי שהוא שיעור קטן לפי דברי יש לומר דה"פ לפירוש הראשון בעוף גסה משערינן כמו בבהמה רצה לומר דמשערין לפי ערך וקא משמע לן דלא תימא כיון דבעוף דליכא לשערו באיסר כיון שהוא קטן מאוד הכי נמי גבי עוף גס קא משמע לן דמשערים לפי ערך ויש מפרשים סוברים בעוף דחיותו אינו כ"כ כבהמה לא משערים כאיסר אלא ברוחב פי חלל הקנה של עוף קטן ולא פלוג בין עוף גודל וקטן ודוק:

וקושיא זו הקשיתי בבחרותי להגאמוז"ל וזאת תשובתו בכתב אתמול למדתי במה שהקשה בני משה יצ"ו כמו שלשה שעות בלילה וראיתי שמה שתירץ חתני מאנש יצ"ו (דאף דבבהמה האיסר גדול מרוב בעוף הרוב גדול מאיסר שלו) זהו ליתא (מרשב"א דלומד בבהמה משערים ברוב לחומרא מעוף ומביאו ב"י ולפי חתני קשה מנא לן דשאני עוף ודו"ק) אבל הייתי רוצה לומר שהרשב"א והמחבר חולקים על הרא"ש ורי"ו בסעיף קטן ז' אבל עכשיו קמתי בהשכמה כשני שעות וראיתי דלא קשה מידי וברור לי כשמש בצהרים שהאמת אתי לכן תדקדקו גם אתם ותכוונו האמת עכ"ל והנה דברתי עם הגאמוז"ל פה אל פה דה"פ ברא"ש ורי"ו דלעולם איסר הוא יותר מרוב חלל והכי פי' קטן מאוד כו' רצה לומר כיון דאין לנו שיעור ידוע בעוף קטן כמה יהיה חסרונו אלא שמשערים לפי ערך שיעור בהמה ובעוף קטן מאד דא"א לשערו לפי ערך בהמה גדולה שיהיה השיעור בעוף קטן מצומצם שיעור שלו ועל כרחך יהיה לנו צורך להחמיר

לשיעור פחות שלפי ערך פחות מאד והוא חומרא גדולה והקשיתי לו היכא כתב הרא"ש וכן כל היכא דמשערי' בבהמ' כאיסר כו דמשערים לפי קטנו ע"ש משמע דמשערי' ולפי דברי הגאמוז"ל קשה היכא משערי' כיון דאין יכול לצמצם כנזכר לעיל ומ"ש והשיב לי דאין הכי נמי גבי אם נקבה במקום אחד דאינו יכול לשערו רק שמחמירים בזה אפילו יותר משיעורו אפי' בפחותה מאד כיון דאינקב במקום אחד מה שאין כן בניקב כנפה דתרי חומרות הוא חדא דאין לשערו כל כך וצריך שיהיה הנקב פחות מכאיסר וגם מחמרינן שיצטרף השלם שבין נקב לנקב ואם כן הוא תרי חומרות והוא חומרא גדולה דמה שאין יכול לשער וגם שצריך לחשוב השלם שבין הנקבים גם כן עד כאן דבריו וקשה לי על דבריו חדא דמדברי הרא"ש לא משמע כן ועוד הלא חכמי התלמוד היו יכולים לשער ועוד קשה מקושית הרא"ש שהקשה על פירוש הרי"ף בעופא מאי דקאי אנחסר מאי פריך בעופ' מאי היאך משערינן טפי משאר איסורים כגון חסרון גולגולת לבית שמאי כמלא מקדח ולבית הילל כסלע ע"ש ולפי הגאמוז"ל שאני הכא דאינו יכול לשער אלא ודאי דיכולים לשער ועוד קשה דלפי תירוץ הגאמוז"ל משום דא"י מה נתנו לנו חכמי תלמוד שיעור רוב פי חלל שיעור פחות מאיסר כדי לידע לנו לשער א"כ ה"ל ליתן לנו שיעור יותר מרוב חלל פי הקנה והוא פחות מכאיסר לפי ערכו וכן מצינו דפליגי בסי' מ"ח אי כסלע או כיתר מסלע וכעין זה הקשה הגאמוז"ל בסי' ל' ס"ק כ' בשפתי כהן ע"ש (וגם לפי מש"ל שיעור איסר משמע דאיסר הוא קטן מאד) ועדיין צריך עיון:

סימן לה

א (**סימן ל"ה ט"ז ס"ק ב'**) **וכתב רש"ל כו'**. עיין בש"ך ס"ק ט' שאין כן דעת רש"ל ומה שנראה לדינא:

ב (**שם ס"ק ו'**) **לשונו מגומגם**. ועיין ברש"ל שהוא מתוקן והבאתיו בספרי ובש"ך קצרתי לפי שנראה לדינא להקל בכל גוונא ודו"ק:

ג (**ט"ז ס"ק י'**) **ונראה שגם רמ"א מודה בזה כו'**. זה אינו דבהדיא לא פסק כן בד"מ וזה לשונו בספרי וכתב בהגהת אשר"י כו' וכתב ב"י ודבר פשוט הוא שאין בזה שום צד איסור וכ"כ בד"מ שכן משמע מדבריו בהג"ה וכ"כ הר"ן וכן נוהגין בקראקא וכן עיקר והכי הוי סוגיא דעלמא דלא כמהרש"ל פא"ט סי' ל"ג והב"ח שאוסרי' בזה ע"כ:

ד (**ט"ז ס"ק י"ב**) **דאם הי' קצרה מהגומא כו'**. זה אינו דסוף סוף כיון דנח בגומא אינו עתיד להתפרק ואפשר שיש ט"ס בלשונו וצ"ל דאם היה ארוכה מהגומא וס"ל דטרפה משום דחוכך בצלעות וכמ"ש בש"ך סעיף קטן ל"ו בשם ד"מ דהיינו טעמא דפיצול שיש

תחתיו גומא דאינו חוכך בצלעות אלא דלשונו דמסיים דאז לא הוי פיצול לא משמע לכאורה הכי.

ה **נראה דאם בצד א' כו'**. ובש"ך כתבתי כן בשם מהר"מ ע"ש:

סימן לו

א (**סימן ל"ו ט"ז ס"ק א'**) **אלא אם שניהם מרוח אחת כו'**. ז"א דהא איכא טעמא אחרינא במילתא משום דלפעמים הרוח נכנס בזה ויוצא בזה וכמ"ש המטריפים והבאתים בש"ך:

ב (**שם**) **ורש"ל פסק וכו'**. לא הוי ליה להביא דעת מהרש"ל דפסק כיחידאי להקל דדעת הגהת אשר"י ורבינו ירוחם נט"ו אות ו' דטריפה וכן מסקנת שלטי גבורים וכ"ד האו"ה כלל נ"א וכ"כ בד"מ בשם מהרא"ק וכ"ד הרא"ה בב"ה דף ל"א ובס' ב"ח וכ"כ בס' מח"ב בהלכות נקובה סי' ו' שכן נוהגין וכן נמצא בבדיקות האחרונים:

ג (**שם ס"ק ב'**) **ועמ"ש בסי' ל"ט כו'**. עי' בש"ך ס"ק ה' שז"א:

ד (**שם ס"ק ג'**) **אבל מ"מ כדבריו כו'**. עי' בש"ך ס"ק ה' ישוב דברי הרמ"א:

ה (**ס"ק י"א**) **כל** דבריו רחוקים כידוע למבין. ואין כאן תימה על הטור:

ו (**שם ס"ק י"ד**) **מה שהקשה אמאי לא משני תלמודא הכי בפא"ט דף מ"ז**. וכמו שהקשו התוס' כו' לא קשה מידי דודאי החו' מקשים שפיר דלישני שחסרה ולא ניקבה אבל דלישני שחסר' יותר מרביעית זה אינו עולה על הדעת דהא מתני' סתמא קתני או שחסרה משמע אפילו כל שהוא וגם דומיא דניקבה קתני דהא תנן הריאה שניקבה או שנחסר' ועי"ל דהא בנשפכ' באמת אפילו נשפכה כולה כשרה וכמו שכתבתי בש"ך מ"ק כ' בשם הפוסקים והאחרונים דדוקא בנימוקה טרפה ביתר מרביעית וא"כ יש לומר דנימוקה לאו מטעם חסרה אתינן עלה דהא חסרון מבפנים לא שמיה חסרון אלא מטעם דסופו הקרום גם כן לימק כיון דנימוקה כולי האי וא"כ בש"ס דפריך ממתניתין אנשפכה שפיר פריך דאי נימא דמתני' מיירי בחסרה מבפנים וטרפה משום חסרון מבפנים ע"כ מיירי בנשפכ' ולא בנימוק דהא מתני' קתני או שחסרה אלמא משום חסר הוא דטרפה וא"כ אין חילוק בין רביעית או יותר. ומה שהקשה מדלא פירש רב נחמן דבריו כו' כהאי גוונא אשכחן טובי בש"ס. ומה שהקשה מדלא כתבו הכא הפוסקים בפירוש דיתר מרביעית טריפה כמ"ש גבי טרפא דאסא דפחות מכאן כשר לא קשה מידי דהיתר צריך לפרש אבל איסורא אין צריך לפרש. ועוד יש לומר דהתם כתבו כן לפי שידעו שיש מי שפירש דאפילו פחות מט"ד טרפה כמ"ש הר"ן שיש מי שפירש כן משא"כ הכא הילכך חלילה

לנו להקל באיסורא דאורייתא נגד דעת הרא"ה בבדק הבית ואהל מועד וב"י ומהרש"ל ורמ"א ובית חדש ושאר אחרונים:

ז (**בט"ז ס"ק ט"ז**) ובספרי כתבתי דנ"ל פשוט שדעת הטור כדעת הרשב"א ומהר"י וויי"ל דקורעים הקרום לבד סמוך ממש למקום האטום שאם ינקוב גם הבשר ודאי יצא הרוח ושמא משם ולמטה נטמטם ומ"ש הטור קורעין מקום האטום פירוש מקום הקרום שהוא אטום ודלא כמהרש"ל פרק א"ט סימן מ' ע"ש.

ח (**ס"ק י"ח**) עיין בש"ך שטרפות זה יש לו מקור מן הש"ס לפיו הערוך שפירש כן דפחיזה כאופתא ועיין פירושו בש"ך:

ט (**ס"ק כ"א**) **אלא דדעת רמ"א צ"ע כו'**. לא קשה מידי דלא כתב אם הדבר ספק כו' אלא להורות דאפי' בספק לא מהני בדיקה לדידן ובודאי שבא לה בידי אדם לא מהני בדיקה אפילו להמחבר אבל בודאי שבא לה בידי שמים בזה סמך אמ"ש אחר כך ולא רצה להכשיר לגמרי בלא בדיקה כדעת הרבי' נסים כיון שהרשב"א חולק אלא דמ"מ סבירא ליה להקל ע"י בדיקה וק"ל:

י (**הגה"ה**) עיין בב"י שהשיג על הג"א בדף כ"ה ע"א במה שהצריך לבדוק אם אינה נפרכת בציפורן וב"ח ומהרש"ל האריכו ליישב הג"א הנ"ל ולפע"ד נראה דהג"א בשם ה"ג חושש משום אטום לכך מצריך בדיקה זו ובש"ס לא מיירי משום אטום אלא משום צמקה ולכך לא מהני בדיקה זו וצריך בדיקה מע"ל וגם הג"א מודה דבעינן צמקה כולה לענין בדיקה מע"ל אלא דקאמר אפילו במקצת היכא דיבשה קצת צריכה בדיקה זו דאטום ועיין בה"ג דף קכ"ח ריש ע"ג ותמצא כדברי עכ"ה:

סימן לז

א (**סימן ל"ז בט"ז ס"ק ב'**) **כמ"ש בסימן ל"ט ס"ח**. אין דבריו מוכרחים כמ"ש בש"ך ס"ק ג':

ב (**שם ס"ק ג'**) **נראה לי דבועה כו'**. יפה כוון וכן הוכיח הגאמ"ו ז"ל בתשו' להגאון מוהר"ר יהושע נר"ו דאם יש בועה בין אונא לאונא כסדרן למטה מחציין לצד העיקר וסירכה יוצאת מתוך הבועה ונסרכה כסדרן טריפה והאריך בראיות וחלק על בדיקות הר"ץ וב"ח בסי' ל"ט ס"ח שמכשירים בזה (וסוברי' דכיון שנסרכה לאונ' שאצלה היינו רבותייהו אבל תלויה ולא נסרכה לאונא שאצלה מודו דטריפה כמבואר בב"ח שם) וכן נראה מדברי הרב בד"מ סי' ל"ט סוף סעיף ג' וכמ"ש בספרים ע"ש ונראה מדברי המ"כ

שהובא בד"מ שם דאם יש ב' בועות בין ב' אונות וסירכא יוצאה מזו לזו לכ"ע טרפה ע"ש וכתב הגאון אמ"ו ז"ל דיש לומר דהר"ן מיירי בדליכא חלון ע"ש:

ג (**ט"ז ס"ק ד'**) **אלא דמה שכתב דמ"א כו'**. ול"נ דאפילו לרשב"א ור"ן כשר דכיון דבטינרי היא קשה ועומד במקומה אינו דוחקת הבועה וק"ל:

ד (**ט"ז ס"ק י"ד**) **דבריו תמוהים כו'**. תמיה לי היאך מדמה טרפות זו לזו ולפמ"ש בש"ך ס"ק כ"ח דבועה מעל"ע במים זכים יש לו מקור בש"ס ופוסקים בלא"ה אין מקום לדבריו ודברי רמ"א ברורים ע"ש:

ה (**שם ס"ק ט"ז**) **גם בזה וכו'**. גם כאן אין מקום לדבריו לפמ"ש בסמוך ומ"מ אפשר להקל הכא מטעמ' אחרינ' וכמ"ש בש"ך ס"ק ל"ב:

סימן לח

א (**סימן ל"ח ס"ק ב'**) **ולענ"ד דהא גם במראה הכשר כו'**. אין זה הוכחה כלל וק"ל ודעת הפוסקים דכשר וכמ"ש בש"ך ס"ק ד':

ב (**שם ס"ק ד'**) האריך להשיג על הר"ן וכבר השיג ר"א בס' ב"ה עליו בזה וכמ"ש בש"ך ס"ק ט':

סימן לט

א (**סימן ל"ט ס"ק ו'**) **וכן בההיא דסי' ל"ו ס"ב דנגלד' הריאה שצריכה בדיקה לא מהני לדידן כו'**. כבר כתבתי שם שאינו כן:

ב (**שם ס"ק ח'**) פסק דבין אונא לאומא טרפה כשיש חלון וז"א כמ"ש בש"ך ס"ק י"ג ע"ש:

ג (**שם ס"ק יד**) אוסר סירכא ממקום למקום ולא קי"ל הכי כמ"ש בש"ך ס"ק כ"ז:

ד (**שם ס"ק י"ח**) אין דבריו מוכרחים:

ה (**ס"ק כב**) **והא דתל' הרשב"ץ** כו' לרווחא דמילתא כו'. זהו עיקר יסודו של מהרש"ל והב"ח והוא דוחה בגילא דחיטתא אבל הנדון כמ"ש בש"ך סוף ס"ק מ"ב:

ו (**ט"ז ס"ק כ"ג**) **ואני אומר דהוי בועה בשיפולי וטרפה כו'**. תימה דמה ענין זה לבועה בשיפולי ריאה וגם בלא"ה בועות בשיפולי אין מקור בש"ס ורוב הפוסקים חולקים עלה לכך נראה דהכא כשר וכדברי המ"כ:

ז (**שייך לש"ך ס"ק ל"ב**) **וראיה מצאתי לדבריו** כו'. וכ"כ הרמב"ם בפירוש המשנה במס' ביצה:

ח (**בסוף הגה"ה**) **ריאה שנמצא עליה כו'**. וכתוב מראה מקום ב"י ס"ס ל"ח ולפענ"ד נראה שיצא לו מא"ז שמביא הט"ז מ"כ בס"ק י"א ע"ש:

סימן מ

א (**בש"ך ס"ק ג'**) **כ"כ הב"ח כו'**. וכ"כ הר"ן במשנה דאלו כשרות ע"ש:

ב (**ט"ז ס"ק ד' בסופו**) **ע"כ נראה שאין להקל בזה שאין לו יסוד מדברי הפוסקים**. ולפענ"ד אין להוסיף על הטרפות וכיון שהכשירוהו חכמי הדור הם ידעו מאיזה טעם הכשירוהו וכל הוכחותיו אינם כלום לסתור פסק זה וכן קבלתי שכמה פעמים הורו כן גדולי הדור הלכה למעשה והטעם דכיון שכך גידולו בתוכו אינו מזיק לו כלום ולא יעשה נקב:

סימן מא

(**סימן מ"א סוף ס"ק ב'**) דבריו נכוני' לדינ' אך האריך שלא לצורך וכבר מבואר כן בקצרה בש"ך ס"ק ד' גם מה שהקשה על הב"ח מהוריקה כבד כנגד בני מעיים אינו כלום וק"ל:

סימן מג

א (**סימן מ"ג בט"ז ס"ק ב'**) **נראה פשוט וכו'**. תימה פשיטא דהא בעינן שישתייר כעובי דינר זהב ואי ר"ל דאף דנשתייר ולא ניקב שום עור רק העור שלם מכל צד טרפה קשה מנ"ל הא גם מ"ש וכמו שאמרו ניקב הלב טרפה כו' לא ידעתי מנא לן דאדרבה לכאורה משמע שצ"ל מפולש לגמרי וגם מ"ש ועוד ראיה מדברי או"ה כו' אינו ראיה כלל עיין שם וק"ל:

ב (**שם**) **והשבתי להיתר דלא מבעיא כו'**. ולפע"ד אין כאן ראיה להתיר דל"ד לחסרה הריאה מבחוץ דהתם נקיבת הריאה טרפה משום שהרוח יוצא ממנה וחסרון מבחוץ אינו מזיק כלום דמ"מ הריאה עולה בנפיחה משא"כ הכא ואין אומרים בטרפות זו דומה לזו ועוד דמאן לימא לן דנבראת הטחול נקובה דאי משום שסביב הנקב מבפנים מקיף עור דילמא קרום עלה אח"כ והרי בנקב שנמצא בדקין כתב הרשב"א בתשובה סימן שפ"ג וזה לשונו שאלת נקב שנמצא בדקין כו' ונראה מענינו שהוא נברא כן בשעת יצירת הבהמה ואומרים קצת אנשים שכן דרכן של רוב בהמות כו' אין שומעין להם שאנו לא ראינו כן לבהמות כלל ושאלתי לבקיאי הקצבים ואמרו לי כי מנגיחת בהמה אחרת שכן דרכן ומאותן נגיחות יולדו בבהמות כמה ענינים בכרס ובקיבה ובדקין לפיכך אסור ואל תחוש לאותן המתירין שאין בדבריהם ממש עכ"ל והרי התם נמי נראה בענינו שנברא כן בשעת יצירת הבהמה ואעפ"כ אנו חוששין שמא נעשה מנגיחת הבהמה ונתרפא עד שסבורים שנברא כן בשעת יצירה וה"ה הכא אע"פ שנראה בענינו שנברא כן חוששין

שמא נעשה מנגיחת הבהמה דספיקא דאורייתא לחומרא גם מ"ש וכן מוכח עוד ממה שכתב הרמב"ם כו' אינו מוכח כלום דכיון דאשמועינן ניטל כנקב נברא חסר דהוי כמו ניטל והיינו דוקא כשנברא כולו חסר אבל נראה נקב מתחלת ברייתו הוי כניקב ביד ועוד דהיינו דוקא כשידוע בבירור שנעשה מתחלת ברייתו מה שאין כן הכא. ומעשה בא לפני כן בדין זה ונשאתי ונתתי בדבר עם בית דיני ולא מצאנו ראיה להתיר והטרפנו:

ג (**ט"ז ס"ק ח**) **ואפילו בהפ"מ יש לפסוק כן**. ז"א וכמ"ש בש"ך ס"ק ט':

סימן מד

א (**סימן מ"ד בט"ז ס"ק ה'**) **וצ"ל דרמ"א מפרש כו'**. ז"א כמ"ש בש"ך ס"ק ז':

ב (**ט"ז ס"ק י"ד**) **ולא ידענא כו'**. עי' בש"ך ס"ק ט"ז ראיה לדבריו: **הג"ה** הגאמ"ו ז"ל בם"ק ט"ז כתב על דינא דב"ח וצ"ע לדינא ובט"ז ס"ק י"ד כתב דלא ידענא מי הכניסו להוסיף בטרפות כו' וכתב הגאמ"ו ז"ל לעיל מש"ך ס"ק ט"ז ראיה לדבריו משמע שמסכים להט"ז ולפענ"ד נ"ל ראיה ברורה לדברי הב"ח מסי' ל"ה גבי ב' וורדות שאחד מהן הפוך והב' אינו הפוך הולכין אחר היותר גדולה וכתב הגאמ"ו ז"ל בס"ק י"ג דאם שניהם שוים טרפה והביא זה בשם כמה פוסקים והתם נמי אמאי לא אמרינן שאינה הפוכה היא הורדא ושאינה הפוכה יש לה תואר ורדא והפוכה דינה כמו קטנה הורדא אלא ודאי כיון דשניהם ספק אמרינן דלמא ההפוכה היא הורדא וטרפה ה"נ ל"ש והוא דמיון ברור לדברי הב"ח. וגם ממ"ש הגאמ"ו ז"ל בס"ק י"ז הטעם דטרפה משום ספק דאורייתא וה"נ ל"ש. עכ"ה:

סימן מו

(**סימן מ"ו בט"ז ס"ק ו'**) העתיק דברי מהרש"ל בספרו פא"ט סי' נ"ט בלא השגחה ואני בספרי אחר שהוכחתי בין ברוב רחבו בין ברוב ארכו טרפה וכמ"ש בש"ך ס"ק ט"ו כתבתי וז"ל וכ"כ הב"ה וכתב שכ"כ ג"כ מהרש"ל ור"ל בהגהותיו לטור כתב מהרש"ל וז"ל עד שינטל הרוב של ד' אצבעות כו' לאו דוקא בגובה לחוד קאמר אלא באותו מקום שהוא כדי תפישה בעינן שלא נקדר הרוב ממנו בין באורך ובין ברוחב אם נקדר וניטל הרוב ממנה טרפה וכן מצאתי עכ"ל הרי כדפרישית ודוק אבל בספרו פא"ט סימן נ"ט כתב וז"ל והא דקאמר שניטל הרוב מהד' אצבעות אין ר"ל ברוב האורך דהיינו ניטלה רצועה אורך שתי אצבעות ומשהו שהוא הרוב אלא שניטל רובו מאותו מקום דבק דהיינו ד' אצבעות ומכל אותן ד' אצבעות כפי מה שהוא ניטל הרוב בין הכל טריפה ואם לא

ניטל הרוב בין הכל אלא שרוב האורך הוא ניטל או רוב הרוחב כשרה עכ"ל ורצ"ל כגון שכדי תפיסה הוא ד' אצבעות אורך וד' אצבעות רוחב אז אינה טריפה בניטלה הימנו רצועה לארכו ברובה לחוד דהיינו רחבה משהו וארכה שתי אצבעות ומשהו וכן אינה טריפה בניטלה הימנה רצועה כזו לרחבה לחוד (דאין חלוק בין ארכו לרחבו) אלא בעינן שינטל הרוב מכל אותן הד' אצבעות דהיינו מכל אותו מקום הדבק הנקרא כדי תפיסה צריך שתנטל רצוע' שהוא ב' אצבעו' ומשהו על ב' ומשהו כך הם ביאור דבריו בספרו והם סותרים למה שכתב בהגהותיו ויש לדחוק ולפרש דבריו בהגהותיו כמ"ש בספרו ודוק. ומ"מ אין דבריו בספרו נכוני' כלל והעיקר כמ"ש למעלה וכמ"ש האחרונים דבין ברוב רחבו לחוד ובין ברוב ארכו לחוד טרפה תדע שהרי רבינו ירוחם כתב נקיבתו ברובו וזה לא כדברי מהרש"ל דלא שייך נקובי עכ"ל. מזה תראה שהעתיק מה שאינו נכון והניח הנכון:

סימן מז

(**סימן ט"ז בט"ז ס"ק ה'**) דבריו דחוקים וכנראה ג"כ מדברי עצמו ועי' בש"ך ס"ק ז' ישוב דבר זה על נכון:

סימן מח

א (**סימן מ"ח בט"ז ס"ק ה'**) כתב על הב"י שדבריו תמוהים מאד והאריך ולא ירד לסוף דעתו כי אף שלשון הב"י מגומגם מ"מ פשוט שכוונתו דדוקא בנקרע ע"י סכין הוי בכל שהוא אבל לא ע"י חולי אלא דדייק דע"כ מיירי באינו מפולש כיון דמיירי נמי בעל ידי סכין וכן הוא בכסף משנה להדיא והמעיין בכסף משנה יראה לעין שיש חסרון בלשון ב"י וכוונת דבריו כמ"ש בכ"מ ע"ש:

ב (**שם ס"ק ו'**) אין דבריו מחוורין וק"ל:

ג (**ט"ז ס"ק י"ב**) דבריו תמוהין דהא ב"י מפרש והפכה רבי הוא במקרה אם כן שפיר קאמר אביי דבחנם טרח כיון דהאי צורבא מרבנן לא בא לאשמועינן דצריך להפכו גם מ"ש בדעת הרמב"ם לא מחוור דהרי הרמב"ם לא הזכיר כלל דין דמצד אחד וגם מ"ש בדעת הרא"ש ודאי ליתא כמ"ש בש"ך ס"ק ל"ב גם מה שהביא מתשו' רשב"א סי' תש"ס אינו דיש לומ' דמיירי בניקב מב' צדדים אבל מצד אחד י"ל דס"ל דאפילו בדיקה א"צ וכן דעת מהרש"ל פא"ט סי' צ"א ותשו' בן לב כלל ט' תשובה ג' ובית חדש ושאר אחרונים כהרב רמ"א והכי קי"ל:

ד (**שם ס"ק י"ג**) **ול"נ כו**'. כבר קדמוהו מהרו"ך והב"ח בזה כמ"ש בש"ך ס"ק כ"ו:

ה (**שם ט"ז י"ז**) העתיק דברי הד"מ ותמה על הבית חדש ונעלם ממנו כל מ"ש בש"ך בסי' מ"ט ס"ק ד' דדברי הבית חדש ברורים ודברי הד"מ תמוהים ע"ש גם מ"ש וכן המנהג בכל יום להטריף בניקב מב' צדדים אף שאין ק"ד מבחוץ אין מהמנהג ראיה דאף בב"ה המנהג כן מטעם דאנן אין בקיאין בק"ד ועוד דהא דמטריפין היינו דאיכא חלודה דהוי כמו ק"ד:

ו (**שם בסוף ס"ק י"ח**) אין דבריו מוכרחים:

ז (**שם ס"ק י"ט**) השיג על מהר"מ שלא כדת שהרי מהר"מ גופיה מסיק בסוף התשובה שם וז"ל ואין לסמוך אעובד כוכבים מאחר שהיתה תחובה באופן שלא היתה ניקבה לחוץ כי אין סומכים אדברי עובד כוכבים לא לאיסור ולא להיתר וכ"ת א"כ אין אנו צריכין להאמין להעובד כוכבים שמצא המחט תחוב בו כו' זה אינו כו' עד וא"כ בנ"ד נמי הואיל ובא ישראל בעוד שהיה עובד כוכבי' עדיין מתעסק בהוצאת הפרש מן הכרס ומצא ביד העובד כוכבים המסמר בעין רגלים לדבר הוא ודברי העובד כוכבים אינם אלא כגילוי מילתא בעלמא אבל אם לאחר שכבר פסק העובד כוכבים מלהתעסק בהוצאת הפרש וכבר הוציא מתחת ידו הכרס ובא אצל היהודי בזה המסמר של ברזל בידו ואמר שמצא תחוב בכרס אין אנו צריכים להאמינו ואין בידי לאסור עכ"ל א"כ כל מה שהביא לסתור דברי מהר"ם אין ענין לכאן דלא הוי רק גילוי מילתא בעלמא מיהו ק"ל אמאי דמסיק מהר"מ שם ואין בידי לאסור אלא אם שתק היהודי וזה תלוי בחלוקי דינים דעד א' נאמן באיסורין אשר עתה אין להאריך בזה עכ"ל ומה עד אחד נאמן באיסורין שייך בעובד כוכבים ואפילו בעד גזלן קי"ל דאפי' שותק אינו נאמן וכמש"ל סי' קכ"ז בש"ך ס"ק ט' ומכל שכן בעובד כוכבים וצ"ל דמהר"מ לאו אעובד כוכבים קאי אלא אעלמא קאי ואגב שיטפ' נקטיה וכן משמע מפשט לשונו. עוד השיג על דברי מהר"מ בענין מים במוח שלא כדת שהרי מהר"מ גופיה כ' שם דהיינו טעמא דנוהגין להטריף במוח משום דשכיח ולא כמ"ש בד"מ טעם הדבר משום דנעשה הריעותא מחיים ולא הזכיר טעם דשכיח כלל וזהו עיקר הטעם וכן בהג"ה בסי' נ' לא הזכיר כלל הטעם דשכיח ומה שצריך בדיקה אין ראיה דשכיחא לאיסורא וגם מה שכתב הרב שם בהגה"ה אע"פ שהוא טריפות שיש לו בדיקות משמע כ"ש טריפות שאין לו בדיקה דינא הכי ועמ"ש בש"ך סי' נ' פ"ק ו' מזה באריכות:

סימן מט

(**סימן מ"ט בט"ז ס"ק ג'**) **ולי יש תימה רבתא כו**'. לק"מ דהתם שכיח הוא דע"י מחט ניקב גם החיצון במקום שהמחט שם דהא ניקב אחד מהן ושכיח הוא שינקוב גם השני וושט אין לו בדיקה מבחוץ משא"כ הכא וכה"ג כתבו התוספות פרק ד' אחין ופ' א"ט דף מ"ג ע"ב דהטעם דישב לו קוץ בוושט חוששין שמא הבריא משום דשכיח וגם מ"ש דלא הוי ס"ס המתהפך ליתא כמ"ש בש"ך בסי' ק"י סעיף קטן ס"ב סוף דין ט"ו:

סימן נא

א (**סימן נ"א בט"ז ס"ק ב'**) אזיל לשיטתו וכבר כתבתי בסמוך דליתא עוד הקשה שם על רש"ל ועי' בש"ך ס"ק ב' דלא קשה מידי דדעת מהרש"ל דלהחמיר צריך בדיקה ומיירי בספק נעשה ע"י קוץ או ע"י חולי:

ב (**ט"ז ס"ק ד'**) לא ידענא איך מלאו לבו לחלוק על הב"ח להקל בלי ראיה וגם לישנא לפי שדרך הבהמה להתחכך בכתלים משמע הכי דאל"כ הל"ל מפני שאפשר שנתחככה בכתלים. וגם מ"ש בשם רש"ל הנה לא עיין רק בדבריו פא"ט סי' ע"ו אבל באמת קצר שם בדבר וכ' כמו שכתבנו לעיל סי' מ"ז בשם הרא"ש ובסימן מ"ז הזכיר בהמה ע"ש:

סימן נב

א (**סימן נ"ב בט"ז ס"ק ה'**) האריך לתמוה על הטור וב"י ורוצה לומר דירוק ככרתי דליכא למ"ד דפסול דהא ירוק ככרתי כשרה מדרבי נתן בלא ראינו שנפלה א"כ בנפלה נמי נתלה כדרבי נתן ול"ק מידי ודברי הטור וב"י ברורים דהרשב"א מתרץ מתחלה דהא דנקט לב וקורקבן וכבד הא לאו דוקא אלו אלא ה"ה ריאה אם נחמרה ולא אמרו אלא לענין בדיקה ולהאי שינויא פשיטא דמוכרח דירוק ככרתי פוסל בריאה בנפלה לאור דאם איתא דירוק ככרתי כשר לא שייך לומר לאו דוקא אלא דוקא קתני לב וקורקבן וכבד דאלו פסולים ככרתי וריאה כשר וליכא למימר דמיירי בירוק גע"ל דהא מיירי דומי' דלב וקורקבן וכבד ועוד דבירוק גע"ל לא שייך לומר לאו דוקא דגע"ל פוסל בריאה אפילו בלא נפלה לאור ולא שייך להזכירו כאן כלל אלא ודאי כי אמרינן דהא דאמרו לב וקורקבן דכבד שהוריקו פסולים הוא הדין ריאה שהוריקה על כרחך ככרתי מיירי ומ"ש הרשב"א אח"כ עוד יש לי לומר שאי אפשר למנות ריאה בהדייהו כו' שנויא אחרינא הוא דדוקא נקט לב וקורקבן וכבד ואי אפשר למנות ריאה בהדייהו משום דריאה כשר בירוקה ככרתי מיהו להלכה לא ס"ל להרשב"א כהאי עוד יש לי לומר אלא כמו שפי'

מעיקרא וכן מוכח להדי' מדבריו בת"ה הקצר וכמו שאכתוב בסמוך וכ"כ הר"ן פרק אלו טריפות להדיא וזה לשונו והאי דלא מני ריאה בהדייהו אף על גב דודאי היכא דנפלה והוריקה טרפה דאע"ג דאמרי' לעיל ירוקה כשרה מדר' נתן ה"מ דלא נפלה לאור אבל בנפלה לאור אין תולין בריאה כדרבי נתן כשם שאין תולין בכבד בחולי אלא היינו טעמא לפי שאין הריאה עשויה ליחמר כלב וקורקבן וכבד הואיל וצלעות מגינות עליה ועוד שאפשר שאין דינה שוה עם אלו שלב וקורקבן וכבד צריכה בדיקה כל שנפלה לאור וריאה של עוף אינו צריך בדיקה וכ' הרשב"א שאין הירקות פוסל בכבד אלא ככרתי כו' עכ"ל והיינו תירוץ הראשון של הרשב"א ואם כן ככרתי פסול בריאה בנפלה לאור וכן מוכח להדיא ממ"ש בת"ה הקצר דף כ"ג ע"א וז"ל אע"פ שלא מנו חכמים הריאה בכלל האדומים שהוריקו נ"ל שה"ה והוא הטעם אלא מפני שצלעות של עוף מגינות עליה ומן הסתם אין צריך לבדוק בריאה אע"פ שנפלה לאור בפנינו לפיכך לא מנו אותה בכלל אלו שצריך לבדוק אחריהם כל שנפלה לאור אבל אם ראינו שהוריקם הריאה טריפה שהרי נודע שלא הצילו צלעותיה ויש מתירין ולא נתחוורו דבריהם כלל עכ"ל הרי להדיא דלא ס"ל להלכה כהאי עוד יש לי לומר וכו' אלא כשנויא קמא דאי כעוד יש לי לומר לא שייך כלל לומר ה"ה והוא הטעם כו' דאדרבה דוקא אלו פסולים ככרתי ולא ריאה וגם לא היה צריך כלל לומר שכיון שמן הסתם אין צריך לבדוק הריאה לפיכך לא מנו אותה בכלל אלא כו' אלא כיון דכשר ככרתי אי אפשר למנותה בכלל אלו שאלו פסולי' ככרתי וריאה כשרה ככרתי ואי בירוק גע"ל פשיטא דלא שייך למנותה בכלל אלו דאלו בנפלה לאור דוקא פסולין וגע"ל בריאה בלאו הכי פוסל אפילו לא נפלה לאור ועוד שכתב אם ראינו שהוריקה הריאה טרפה שהרי נודע שלא הצילו צלעותיה אי בירוק גע"ל מיירי ל"ל לטעמא שהרי נודע שלא הצילו צלעותיה הא אם אפילו לא בא מחמת האור טרפה ועוד שכתב סתמא ירוקה טרפה ולא חילק בין כרתי לגע"ל משמע דבכל ענין טרפה ועוד שכתב שם אח"כ מיד בת"ה הקצר וז"ל שני מיני ירקות הן יש ירקות ככרתי ויש ירוק כביצה ויראה לי שהירקות הפוסל בכבד הוא הירוק ככרתי שהכבד בתולדתו ירוק כביצה כו' משמע להדיא דכל הנך דלעיל בין ירוק ככרתי ובין ירוק כביצה פסול ובכבד כשר ירוק כביצה. וראיתי בחדושי הרשב"א דמשמע דס"ל להלכה דירוקה ככרתי כשר מיהו כבר נודע דספרו תורת הבית חבר באחרונה וממ"ש בת"ה הארוך והקצר נראה להדיא דס"ל להלכה להחמיר ולהטריף כשנויא קמא שבת"ה הארוך וכמ"ש לעיל ואין ספק לפי דעתי שהבעל ט"ז לא עיין בת"ה הקצר (וגם נראה דאישתמיטתיה דברי הר"ן דלעיל) ואי עיין לא עיין שפיר דהרי מוכח להדיא בדבריו

בתה"ק דלא ס"ל כהאי עוד יש לי לומר אלא כתי' הראשון שכתב בת"ה הארוך וא"כ אף בירוק ככרתי מטריף וכמ"ש הר"ן להדיא וא"כ יפה כוון הטור בדעת הרשב"א ובדעת הרא"ש דהרא"ש פשיטא דחולק על הרשב"א דהא כתב הרא"ש דמשמע דאפי' נישתנית הריא' לא טרפינן דכיון דצלעותיה מגינות עליה תלינן השנוי בדבר אחר ולא בנפילת האור כו' דליכא למימר כי חזינן דנישתנית טרפה דא"כ ה"ל למנות ריאה בהדי לב וקורקבן וכבד אלא ודאי מדלא מנו להו בהדייהו אין שינוי פוסל בה אפילו נפלה לאור עכ"ל וכ"ז ברור בעיני ולא הוצרכתי להאריך רק מפני שהאריך לתמוה על הטור וב"י וסיים שזה אחד מן המקומות שלא הרגישו מפרשי הטור בזה ולפע"ד אין כאן שום תימא כלל ודברי הטור וב"י פשוטים וברורים ויפה עשו מפרשי הטור שלא כתבו בזה שום דבר. שוב ראיתי ברבינו ירוחם נתיב ט"ו ח"ה אות כ"א משמע שם להדיא ג"כ כמו שכתבתי דלהרשב"א כל ירוק טרפה מטעם דלא אמרו אין ריאה לעוף ליחמר אלא לענין לכתחלה שאין צריך בדיקה אבל אם ראינו שנחמרה אף ככרתי טרפה וע"ש. ועוד נ"ל דאפי' תימא דהא דמטריף הרשב"א היינו דוקא בירוק גע"ל מ"מ לק"מ על הטור במה שכתב שהרא"ש חולק והוא דמוכח מהרא"ש דאף בגע"ל מכשיר וכדעת היש מפרשים דאם לא כן תיקשי מה חולק הרשב"א על היש מפרשים דילמא אינהו מיירי ככרתי ובפרט דמשמע להדיא דהיש מפרשים הם התוס' שכתבו כן בדף כ"ו ריש ע"ב והרי הם לא הזכירו בדבריהם ירוק דמוריקה אלא ודאי מדכתבו סתמא משמע להדי' דבכל ירוק מכשרי וא"כ הרא"ש דמסתים נמי הכי ס"ל כוותייהו ואין להקשות אם כן היאך מתרץ הרא"ש הא דכל טריפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף הא לאו קושי' היא דכבר הקשה זה הרשב"א על היש מפרשים וכמו שתירצו היש מפרשים כך תירץ הרא"ש. ועוד נ"ל דלק"מ לדעתם ודאי לא נעלם מהן הך דכל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף דהא אהך דאין ריאה לעוף ליחמר גופיה שהביאו היש מפרשים איתא הכי בש"ס דגרסי' בפרק א"ט דף נ"ז ע"א מאי אין ריאה לעוף אילימא דלית לה כלל והא קא חזינן דאית לה אלא דלא מיטריף והא תני לוי טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף אלא אין לו לינפל וליחמר מאי טעמא הואיל ורוב צלעותיה מגינות עליה ע"כ אלא נ"ל דמפרשים דודאי כל י"ח טרפות שטרפה מצד טרפות ברור כגון נקובה וחסרה ונטולה וכה"ג כנגדן בעוף אבל נחמרה דאינו טרפה בודאיאלא משום שסופו לינקב ובעוף קים להו לחכמים ז"ל כיון דצלעותיה מגינות עליה אע"פ שנשתנית ונחמרה אין סופה לינקב כן נ"ל ברור לדעתם ונ"ל ברור שגם הרשב"א אינו חושב זה לקושיא על היש מפרשים שא"כ ה"ל להכניסה בשאר קושיותיו אלא לא כתב כן אלא כעין סניף וראיה לדבריו ור"ל דכיון

דבבהמה מיטרפה א"כ כנגדן בעוף נמי מיטרפה בהם. אבל שפיר יש לומר לדעת היש מפרשים כמו שכתבתי והוא ברור ודו"ק. וא"כ פשיטא נמי דבלא נפלה לאור נמי לא מיטרפא דהא כיון דבנפלה לאור ונעשית ירוקה כשרה כ"ש בלא ראינו שנפלה לאור ובבהמה דטרפה ירוקה גע"ל אף בלא נפלה לאור היינו בעל כרחך דקים להו לחז"ל דבבהמה כהאי גוונא סופה לנקוב או בבהמה ודאי כיון דהיא ירוקה במראה זו בריאה ודאי נפלה לאור ואע"ג דס"ל להרא"ש דלא אמרינן בידוע שנפלה לאור וגם נחמרה לא שייך בבהמה להרא"ש היינו בשאר בני מעיים אבל בריאה ירוקה גע"ל לקותא ודאי ע"י האור היא או אפי' תימא דע"י דבר אחר היא מ"מ קים להו לחכמים ז"ל דסופה לינקב ומה שכתב הטור בסתמא לעיל סי' ל"ח דמראה ירוקה גע"ל פסול' ולא חילק בין בהמה לעוף היינו משום שסמך עצמו אמה שכתב כאן בסי' זה דאין ריאה לעוף בשם הרא"ש דאפי' נפלה לאור וראינו שנחמרה כשרה א"כ הרי בהדיא הוציא עוף מבהמה לענין הוריקה וא"כ כ"ש בלא נפלה לאור כן נ"ל ברור לדעת הטור וע"כ כתב בסתם בשם הרשב"א דאם ראינו שהיא ירוקה טרפה ושהרא"ש חולק ומכשיר ולא חילק בין ירוק ככרתי ובין גע"ל משום דלהרשב"א אף ככרתי טרפה וכמו שכתבתי לעיל ולהרא"ש אף בגע"ל כשר: **וא"כ** מה שהאריך הבעל טורי זהב בזה לתמוה על הטור לא קשה מידי משני טעמים חדא דלהרשב"א אף ככרתי טרפ' ועוד דלהרא"ש אף בגע"ל כשר וכמ"ש והוא ברור ואמת ודוק היטב:

ב (**ט"ז ס"ק ט**') תמה על הרשב"א וש"ע. לא קשה מידי דשאני הכא דמילתא דשכיח הוא במדבריות כן ותולין במצוי ובלא"ה נמי לא קשה מידי דהכא כיון דאין כאן ריעותא אלא בכבד מוכחא מילתא שהוא מן המדבריות שכבדן ירוק דאל"כ ה"ל לאשתכוחי שום ריעותא גם בשאר אברים ולא דמי לסעיף ה' דאינה לפנינו. וזה ברור:

ג (**ט"ז ס"ק י**') כתב על מהרש"ל שדבריו תמוהים ופירש פי' זר אבל אני תמהתי על מהרש"ל דהא מתני' הכי קתני נפלה לאור ונחמרו בני מעיה אם ירוקים פסולים אם אדומים כשרים דרסה וטרפה בכותל או שריצצתה בהמה ומפרכסה אם שהתה מע"ל ושחטה כשרה א"כ צריך למיתני ונחמרו בני מעיה משום אדומים כשרים וגם משום ירוקים דהא ודאי פסולים אבל כי ליתא קמן לא הוי אלא ספק ולא נקט דרסה בכותל אלא לאשמועי' דבשהתה מעת לעת ושחטה כשרה. ועיינתי במהרש"ל פרק א"ט סי' צ"ב וראיתי שכתב וז"ל דאל"כ אמאי לא תני נפלה לאור לחוד כמו שתנא במתני' ריש פרקין דרוסה לחוד ולא נדרסה והאדים הבשר אלא ודאי לא שייך למיתני משום שמיד שנדרסה טריפה מספק שמא האדים הבשר עד שתבדק להוציא אותה מספק טריפה

משא"כ בנפלה לאור עכ"ל ור"ל דרוסת הארי וזאב דריש פרקין ולא כמו שהבין הוא דמהרש"ל ר"ל דרסה בכותל ומ"מ גם מזה לא קשה מידי דהתם בעי למיתני דרוסת הארי בגסה וזאב בדקה ושאר הדורסים ופלוגתא דר' יהודה משא"כ הכא דצריך למיתני נחמרו בני מעיה מטעמא דפרישית וק"ל:

ד (**ט"ז ס"ק י"א**) תקפה עליו משנתו דמלבד זה הזכיר הרשב"א שם בעמוד הקודם סברת הפוסקים בזה באריכות וסברת בעל העיטור ומסיק וגם זה אינו מחוור כו' והנכון שדין הבהמה שוה לעוף וכאן וכאן טרפה וכאן וכאן צריך בדיקה אם נפלה לאור וגם הר"ן כ' כל דברים אלו ודעתו כהרשב"א ומביאו בית יוסף וכתב שכן דעת הרשב"א וכוונתו לדברי הרשב"א הנ"ל וא"כ הרי הב"י ראה יותר ממה שראה הוא ואעפ"כ לא פסק בה מטעם המבואר בב"י דכיון שהרמב"ם והרא"ש מכוונים לדעת א' הכי נקטינן וכ"ש שהרמב"ן ז"ל סובר כמותם עכ"ל וכן דעת רבינו ירוחם נט"ו אות יו"ד ומהרש"ל פרק א"ט סי' צ"ה:

סימן נג

א (**סימן נ"ג בט"ז ס"ק ז'**) כבר קדמו הב"ח וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ב:

ב (**בש"ך ס"ק ט'**) **הג"ה** שיעור גודל ז' שעורות בינונים זו בצד זו בדוחק ובאורך שתי שעורות בריוח ע"כ הגה"ה:

סימן נד

(**סימן נ"ד בט"ז ס"ק ד'**) **ולפענ"ד נראה דאין כאן התחלת קושיא כו'**. זה אינו דהמעיין בת"ה שם יראה לעינים שמתחלה לא כתב רק שאין איסור חסרה מתחלת ברייתה מבואר בש"ס ואין ראיה לאסור אבל עיקר טעמו להתיר הוא מטעם הרמב"ם דכל אבר שנאמר בו אם ניטל טריפה נחסרה מתחלת ברייתה כשר דאל"כ אין טעם להתיר עיין שם:

סימן נה

א (**סימן נ"ה בט"ז ס"ק ד'**) האריך מאד וכבר כתבתי דברים אלו בקצרה בש"ך בס"ס מ"א ובס"ס מ"ג וסי' נ"ד וגם מה שמסיק דאין להקל ביתרת רגל שלא במקום צ"ה אפילו בהפ"מ וכן בטחול כה"ג ליתא כמ"ש בס"ס מ"ג:

ב (**שם ס"ק ז'**) תמהני עליו דהא קי"ל בכל דוכתא מלוח הרי הוא כרותח בצלי וכן מבואר באו"ה דאפי' במליחה יש להחמיר וכ"כ הב"ח ועי' בש"ך סקי"ג:

סימן נו

(**סימן נ"ו בש"ך ס"ק ט'**) ק"ק **כיון דלעולם כו'**. י"ל דוודאי הצ"ה הם פתוחי' יותר מחצי עצם וכן משמע קצת מל' דלעולם אין צ"ה למעלה וא"כ אי הוי משערינן בחצי עצם יהיה בזה חומרא גדולה (וכעין זה תירץ אמוז"ל למש"ל בסי' ל"ד) משום הכי נתנו שעור רוחב אצבע דהוא יותר קצת מחצי עצם וק"ל:

סימן נז

א (**סימן נ"ז בט"ז ס"ק ט'**) נמשך אחר דברי הב"ח ועי' בש"ך סקי"ח דאין להקל בהנאה גרידא וההיתר שכתב למכרו לעובד כוכבי' דהוי תרי שמא לא דק דבכה"ג לא הוי תרי שמא וכמ"ש בש"ך ס"ס זה בשם ת"ה אלא מה"ט חשיב תרי שמא כיון דבספר התרומה ובשאר פוסקים ובאו"ה הארוך מתירין בחתול באין מצילין וכמ"ש בש"ך סקי"ח:

ב (**בט"ז ס"ק כ"א**) **ואין זה דומה למ"ש בסעיף י"ח כו'**. נמשך אחר דברי הב"ח אבל שניהם לא כיונו יפה דאין חילוק בין הצפורן נשאר מחובר ביד או לא אלא ה"ט דחיישינן שמא דרס וחזר ודרס כמבואר בסעיף ט'. גם מ"ש דאין זה ס"ס גמור וכו' ליתא כמ"ש בש"ך סי' ק"י ס"ק ס"ב דין ט"ו ע"ש:

ג (**שם סעיף כ"ג**) **ונ"ל שהוא מעות גמור כו'**. גם אני כתבתי כן בספרי וז"ל כתב בהג"ה דרישה ומ"מ כשנמצאו ג' נדרסי' יש להחמיר ולאסור כולם כי כבר הוחזק עדר זה בנדרסים רש"י עכ"ל ולא מצאתי כן ברש"י גם לא ידעתי מאי חזקה היא זו ע"כ: **הגה"ה** ב"י מביא התה"ד סי' קע"ח דכל חיה שהוא מן הזאב ולמעלה דורסים בהמה גסה והזאב בדקה ולא בגסה. כן פסק בא"ז עכ"ל ותמיהני דא"כ אמאי לא קאמר בגמרא דהא אתא רב יהודה לאשמעי' דקאמר בבהמה מן הזאב ולמעלה דלמעלה מן הזאב יש לה דין ארי ואפשר די"ל דמשמע לתלמודא דזהו בכלל דברי רב יהודה דאמר דרוסת זאב בדקה הא כל שלמעלה מן הזאב הוא בגסה וכן צריך נמי לפרש לפי' הרשב"א דמה שלמעלה מן הזאב דינה כזאב קשה דילמא הא קמ"ל רב יהודה דין הזאב ולמעלה וזאב בכלל שוין אלא ודאי צ"ל דזהו בכלל דברי ר"י דאמר ודרוסת ארי בגסה כל שלמטה מן הארי דינא כזאב ודו"ק:

ד (**הג"ה בש"ך ס"ק נ"א**) **וגם אין ראיותיו מוכרחות כו'**. משמע מדבריו דאילו לא היה פוסק כשמואל אלא לא היה יודע כמאן ההלכה לא מקרי ס"ס ומדברי ב"י בסימן נ"ט וגם מדברי הב"ח בסי' הנ"ל שפירשו על דברים הרמב"ם גבי גלודה משמע דאפי' לא ידעינן כמאן ההלכה מקרי ס"ס ע"ש וצ"ע:

סימן נח

א (**סימן נ"ח בט"ז ס"ק א'**) עיין בש"ך ס"ק א' יישוב דבר זה:

ב (**הג"ה**) בש"ך ס"ק ה' הוא רבי' ירוחם שמביא ב"י בעמד' ושהתה מעל"ע כשרה וגם מדברי התוס' פ' א"ט דף נ"א ע"ב משמע כרבינו ירוחם וז"ל עמדה א"צ מעל"ע אבל בדיקה ודאי בעי אבל לא עמדה בעי ודאי מעל"ע ובעי נמי בדיק'. משמע הא אם עמדה ושהתה מעל"ע כשרה בלא בדיקה דאל"כ ה"ל לתוס' לאשמעינן רבותא דאפי' בעמדה ושהתה מעל"ע צריכה בדיקה והוי לתוס' לאפלוגי מיניה וביה הכל בעמדה. (וגדולה מזו רצו התו' לומר דשהתה מעל"ע אפילו לא עמדה דא"צ בדיקה בפרק שור שנגח דף נ"ח ע"ב גבי האי תורא דנפל לאריתא) וכן הוא בתוספתא פרק אלו טריפות כדברי התוס' וז"ל אם שהתה מעל"ע כשרה ואם עמדה בין כך ובין כך כשרה ואע"ג דבעמדה קודם מעל"ע פליגי בגמ' דילן דצריך בדיק' מיהו באידך דינא י"ל דגמ' דילן מודה לתוספתא וכן משמע לשון הרמב"ם בפ"ט מה"ש דין ט' וז"ל בהמ' שנפל' מן הגג אם הלכה אין חוששין לה ואם עמדה ולא הלכה חוששין משמע דומיא דהלכה היינו קודם מעל"ע דאל"כ הו"ל לפרושי דבעמדה לעולם חוששין וכן בדין י"ט כתב נפלה מן הגג ולא עמדה אסור לשחוט אותה בתוך מעל"ע ואם שחטה בתוך הזמן טריפה וכששוחט אותה אחר מעל"ע צריכה בדיקה משמע דקאי אריש' בלא עמדה דאל"כ הול"ל רבותא טפי דאפילו עמדה צריכה בדיקה וכן מוכח מתוס' ס"ל דז"ל וא"ת וכו' והשתא ע"כ עיקר שינויא לא הוי מעמדה צריכה ממל"ע דאכתי ליבדקוה בהילוך ועוד דכיון דמעל"ע סגי אמאי קתני ירעו עד שיסתאבו אלא עיקר שינוי' מהלכה צריכה בדיקה וכיון דאין מרויח שום דבר במה שאומר עמדה צריכה מעל"ע ל"ל למימר הכי הא כ"ע מודו הכא דעמדה א"צ מעל"ע וכו' הרי בהדיא ממ"ש והשתא כו' ועוד וכו' אמאי קתני ירעו עד שיסתאבו דילמ' אף שעמד' ושהתה מעל"ע צריכה בדיקה מש"ה ירעו אלא ודאי בעמדה ושהתה א"צ בדיקה. ומיהו הרשב"א והר"ן ושאר פוסקים חולקים וסוברים דצריך בדיקה כמ"ש הגאמו"ר ז"ל בס"ק הנ"ל והבאתי דעת החולקים על הפוסקים הנ"ל להקל בהפסד מרובה וכיוצא בזה כנ"ל ע"כ הגה"ה:

סימן סא

(**סימן ס"א בט"ז ס"ק ל'**) **ותימא על הרמב"ם וכו'**. ל"ק מידי כמ"ש בש"ך ס"ק י"ח:

סימן סב

(**סימן ס"ב בט"ז ס"ק א'**) **ויש מתרצים וכו'**. לענין נתינה לבני נח כו' זהו טעות בדבר משנה כמ"ש בש"ך סק"ג ע"ש מיהו מ"ש בש"ך שם סוף הס"ק הנ"ל וכמ"ש בסי' זה סקי"א (כן הוא בנ"י) ט"ס הוא וצ"ל כמ"ש בסי' נ"ה ס"ק י"א:

סימן סג

א (**סימן ס"ג ס"ס א'**) **מ"ש ממציאה כו'**. לק"מ דהתם ממונא והכא איסורא ואי לאו דקושטא קאמר א"כ איסורא קעביד ול"ל למימר כלל דאית ליה טביעת עין. וק"ל. שוב מצאתי סיוע לדברי ברש"י פ' גיד הנשה ריש (חולין דף צ"ו) גבי הא דאמרינן דבטביעת עינא שרי כתב ומאבידה לא ילפינן דהתם משום חמוד ממון חיישי' דלמא משקר כו' ע"ש. שוב ראיתי בתוס' פרק בתרא דיבמות ופ' כל הגט (גיטין דף כ"ז ע"ב) ובהרא"ש והר"ן ושאר פוסקים שם כתבו להדיא דאפילו ע"ה יש לו טביעת עין כאן ובכל מילתא דאיסורא ודלא דמי לאבידה מטעמא דאמרן ע"ש:

ב (**ט"ז ס"ק ב'**) **מ"ש מחמץ בפסח כו'**. זה אינו כמ"ש בש"ך ס"ק ח' דהכא נמי מיירי בקשורים כמו גבי חמץ:

סימן סה

(**סימן ס"ה הג"ה סעיף י"א**) **בטור כתב לפיכך שולח אדם ירך לעובד כוכבים וכו'** ואם אינו נותן לעובד כוכבים כו' הטור מיירי בסתם שלא פירש לעובד כוכבים שהוא מוכרו לו בחזקת כשרות ומנוקרת ומש"ה ליכא משום גניבת דעת יתומים שמא יתננה לו בפני ישראל אחר נמי לא חיישינן וכמ"ש הרא"ש לר"ת בזה וכמ"ש הטור בסי' קי"ז. והב"י אחר שהביא דברי הרא"ש כתב וז"ל וכך הם דברי רבינו שכתב דאע"פ שמחזיק לו טובה מותר מפני דאין במתנה גניבת דעת וגם כתב ואם אינו נותנה לו לעובד כוכבים בפני ישראל יכול ליתנו ללמדנו דלא חיישי' שמא יתננה בפני ישראל כו' עכ"ל. ודאי שהבין ג"כ דהטור מיירי בסתם וע"ז כתב שדעת כדעת ר"ת שסתם וכתב דשולח אדם לעובד כוכבים ירך כו' בין אם היא שלמה או חתוכה ולא חיישינן לגניבת דעת שמחזיק לו טובה בשביל ששלח לו ירך חתוכה דעד שהי' ראוי לעצמו שלחה לעובד כוכבים ואפ"ה מותר וכמו שפירש"י. ואפ"ה מותר משום דבסתם לא חיישינן לגניבת דעת. וגם כתב ואם אינן נותנו לו בפני ישראל וכו' ואין למיחש ג"כ לשמא יתננו בפני ישראל אחר אלא ודאי כדאמרן דמן הסתם לא חיישינן זהו כוונת הב"י וגם מ"ש דאין במתנה משום גניבת

דעת שגרת לישנא נקט דהרא"ש נמי סירכה דלישנא נקטיה הכי ובאמת אין חילוק בין מכר למתנה ולא כהב"ח שהשיג על הב"י ולפמ"ש ניחא ודו"ק:

סימן סז

(סימן ס"ז הג"ה סעיף ג') הט"ז כתב הג"ה זו שייך לס"ד ע"ש ולפ"ד הגאמוז"ל בסק"ו יש לתמוה על המנהג שנוהגין העולם כששוחטין תרנגולים שקורין אינדיק חותכין הראש תיכף ומיד אחר השחיטה בקורדם ולא נהגו לחתוך ונהגו ג"כ לבשלו שלם ואף לדברי הט"ז קשה הלא י"א ליזהר וכו' והעולם אינם נזהרין ולא ראיתי שום מוחה ואפשר דוקא לשבור אסור משא"כ כשחותכין בקורדם דמי לחותך ובחותך כ' הט"ז בשם הג"א דמותר וע"ל סי' ס"ה ובש"ך סק"ה ובט"ז ומה שכתבתי לעיל בשם הרשב"א

סימן סט

א (**סי' ס"ט סעיף ד' בהג"ה**) **וי"א אפילו בדיעבד**. נ"ל הטעם דאסור משום דאיתא בב"י סי' כ"ב דמותר לצלותו אף שלם וכ' הכל בו דהאידנא נהוג עלמא לבשולי עוף שלם אפילו לקדרה וטעמא משום דמלחי שפיר בפנים ומבחוץ משמע דאי לא הוה האי טעמא הוי אסור לבשולי שלם ואי הוה מתיר אפילו נמלח מצד א' נמצא יכולים לבא לידי מכשול לבשולי שלם ולפ"ז יש להקשות על המחבר שכתב בסי' כ"ב ובסימן ע"ו שמותר לצלותו שלם והתם טעמא הוא כמש"ל משום דמלחו משני צדדין וכאן כתב בדיעבד מותר ולפ"ז הו"ל לאסור משום שלא ימלחו מצד א' ויצלה שלם וי"ל וק"ל עד כאן הג"ה:

ב (**שם ס"ק ט"ו בט"ז**) **מ"מ לא שייך כאן הפסד מרובה כיון דיש היתר בצלי כו**'. זה אינו כמ"ש בש"ך סקכ"א:

ג (**שם**) **ותמהתי על רמ"א כו**'. לא קשיא מידי דהתם היינו טעמא כיון שאין מחזיק דם בחלחולת רק בשומן שבחלחולת א"כ אם מלח צד פנימי של חלחולת הרי לא מלח השומן כלל אפילו מצד אחד שהרי החלחולת מפסיק בין המלח ובין השומן:

ד (**שם ס"ק י"ז**) **ונלע"ד וכו**'. זה אינו מחוור ועיין בש"ך ס"ק כ"ח:

ה (**שם ס"ק כ"ד**) **ומעשה בא לידינו כו**'. נ"ל דלא טב הורה דודאי לא אמרינן בהאי גוונא ספק דרבנן לקולא דא"כ למה הוצרכו כל הפוסקים הכא למסיח לפי תומו או ליוצא ונכנס הא בלאו הכי שרי מטעם ספק דרבנן וכן לעיל סי' ס"ח ס' י"ב גבי מליגה לא שרינן אלא ביוצא ונכנס דמירתת העובד כוכבים הא לאו הכי אסור אע"ג דהוי ספק דרבנן והקובץ ישן שמצא הוא ודאי נגד כל הפוסקים אלא ודאי שאני הכא כיון דאיתחזק כאן

איסור דם וכל היכא דאיתחזק איסורא לא אמרינן ספק דרבנן לקולא כמ"ש בשפתי כהן בסי' ק"י ס"ק ס"ג דין כ' א"נ כיון שמצד אח' בא לו שהיא מדרבנן וכמ"ש שם בדין י"ט גם אין לבדות ספק דרבנן להקל כמ"ש שם בדין ל"ו דאשכחן טובי ספיקי דרבנן להחמיר ע"ש. ומ"ש ועוד יש לתת טעם להתיר כו' ההיא דאמרינן גבי ק"ש כו' אינו דומה אדרבה הכא מסתברא דלא מלחה דהרי ענין מליחה עסק גדול הוא והיאך אפשר ששכחה עסק כזה גם מ"ש דיש כאן רוב נגד החזקה כו' ליתא דלא שייך כאן רוב וק"ל:

ו (**שם ס"ק כ"ה**) **בדרישה כתב כו'**. לא העתיק יפה דבדרישה כתב כן אמ"ש הטור וה"ה שום קטן יודע בטיב הדחה דאינו צריך להיות הקטן יודע אלא כיון שהוא ראוי להיות יודע מירתת העובד כוכבים דילמא יודע הקטן אבל האי הואיל ויודע שכתב הרב רמ"א קאי אעובד כוכבים:

ז (**שם ס"ק כ"ט**) **בת"ח כו'**. דמי להההוא ציידא דמשכח רברבא ושקיל זוטרי ושקיל ואני בספרי השגתי על הת"ח בזה וז"ל כתב במרדכי על שם תשובת רבי שמשון בן אברהם דאפילו למאן דמתיר בבשר אבל בתרנגולת שלימה שנתבשלה ראוי להחמיר אע"פ שיש במים ס' מפני כבד ובני מעיה דכמאן דמנחי בדיקולא דמיא ודם הנפלט מהם נבלע בתרנגולת ושוב אינו יוצא כו' עכ"ל ואיתא תשובה זו בתשובת מיימוני וכתב בת"ח דה"ה אי ליכא בני מעיים דאסור בתרנגול' לכ"ע דמאחר שהיא חלולה פירש הדם ממקום למקום ואסור כה"ג אפילו שעת הדחק והפסד מרובה עד כאן לשונו. וכ"כ בס' אפי רברבי ולא נהירא דדוקא נקט כבד ובני מעיים הא לאו הכי לא גרע כלל מחתיכת בשר ונהי דפורש ממקום למקום מ"מ מיד שנפרש לחלל נתבטל במים ואפילו בכבד ובני מעיה אינו אסור אלא כשהן דבוקים בעוף הא לאו הכי לא כמ"ש הרוקח סי' תל"ט בשם הרבה גדולים ונהי דלא קיי"לכוותי' במאי דמכשיר התם הרוקח אפילו בדבוק היינו משום דאזיל לטעמיה דלית ליה איסור דבוק ואנן לא קיימא לן הכי אבל באינו דבוק פשיטא דקיי"ל הכי וכדכתב הרב בהג"ה גופיה בסוף סי' ע"ג אלא דאמרינן כיון דאינו דבוק א"כ מיד שנפלט נתבטל במים וכ"ש גבי תרנגולת גופיה דיש לומר הכי. נ"ל ברור וכ"פ בספר באר שבע דף פ"ו והאריך ע"ש עכ"ל:

ח (**ס"ק ל"ב**) **כתב רש"ל כו'** דברי מהרש"ל צריך עיון דהסברא נותנת הכי דהבשר פולט מעט. גם מ"ש וראיתי למורה אחד שהתיר בזה מנועם כבכ"פ ונרא' שטעה כו' ולי נראה דטב הורה דהא הך דשהה שלשה ימים בלא מליחה היא חומרת הגאונים ולא נזכר שום רמז בש"ס וגם הריב"ש סי' פ"ו שדא ביה נרגא והלכך הבו לה דלא להוסיף עלה ואין לך אלא מה שהחמירו בו בפי' ועוד די"ל דאף הגאונים לא קאמרי שאינו יוצא ע"י מליחה

כלל שהרי נראה הדבר לעין שאינו יוצא כל דמו וא"כ כיון דעכ"פ יוצא קצת דם אמרינן לגבי דם שבלע כבכ"פ כן נראה לי:

ט (**בש"ך ס"ק נ"ז**) **ברוב צ"ע וכו'**. אבל על הרב קשה כו' ע"ש דברי הגאמורז"ל צ"ע ולא ירדת לסוף דעתו דהא כיון דקי"ל דם שבישלו ומלחו אינו אלא מדרבנן וא"כ א"צ ס' כמ"ש הוא עצמו בסי' ק"ט סק"ט דמין בשא"מ שהאיסור מדרבנן א"צ ס' ובטל ברוב ע"ש וכ"כ הוא עצמו בס"ק ע' בסי' זה על דברי מהרש"ל דמיקל וכתב דיש לסמוך דבלא"ה דם שבשלו ודם שמלחו אינו אלא מדרבנן ע"ש וא"כ מזה הטעם כתב הרמ"א דסגי ברוב וצ"ע:

י (**ט"ז ס"ק ל"ו**) **בשר כו'**. ובש"ך כתבתי דדוקא נקט מלוכלך ע"ש:

יא (**שם ס"ק מ"א**) **נ"ל דהיינו כו' פחות ממעל"ע כו'**. זה אינו שאפי' שהה בו מעל"ע מותר דהוי נ"ט לפגם וכמ"ש בש"ך ס"ק ס"ח ע"ש:

יב (**ט"ז ס"ק מ"ד**) **ומעשה בא בעירנו כו'**. זה פשוט ולא הוצרך לכתבו דודאי בכה"ג לכ"ע שרי כיון שהאווז העליונ' נמלח' והודח' ולא חזרה ומלחה רק העליונה ותמהני עליו על מה שאסר מה שמונח בציר כיון שהאווז העליונה נמלחה והודחה ואפשר יש ט"ס בדבריו וצ"ל שנמלחה ולה הודחה או מיירי שלא נמלחה שיעור מליחה:

יג (**שם ס"ק נ'**) **ה"ה אם אין בו לכלוך כו'**. לא דק דדוקא יש בו לכלוך דאל"כ אין מליחה לכלים כמ"ש בש"ך ס"ק פ"ז ע"ש:

יד (**שם ס"ק נ"ג**) **וקשה כו'**. לק"מ דשאני התם שנמלח ממש בכלי:

סימן ע

א (**סי' ע' ט"ז ס"ק ח'**) **מחלק** בין יש מפרשים לפי' מהר"י מאוריינש דלי"מ הוא דוקא עד זמן שציר מפליט ולהרימ"א אפילו אחר זמן פליטת ציר כו' ע"ש וק"ל דא"כ למה לה לגמ' למימר בתר דנייחי דגים פלטי עופות והדר בלעי כו' הא אפילו דלא נייחי דגים עד אחר פליטת העופות אפ"ה כיון דזמן פליטת הדגים הוא זמן מועט ואסורה כדלעיל אלא וודאי הנכון דחילוק הוא דלי"מ אפילו אין בבשר התחתון דם אפ"ה מותר למלוח בשר על גבו ולהר"י מאוריינש אינו מותר עד שיהא קצת דם בבשר וזהו שדקדקו וכתבו שכיון שלא נגמר פליטת דם התחתון. גם מ"ש הט"ז ויש כאן ספק דאורייתא גם זה אינו דהא דם שבשלו ודם שמלחו אינו אסור אלא מדרבנן ודו"ק:

ב (**שם סעיף ד'**) **אם היתה הטריפה וכו'**. פי' הכשרה היא טפלה כמ"ש הגאמוז"ל בס"ק כ"ב דאלת"ה מ"ש אם הטריפה למטה כיון ששניהם מלוחים אלא וודאי מירי שהכשרה היא טפלה כדאמרן וזהו דלא כמ"ש הגאומוז"ל בסי' ק"ה סס"ק כ"ו וצ"ע:

ג (**שם ט"ז ס"ק ט"ז**) **אך יש לתמוה על מ"ש רמ"א כו'**. עי' בש"ך נתיישב על נכון:

ד (**שם ס"ק י"ז**) **תמוה לי כו'**. עיין בש"ך יישוב דברים:

סימן עב

(**סי' ע"ב ס"ק ד'**) **ודבריו** נראים עיקר. ובש"ך סק"ה כתבתי שזה דוחק ע"ש: **הג"ה** עיין בטור דכתב ולא נהירא דלמה ניחוש כו' ולקמן בסי' ק"ז מביא הטור שתי דעות וז"ל כתב בסה"מ כו' וי"ל דשאני הכא דדם שבישלו אינו אלא מדרבנן משא"כ בסימן ק"ז דאסור משום טעמא וריח ולא משום ציר שהוא מדאוריי' ועוד י"ל דשאני התם דאיכא שמנונית דדגים וכן הוא בש"ך סימן ק"ז ס"ק א' שמחלק בין ציר לשמנונית ע"ש ודו"ק: **הג"ה** בב"י וכתב עוד הר"ן ואפשר שאם אין בקדרה ס' אפילו הלב אסור לפי שהנפלט מן החתיכות שנאסרו אוסר הלב שאין חלקות הלב מונע מלבלוע אלא דם דשריק אבל שמנונית לא עכ"ל וצ"ע דהא קי"ל אין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שהאיסור עצמו יכול לילך שם וא"כ הדם מישרק שריק ואינו בולע אלא שמנונית לבד ושמנונית אינו אסור מיהו על המרדכי שמביא הב"י לק"מ דמיירי בשמנונית דחלב או דחלב וי"ל וצ"ע:

סימן עג

א (**סימן ע"ג סעיף ד' בהג"ה**) **מיהו אם נמלחה כו'**. אם נמלח הבשר ונמלחה הכבד ג"כ אם מותר לצלותו ביחד הבשר שנמלח עם הכבד שנמלח או לאו נראה להתיר:

ב (**שם ט"ז ס"ק ו'**) **וקשה כו'**. דהא לר"ת כו' לא קשה מידי דאפילו לר"ת שרי הכא תותי בשרא מטע' דכבולעו כך פולטו וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ד ע"ש:

ג (ש"ך ס"ק י"ד) נ"ל להגיה וא"כ אף שנמלח הכבד והיתה למטה שרי לכתחלה שהרי היתה מונחת בתוך הפסח ולפ"ז וכו':

ד (**שם ט"ז סק"ח**) **אלא שר' ירוחם כו'**. לא הרגיש בכל מ"ש בש"ך ס"ק כ"ג דאינו כן בר' ירוחם עיין שם:

סימן עו

א (**סימן ע"ו ש"ך ס"ק ב'**) **ובאמת יש לתרץ בקיצור**. ול"נ לתרץ דמ"ש הרא"ש ולא חשוב כפירש לא קאי אמה שנשאר בתוכו כו' אלא לעיל מיניה קאי כי מה שיוצא לחוץ נורא וכו' וק"ל:

ב (**שם ש"ך סק"ט**) **ומ"ש או שמלחו כו'**. נמצא דלית להו תקנתא והוה כדיעבד וי"ל דהלא אית להו תקנתא שידיח הבשר ואח"כ יצלה או ימלחנו ואע"ג דלעיל סימן ס"ט ס"ב כתב המחבר ויש אוסרין וכתב רמ"א דכן נוהגין היינו דוקא לקדרה אבל לא לצלי כמ"ש בש"ך סימן הנ"ל סקי"ג ועיין בט"ז סימן הנ"ל ס"ק ז' וי"ל:

ג (**שם ט"ז סק"ה**) **בת"ח לא פסק כן כו'**. נמשך אחר דברי הב"ח אבל בספרי כתבתי וז"ל ומ"ש הרב בהג"ה דאם לא שהה שיעור מליחה ונצלה כך מותר כ"כ בת"ח כלל ט' דין ג' בשם האו"ה וכתב עליו וז"ל וכבר כתבתי לעיל כלל ה' דעתי ונראה לאסור אף בכה"ג דאין שיעור לדבר עכ"ל ובכלל ה' שם משמע דס"ל כן אלא שכתב דאין ראיה לאיסור לכך ביטל דעתו מפני דעת האו"ה ובזה נסתלקה תמיהת הב"ח על הרב בזה גם א"צ לומר שהרב חזר בהגהותיו ממ"ש בת"ח כמ"ש הב"ח ע"ש ע"כ:

ד (**שם סק"ז**) **תמוה כו'**. עי' בש"ך סקי"א נתישב:

ה (**שם סעיף ג'**) **אפי' בלא מליחה חי**. ונ"ל דצריך להדיח כל חתיכה שחתך בסכין משום דם בעין שעליו מחמת הסכין וכדלעיל סימן ס"ט ס"ס כ' עיין שם:

סימן עז

(**סי' ע"ז ט"ז סק"א**) **וכתב ב"י**. זה אינו כמ"ש בש"ך סק"ב ע"ש:

סימן פא

א (**סי' פ"א ט"ז ס"ק ג'**) **האריך** להקשות על הרשב"א ע"ש דיש ליישב גם מ"ש ת"ל דהוה ס"ס צ"ע דלא הוי מתהפך:

ב (**שם ש"ך סק"ז**) **אין האחרות נותנות ביותר חלב וכו'**. ונראה דט"ס הוא דאפילו אמרינן האחרות נותנות חלב כמו הטרפה מכל מקום כיון שאחת מן הכשרות נותנת פחות מן הטרפה א"כ ליכא ס' ופשוט הוא. ואפשר להגיה הטרפה במקום הכשרה וה"פ כיון שראינו שהוא יותר מאחת הכשרות ר"ל דאי לא"ה הוה אמרינן שהכשרות נותנות יותר מטרפה אבל השתא שכשרות נותנות פחות מטרפ' לא אמרי' הכשרות נותנות יותר

מזאת הכשרה ומזאת הטרפה אלא מסתמא כלן שוין או לכשרים או לטריפ' וא"כ ממ"נ אסור וק"ל:

ג (**ט"ז ס"ק ח'**) **וכתב ת"ח סימן ס"ה כו'**. לחנם העתיקו כאן דהרי כבר כתבו הרב לעיל סימן ס' בהג"ה ונתבאר בש"ך שם על נכון:

סימן פב

(**סימן פ"ב ט"ז ס"ק ז'**) **האריך** בענין צפור דרור יש לתמוה על דברי התוס' וכתב ששגגה יצאה מלפני מהרי"ק ע"ש ונהפוך הוא שהוא שגג בכמה דברים ודברי התוס' ומהרי"ק נכונים וברורי' וכמו שאבאר. ואשיב על דבריו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון ומ"ש ותמהתי דשם לית הוכחה לצפור דרור נ"ל דמשמע להו להתוספות דהא ודאי דבמצורע דרור בעינן וכדאיתא במתני' דנגעים אלא מדקאמר בפרק א"ט עוף המסרט כשר לטהרת מצורע אלמא דבא ליתן סימן כיון דהוא מסרט א"כ הוא דרור כלומר דהא לכך נקראת דרור שדרה בבית כבשדה שאינה מקבלת מרות שיודעת להשמט בכל צד א"כ זו שמסרטת בודאי דרור היא ואם כן טהורה היא דבכולי פיסקא דאלו טרפות סימנים דטהורה אתא לאשמועינן ואם כן מוכח דצפור דרור טהורה היא אבל ממתני' דנגעים לחוד לא דייקי התוספות דדלמא איכא נמי בטמאים מין דרור וכמ"ש לקמן בשם הרמב"ן אבל כיון דרב יודא נקט מסרט לסימנים דכשר לטהרת מצורע אלמא דר"ל דכיון דמסרט הוא דרור ואין לך דרור בטמאים. ומ"ש שט"ם הוא בתוספות וצ"ל כדמוכח באין צדין. ודאי ליתא מכמה טעמי. חדא דהא התוספות בשילוח הקן מוכרחין להוכיח דצפור דרור היא טהורה ואין דרור בטמאים ואם כן דילמא באין צדין מיירי בטהורה אבל אה"נ דאיכא דרור בטמאים ועוד דא"כ קשיא ל"ל להתוספות להך דא"צ הא מתניתין היא בנגעים ועוד דבאמת לא מוכח באין צדין כלל דטהורה היא דמ"ש ושם ודאי מוכח דטהורה היא דאי טמא הא כו' שגגה גדולה היא בידו דהבין דמאי דמשני התם בא"צ בציפור דרור עסקי' שאינה מקבלת מרות כו' קאי אי"ט וז"א דהתם קאי אמאי דתנן הצד צפור בשבת למגדל דוקא חייב אבל לבית לא דהיינו בצפור דרור שאינה מקבלת מרות ויודעת להשמט בזויות הבית לכל צד והילכך כי צד לבית לא הוי צידה ולא מחייב חטאת וכן פירש"י התם להדיא והוא דבר פשוט למעיין בש"ס שם וכן הוא להדיא בש"ס פ' רבי אליעזר האורג דף ק"ו ע"ב ואם כן כל הוכחותיו אינן כלום ושפיר יש לומר דציפור דרור טמאה היא וק"ל. ומ"ש ויותר נפלאתי על מהרי"ק תמיה שניה כו' חשב למהרי"ק לנקלה כאחד מן הטועים וחושד בכשרים ונלקה בגופו דודאי לא נעלם ממהרי"ק מתני' דנגעים אלא

דחולק בזה אהתוספות וס"ל דאיכא נמי דרור בטמאים כמו שהוכיח בארוכה הרמב"ן בפי' התורה פרשת מצורע ע' שם שהאריך בזה גם במסקנת דבריו שם כתב ומה שאמרו בת"כ לא טמאות מפני שיש אף בטמאות מינים שהם דרור כגון הסנונים לר' אליעזר כו' ע"ש. והיינו דכתב מהרי"ק לא ביררת על מה שאלת אם על אותם הדרי' בבי' כדמשמע לשון צפור דרור וכדקאמר ר"פ א"צ למה נקרא שמה ציפור דרור כו' ואותה ודאי טמאה הוא כו' דגרסינן בפא"ט גבי סנונית לבנה כו' עכ"ל ירצה לומר דודאי איכא צפור דרור טהורה אלא על אותו צפור דרור ששאלת טמאה היא וכדגרסינן בפרק א"ט גבי סנונית לבנה כו' וס"ל למהרי"ק כהרמב"ן וא"כ כל מה שתמה על מהרי"ק אינו כלום ובפרט מ"ש וההיא דאין צדין במחילה מכבודו שלא עיין כלל שם דהא בא"צ פשוט שם דמיירי בטהורות ויש בהם אוכל נפש ואפ"ה אסור בצידה כו' נהפוך הוא דמהרי"ק עיין שפיר והוא עיין ושגג בנפשו בפשט הש"ס וכמ"ש דהתם באין צדין קאי אשבת ולא איו"ט ולא מוכח כלל דטהורה היא ומה שכ' גם מפרק שני דעכו"ם אין לו ענין כלל דאע"פ שאנו משערין בו לדין איסור מ"מ הוא עצמו אינו איסור כו' אינו נכון דאם כן למה נקטה הש"ס ציפור דרור דוקא מיהו בלאו הכי אין ראייה מזה די"ל טהורה היא אלא דביורה של עכו"ם חיישינן שמא בישל בה צפור דרור נבילה או טריפה דשחיטת עכו"ם ודאי נבילה והיינו דקרי לה חתיכת איסור. מ"מ נתבאר לך שמה שהטיח דברים הרבה כלפי התוס' ומהרי"ק נכוני' ואין כאן שגג' כלל והוא שגג בכמה וכמה טעיו' וכבר היתה יד מ"ו הגאון הגדול מוהר"ר העשיל נר"ו ראשונה שהרגיש במעל הזה שמעל בעל הטורי זהב בכאן ובשעת הדפסת ספרו קודם גמר הדפסתו הרגי' בזה: **ועוד** מצאתי ת"ל כדברי שצפור דרור הוא עוף טמא בס' השרשים שחבר רד"ק על הדקדוק בשורש דרר וז"ל דרור קן לה כדרור לעוף שם עוף טמא והוא שקורין בלע"ז אירונדל"א ולפיכך נקראת דרור לפי שהיא מקוננת בבתי' מבלי פחד כאלו היא חפשית מבני אדם שלא ילכדוה עכ"ל הרד"ק גם רש"י בפ' הניזקין סוף (גיטין דף נ"ו) ובפי' משלי סימן כ"ו שצפור דרור הוא אירונדל"א:

סימן פג

א (**סימן פ"ג ט"ז סק"ה**) **דזה** כדיעבד דמו כמו שמצינו בפת ש"ג שתנו אוכלים ולא חיישינן לכליהם דהוי דיעבד כו' לא דמי כלל דהתם מדאורייתא שרי דנט"ל וגם מדרבנן שרי בדיעבד דנותן טעם לפגם בסתם כלים ש"ג אינן בני יומן כדלקמן סי' קכ"ב הילכך

בפת ש"ג הוי כדיעבד אבל הכא כי אמרינן דדג טמא הוא מה לי דיעבד או לכתחלה ס"ס ספק איסור דאורייתא הוא אלא הנכון כמו שכתוב בש"ך ס"ק ו':

ב (שם ס"ק י"ד) ע' בש"ך סקכ"ט ותמצא נחת:

ג (**שם סעיף ז'**) **קרבי דגים**. ע' בב"י דף ע"ו ע"א שפירש בדברי הרא"ש וז"ל ולא כתב הא דאוקמא רבינא בשנימוחו אלא כדי להביא עליהם דברי ר"ת שרצה להתיר ברביטא מכח דיוק אוקימתא זו עכ"ל ולפע"ד נראה דלכך כתב הא דאוקמא רבינו בשנמוחו כדי להורות דבשנמוחו אפי' אומר מדג פלוני טהור הוא לא מהני דדוקא כשהן שלמים דאיכא תרתי לטיבותא מהני כשאומר הדג פלוני טהור אבל לא בשנמוחו כמבואר בדברי תוס' והרא"ש בהדיא וזה ברור ובחנם דחק ב"י את עצמו לפרש פירוש אחר והנכון כמו שכתבתי וק"ל:

סימן פד

א (**סימן פ"ד ט"ז ס"ק י'**) **וא"כ יש תימה עליו שלא כתב כו'**. עיין בש"ך ס"ק כ' יישוב לזה:

ב (**שם ס"ק ט"ו**) **ולפעד"נ להקל מטעם אחר כו'**. טעם זה מבוא' בת"ח אבל אינו אמת כמ"ש בש"ך סק"לה:

ג (**ט"ז ס"ק י"ז**) **מעשה בחג השבועות וכו'**. נ"ל דלא טב הורה דגם אותן שלקחו קודם שנודע שיש שם מילוואן אסורים דכיון דדרכם להתליע א"כ ספק הרגיל הוא ולאושמי' ספק וכן מוכח להדיא מדברי האו"ה ומהר"ם מלובלין שהבאתי בש"ך ס"ק כ"ט ומהרשב"א אין ראיה כלל דלא קאמר התם אלא בבישל פירות שדרכם להתליע במחובר כלומר כשמתליעי' אין דרכם להתליע אלא במחובר ולא בתלוש אבל לא מיירי שדרכם להתליע וכן מבואר מאו"ה שם שכן הוא דעת הרשב"א ע"ש:

ד (**שם ש"ך ס"ק י"ט**) **לא** ידעתי היכן נראה כן דעת רש"י דמה שדקדקו כן מלשונו שכתב גבי קישות שהתליעה באביה אסורה דכיון שמהלכת וכו' אין נראה לפע"ד דקדוק כ"כ דאורחא דמילתא נקט ואילו היה נתכוין רש"י לזה לא הל"ל לשון כיון דמהלכת כו' אלא הול"ל והוא שמהלכת כו' דדין גדול כזה הו"ל לפרוש ולא אגב ריהט' ע"ש ודו"ק:

ה (**שם ט"ז ס"ק י"ז**) **הגאמוז"ל** ובעל ט"ז שניהם לדבר אחד נתכוונו במה שכתבו דמותר למכרו מעט מעט וכו' כמ"ש באו"ח ריש סי' תס"ו וכו' גבי דגן וכו' תמוהים הם דל"ד כלל להתם דשאני התם דטעמם הם אפי' אם ימכור העובד כוכבים לישראל יאכלנו הישראל קודם פסח ע"ש ושם הטעם הוא משום ספק ספיקא ספק שמא יאכל העובד כוכבים ואת"ל שימכור לישראל שמא יאכל הישראל קודם פסח עיין שם בש"ע. משא"כ הכא

דחיישי' שמא ימכור העובד כוכבים לישראל וליכא ס"ס וכן גבי פת של עובד כוכביהם בסי' קי"ב סעיף י"א דאסור לזבוני לעובד כוכבים ולא אמרינן למכרו לעובד כוכבים מעט מעט וכן גבי יי"נ סי' קל"ד סי"א דלא התיר אלא ע"י שיטחון ויאפה פת כו' ולא התיר למכור מעט מעט וגם תקון שיאפה רבא אמרה בע"ז דף ס"ה ע"ב ובפסחים קבא קבא נמי רבא אמרה ואמאי לא אמר תיקון קבא קבא גם גבי יי"נ אלא ודאי חיישינן שמא ימכור העובד כוכבים לישראל וליכא ס"ס וא"כ ה"נ חיישינן שמא ימכור לעובד כוכבים וא"ל דגם הכא יש ס"ס חדא שמא לא פירשו ואת"ל פירשו דילמא יאכל העובד כוכבים ז"א דא"כ אמאי אסור למכור כולו ביחד לעובד כוכבים הלא איכא ס"ס ספק שמא לא פירשו את"ל פירשו שמא יאכל העובד כוכבים אלא ודאי דלא מיקרי ס"ס כמ"ש הגאמוז"ל בס"ק י"ח וה"נ ל"ש ושמא י"ל בשלמא כלו אסור דמסתמא ימכור לישראל אבל קבא קבא מסתמא לא ימכור לישראל וגם הספק דשמא לא פירשו מצטרף להתיר למכור קבא קבא אבל ממ"ש הגאומוז"ל בס"ק י"ח דשאני הכא כיון שהוא אסור לכ"ע סותר לתירוץ זה ודו"ק וצ"ע:

סימן פה

(**סימן פ"ה סק"ג**) **מותר אלא אפילו וכו'**. עיין בש"ך ס"ק ד' דיש חולקין:

סימן פו

א (**סי' פ"ו ט"ז סק"ה**) **ובאמת זה אינו כו'**. באמת לא משמע כן מאו"ה כמו שאכתוב בסמוך ומ"מ ל"ד כלל לפת שנילוש בביצים דהתם טעמא משום דסמכי ארובא אבל הכא כיון ששברה דמי לנמצא טרופה בידו דאמרינן בס"ס זה דאסורה כיון דאיכא ריעותא דטריפה חיישינן שמא ישראל מכרה לו טרופה וה"ה הכא כיון ששברה חיישינן דילמא ביצת טמאה הוה וגם נרא' דאין כוונת האו"ה ורמ"א בהג"ה כאן כן ולא באו אלא לומר לאפוקי היכא דאינן ביצים של תרנגולת ואווז וגרע טפי כשהם שלמים וק"ל:

ב (**שם ס"ק י'**) **אלא ע"כ דחכמים השוו מדותיהם משום דלפעמים יהיו בלא קליפה מתערבים יחד כו'**. הא ודאי ליתא דודאי הקליפות מצטרפות והא דבעינן ס"א היינו בצירוף הקליפות וכמ"ש בש"ך סעיף קטן י"ד:

ג (**שם ס"ק י"ב**) **ובזה מתורץ כו'**. לא תירץ מידי דודאי א' הוסיפו בשעורה אבל הקליפות טובי נינהו:

ד (**שם ס"ק י"ד**) **ודבר זה מצינו מפורש במשנה פ"ה דתרומות כו'**. ל"ד כלל דדוקא בתרומה אשכחן דגזרו רבנן טובי ועוד דהתם במלתא דשכיחא גזרי ועוד דדוקא בתרומה גזרו כי היכי דלא לשהייה גבי' ואתי לידי תקלה דתטמא טהרות אחרות ולא אשכחן במילתא אחריתי ועוד דהכא כיון דליכא אלא ביצה אחת לא גזרי דדמי לספק טריפה דמשהינן לה עד שתלד:

ה (הג"ה) עיין בב"י דף ע"ז ע"ד שמביא מ"ש הרשב"א ז"ל בחידושיו שתמה על הרי"ף שהשמיט הא דגעולי ביצים שהביא סיפא דברייתא ורישא דגיעולי ביצים השמיט ע"ש ול"נ שהרי"ף מפרש פירש"י דגיעולי ביצים היינו ביצים טמאים שנתבשלו עם הטהורים מותרות הטהורות דמים בעלמא הוא ולא יהבי טעמא באחרנייתא עכ"ל וכדמשמע בירושלמי דתרומות כפירש"י והביאו הפוסקים ודין זה כתבו הרי"ף בפירוש בפרק גיד הנשה ודוק:

סימן פז

א (**סימן פ"ז ט"ז סק"ב**) **ולא דקו רבנן בזה וכו'**. לא קשה מידי דמ"מ משום בשר בחלב כל חד באנפיה נפשיה שרי וא"כ חלב טהורה נעשה נבלה משום בשר אע"ג דהוא בשר טמאה וכן בשר טהורה נעשה נבילה משום חלב אע"ג דהוא חלב טמאה וכן לענין חתיכה הראויה להתכבד מיהו בש"ך סק"ג העליתי ג"כ כהב"י מטעמי אחריני ע"ש:

ב (**שם סק"ד**) **ואף כי דברי רמ"א נכונים כו'**. זה אינו כמ"ש בש"ך ס"ק ו':

ג (**שם סק"ו**) **רש"ל כו'**. וכתב ע"ז שכל זה דוחק להלכה אלא כ"ז שמעורה בגידין חשוב כבשר לכל מילי כו' דמי להאי ציידא כו' שכל מה שמוציא מאמין בו ועיין בש"ך ס"ק ט' וסק"י כתבתי שבספרי הארכתי ושד' מהרש"ל תמוהים וז"ל ספרי ומהרש"ל פרק כל הבשר סי' ב' כתב גרסינן בפ"ק דיו"ט השוחט תרנגולת ומצא בה בצים גמורות מותר לאכלן בחלב וכו' והרא"ש פסק דשרי כשנגמר החלמון לבד וקולא גדולה היא ואפילו מה שהתיר הרשב"א כשנגמר אף החלבון דשרי אפילו מעורות דוחק הוא גם צ"ע בדבריו שהרי גבי גיעולי ביצים (ולעיל סי' פ"ו) פסק שאם מעורות בגידין אסור משום אבר מן החי ודוחק לומר דיש לחלק בין איסור אבר מן החי שהוא איסור דאורייתא בפ"ע משא"כ בבשר בחלב דמנ"ל לחלוקי כ"כ ולהקל בבשר בחלב וא"א לומר דהתם מיירי כשלא נגמר החלבון דא"כ איך שייך לומר שלא היו מעורות בגידין ובע"כ צריך לחלק ולומר דלענין איסור אבר מן החי אין חילוק אפילו אין בהם טעם בשר כלל וכ"ז דוחק אלא נראה בעיני עיקר כל זמן שמעורה חשיב כבשר לכל מילי עכ"ל וכל דבריו תמוהין

בעיני דמ"ש ואפילו מה שהתיר הרשב"א אפילו מעורות הוא דוחק לקשי את"ק דרבי יעקב ברפ"ק דביצה והרי השאלתות והרמב"ם והראב"ן והרא"ש והמגיד ורבינו ירוחם ומהרש"ל ושאר פוסקים כולם פסקו כת"ק. ומ"ש גם צ"ע בדבריו כו' אינו קושי' כלל וכמ"ש בש"ך סק"ט ע"ש. ועוד דכיון דפסקו כת"ק דאפילו מעורות מותרות אמאי לא נחלק בין איסור אבר מן החי שאסור בפני עצמו וגם אסור מדאורייתא לבשר בחלב וכמו שחילקו התוס' והפוסקים גבי ביצת נבלה לעיל סי' פ"ו ואדרבה מה שאמר הרשב"א מעורות כאבר מן החי הוא חומרא אבל כאן לא הקיל כלום שפסק כת"ק. גם תימה עליו שהוא עצמו פסק בפ"ק דביצה סימן י"ט דאפילו מעורות מותר כת"ק. וכמדומה שתקפה עליו משנתו ושכח הסוגיא ולא עיין בש"ס כלל רק ברי"ף ורא"ש פ' כל הבשר שכתבו רק דברי ת"ק והכריע הכל מסברתו כמו שכתב עד כאן לשונו וכתבתי דברים אלו בקצרה בש"ך:

ד (**שם ש"ך סק"י**) **וגם בירושלמי פסק בהדיא כרבי יעקב וכו'**. וכ"פ רא"ם בספר יראים ס"ס קמ"ט:

ה (ש"ך ס"ק ט"ו) נמשך אחר דברי ב"י ומביא פירש"י בפ' כל הבשר (חולין דף ק"ט ע"א) דסובר דחייב כרת וכתב ב"י וס"ל לרש"י דההיא דקומץ אתיא דלא כהלכתא ונראה שזהו דעת הרמב"ם ע"ש משמע מדבריו דלית הילכתא כזעירא דאמר דם שבישלו ושמלחו אינו עובר עליו ולא מצינו שום חולק על זעירא ולפענ"ד שדעת רש"י ורמב"ם שוין אבל לא מטעמיה אלא דהם סוברים כמסקנא דגמ' במנחות דף כ"א ע"א דמשני כאן בחטאת החצונית וכאן בחטאת פנימית ופרש"י הא דאמר זעירא אינו עובר עליו חטאת פנימית כגון פרים ושעירים הנשרפים (ובאמת יש לתמוה על כל הני פוסקים דס"ל דם שבשלו אינו עובר עליו הלא למסקנא זעירא מיירי דוקא בחטאת פנימי אבל בחטאת חיצוני עובר עליו. ויש ליישב בדוחק) וכיון שכן זעירא הוא אליבא דהלכתא רק דמיירי בחטאת פנימי' וא"כ לא מוכח מידי דדם שבישלו שאינו עובר ודברי הרמב"ם ורש"י ברורים הם ונסתלקה ג"כ קושית תוס' על רש"י הנ"ל בפ' כל הבשר ובמנחות ע"ש. ועוד ל"ל דאפילו להרמב"ם ורש"י דסוברים דעובר עליו הוא דוקא בחטאת פנימי אבל לא בחטאת חיצוני משום דרחמנ' אמר ולקח ונתן והאי דבר לקיחה ונתינה א"כ י"ל דמודי' להפוסקים בדם שבשלו או שמלחו ר"ל דאם הדם יצא מבשר ע"י מליחה (כמו שנזכר לעיל בסי' ס"ט) מודים הרמב"ם ורש"י דאינו עובר עליו וזהו בחטאת החיצונה ג"כ פטור וכל שאינו ראוי לחטאת אינו עובר עליו ורמב"ם מיירי שבישל דם בעין בחלב וגם רש"י סובר דשאני לב (הוא כדם בעין) שדם כנוס בתוכו כמ"ש ב"י בס"ס ע"ב משא"כ בדם שיצא ע"י

מליחה ובישול ואפשר דכל הפוסקים מודים להרמב"ם בזה. ובזה יתורץ קושית התו' לעיל על רש"י ולפ"ז הא דקי"ל להפוסקים דדם שבישלו ושמלחו אינו אלא דרבנן מיירי נמי בכה"ג ובזה מתורץ קושי' שהקשיתי לעיל על כל הפוסקי' דלכאורה הוא נגד הש"ס והשתא א"ש דמה שאמר זעירא אינו עובר עליו מטעם דאינו ראוי למזבח ודם שיצא ע"י בישול ומליחה הוא ג"כ אינו ראוי ואינו עובר עליו ודוק:

ו (**שם ט"ז ס"ק י'**) **קשה לי כו'**. לא קשה מידי מכמה טעמים חדא דהא איהו גופיה כתב לקמן סי' צ"א סק"ז דדעת הרא"ש דכל דבר שצריך קליפה ולא שייך ביה קליפה כלו אסור ומהרא"י דס"ל דלדעת הרא"ש שרי י"ל דחולק כאן אסור וב"י א"נ והוא העיקר דשאני הכא כיון שכנוס בתוך הקיבה ונמלחו בתוכו כשיעור שיתנו על האור וירתיח דמי לכבוש ואסור כלו ודמי לנמלח בכשא"מ ושהה בו כשיעור שיתננו על האור וירתיח דאסור גם להרא"ש כל מה שנכבש וכדלעיל סי' ס"ט אע"ג דבמליח אינו אוסר אלא כדי קליפה והיינו שכתב הב"י כאן והשיעור שישהה במליחה לשיחשב רותח נתבאר בסימן ס"ט גבי מולח בכשא"מ עכ"ל מוכח דעתו כדפרישית. דאל"כ שיעור ל"ל הא לענין מליחה כדי קליפה א"צ שיעור אלא לענין מליח בכשא"מ לאסור כל מה שנכבש כתב הרא"ש שם שעורא דלעיל אלא ודאי כדפי' וזה ברור. ועי"ל דהטור וב"י לא קאי אלא אעמד בה יום שלם והרב בהג' שכתב סתמא היינו דאזיל לטעמיה דאנן קי"ל לשער כל מליחה בס' וכדלקמן סי' ק"ה:

סימן פח

(**סימן פ"ח סק"ג**) **עיין** בש"ך סק"ה ובב"ח:

סימן פט

(**סימן פ"ט סק"ו**) **זה קאי**. זה אינו וכמבואר להדיא בתורת חטאת כלל ע"ו דין ו' דאפילו לחתוך בו לחם לאכול עם גבינה צריך נעיצה וכן מ"ש באות ז' ליתא ומ"ש ולדידן א"צ לזה כו' לאו מילתא היא דהא אנן הכי לא משום בליעה ממש אסרינן לה דהא צונן בצונן הוא אלא משום דסכין שמנוניתו טוח על פניו וכיון שתשמישו תדיר לא סגי ליה בקנוח. ומהרש"ל מחמיר הכא דאפילו נעיצה לא מהני ועיין בש"ך סק"כ:

סימן צ

א (**סי' צ' ט"ז ס"ק ב'**) **ותו תמוהין דברי הת"ח כו'**. גם אני בספרי הקשיתי על הת"ח אבל בזה כתבתי דיש לומר דה"ק דדם הוא כשנפרש קודם הבישול אסור מדאורייי והילכך דאף כשבישלו החמירו משא"כ בכחל דאף כשנפרש הוא מדרבנן וכהאי גווני כתבו התוספות והרא"ש בפרק כל הבשר גבי הא דאמרי' חלב שחוטה דרבנן דם דאורייתא ע"ש:

ב (**שם ט"ז ס"ק י"ב**) **אמנם תמהתי כו'**. ואני תמה עליו הוא מדמה גזירות חכמים זו לזו הלא אשכחי בדוכתי טובי דגזרינן גזירה לגזירה וכן כתבו התוספות ריש פרק כל הבשר וזה לשונם ויש מקומות דגזרי גזירה לגזירה ולא חיישינן ואין לדמות גזירות חכמים זו לזו אלא במקומות שהש"ס מדמה ע"כ:

סימן צא

א (**סי' צ"א ש"ך ס"ק ג'**) **אבל** באמת נ"ל דמ"ש הא"ח ובעל העיטור וכו' ול"נ דבעל העיטור מיירי בכלי ב"י דחיישינן שישתמש בו בחמין וגזרינן לאסור וא"ח מיירי בכלי אינו ב"י דאפילו ברותח מותר בדיעבד כדלקמן סי' צ"ג ולא גזרו וק"ל:

ב (**שם ט"ז סק"ג**) **כל** מה שכתב כאן ליתא ולא ירד לעומק הדברים וכבר נתבאר הכל על נכון בש"ך סק"ב ע"ש:

ג (**שם ט"ז ס"ק ז'**) **האריך** לחלוק על הרב ולפמ"ש בש"ך סק"ח בסי' זה ובסי' ס"ט ס"ק ס"ג נדחו כל דבריו ע"ש:

סימן צב

א (**סי' צ"ב ט"ז סק"ב**) **נראה לי דס"ל כרש"י כו'**. לא מוכח מידי די"ל דמיירי שכולה חוץ לרוטב והא דאוסרת השאר היינו כשניער אח"כ וכדמסיים בסיפא וכ"כ הב"ח דהרמב"ם סובר כר"י והבאתיו בש"ך סק"ח וכ"כ בש"ך ס"ק ד' שדעת כל המחברים והאחרונים כר"י והיינו כמו שהבאתי בספרי הסמ"ג לאוין קמ"א דף נ"א ע"ב והסמ"ק סי' רי"ג ד' ק"א ע"ב והמרדכי והאגודה פ' כל הבשר והרא"ה בס' בדק הבית דף צ"ט. ומהרי"ל בדיני בשר בחלב והאו"ה כלל כ"ה ושאר מחברי' כלם תפסו סברת ר"י:

ב (שם סק"ד) לא נהירין דבריו וע' בש"ך:

ג (**שם ס"ק ה**) **צ"ע כו'**. ובש"ך סק"ו תרצתי זה ע"ש. ומ"ש וכן משמע מדברי רמ"א בסוף ד' דפוסק כר"י ותימה דה"ל וכו' זה לא נהירא יובן מ"ש באות י"ד ליתא וכבר נתבאר הכל על נכון בש"ך ס"ק ו' וס"ק י"ב ע"ש:

ד (**שם ס"ק ט"ז**) **אין דבריו נכונים בכמה דינים שונים**. וגם במה שהשיג על רמ"א ועל הדרישה ועל הב"ח העלה קמשונים כמו שאבאר. בראש מה שר"ל דבחמץ בפסח שנתבשל עם חתיכה ואח"כ נתבשל אותה חתיכה עם אחרו' אינה אוסרת במשהו הוא דבר תמוה ושאלתי לכמה רבני קשישאי וגדולי המורים וכולם אמרו פה אחד שמעולם נוהגין לאסור כל התערובות. וכן משמע מדברי הטור א"ח סימן תמ"ז ומדברי מהרמ"א שם וכמ"ש בסמוך. וכן נראה באמת דהא מ"מ אותו טעם משהו שבחתיכה הראשונה אוסרת שוב האחרות כיון דחמץ בפסח במשהו בין במינו בין שלא במינו. ולא דמי למ"ש התוספות והרא"ש והטור גבי מין במינו לרבי יודא דאם נאסר החתיכה תחלה במשהו מחמת מינו ונתבשלה אח"כ עם חתיכות אחרות אינה אוסרת במשהו אע"פ שהם מינן דהתם היינו טעמא דכיון דלא אמרי' דהחתיכה נעשית נבלה כיון שלא נאסרה בנ"ט א"כ ליכא למימר דאותו משהו שבחתיכות יאסר כל החתיכות האחרות דכיון דחתיכה לא נעשית נבלה א"כ לא הוי אותו משהו לגבי החתיכות האחרות מינו דלא שמעינן לר' יודא דאמר מין במינו לא בטיל אלא כשאותו מין הוא של איסור לבדו אבל לא כשכח אחר מעורב בו וה"נ כיון שהחתיכה לא נעשית נבלה א"כ אותו משהו מעורב בכח אחר וחשיב אינו מינו לגבי החתיכות האחרות דהא אותו משהו הוא מעורב והחתיכות אינם מעורבים אם אין מין זה דומה לחבירו. והכי משמע להדיא ממה שכ' הר"ן סוף פרק גיד הנשה וזה לשונו ואיכא למידק הכא כיון דרב כרבי יודא ס"ל למה לי שתתן טעם בחתיכה דהא אפילו במשהו נמי מיתסרה כיון דמין במינו לא בטיל כו' ונראה לי דכל שלא נתן טעם בחתיכה אע"ג דמיתסרה לא חשיב איסור למימר בה חתיכה עצמה נעשית נבלה וכל שאינה נעשית נבלה אינה אוסרת כל החתיכות כולן דאע"ג דאמר רבי יודא מין במינו לא בטיל לא שמעינן ליה הכי כל שטעם אחר של היתר מעורב בו עכ"ל אבל בחמץ בפסח בתבשיל כיון דאוסר במשהו בין במינו בין שלא בעינו א"כ אפילו תימא דכיון שכח אחר של היתר מעורב בו חשיב אינו מינו מ"מ הא אוסר במשהו אפילו שלא במינו: **נמצא** יפה כוונו הדרישה והבית חדש בזה דבחמץ בפסח אוסר אותה חתיכה לעולם אח"כ האחרות. ובעל כרחך צריך לפרש גם דברי רמ"י דחמץ בפסח דכתב כאן היינו כמ"ש הבית חדש שנתערבה החתיכה אחר הפסח או מיירי שנתערבה ביבש או מיירי שנתערבה בערב פסח אחר חצות וכמו שאכתוב בסמוך: **וראיה** לדברי דהא כתב

הטור א"ח סי' תס"ז דחטה שנמצאת בקדירה נאסרת הכף שהגיסו בה הקדרה שמוה בקדרות אחרות כולן אסורות עכ"ל: **ועוד** ראיה ממ"ש מהרמ"א שם בהג"ה סעיף י"ב גבי חטה בתרנגולת דאם נתערבו התערובות ויש הפסד מרובה ומניעת שמחת יו"ט יש להקל בכל זה בספיקות איסור דרבנן שהוא משהו ויש להתיר שאר תבשילים שיש בהן תערובת מאותו תבשיל של הבשר שנשרה במים או נמלג עכ"ל משמע הא ודאי איסור דרבנן כגון שנמצא חטה שלימה בודאי על בשר וכהאי גוונא יש לאסור התערובת השני ג"כ אפילו בהפסד מרובה אע"פ שהבשר לא נאסר אלא מחמת משהו: **ומיהו** יש להשיג על הדרישה מטעם אחר (וכמו שהשגתי עליו בשפתי כהן לקמן בסימן קל"ד סעיף קטן ט"ז ובשפתי כהן סימן זה ס"ק י"ד הראיתי מקום לעיין שם וע"ש) לפי מה שנראה מדבריו דאפילו במין במינו לרבי יודא לא אמרינן שאין החתיכה שנאסרה ממשהו אין אוסרת שאר החתיכות אלא כשנפלה לשאינו מינה אבל כשחזרה ונפלה למינה אז אוסר אותו משהו גם החתיכות האחרות והא ליתא כמבואר בתוספות והרא"ש וסה"ת להדיא. ובזה יפה השיג עליו הטורי זהב. נמצא שבמה שהשיג על הדרישה דבריו צודקים בצד זולת צד שלענין חמץ בפסח לא השיג יפה ולענין מין במינו יפה השיג וכן השגתי גם אני בש"ך לקמן סי' קל"ד ס"ק ט"ז על הדרישה לענין מין במינו מדברי ס' התרומה והתוספות והרא"ש הנ"ל ומדברי האו"ה ע"ש וכן הוא בחידושי הרשב"א סוף פ' גיד הנשה והבאתי לשונו לקמן וכן מבואר להדיא מד' הר"ן שהבאתי בסמוך דלענין מין במינו אפילו חזרה ונפלה למינו אינה אוסרת ונפקא מינה לענין דבר שיש לו מתירין דקיי"ל דלא בטיל במינו היכא שנאסרה חתיכה במשהו מחמת דשיל"מ וכמ"ש בש"ך סי' ק"ב סעיף קטן ט' דדבר שיש לו מתירין אפי' טעמו לא בטיל במינו וחזרה ונפלה לקדרה אחרת אפילו מינו הקדרה האחרת מותרת וכן נפקא מינה לענין חמץ בפסח בדבר יבש למאי דקיי"ל דיבש ביבש בפסח לא בטל משום דבר שיש לו מתירין כגון שנאסרה חתיכה מחמת משהו ושוב נתערבה אותה חתיכה באחרות אפי' במינן לא אמרינן שאחרות יאסרו משום דדבר שיש לו מתירין בטיל שלא במינו ואין החתיכה שנאסרה מחמת משהו נעשית נבלה א"כ אין אותו משהו שבחתיכה הראשונה אוסרת החתיכות האחרות משום דשיל"מ דכיון דכח אחר מעורב בו לא חשיב מינו לגבי האחרות כמ"ש למעלה. או נפקא מינה לענין חמץ בערב פסח דלאחר שש דלמאי דקיי"ל דחמץ הוי דבר שיש לו מתירין א"כ לא בטיל לאחר שש במינו אפילו באלף רק שלא במינו בטל בס' וכמ"ש בש"ך סי' ק"ב סעיף קטן י"ב לדעת הרמב"ם ע"ש וא"כ כשנאסרה חתיכה בערב פסח אחר שש במשהו מחמת מינו משום דבר שיש לו מתירין ונתבשלה אח"כ אותה חתיכה בערב פסח אפי'

עם מינו אינה אוסרת דלא נעשית נבלה וגם המשהו הראשון אינו אוסר כיון שכח אחר של היתר מעורב בו אם כן חשיב אינו מינו (שבטל בע"פ בששים) וזה שכתבתי בש"ך סי' קל"ד סעיף קטן ט"ז כגון חתיכה וכה"ג שנאסרה במשהו מחמת חמץ בפסח או דשיל"מ ונפלה אח"כ לקדרה כו' וכוונתי בו דומיא דדבר שיש לו מתירין דאינו אוסר במשהו אלא במינו וכמו שכתבתי בסמוך ואז אפילו נפלה אח"כ למינה דינא הכי ודלא כהדרישה וכמו שהשגתי עליו שם ע"ש: **עוד** ראיתי גמגום בדברי בעל הטורי זהב שכתב וז"ל אלא דצריכים אנו לבאר דהא דכתבו התוס' לעיל בשם ר"ת דתרי משהו לא אמרי' שם מיירי כשנאסרה חתיכה במשהו וחזרה ונפלה לאחרת וסלקוה דאין פליטתה אוסרת במשהו כל שיש ס' כנגדה אבל בלח בלח כו' דלמה לי שסלקו לחתיכה הא אפילו החתיכה שם כיון שלא נאסרה אלא מחמת משהו אינה אוסרת שאר החתיכו' וכדמוכח בתוס' ורא"ש ופוסקים להדיא דלא מיירי אלא שסילקו להאיסור עצמו אבל חתיכה הראשונה שנאסרה מחמת משהו נשארה שם. ואולי יש איזה טעות סופר בדבריו ור"ל שסלקו להאיסור ובא לומר דבלח בלח לא מהני אף כשסילקו להאיסור ובזה נראה הדין נכון דאם נאסר דבר לח מחמת משהו אוסרת הלח אח"כ תערובות אחרות במשהו במינו דוקא אך פשט לשונו לא משמע כן. גם דבריו אח"כ מגומגמים: גם מה שכתב אח"כ וזה לשונו ואם נאמר שתיבטל ברוב האחרות זה תלוי בפלוגתא שהביא בש"ע באורח חיים סי' תמ"ז סעיף ט' וראוי להחמיר בזה וכ"פ בלבוש שם להחמיר ביבש וע"כ מה שפסק כאן דאם אין מכיר החתיכה שנאסרה בפסח דבטל ברוב אינו נכון כלל וסותר ג"כ דברי עצמו אלא האיסור נשאר לעולם באיסורו זו ולפי עניות דעתי דברי הלבוש נכונים ואינם סותרים זה את זה כלל דעד כאן לא פסק בא"ח סימן תמ"ו ס"ט דלא בטיל אלא משום דהוי דבר שיש לו מתירין והיינו דוקא במינו והיינו דוקא בחמץ עצמו שנתערב במינו ביבש או כשנאסרה חתיכה בנ"ט וחזרה ונתערבה תתיכה ביבש במינו וכדין דבר שיש לו מתירין דלא בטיל במינו דוקא אבל הכא כיון שנאסרה מחמת משהו א"כ לא אמרינן דנעשית נבלה וגם לא אמרינן דאותו משהו יאסור אח"כ כל החתיכות האחרות משום מין במינו כיון דכח אחר מעורב בו א"כ חשיב אינו מינו לגבי האחרות ובטל הכל ברוב ביבש אם אינו מכירה: עוד ראיתי שגגה בדברי בעל טורי זהב שנראה מדבריו דרבי יודא דס"ל מין במינו לא בטיל וכן לדידן בחמץ בפסח או דבר שיש לו מתירין וכה"ג היכא שנאסרה חתיכה מחמת משהו במינו ונפלה לקדרה אחרת דאינה אוסרת במשהו דמכ"מ ששים בעינן נגד החתיכה שנאסרה. שגם בדרישה נראה קצת כן. מ"מ לפי עניות דעתי שגגה היא דכיון דאמרינן דלא נעשית נבלה מחמת שנאסרה במשהו ואם כן למה

יצטרך אחר כך ס' נגד החתיכה וכן מוכח בתוס' והרא"ש סוף פרק גיד הנשה דלא בעי ס' ע"ש גבי מה שתירצו גבי יין נסך שנפל לבור ונפל אחר כך קיתון של מים. וכן הוא להדיא בהרא"ש פ' בתרא דעבודת כוכבים וז"ל והא דלא אמר חתיכה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות ויצטרך מים לבטל היין דהיתר ויין דאיסור לפי שלא נפל היין האסור כדי נתינת טעם בהיתר אלא במשהו נאסר וכל דבר שנאסר במשהו לא אמרי' חתיכה נעשית נבילה דקאמר בפרק גיד הנשה וכו' עד והשתא מאי איצטריך רב למימר שנתנה טעם אפי' בלא נתינת טעם נמי אסרה חתיכה נבלה לשאר חתיכות לרבי יודא דאמר מין במינו במשהו אלא ודאי אע"ג דמין במינו נאסר המשהו מן התורה לא אמרינן שתעשה חתיכת נבלה והצריך ס' לבטל את כולה אם לא שנאסרה בנתינת טעם וכ"ש יין נסך לרבי יוחנן דאינו אוסר במשהו אלא מדרבנן לא מצרכינן לבטל גם ההיתר עכ"ל וכן הוא להדיא בחדושי הרשב"א סוף פרק גיד הנשה וז"ל רבותינו בעלי התוס' ז"ל תירצו דאפי' מאן דאית לי' חתיכה עצמה נעשית נבלה לית ליה שתהא צריכה ס' כמותה כנבלה ענמה אלא א"כ קבלה תחלה טעם מן האיסור אבל בכל שהוא היא עצמה אסורה אבל לאסור אחרים ולהצריך ששים כמותה לא. ופירשו בענין זה הא דאמרינן בשלהי עבודת כוכבים יין נסך שנפל לבור כו' עכ"ל וכ"כ להדיא בס' התרומה דף מ"א ע"א וז"ל דנהי דכשקבל הטעם אז יצטרך ששים לבטל כל החתיכה היכא שלא קבלה טעם אע"פ שנאסרה אותה חתיכה לרב לא החמירו חכמים לומר חתיכה עצמה נעשית נבלה להצריך ס' כמוה אלא כשקבל הטעם כו' עכ"ל. עוד כתב שם בס' התרומה כן אח"כ בסוף ע"ב וז"ל ויש לומר דמיירי שלא נפל מן היין נסך תחלה עד נתינת טעם ביין של היתר ואע"פ שנאסר במשהו לא אמרינן נעשית הכל נבילה להצריך ששים גם ביין של היתר וכן פירשתי לעיל גבי שקדם וסלקו למ"ד מין במינו לא בטיל ונאסרה מן התורה כ"ש גבי יין דאינו אוסר במשהו כ"א מדרבנן עכ"ל וכ"כ האו"ה כלל כ"ד דין ג' וז"ל נמצא שאין כל החתיכה נעשית נבלה בבליעת איסור להצריך ס' נגד כולה כ"א בנ"ט פירוש כ"א בשלא היה ס' נגד האיסור אפילו מן האיסורים שאין מתבטלים וממשו במשהו ואם יש ס' בתבשיל נגד האיסור אז שאר התבשיל מותר אבל אותה החתיכה ודאי נשארה באיסורה לעולם ולא אמרי' כל החתיכות נעשית נבלה לאסור תערובות אחר עד ששים נגד כולה אלא היכא שהאיסור נבלע בכל החתיכות דומיא דטיפת חלב עכ"ל וכן משמע מדברי מהרש"ל פרק גיד הנשה סימן נ"ח. וכן בארתי בש"ך סימן קל"ד ס"ק ט"ז ע"ש. הארכתי בזה לפי שיצא מתוך דברינו כמה חידושי דינים השכיחים ביניינו. העולה מזה חתיכה שנאסרה מחמת דבר שיש לו מתירין וכן חמץ בע"פ משש ולמעלה

וכל דבר האוסר במשהו במינו אם נפלה החתיכה אחר כך לחתיכות אחרות ונתבשלה עמהן אפילו היא ג"כ מינן אינו צריך ששים נגד החתיכות וכ"ש שאינו אוסר במשהו וכל שכן כשנפלה לאינו מינו שאינו צריך ס' נגד החתיכה רק נגד האיסור וכן חתיכה שנאסרה במשהו מחמת חמץ בפסח ועבר עליה הפסח במזיד בענין שנשאר' באיסור' אם חזרה ונתבשלה בחתיכות אחרות אפי' במינן אין צריך ששים נגד החתיכה אבל חמץ בפסח עצמו שאוסר במשהו בין במינו בין שלא במינו אוסרת הכל במשהו אבל נתערבה בחתיכות אחרות ביבש אפי' מין במינו בטל ברוב אף בתוך הפסח אבל אם נאסרה החתיכה מחמת נתינת טעם ונתערבה ביבש במינה אפילו באלף לא בטיל משום דבר שיש לו מתירין ואם נתערבה שלא במינה ביבש בטל בס' וכל זה בחתיכה אבל אם נאסר דבר לח מחמת משהו ונתבשל אח"כ אותו לח במינו דהיינו שהאיסור הוא מין של תערובות הב' אסור אף התערובות השני כאלו נפל האיסור הראשון שם אבל אם נתערב אח"כ אותו לח באינו מינו א"צ בתערובות השני רק ששים נגד האיסור הראשון דלעולם לא אמרינן בחתיכה שנאסרה מחמת משהו חתיכה עצמה נ"נ:

ה (**שם ש"ך סקכ"ז**) **אלא נשאר משהו בדופן הקדירה**. ואין להקשות דילמא נשאר בדופן הקדירה ונתפשט ברוחב עד שאין בדופן ס' וכו' כצ"ל:

ו (**שם ט"ז ס"ק כ"ט**) **מטעם זה נ"ל להתיר כו'**. כ"כ לקמן סי' צ"ז אות ג' במעשה שבא לפניו ועמ"ש שם בזה:

ז (**שם ס"ק ל**) **נראה להחמיר כדברי התוס'**. וכן העליתי גם אני בספרי והבאתי ג"כ הגהת ש"ד ס"ס מ"ט על שם אמר כל המתחלת מעשה בא לפני רש"י כו' דנסתפק רש"י אי אמרינן דתיכף נעשה כ"ש או נימא כיון שתחב הכף בקדירה והעלתה בכף ה"ל כלי ראשון ע"ש ומשמע שם דמספיקא פשיט להחמיר וכ"כ בקצרה בש"ך סי' ק"ז סק"ז והוא האריך כאן בכמה ראיות קלושות שאין בהם צורך:

ח (שם הג"ה בב"י) ומיהו מ"ש רבינו שאם אין בחלב ס' אע"פ שקדם וסילקו גם החלב אסור אינו מכוון בעיני וכו' ע"ש ולפענ"ד דדברי הטור הם דברי הרא"ש (בסי' כ"ג) דז"ל כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב בשר אסור וחלב מותר ומיירי שנפלה לתוך יורה רותחת וקדם וסילקו קודם שנח מרתיחתו דמבלע בלע מיפלט לא פליט מה שבלע ואע"פ שהחלב בולע שמנונית הנפלט מן הבשר אין בו שיעור לאסור אותו אבל אם אין בחלב ס' כנגד הבשר ואפילו סילקו מיד הכל אסור עכ"ל מבואר להדיא כמ"ש הטור וכן לרמב"ם ורשב"א דמצרכו להטעימו לעובד כוכבים ש"מ דס"ל דמ"מ פולטת של עצמו

קודם שסלקו אלא כיון דמין בשאינו מינו הוא כתבו דסגי בקפילא וכ"ה בהר"ן ושאר פוסקים עיי"ש וצריך עיון:

סימן צג

א (סימן צ"ג ט"ז סק"א) דבריו בפי' ב"ה דחוקים וגם לא הו"ל לכתבו כאן כיון דלא קיי"ל הכי:

ב (**שם סק"ב**) **ונ"ל דכאן מיירי כו'**. ובספרי כתבתי תירוצים אחרים יותר מתקבלים והשגתי שם על הב"י ומהרש"ל שדחו להרשב"א מהלכה ולפי שהוא דבר חידוש אעתיקנו בכאן. כתב הטור בשם הרשב"א שאם בישל ירקות בקדרה של בשר שמותר לבשל בה אח"כ חלב שכבר נתמעט כח בלע הבשר ונקלש עד שאין ראוי לחול עליו שם איסור בשר בחלב בד"א כשבלע היתר כמו שאמרנו אבל בלע איסור לעולם הוא באיסורו עד שיגעיל הראוי להגעיל וילבן הראוי ללבן עכ"ל וב"י כ' על זה דמדברי התוספות והרא"ש בפרק כל הבשר וסה"ת וסמ"ג משמע דלית להו להא דרשב"א אלא ס"ל דדוקא גבי קדשים אמרי' הכי משום דכיון דדבר תורה מין במינו בטל ברוב אוקמוהו בקדשים אדאורייתא וכן נרא' עוד עמ"ש הטור בסי' שאחר זה בשם ס' התרומה דאם הוחמו מים בקדרה של בשר תוך מע"ל ואחר ששהתה מע"ל לבישול הבשר בישלו בה חלב מותר משמע דלית ליה להא דרשב"א דאל"כ עדיפא מיניה ה"ל לאשמועינן דמותר לבשל בה חלב לכתחלה אחר שהורתחו בה המים וכן מדברי סמ"ק גבי תחיבת כף משמע דלא כוותיה עכ"ל וכ"כ מהרש"ל פרק כל הבשר סימן מ"ו ובספרי כתבתי דלא דקדקו כלל דודאי דינו של הרשב"א אמת וברור. וכדמוכח בהדי' בש"ס סוף עבודת כוכבים (דף ע"ו ע"א) והוא מוסכם מכל הפוסקים וכמו שיתבאר ואין ענין דברי התוס' והרא"ש פרק כל הבשר וסייעתם לכאן כלל דהתוס' והרא"ש וסייעתם שם לא באו אלא ליישב דהיאך מותר לבשל בפעם השני שלמים דהא ממעט באכילתן לזה כתבו משום דאוקמוהו להתבשיל אדאורייתא דבטיל ברוב כיון דבפעם השני עדיין אין כאן איסור דעדיין לא נעשה נותר וכן בחטאת כשמבשל אח"כ שלמים בשביל כהן מבשל וממילא נתבטל ברוב אבל ודאי אי הגעלה לא מהני תיקשי דהיאך מבשל בפעם הג' קדשים כיון דנעשה כבר נותר מפעם הא' דודאי כשנאסר הכלי לא שייך למימר ביה אוקמו' אדאוריית' דאל"כ לא הוי איצטריך בש"ס כלל לטעמא דכל יום נעשה גיעול לחבירו וגם לא היה צריך גיעול כלל לקדשים אלא ודאי לא שייך לומר אוקמו' אדאוריי' אלא בתבשיל שאין כאן איסור עדיין אבל הכלי כיון שכבר נאסר היאך יבשל בו בלא ליבון לומר אוקמוה

אדאוריית' ולכך מוכרח לומר כהרשב"א כיון דהשתא היתר הוא מהניא ליה הגעלה וזה ברור ומוכרח ואמת באין ספק ע"ש ודוק. והבאתי בספרי שם דברי הרא"ש בסוף עבודת כוכבים והסמ"ג (לאוין ע"ז דף ל' ע"א) גופייהו דכתבו דהיכא דהיתירא בלע אע"ג שהוא כלי שתשמישו ע"י האור סגי ליה בהגעלה וכ"כ הר"ן בפ' כל שעה בשם הראב"ד והרב המגיד סוף פרק ה' מהלכות חמץ ומצה בשם הרמב"ם ושאר פוסקים וכ"כ הכל בו סי' מ"ח בשם הרשב"א והר"ר משולם וכ"כ רא"ה בספר יראים סי' ק"ו וכן כתב הגמי"י על שמו והסכימו עמו וכתבו שראב"י פסק כדבריו וכ"כ הסמ"ק בהל' י"ט סי' קצ"ד ומביאו הגמי"י פ"א מהלכות י"ט וכ"כ ראב"ן ומרדכי פרק כל שעה וסוף עבודת כוכבים ושאר הרבה מחברים דחמץ אפילו מגעילו אחר שש אפילו הוא כלי שתשמישו ע"י האור סגי לי' בהגעלה כיון דהיתירא בלע וכולם למדוהו בפירוש מהך דסוף עבודת כוכבים כהרשב"א אלמא ס"ל דאין לחלק בה בין קדשים לשאר דברים וכדמוכח בש"ס שם וכ"כ האו"ה כלל נ"ח דין כ"ג גבי חמץ ובשר בחלב וכ"כ התשב"ץ סי' שנ"ז הרי דדברי הרשב"א הם הלכה פסוקה בש"ס ומוסכם מכל הפוסקים ומ"ש דסה"ת שהביא הטור בסימן שאחר זה לית לי' להא דרשב"א ליתא דדברי הרשב"א הם הלכה פסוקה ועוד דהרי הרבה מן המחברים הנ"ל הביאו ד' סה"ת לפסק הלכה וכן הטור גופי' אלא הדבר ברור דסה"ת לא מיירי אלא אם נאמר דחשיבא בן יומו משעת חימום או לא אבל בהא דליהוי כהגעלה לא מיירי דאפשר דמיירי בקדרה של חרס דסתם קדירה של חרס היא דלא מהני לי' הגעלה ורשב"א ע"כ מיירי בשל מתכת וכמ"ש הב"י גופי' אי נמי דסה"ת מיירי דלא הוחמו מים בכל הקדרה וכמ"ש בדין תחיבת כף אי נמי מיירי שהוחמו מים ולא העלו רתיחה דלענין הגעלה צריך שיהיו רותחים כ"כ שיעלו רתיחה ולענין הצרכת ששים אפילו שאינו מעלה רתיחה רק שתהא היד סולדת בו וכמ"ש הסמ"ק שם והרשב"א לא קאמר אלא דכלי הצריך לבון סגי ליה בהגעלה כשבלע היתר אבל כלי הצריך הגעלה ודאי צריך הגעלה גמורה כדינו דאי לאו הכי אינו כלום. ומ"ש הרשב"א בסיפא עד שיגעיל הראוי להגעיל כו' לאו למימר דברישא לא בעי להגעיל הראוי להגעיל אלא לישנא דמתני' בסוף עבודת כוכבים נקיט וכמבואר בת"ה הארוך אי נמי לאו דוקא קאמ' דאל"כ תיקשי מנא ליה הא דהא לא מוכח מהש"ס אלא דכלי הצריכה ליבון סגי לי' בהגעלה ואף אם נפשך לומר דלשון הרשב"א משמע דלא צריך הגעלה גמורה ע"כ צריך לומר דשאני הך דסמ"ק כיון שבשר אסור בחלב אינו דין שיהא הוא הגורם היתר לכף וכטעם הראשון שכתב הב"י לדעת רבינו ירוחם ע"ש אבל ליכא למימ' דלא ס"ל כהרשב"א דהא בהל' י"ט ס"ל בהדיא כוותיה וכמ"ש לעיל או אפשר לומר דבהא לא ס"ל

כוותיה היכא דצריך הגעלה צריך הגעלה גמורה אבל ודאי דאין חילוק בין קדשים לשאר דברים בזה וכ"כ הרא"ה בספר בדק הבית דף קכ"ח סוף ע"א דקדרה של מתכת שבשל בה בשר ואח"כ בישל בה ירק דמותר לבשל בה חלב אבל לא בדברים האסורים עד כאן וע"ש קצרתי כאן בביאור הדברים אבל כשתעיין בכל המקומות תראה שמה שכתבתי הוא ברור ונכון (והייתי מסדר דברים אלו בקצרה בש"ך ונשמט בדפוס ועיין בש"ך סימן קל"ה סוף ס"ק ל"ג ותראה שכן הוא):

ג (**שם בט"ז**) **כתב ב"י בשם הגהת ש"ד וז"ל התיר ר"י הלבן כו'**. יפה כוון בזה וכן כתבתי בספרי ועוד כתבתי שם דאע"ג דכתב מהרש"ל שם בא"ו שלו ומ"מ בחצי מע"ל שפיר קרוי בליעה אם היו חדשות אע"ג דפחות מע"ל לא קרוי כבוש מ"מ כ"ח שבולע אפילו בכ"ש הסברא נותנת לאסור בבליעה זו עכ"ל נ"ל דאין דעת מהרש"ל לומר דקי"ל הכי דחדשות בולע בחצי מע"ל דהא קי"ל דאפילו דבר המאכל היתר שנשרה באיסור שרי בפחות מעת לעת בהדחה כדלקמן סימן ק"ה וכמו שכ' מהרש"ל גופיה באיסור והיתר שלו ובספרו בפרק כל הבשר סי' צ"ח כ"ש כ"ח וכדכתב מהרש"ל גופיה באו"ש סימן ל"ד גבי כ"ש דמאכל רך לבלוע מכ"ח והוא פשוט וכן כתב באיסור והיתר הארוך סוף כלל כ' וכלל ל' דין ט' דאפילו בכ"ח לא נאסר אלא בנכבש מעת לעת אלא מהרש"ל מפרש כן דעת ר"י הלבן לפי מה שסובר כפירש"י בפ' אין מעמידין (עבודה זרה דף ל"ג ע"ב) גבי כיסוי של חרס דיין נסך בולע מיד אכן אנן לא קיי"ל הכי דכבר הקשו התוס' והפוסקים על פירוש רש"י כמו שנתבאר בסי' קל"ה ע"ש בב"י וגם הרא"ש וטור דלקמן סימן קל"ה מודים הכא ע"ש ודוק וכ"כ בד"מ דלא נהיגין כר"י הלבן בזה עיין שם והוא לא ביאר את זה וסתם כר"י הלבן ולא כוון יפה בזה: **הג"ה** בב"י י"ל דאפשר שבעל העיטור סבר כהראב"ד וכו'. וקשה והוא עצמו מביא לקמן סימן צ"ח דף פ"ט ע"ד דברי הראב"ד דל"ק הכי אלא בכלי שטף אבל בכלי חרס גם הראב"ד מודה דבכולה משערינן. וי"ל דה"ק בעל העיטור סובר בכלי חרס כמו שסובר הראב"ד בשאר כלים וצריך עיון:

סימן צד

א (**סימן צ"ד ט"ז סק"א**) **דגם ע"י עירוי כו'**. לא הו"ל לערבינהו ולתנינהו דהא אין דינם שוה דעירוי קי"ל דאינו אוסר רק כדי קליפה וא"כ א"צ אח"כ ס' אלא כנגד הקליפה ולכן כתב רמ"א דהיינו ששמשו בו בכ"ר על דברי המחבר שכתב משערינן בכל מה שנתחב בקדירה:

ב (**שם ט"ז סק"ט**) **גם זה אינו אלא חומרא כו'**. ז"א דהא בב"י כ"כ בשם הסמ"ק ועיין מ"ש בש"ך ס"ק ט"ו:

ג (שם ט"ז ס"ק י"ג) תמה על הב"ח והאריך בראיותיו וכל ראיותיו אינם כלום דהמעיין בב"ח יראה דלא כתב כן לדינא דאדרבה לקושטא דמילתא ס"ל להב"ח דלעולם צריך ס' אלא שכ"כ לישב דעת הטור לדעת הר"ף דמשמע לכאורה כן בדבריו וא"כ מה ראיה מייתי מהרשב"א ושאר פוסקים הלא הרא"ה בבדק הבית שם חולק ומפרש הך דכיצד צולין בדליכא ס' ובדאיכא ס' א"צ קליפה וכדאית' במרדכי פ' גיד הנשה וכן משמע לכאורה מדברי הרא"ש פ' ג"ה שהביא הוא. ומ"מ לענין דינא דבריו אמת כדקיי"ל לקמן סי' ק"ה ס"ה וגם אני בש"ך סקכ"ח כשכתבתי דהשמנונית שעליו אינו אוסר יותר מכדי קליפה כיון שהוא דבר מועט כו' נשמרתי מזה ולא כתבתי אפילו אין בו ס' וכוונתי בזה כיון שהוא דבר מועט מסתמא איכא ס' נגדו וגם לא הוצרכתי לפרש דאפילו איכא ס' והוא ב"י צריך קליפה כמ"ש ב"י ודוק:

ד (**שם ט"ז ס"ק י"ז**) **וא"כ לא הו"ל להש"ע להשמיט כו'**. לק"מ דכאן אין מקומו של דין זה ולקמן בסי' ק"ג בדין נותן טעם לפגם כתבו בהדי' בס"ד ע"ש:

סימן צה

א (**סימן צ"ה בט"ז ס"ק ד'**) **והוא שלא בדקדוק כו'**. כבר קדמוהו הד"מ והדרישה והב"ח בזה:

ב (**שם ס"ק ט"ו**) **וצ"ע בהוראה זו דלעיל סי' פ"ז כו'**. ועוד מצאתי בדברי רש"ל כו' לק"מ מכל זה דלא קאמר המחבר אלא דהמעט שומן הדבוק על פי הכלי נותן טעם לפגם ע"י האפר משא"כ התם דיש גוף החלב וכה"ג איתא לקמן סי' ק"ג ס"ה די"א דהשומן הדבוק בכלי נפגם במעל"ע ועיין בש"ך סק"כ דצ"ע בהוראה זו מטעם אחר:

ג (**שם ס"ק י"ח**) **והוא תמוה מאד כו'**. לא קשה מידי דמעשים בכל יום כן והוא היתר גמור מ"מ המחמיר תבא עליו ברכה מטעם שכתב הא"ו הארוך דחיישינן שמא אינו נקי והתוס' מביאים ממעשים בכל יום שהוא היתר גמור גם בלאו הכי לא קשה מידי דרמ"א חושש לדעת הא"ו הארוך שכתב בשם המרדכי דיש להחמיר לכתחלה ומביאו בת"ח כלל י"ז דין ב' וכלל נ"ז דין ז' ע"ש:

סימן צו

א (**סימן צ"ו בט"ז ס"ק ה'**) **ונ"ל פשוט וכו'**. כבר קדמו מהר"מ מלובלין בתשובותיו והבאתיו בש"ך סי' צ"ד ס"ק כ"ג:

ב (**שם ס"ק ו'**) **אלא דצ"ע מ"ש רמ"א בסמוך כו'**. עי' בש"ך ס"ק ט' דלא קשה מידי:

סימן צז

א (**סימן צ"ז בט"ז ס"ק ג'**) **והשבתי שאין כאן איסור וכו'**. ולי צ"ע בזה דלא דמי לשתי קדרות דהתם האיסור הוא בלוע בקדירה אבל הכא האיסור מבחוץ על התנור:

ב (**שם ס"ק ד'**) **דשאני כאן שהשמנונית כו'**. לא היה צריך לזה דהא הכא אין אופין לכתחלה קתני ועוד דשאני פת שהוא מאכל עצמו מקדרה וק"ל:

סימן צח

א (**סימן צ"ח בט"ז ס"ק ה'**) **ולע"ד נרא' דברי הרשב"א נכונים כו'**. כבר כ"כ הב"ח אבל כבר הקשיתי עליו בש"ך סק"ח דעדיין קשה מנין לנו להמציא היתר כיון דל"ד כלל ויש טעם נכון לחלק ביניהם דהכא נרגש הטעם ודו"ק:

ב (שם ס"ק ו') הקשה מסי' פ"א והאריך בזה וכל דבריו דחוקים ומעיקרא לק"מ דהכא הוי שפיר חסרון חכמה כיון דלא אפשר לעמוד על שעורו אבל התם מדינא כשר דהא אפשר למיבדק בפושרין ובנפיחה אלא דמחמרינן ואמרינן דלא בקיאי אנן בבדיקה הילכך ודאי ספק מעליא הוא ודו"ק:

ג (**שם ס"ק ח'**) **ומה שנרשם במ"מ על ההג"ה ולא אמרינן גבי כלים וכו' אותו המעתיק טעה וכו'**. כבר כתבתי כן בש"ך במראה מקום שלי על הגליון:

ד (שם) ושם **ובאמת אין זה ראיה דגם שמיש היתר וכמ"ש סימן צ"ב כ"ד וכ"כ האו"ה כלל כ"ד וכו'**. לא ידענא מאי קאמר ומאי היתר יש שם הלא טפת חלב שנפלה על מקום הריקן שבקדרה טעמא דאסור משום דהבלוע בה נעשה נבלה ואם כן שפיר מייתי רמ"א ראיה:

ה (שם) ושם **ונ"ל ברור דהמרדכי לא מיירי אלא לענין כו'**. וזה אינו דמודה המרדכי דגוף החרס לא נעשה נבלה וכמ"ש המהרש"ל והב"ח וכמ"ש בש"ך סק"כ:

ו (**שם ס"ק י"ד**) **אבל לדידן**. ובש"ך סקל"ד כתבתי נמי לדידן ע"ש:

סימן צט

א (**סימן צ"ט בט"ז ס"ק ח'**) **ולפ"ז לק"מ כו'**. בחנם האריך בזה שהרי גם הב"י מסיק דיש חילוק בין מבטל איסור למפיל א' לים:

ב (**שם**) **הוא תמוה מאד דהא גם נגד הקדרה עצמה בעינן ס'**. לק"מ דהא כתב הב"י לעיל סי' צ"ג דמשבחת שיהא רוחב הקדרה גדול כ"ב שיחזיק מים שיהא ס' נגד כל הקדרה כגון שנחושתה דק ורחבה גדול עכ"ל א"כ מיירי הכא שאין הקדרה מלאה רק נתבשל במקצתה. גם למ"ש הב"י שם בשידוע שיעור הבשר שנתבשל בה מיירי בעל העיטור כו' נמי לק"מ די"ל ג"כ הכא דידוע היה קודם שנתנו התבשיל לקדירה כמות שיעורו והלכך ודאי א"צ ועכשיו לשער יותר ממה שנתנו בקדירה וק"ל:

ג (**שם ס"ק ח'**) **ומשום זה למד הטור בדעת הסמ"ג כו'**. לענין ניער הקדרה כו' כ"ז דוחק וגם בסי' צ"ב גופיה לא אמרינן דנוער הקדרה כו' דאין מועיל הניעור אח"כ אלא פירושו שם בענין אחר כמ"ש הש"ך שם סק"ח אבל בספרי כתבתי ישוב אחר ונכון ואמתי הוא דמסתימת לשון סה"מ משמע דלאו מטעם חנ"נ אין המים שהוסיפו אח"כ מצטרפי' אלא מטעם דכל האיסורין שריבה עליה' לא מהני דקנסינן שוגג אטו מזיד והא דאצטריכינן בכל' הש"ס לטעם חנ"נ היינו היכא דאפילו שוגג ליכא כגון נפלה מעצמה כמו שפי' ר"י (א"כ מיירי ביבש ביבש אבל בלח בלח ס"ל לס' המצות דלא אמרינן רבה עליהם שוגג מותרים וכמו שהביא הב"י חלוק זה בשם הגהת ש"ד) והשתא לסה"מ אפילו היכא דלא שייך חנ"נ צריך לשאול כגון היכא דנאסרה מחמת משהו וכה"ג וכדלעיל סי' צ"ב בטור ובר"ן ולזה השיג עליו הטור ונ"ל שא"צ לשאול מה"ט דקי"ל כל האיסורים שרבה עליהם שוגג מותרים ודו"ק:

ד (שם ס"ק ט') האריך מאד וכבר כתבתי כן בקצרה לקמן סי' קכ"ב ס"ק ב':

ה (**הגה"ה בש"ך ס"ק ט"ו**) **ואם איתא הו"ל לתרוצי דהתם מיירי בלא נודע וכו'**. ול"נ לחלק דבשלמא האי דינא דכתב הטעם הוא דחשבינן כאלו נפל השתא האיסור או חתיכת בשר לתוך חלב והשת' הוא ס' מש"ה בטיל בס' בלא נודע אבל בחלב דטעם החלב נבלע בבשר וא"כ החלב הוא כאלו הוא חתיכת בשר שטעם הבשר בחלב וחלב בחלב מין במינו מש"ה לא בטיל ודו"ק: **גם** מ"ש א"כ הא דתנן בפ"ה דתרומות וכו' גם בזה נ"ל לפרש הא דתנן בפ"ה דתרומו' דה"ק אם בשוגג דהיינו בלא נודע התערובות וזה התערב בשוגג מותר ואם במזיד אפי' לא נודע מהתערובות רק שהתערב במזיד מטעם אחר אפ"ה אסור דגזרינן במזיד שמא יתערב אפי' בנודע אבל בשוגג לא גזרינן אטו

שוגג בנודע כיון דבשוגג בנודע אינו אלא חומרא בעלמא ולא גזרינן ובזה מיושב קושית הגאמורז"ל על רמ"א. ע"כ הג"ה:

ו (**הג"ה בש"ך ס"ק י"ט**) **ודוחק ועוד דהאי ויש מי שאומר וכו'**. ול"נ כיון דעצי מוקצ' הוא מדאוריית' כדאית' (בעירובין) [בפסחי'] דף מ"ז ע"ב (ע"ש דאין המסקנא כן) חמיר כמוקצה למצותו וע"כ הוכרח לתרץ תירוץ אחר ודו"ק:

סימן קא

א (**סימן ק"א בט"ז ס"ק ד'**) **ול"נ וכו'**. כל מה שכתב באות זה ליתא דבאמת דברי הת"ח תמוהים ודברי הב"ח נכונים וכמ"ש בספרי וז"ל בת"ח כלל מ' דין ב' הביא לשון הטור דאין לה דין מה"ל אא"כ איסורה מחמת עצמה כו' וכתב ע"ז וכ"כ ש"ד והתוס' והרא"ש פרק ג"ה והוא הסכמת הפוסקים ודלא כאו"ה כלל כ"ה בגבינה שהועמדה בחלב טריפ' דחשיב חר"ל עכ"ל וז"א דהא אין איסורו מחמת עצעו עכ"ל ת"ח וכ"כ בד"מ ותימה דהא באו"ה גופיה שם פסק כהטור והפוסקים אלא דכתב שם דין ה' וז"ל אפילו דבר האסור בהנאה כגון בשר בחלב קרי שפיר חה"ל וכן אפילו רק חצי או רביעית או פחות מרביעית גבינה מבהמה טרפה אם יש בה כ"כ שהיא ראויה להתכבד לפני האורחי' אפילו באלף לא בטיל כדאיתא במרדכי פרק כל הבשר מתשובת ר"ש (והוא גם כן בתשובת מיימון סי' ח') ואפי' גבינ' שהועמדה בקיב' הנאסר' מבשר וחלב חשוב חה"ל מטעם דבשר וחלב הוי נמי איסורו מגופו כדלקמן ואפי' סתם גבינות של עובדי כוכבי' אע"פ שאין איסורו אלא ע"י בליעה שמא מאחר שאסר חכמים אף כל סתם גבינות מחמת ששש איסור שיש בקצתם וגם תחלת עשייתן הוה ע"י איסור הוי כנולד באיסור. עכ"ל הרי דלא אסר אלא גבינה שנעשה מחלב בהמה טרפה או גבינה ש"ג ומחלק דאע"ג דקי"ל שצריך שיהא איסור מחמת עצמו הכא אסור ודוחק לומר דמשמע ליה לרמ"א דמ"מ אין סברא לחלק דמתוך לשונו משמע שהביא הסכמת הפוסקים וכתב ודלא כאו"ה כו' משמע שהפוסקים הם בפי' נגד האו"ה וז"א ועוד דאם כן הו"ל להזכיר בסימני ת"ח דגבינה ש"ג לא הוה חה"ל ועוד דהו"ל לכתוב ודלא כאו"ה דגבינה ש"ג הוי כאיסור מגופו לענין ס"ס ואינה בטלה ע"ש לכך לא ירדתי לסוף דעת הרב בזה וכל מה שכתב האו"ה נראה בעיני עיקר להלכ' עכ"ל והנה נתבאר לך שכ"מ שכתב באות זה לא הועיל כלום לישב דברי הת"ח וגם מה שמשמע מדבריו דהב"ח פוסק בגבינ' שהועמד' בחלב טרפה דהוי חה"ל ליתא ולא קאמר דגבי גבינה ש"ג הוה חה"ל מטעם הנ"ל. וגם מ"ש דבת"ח כלל מ"ג מיירי שלא היה שם ביטול ברוב כשרים ולא מיירי שם הראוי להתכבד ודאי ליתא דהרי

כתב שם ע"ז אבל שאר ספק איסור דרבנן שנתערב מותר דבדרבנן לא בעינן שיהיו השני ספיקות מגופו כ"כ באו"ה כלל כ"ה וכתב שם דמ"מ בעינן שנתערב ברוב היתר אבל לא חד בחד עכ"ל אלמא דאיסור גבינות של עובדי כוכבי' אפי' נתערב ברוב לא מהני ועוד דשם בכל הכלל ההוא מיירי מדבר חשוב וכן באו"ה גופיה מיירי להדיא מחה"ל ונ"ל פשוט דגם הת"ח מודה לדינא בגבינה ש"ג ולא השיג על האו"ה אלא לפי מה שהבין דמיירי מגבינ' שהועמדה בחלב טריפה ועי' מ"ש בסי' ק"י בש"ך דין י"ז י"ח:

ב (**שם ס"ק י'**) **ואין להקל בזה**. ואפשר להקל דהא אין מכבדין בחתיכה אחת מטוגנת אלא בחתיכות הרבה א"כ כל חתיכה וחתיכה עצמה אינה ראויה להתכבד:

סימן קב

(**סי' ק"ב בט"ז ס"ק י'**) **זה מפני שתקפה עליו משנתו**. כבר קדמוהו כל האחרונים בזה כמ"ש בש"ך בס"ק י' ומ"ש אבל בגוף הדין יפה כתב ע"פ או"ה כו' ליתא כמ"ש בשפתי כהן ס"ק ט' דגם דעת האו"ה כן. ומ"ש לא מיקרי דבר שיש לו מתירין לאסור כולם עד שיגעילם מאחר שאין איסורם מגופן כו' כבר כתבתי בספרי דשאני התם שהדבר הנבלע בכלי הוי מין בשאינו מינו לגבי הכלים האחרים והלכך אע"ג דהכלי גופו הוי מין במינו לגבי שאר הכלים מ"מ מאחר שאין איסורו מגופו לא חמור מגוף האיסור דהוי בטיל כיון דלא הוי מינו כמו בריה וחה"ל דבטלי' אע"ג שבלועי' מאיסור כיון שאין הבלוע בהם בריה או חה"ל דלא כהב"ח שהשיג על הא"ו הארוך מהרמב"ם דיין דהרי הא"ו הארוך גופי' פסק כהרמב"ם דיין וכמ"ש בש"ך ס"ק ט' אבל מדברי רמ"א משמע דאין חילוק דאפילו נאסרה החתיכה מפני שבלע דבר שהוא מינו בשאר החתיכות בטיל והכי מוכח מדבריו בדרכי משה ובת"ח כלל מ' דאל"כ הו"ל למימר דמהרא"י חולק על הר"ן. (גם הר"ן שהביא בת"ח שם צריך עיון דלא נמצא כן בהר"ן) דהא שפיר יש להשוותם בחילוק זה ע"ש ודו"ק. ומ"מ מדברי מהרא"י בת"ה סי' ק"ע ובהגהת ש"ד מדברי מהרש"ל שם נראה להדיא דאפילו אינו מינו של החתיכות כיון דהחתיכות שנבלע בה האיסור הוא מינו דהחתיכות לא בטל דמאחר דיהא מותר לאחר זמן אין חילוק: (**הגה"ה**) מצאתי כתוב בגליון או"ה בכ"י של אבי זקני מהרמ"א על הא דכתב האו"ה חתיכה שנאסרה מחמת תיקו לא אמרינן שיש לו מתירין כשיבוא אליה לא נקרא דבר שיל"מ לפי שאז איגלאי מלתא שלא נאסרה מעולם ול"ד לביצה שנאסרה ויש לו מתירין ע"כ. וכתב רמ"א עליו בגליון ולא אמרי' שתתקלקל דאליה יכול לבוא בכל שעה ולא אמרי' הטעם דאינו בודאי שיבא לידי היתר כדאמרי' גבי ביצה ספק טרפ' דשאני התם דהוי האיסור ברור

כל ימי הספק לכן צריך שגם ההיתר יהיה אחריו ודאי אבל כאן שהאיסור אינו ברור דהא אליה יכול לבא בכל שעה מיד והתם לא נוכל לומר טעם דהכא דהא ע"כ הוצרכנו לאסרו שם פעם אחת מכח ספק כל י"ב חודש וא"כ אפי' איגלאי מלתא למפרע דלא הוי טרפה איקרי שפיר דבר שיש לו מתירין אי לאו טעמא דהתם. וכן נראה לי עכ"ל:

סימן קג

א (**סימן ק"ג בט"ז ס"ק ו'**) **ותמהני דלמה נקיט רמ"א כו'**. יפה כוון רמ"א דע"כ גם כוונת האו"ה כן שהכף בלע מאיסור פגום דאל"כ ליכא אלא שני נ"ט ואנן קי"ל לעיל סי' צ"ה דלא שרי נ"ט בר נ"ט אלא היכא דהוי ג' נ"ט להתירא וכ"כ הא"ו הארוך גופיה דאף בכלים בעינן ג' נ"ט והבאתיו בש"ך סי' צ"ד ס"ק ט"ו ע"ש. גם מה שכתב בלבוש אבל אם ניערו התבשיל הראשון בכף של איסור כו' טעות סופר הוא וצריך להיות בכף של היתר וכוונתו כדעת רמ"א דאל"כ מה לי בזה שתחבו תחלה לקדירה אחרת סוף סוף הכף של איסור הוא וק"ל:

ב (**שם ס"ק ח'**) **ואין קי"ל כו'**. טעות סופר הוא. וצריך להיות ואנן קיימא לן וכן כתוב בש"ך ס"ק י"ד [נראה דלפניו הי' הגירסא בט"ז ואין קי"ל]:

סימן קד

(**סימן ק"ד בט"ז ס"ק א'**) האריך להשיג על רמ"א וסייעתו וכל דבריו תמוהים בראש עיקר יסודו שתמה דהרי בדיני בריה אמרו בהדי' בסי' ק' בנמלה דאם נתרסק ממנה קצת בטל החשיבות כו' תימה רבה לתמיהתו דהא טעמא דרמ"א וסייעתו הוא משום דעכבר הוי שרץ וטומאתו כעדשה ולוקה על אכילתו כעדשה כשיעור טומאתו וזה אינו בנמלה דהדבר פשוט במשנה וש"ס ופוסקים דדוקא שמונה שרצי' ובכללן העכבר שיעורן כעדשה אבל לא שאר שרצים ונמלה היא משאר שרצים וגם בלא"ה לא קשה מידי מנמלה לפי מ"ש לקמן דגם כעדש' מעכבר בטל ביבש ומה שכתב וכן כתוב באו"ה כלל כ"ה דין ב' מידי דהוי אכעדשה דח' שרצים ושרץ מרוסק כו' אף ע"פ שלוקין עליהם מתבטלים כו' לא דק דהאו"ה מיירי שם להדיא ביבש וביבש ובזה ודאי אף רמ"א מודה דודאי אין כוונת רמ"א לומר דכעדשה משרץ אינו בטל ביבש ביבש מטעם בריה ועוד דהא בריה צריך להיות דבר שאם יחלק אין שמו עליו כדלעיל סי' ק' אלא כוונת רמ"א דהכא דיניה כלח בלח כיון דנתערב במשקה אלא דקשה א"כ אמאי אסור דהא נתבטל כשיש ס' נגדו אלא ודאי שאני הכא כיון דהוי כמו בריה דלוקה על כעדשה מן התורה

א"כ חמור טפי וגזרו רבנן ביה דחיישינן דשמא יפגע בממשתו של כעדשה ואתי לידי חיוב דאורייתא כי היכא דאשכחן דגזרו בבריה דלא בטיל אבל בשאר איסורי' כיון דאינו לוקה אלא על כזית לא גזרו ביה וכן מוכח להדיא באו"ה כלל ל"ב שכתב וז"ל ואי אמרטט אז זורק העכבר והטעם בטל בס' כדין כל טעם דבריה אבל אם אמרטט ונחתך בענין שאין יכול לבררו ולהוציא האיסור אסור הכא דדילמא חתיכה בכעדשה נשאר שם והוי בריה ודוקא במשקה כו' אבל אם נאבד עד שאין מכירו להוציאו אפילו בכזית מהח' שרצים בטל שפיר כשאר איסורים בששים מאחר שאינו שלם כדאיתא לעיל כלל כ"ה עכ"ל הרי להדיא דמחלק דדוקא במשקה חששו דילמא נשאר שם חתיכה כעדשה והוי בריה אבל ביבש ביבש בטיל שפיר בששים והיינו שלא כתבו הפוסקי' דין זה דחיישי' שמא יפגע בממשו של איסור רק הכא בעכבר וגם רש"י וראב"ן והמרדכי והאגודה כולם כתבו הכא הטעם דכיון דשרץ שיעורו כעדשה וכוונתם כדעת רמ"א וכמ"ש בש"ך ס"ק ג' וכ"כ ריא"ז בשלטי הגבורים פ' בתרא דעבודת כוכבים דף שפ"ב סוף ע"א וז"ל נרקב העכבר ונתמרטט במשקין הרי אלו אסורים אפילו ביותר מששים שמא יבוא כעדשה מן השרץ לתוך המשקין ושרץ שיעורו כעדש עכ"ל עשמע דוקא בעכבר חיישינן להכי אבל בשאר איסורים לא חיישי' להכי וכמ"ש בש"ך שם ראיה ברורה מהרשב"א גופיה גבי יתוש שנפלה לקדרה של מרק שאם נחתך ממנה אבר בטלה וכן מוכח בש"ע סי' ק' סעיף ג' דכתב קדרה של מרק שנפל לשם בריה ונאבדה אסור הכל משמע דוקא בריה שלימה הא נחתך ממנה קצת מותר ולא חיישינן שמא יפגע בממשו של איסור אלא ודאי לא חיישינן להכי רק בעכבר דהוא משמונ' שרצים וכמו שכתבתי: **ומה** שכתב וכן מוכח מדברי התוס' שהקשו שם יש לתמוה היאך אנו אוכלין דבש הדבורי' והרי רגלי הדבורים מעורבי' בדבש וכו' לא מוכח מידי דהתוס' שם מקשי' דהרי עינינו רואות שרגלי הדבורים מעורבים בדבש ואוכלין הדבש עם רגלי הדבורים. ועוד דרגלי דבורים הוי אברים שלימים והיינו דמסיימו התוס' ורגלי הדבורי' הוי כעצמות החמור. והא דאמרינן אברים אין להם שיעור אפילו פחות מכזית מהמת ופחות מכעדשה מן השרץ היינו לענין טומאה וכגון דאיכא בשר עילויה הא לאו הכי טהורי' ולענין אכילי' שפיר דמי עכ"ל הרי דהוצרכו לטעמא דהוי כעצמות החמור דאל"כ הוי אסור משום דהוי אברים שלימים ובזה נדחה ג"כ מ"ש וכן מוכח מדבריהם שם שסיימו והא דאמרינן אברים אין להם שיעור אפילו פחות מכזית מחמת ופחות מכעדשה מהשרץ כו' ש"מ דמיירי שם בפחות מכעדשה כו' ולא דק דדוקא באברים אין להם שיעור ואפי' בפחות מכעדשה הא לאו הכי בעי כעדשה וכל זה ברור:

סימן קה

א (**סימן ק"ה בט"ז ס"ק ג'**) **וא"כ ק"ו לכאן כו'**. ק"ו פריכה הוא דהתם העמד מקוה על חזקתו והרי שלם בפנינו אבל הכא איתרע ליה חזקת כשרות דידיה כיון דנשרה בו וכ"כ באו"ה כלל ל' דין ב' בהדיא דהכא כבר איתרע ליה חזקתיה:

ב (**שם ס"ק ד'**) **ורש"ל כו'**. כבר השגתי בש"ך ס"ק ה' דעת מהרש"ל בזה וכתבתי שם בקצרה וכתבתי שבספרי הארכתי בזה ולפי שהוא נמשך לדעת מהרש"ל פכ"ה סי' ע"א לכן אחזור להתעורר ולהראות בראיות ברורות דכלי שני אינו מבליע בכולו דהא ודאי כ"ע מודו דעירוי אפי' נפסק הקלוח עדיף מכלי שני וכדאית' בפוסקים בכמה דוכתי ואפי' עירוי שלא נפסק הקלוח ס"ל לרשב"ם ולר"ת ושאר הרבה פוסקים דאינו מבליע יותר מכדי קליפה שהרי רשב"ם והעומדים בשטתו הביאו ראי' דעירוי ככלי שני מהך דפרק כיצד צולין דחם לתוך צונן קולף משום דתתאה גבר אלמא עירוי ככ"ש ואינו מבשל ור"ת והעומדים בשיטתו מתרצים דהך דפרק כ"צ כיון דקולף י"ל דמבשל כדי קליפה א"כ לכ"ע הך דפרק כ"צ מיירי בעירוי ממש ואפילו הכי אינו מבליע בכולו וא"כ כ"ש כלי עני ואפילו לקצת פוסקים דמתרצים הך דפ' כ"צ בנפסק הקלוח מ"מ מוכח דבנפסק הקלוח אינו מבליע רק כ"ק ופשיטא דכ"ש גרע מנפסק הקלוח א"כ מוכח מהש"ס וכל הפוסקים דעכ"פ אין כ"ש מבליע בכולו ותו דדעת הרב' פוסקי' דכ"ש אינו מבליע כלל וכמו שאבאר ולכ"ע מיהו אינו מבליע בכולו שהרי רשב"ם וכל הפוסקי' העומדי' בשטתו מפרשי' הך דפרק כ"צ בעירוי ממש וס"ל דעירוי ככ"ש א"כ מוכח דבכ"ש אפי' קליפה לא בעי דע"כ לא בעי התם בפ' כ"צ קליפה משום דאדמוקיר ליה א"א דלא בלע פורתא וכדקאמר בששה סדרים התם אבל כשעירהו לכ"ש שכבר נצטנן לא צריך תו אפי' קליפה וא"כ אפילו ר"ת והעומדים בשטתו לא אשכחן דפליגי בהא ארשב"ם דכלי שני אפי' קליפה א"צ ותו דהרי גם ר"מ מפרש הך דפרק כ"צ בעירוי ממש וס"ל תתאה גבר אלא דאדמוקיר ליה בלע ומבשל כ"ק אם כן כשעירהו לכ"ש שנצטנן כבר תו לא מבליע כלל דאל"כ לא ה"ל לש"ס למימר אדקמוקיר ליה א"א דלא בלע פורתא ע"ש. והנה התוס' והרא"ש פרק כירה וכן התוס' בזבחים פרק דם חטאת (זבחים דף צ"ה ע"ב) הזכירו מחלוקת רשב"ם ור"ת וכן הר"ן בפרק כירה ובסוף עבודת כוכבים וכן המרדכי וכן הסמ"ג לאוין ס"ה דף י"ג ע"ג סתם כסברת ר"ת וכן נרא' דעת סה"ת והגמ"יי פרק כ"ה מהל' שבת וכן דעת רא"מ בס' יראים סי' ק"ב דף ל"ח ע"א ור"מ רקנטי סימן כ"ח והאגודה פרק כירה כסברת ר"ת וכן הוא בשאר הרבה מחברי' הרי מדברי כולם נלמד דכ"ש עכ"פ אינו מבליע בכולו וגם הר"ף בהגהת תשב"ץ סי' של"ג כתב דכלי שני אינו מפליט ולא

מבליע וכתב שכן עי' ר"י וכ"כ מהרי"ל בתשוב' ס"ס קע"ד דקי"ל כר"י דכ"ש אינו מבליע ואינו מפליט ואיפילו הגהת אשר"י פ' כירה שכתב דכ"ח מבליע אפילו בכ"ש פר"י מהרי"ח עכ"ל י"ל דהיינו כ"ק וכ"כ האו"ה כלל ל"ד דכ"ש אינו מבליע בכ"ח ולא בשאר דברים אפילו בכ"ק וכ"כ בסוף כלל י"ז ז"ל ומה"מ אנו מתירים ממאכל שבקערה שנפל בה שרץ אפילו היד סולדת בו ול"ד לקערה של חלב שמערין בה בשר רותח שצריך קליפה דקליח עירוי ראשון ודאי מבליע בכ"ק אבל כלי שני לא ובתשובת הגאוני' מתיר מה"ט בשם רבינו יואל בדיעבד תרנגולת שנמלגה בכ"ש במים של איסור עכ"ל וכ"כ עוד בכלל כ"ז וגם מהרש"ל גופיה כתב בתשובה סימן ס"ב דכ"ש אינו מבליע אלא כ"ק ומ"ש בספרו פכ"ה סי' ע"א הוא תמוה והארכתי בזה אף שהוא דבר פשוט לפע"ד להוציא מלב המחבר הזה שנמשך אחר דברי מהרש"ל שבספרו לא השגיח שדבריו תמוהים והם נגד כל הפוסקים וסותרים זא"ז. גם מ"ש ליישב דברי הטור במה שהקשה על הרשב"א אין רוח חכמים נוחה בפירושו. מיהו מ"ש מהרש"ל אלא דמיסתפינא להקל בכ"ר שעומד על האש מפני הירושל' כו' כתבתי בספרי דיש ליישב הירושלמי אליביה רק שמ"מ לדינא דעת כל הפוסקים דלא כוותיה ואין כאן מקום להאריך:

ג (**הג"ה בש"ך ס"ק ה'**) **ואפי' בעירוי שנפסק הקילוח כו'**. עי' בסי' צ"ב סעיף ז' בהגה"ה ובש"ך שם וצריך לחלק ע"ש וגם מ"ש בשם מהרש"ל דכ"ש אוסר כולו עי' ממ"ש בשמו בסי' צ"ב ס"ק ל' ול"א וצ"ע (ועי' בש"ך סימן צ"ה ס"ק י"ט):

ד (**ט"ז ס"ק י'**) **וראיתי מתרצים כו' ואלו דברים בלתי נכוני' כו'**. לא קשה מידי דהכא כיון דהאיסור מחמת עצמו א"כ מיד מפטם להכחוש והדר אזיל ומפטם להיתר וגם מה שהביא ראי' מחתיכ' שמקצתה בציר כו' לק"מ דהתם דוקא במליחה אמרי' הכי דגם הטור מודה במליחה וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"ח בשם מהרש"ל והבית חדש דכתבו דהטור דוקא בצלי קאמר הכי אבל במליחה לא שייך פטום וכן דעת מהרש"ל והפרישה והב"ח ליישב דעת הטור וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ט עיין שם:

ה (**שם בט"ז ס"ק י"ג**) **הקשה רש"ל כו'**. עי' בש"ך ס"ק י"ז דל"ק:

ו (**שם בט"ז ס"ק כ"ב**) **ואני תמה על הש"ע כו'**. לק"מ דלחומרא חייש דמפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אבל הכא קאמר דס"ס אין מצטרף דאין חלב מפעפע בכולן בלא רוטב דנימא דהוי כבישול ממש ומתפשט בכולו בשוה דיכול להיות דנשאר קצת בחתיכה אחת בענין שאין בה כדי לבטל וק"ל (עי' בש"ך סוף ס"ק כ"ז וצ"ע דבסי' ע' סעיף ד' משמע אפי' האיסור מלוח וההיתר תפל אם ההיתר שמן אסור וכן פי' הגאון אמ"ו ז"ל בסי' הנ"ל ס"ק כ"ב ע"ש):

סימן קז

א (**סימן ק"ז בט"ז ס"ק ד'**) **עיין** בש"ך סק"א נתבאר הכל על נכון:

ב (**שם בט"ז ס"ק ה'**) **ולא נהירא האי מלתא כו'**. לק"מ דשאני התם דכיון דספק אם היא זאת לא נודע איסור ודאי בביצה דדילמא דהיתירא היא משא"כ הכא דעכ"פ יש איסור בתערובות ובלא"ה נמי לק"מ דאין לדמות הספיקות זו לזו דאשכחן טובי ספיקי דרבנן להחמיר וכמ"ש בש"ך ס"ס ק"י:

סימן קח

א (**סימן ק"ח בט"ז ס"ק ח'**) **השיג** על הלבוש ופשוט הוא דגם כוונת הלבוש שאינו שכיח שהעובד כוכבים יעשה לו בכל פעם מרדה חדשה וק"ל:

ב (**שם בט"ז ס"ק י'**) **משמע כאן דשאר פלפל מותר להבדלה כו'**. לא משמע מידי דהכא לא מיירי מדיני הבדלה ומ"ש אבל לבשמים דהבדלה אסור קאי אשאר בשמים אבל פלפלין בלא"ה אינו יוצא בו אלא דברישא קאמר דמותר להריח בו גם מ"ש ולא עיין שם ברש"י כו' ונראה דזה דחקו כו' ולפע"ד דליתא אלא הלשון פלפלת בתי"ו דחקו לרש"י וכן כתב בתוס' י"ט ואדרבה מוכח לכאורה דסבירא ליה לרש"י דפלפלין שלנו לאו בכלל בשמים הוא דהא לעיל מיניה משמע מפי' רש"י דפלפלין שיעורו כדי לתבל בו ביצה קלה והכא הא קתני פלפלת כל שהוא אלא ודאי לעיל מיירי רש"י בפלפלין שלנו והא דקתני הכא מיני בשמים כל שהו הוא שאר מיני בשמים ואין פלפלין שלנו בכלל וכ"כ רבינו שמשון פ"ב דערלה להדיא דפלפלין שלנו שיעורו כדי לתבל בו ביצה קלה והא דתנן כל שהוא פירש הקונטרס דאינו פלפלין שלנו עכ"ל הרי מוכח להדיא דפלפלין שלנו אינו בכלל בשמים דהא קתני מיני בשמים כל שהו גם מה שכתב ועוד ראיה מפורשת כו' לאו ראיה היא כלל דפלפלין איני בכלל תבלין וג"כ אינן נכללין בלשון בשמים ועוד דלענין נדרים שאני דהולכין אחר לשון בני אדם וכן במס' סופרים פרק ט"ו הלכה ט' איתא נמשלה תורה כמלח והמשנה כפלפלין והתלמוד כבשמים כו' אלמא דפלפלין אינו בכלל בשמים ודוחק לומר דהיינו פלפלין שלהם דכבר כתבתי דכל פלפלין הם פלפלין שלנו זולתי פלפלת בתי"ו שאינו פלפלין שלנו הלכך נראה דאין לברך בורא מיני בשמים על הפלפלין. ועוד דספק ברכות להקל שוב מצאתי בספר קטן הנקרא אור ישראל הביא בשם הגאון מהר"ר יואל בעל ב"ח שאין לברך במוצאי שבת בורא מיני בשמים על הפלפלין והביא ראיה משבת פרק ר"ע עיין שם וזה עולה כדברי:

סימן קט

(**סימן ק"ט בט"ז ס"ק ב'**) **ומ"ש מההיא דסי' צ"ח כו'**. ולפי מ"ש בש"ך סי' צ"ח סק"ח לא קשה מידי ע"ש:

סימן קי

א (**סימן ק"י בט"ז ס"ק ג'**) **יש כאן תימה כו'**. כבר קדמו הב"ח בכל זה ועמ"ש בש"ך סקכ"ב יישוב נכון בדבר זה:

ב (**שם בש"ע סעיף ד' בהג"ה**) **וי"א כו'**. לכאורה קשה על הרב דהרי באו"ח סי' תל"ט ס"א מביא הרב דברי הטור שם וז"ל מיהו אם העכבר קטן שיוכל העכבר לאכול תלינן להקל שאכלו וא"צ בדיק' והטעם הוא התם משום ס"ס ע"ש והתם מיירי אפילו ט' צבורין של מצה ואחד של חמץ אפ"ה מקרי ס"ס אפי' שהאיסור האחד הוא מה"ת ובפרט שאנו מחמירין בחמץ יותר מבשאר איסורין אפ"ה הוא ספק ספיק' וא"צ לבדוק וליכא למימר דבדיקת חמץ היא מדרבנן דדין זה הוא מדברי התוס' פ"א דפסחים דף ט' ע"ב ושם מוכח דמיירי שלא ביטלו והכא משמע אפילו פירש לפנינו שהוא מדרבנן כמ"ש הגאמורז"ל בס"ק כ"ו אפ"ה לא מקרי ס"ס וקשה מ"ש וי"ל דשאני התם כיון דמכח ס"ס אין כאן עוד איסור שמא אכל העכבר משא"כ כאן דעכ"פ האיסור הוא עדיין בעין ודמיא למ"ש הרב בהגהה לקמן סעיף ח' ע"ש ודו"ק. אבל מ"מ על הב"ח יש לתמוה שהשיג על המחבר כמ"ש הגאמו"ר ז"ל בס"ק כ"ב מסעיף ט' כיון שהספקה הראשון הוא בגופו עכ"ד וקשה הלא כתב הרב בא"ח סימן הנ"ל דמקרי ס"ס כנזכר לעיל והם דברי הטור בסי' הנ"ל בשם הרשב"א ולפי דברי הב"ח קשה שם היכא מקרי ס"ס כיון שהספק הראשון הוא בגופו אלא ודאי ע"כ מוכרח לומר דשאני קבוע דחידוש וא"כ אין להב"ח שום קושיא על המחב' דהמ' דברי הרשב"א בא"ח סי' הנ"ל וליכא למימר דטעם האו"ח הוא משום שאין כאן עוד איסור כמש"ל זהו ליתא דלדברי המחבר אינו חילוק רק אם האיסור הוא בגופו ודו"ק וצריך עיון:

ג (**בט"ז ס"ק ה'**) **ופי' תמוה כו'**. לק"מ מזה דסבירא ליה כמ"ש הר"ן דדין קבוע חידוש הוא ואינו אוסר למפרע וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ד אבל מטעם אחר פי' זה אינו כמ"ש בש"ך שם ע"ש:

ד (**שם**) **והא איפכא מצינו במשנה פרק חבית כו'**. לק"מ דשאני הכא דאין הכל בקיאין בדין חה"ל וקרוב הדבר שיטעו לומר כי היכי דשרי החתיכות שאינן ר"ל ה"ה הר"ל ומחותני הגאון מהר"ר גרשון נר"ו השיג עליו מטעם אחר דל"ד להההיא דעשר' בני

אדם דהתם העשרה בני אדם הם במעמד אחד ע"כ אמרינן מדכרי אהדדי והוי כההיא דמשלשלין את הפסח דפרק קמא דשבת דף י"ט דמפרש בש"ס התם טעמא בני חבורה זריזים הן משא"כ הכא דיש לחוש שיבואו ליקח בזה אחר זה ע"כ דבריו ויפה כוון:

ה (**שם**) **ה"ל להקשות ממ"ש הטור גופיה למעלה בסי' זה כו'**. לא קרב זה אל זה דהתם שרי מטעמא דבטל החשיבות ולא שייך התם גזיר' משא"כ בקבוע דחנויות וק"ל:

ו (**שם**) **דהא מגוף א' יש לפנינו איסור והיתר וזה דבר שאי אפשר וכו'**. אין בכך כלום דחה"ל דלא בטלה היא מדרבנן והם אמרו להתיר בכה"ג ובלא"ה נמי לק"מ דהא בפירש אחד ממילא שרי ובפירש לפנינו אסור אע"ג דהוא מגוף א' אלא ודאי האי דיניה לחוד והאי דיניה לחוד וה"ה הכא וכהאי גוונא אשכחן טובא:

ז (**שם**) **ונראה שהב"י הגיה כן כו'**. הא ודאי ליתא דבתשובת הרא"ש הישנים שנדפסו בויניציאה שנת שי"ב ובקושטנטינא שנת רפ"ב איתא בהדיא כן והם היו לפני הבית יוסף ובתשוב' הרא"ש החדשים שנדפסו שנת שס"ז שהיה זמן רב אחר פטירת הב"י הוא שחסר כן והוא השמטת המדפים באין ספק:

ח (**שם ס"ק ז'**) **ותמהתי דהא להדיא אמרינן בזבחים כו'**. לק"מ דדוקא לכתחלה אסור משא"כ הכא דהפרישו בדיעבד וכמו שכתבתי בש"ך ס"ק ל"ו גם לא ידענא למה לא מתרץ דשאני התם דהוי קדשים וכדמסיק:

ט (**שם ס"ק ט'**) **ואני אוסר כבודם במקומם מונח כו'**. ודאי כבודם במקומם מונח דהמעיין בתוס' והרא"ש יראה לעינים דליכא איסור כלל כשאוכלם בזה אחר זה אפילו אדם אחד:

י (**שם ס"ק י'**) **ויש תימה על הש"ע דלעיל סי' זה ס"ד כו'**. עי' בש"ך סקכ"ג ישוב לזה:

יא (**שם בא"ד**) **מדברי הגהת ש"ך וז"ל פעם אחת שחט ר"י כו'**. ולי נראה דאין ראיה כלל מהגהת ש"ד דהתם שאני כיון דאין כאן אלא תערובות אחד ויש כאן עכ"פ איסו' בתערובות זו אלא דשרי מטעם דנתבטל הלכך צריך להשליך אחד מהן וכדעת מהר"מ ורש"י דלעיל ר"ס ק"ט משא"כ היכא דמותר מטעם ס"ס דהוי כאלו אין כאן איסור כלל וכן כתוב באיסור והיתר הארוך כלל כ"ו דין ט' וז"ל ואין צריך וגם אין מנהג לזרוק אחד מהתערובות השני דדוקא בתערובו' שנתבטל האיסור בתוכו כתב בסמ"ק שנהגו העולם לזרוק אחד מהן לפי שלשם האיסור בודאי ביניהן ואין במה לתלותו אבל הכא שיש בכל אחד ספק ספיקא ונוכל לתלות שיש האיסור בתערובות הראשון ודאי אין מנהג עכ"ל גם מ"ש ולכאורה הג"ה זו תמוה דהא לר"ת מהני ס"ס כו' לק"מ דהכי קאמר מיד שנפגם הסכין היתה אסורה משום שהיתה קיימת בחזקת איסור והיכא דאיכא חזקת איסור

לא הוי ס"ס וכן כתב באיסור והיתר הארוך כלל כ"ב דין ב' וכן השוחט בהמה או עוף בסכין בדוק ולאחר שחיטה נמצא פגוה ונתערב בין בהמות וחיות ועופות אחרות כולן אסורות ואין להפרידם ולהתיר כל אחד מהן בס"ס ספק אין זאת ואת"ל זאת שמא בעצם המפרקת נפגם דכיון דאסרינן ליה משום חזקת אמ"ה הוי איסור ודאי כו' עד כאן שוב מצאתי בתשו' משאת בנימין סי' ל"ח הקשה קושיא זו על הגהת ש"ד בשם ר"ת ותירץ כמו שכתבתי דטעמא הוי משום חזקת איסורא ע"ש שהאריך:

יב (**שם ס"ק י"א**) **ולא דק דודאי בזה מסכים כו'**. כבר קדמוהו משאת בנימין סי' ל"ח והב"ח בזה:

יג (**שם**) **והנה בר"ן שם מבואר דדוקא באיסור דרבנן מתיר בס"ס כו'**. בע"כ צ"ל דלרווחא דמלתא כתב כן הר"ן ליישב דברי הרא"ש דלוניל שהתיר ספק מוכן ביו"ט שני שאמרו עליו שאין התירו מכוון לזה כתב דכיון שהוא רק מדרבנן פשיט' דשרי מטעם ס"ס אבל לקושטא דמילת' אפי' איסור דאורייתא ס"ל דשרי דהא כתב בפ"ק דביצה וז"ל ומוכח בש"ס דכי היכא דאמר רב אשי כל דשיל"מ אפילו בדרבנן אפילו באלף לא בטיל הכי נמי אחמיר ביה בספיקא אפילו בדרבנן לחומרא מיהו בספק ספיקא דאורייתא אי נמי אפי' בדרבנן צריכא עיונא אי אזלינן בהו לקולא או לא וכתבתים בחדושי עכ"ל אלמא דכי הדדי נינהו וא"כ כשהתיר בפרק אין צדין גם דבר שיל"מ בס"ס ה"ה באיסור דאוריית':

יד (**שם**) **אלא דקשה מאי דסיים שבארוך חולק על זה כו'**. לק"מ דבהדיא משמע באיסור והיתר הארוך כלל כ"ה דין ד' וכלל כ"ו דין ט' דאפילו בביצה שנולדה ביו"ט לא מהני ס"ס וכן בשאר איסורין דרבנן שיל"מ ע"ש:

טו (**שם בט"ז בס"ס ס"ק י"ד**) **כלל העולה בס"ס כו'**. **שאע"פ שעיקר האיסור הוא מדרבנן כו'**. זה אינו דבדרבנן מהני ס"ס אפילו אין הספקות מענין אחד כדאיתא בכמה דוכתי וכמש"כ בש"ך ס"ק ס"ב דין ט"ז וי"ז ומספק ביצה שנולדה ביו"ט אין ראיה דהוי דשיל"מ:

טז (**ט"ז ס"ק ט"ו**) **ולדידיה ספק דרוסה שנולדה מחיים יהא מותר כו'**. זה אינו דלא נתכוין המשאת בנימין לזה מעולם ואין ענין דברי התוס' דפרק ד' אחין לכאן כלל דכל יסודו של המ"ב שם בנוי דאם אותו החזקת איסור הוא בספק עצמו כגון ספק בשחוטה ולאפוקי ספק דרוסה דאינו נגד החזקה עצמו וכמו שמחלק איהו גופיה מיד אח"כ בסמוך וכמ"ש בש"ך ס"ק ס"ג על שמו ושלא כדת השיג על המ"ב בזה דהדבר פשוט שכוונתו כדפרישית ע"ש. גם מה שכ' בסוף דבריו להשיג על המ"ב וז"ל ומנוחתו כבוד שלא דקדק יפה בדברי הרשב"א מחמת שלא ראה סופן של דברים כו' שלא כדת השיג עליו דדקדק יפה ויפה דהוצרך לומר כן הא דכתב הרשב"א להיתר בספק חלל והתם הוי נמי חזקת

איסור נגד הספק וע"כ קאמר דהיינו ספק איסור ולא חזקה גמורה אבל באמת אפילו הוי חזקת איסור גמור מחלק בתשובת מ"ב שם היכא דחזקת איסור הוא נגד הספק או לא ע"ש:

יז (**שם**) **העולה מדברינו כו'**. אפילו כמה ס"ס לא יועילו כיון שאתה בא להוציאה מכלל אשת איש כו' זה אינו דשלש ספיקות מהני וכמו שכתבתי בש"ך דין כ"ח: **בכללי** ס"ס אות כ"ה כתבתי כך כתב הרשב"א כו' וכן העלה הר"ן פ"ק דקדושין גבי ערלה בחוצה לארץ הלכה למשה מסיני ע"ש:

סימן קיב

א (**סימן קי"ב בש"ך ס"ק י"ב הגה"ה**) **ולפ"ז קשה דהא המחבר וכו'**. ולי נראה דשאני הכא כיון שהזמין פלטר את ישראל גלוי מילתא בעלמא שעשאו לעצמו כמ"ש הרב לעיל מיניה בסמוך ומש"ה לא כתב המחבר דינו של הרב משום דכ"ש הוא וק"ל:

ב (**שם בש"ך ס"ק י"ג**) **ליקח כו' צ"ע כו'**. אגב ריהטא כ"כ דהגאמ"ו ז"ל הבין דלקח בקמץ ופירוש דאם לקח פת מפלטר עובד כוכבים וכו' וזה אינו אלא ליקח בחיר"ק וקאי לדעת המתירין ליקח וק"ל:

ג (**שם בט"ז ס"ק ט'**) **ולי הקטן נראה תמוה כו'**. אין תימה עליהם שכדבריה' מבואר להדיא בתשו' מהר"ר מאיר מרוטנבורק סי' קנ"ד וז"ל דגרסינן בה"ג כותח של עובד כוכבים מותר דאי משום פת דאית ביה ליתא לאסורה בעיניה אבל תימה דהא אסור מטעם חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו. וי"ל דשמא דחלב טמא אינו עומד ולכותח לא חזי עכ"ל וא"כ בע"כ צ"ל דשאני כותח שהיה בזמן הש"ס מכותח זה א"נ כמ"ש הב"ח וז"ל ול"נ דכותח וחמאה תרוייהו לא הוי בכלל גזרת חלב וגבינה ובחמאה הוא דנהגו איסור במקצת מקומות משום שנשאר חלב בגומות אבל (בחלב)[בכותח] דליכא גומות לא נהגו איסור בשום מקום וגם זה בכלל דברי מהרש"ל עכ"ל ואם כן לק"מ דכותח הבבלי ודאי שאני שלא היה עב ואיכא ביה נסיובי טובי והא דאמרינן בחולב לכמכא וכן מ"ש ר"ח דבחולב לכותח אסור היינו בחולב העובד כוכבים לעצמו אסור בחולב לכותח כיון שהוא חלב לפנינו והוי בכלל גזירת חלב שחלבו עובד כוכבים ועוד אפשר שבוחר בכותח שאינו עב אבל כותח שמוכרי' העובדי כוכבי' לאחרים כיון שאינו חלב לפנינו והוא עומד שרי. בב"י דף ק"ב ע"ד ואע"ג דמקמי הכי שני תלמודא כו' לא הבינותי כוונתו בזה דהא למאי דמשני כמאן דעריב בידים דמי מכ"ש דאין לומר דשרי הכא בשאור של עובד כוכבים משום דלא גזרו על תערובות פת של עובדי כוכבים כיון

דמערב השאור בידים וכ"כ בהגהת ש"ד סימן ע"ה דלכתחלה שישים בקערה לחם של עובד כוכבים פשיטא דאסור דהוי כמו מערב בידים ע"כ וצ"ע:

סימן קיג

א (**סימן קי"ג בט"ז ס"ק ב'**) **כבר** קדמוהו הדרישה והב"ח בכל זה ע"ש:

ב (**שם בט"ז ס"ק ט"ו**) **ויש עוד ראיה מסי' קי"ב כו'**. אין זה ראיה דשאני הכא דכל כה"ג היכרא אית ליה ולא שייך חתנות תדע דהא דלעיל סי' קי"ב גופיה מדברי הרא"ה בבדק הבית הוא. ומ"ש ואלו ראו ב"י ורמ"א כו'. ליתא דאפשר אפי' ראו היו פוסקים כן דבשל סופרים הלך אחר המיקל כ"ש בפת של עובד כוכבים דקיל טובא ועוד שגם דעת הר"ן בתשובה כהרא"ה ומ"ש בב"י ס"ס קכ"ג ט"ס הוא וכמ"ש לקמן ס"ס קכ"ג עיין שם:

סימן קיד

א (**סימן קי"ד בט"ז ס"ק ד'**) **תמהתי כו'**. לק"מ דדוקא במים סגי בששה חלקי' משא"כ בשאר משקין וכן מבואר באו"ה הבאתיו בש"ך סימן קל"ד ס"ק כ"א:

ב (**שם ס"ק י"ג**) האריך בדברים שאינם נכונים דהדבר פשוט דמהר"ם שבאו"ה ורמ"א מיירי בידוע שיש עובד כוכבים א' שאינו מערב ואין ידוע איזהו וכן הובא במרדכי הובא בב"י סי' קכ"ג ואגודה פ' אין מעמידין ועתה שמתקנין לחם בשמרי יין כתב ר"ב דמותר הלחם כי א"א שלא יתקן עובד כוכבים א' בשמרי שכר ואמרי' בפ"ב דכתובות אם יש שם מחבואה אחת מצלת על כל הכהנות כולן עכ"ל וכ"מ באו"ה כלל כ"ב דין ט"ו שכתב ומסתמא גם בהא אמרי' בסתם דא"א שלא יהא עובד כוכבים א' בעיר שאין מערב בו ע"כ אבל היכא דמכירים אותו העובד כוכבי' לא אמרינן דמציל. גם מה שהקשה דהתם בכהנת דיעבד הוא לק"מ דהכא נמי דיעבד הוא כיון שכבר נעשה ביד עובד כוכבים וכדלעיל סימן ק"ח בהג"ה וכמה דוכתי כ"ש הכא בייי"נ דמקלינן ביה בכמה דוכתי. גם מ"ש אלא דקשה במ"ש רמ"א כל שאין ידוע כו' עד סוף הדיבור אין לו טעם ועי' בש"ך:

ג (**שם בט"ז ס"ק י"ד**) **ויש להקשות נגזור כו'**. לק"מ דבפירש ממילא וכן בלקחו עובד כוכבים שלא בפנינו לא גזרינן אפילו באיסורא דאורייתא וכדלעיל סי' ק"י וכ"ש הכא:

ד (**הגה"ה בש"ך ס"ק כ"א**) **דמיעוטא חוטי בשר יבש בטל הוא ברוב וכו'**. לא ירדתי לסוף דעת הגאמ"ו ז"ל הלא זה מין בשאינו מינו כיון שאין טעמן שוין וגם שמן אינם שוין כמ"ש בסי' ק"ט ס"ק ח' בעצמו ע"ש וצ"ע: **בסוף** ס"ק כ"א חסר שלש שורות וכן צ"ל שאין בו חוטי בשר יבש א"כ בהא ודאי אמרי' דאחד מציל על כולן וכדלעיל סעיף י'

בהג"ה והרשב"א מיירי שדרך כולן להתערב ונראה שזהו דעת המחבר שכתב הרשב"א היה נזהר כו' מה שלא כתב כן בשום מקום אלא שבכל דוכתי כתב עיקרא דדינא בסתם אלא בא לומר שהרשב"א לפי שהוא ידע בודאי שיש בו חשש איסור היה נזהר בו וא"כ ה"ה למי שיודע כן שיש ליזהר בו אבל בסתמא אין להחמיר. ע"כ מצאתי כתוב בכ"י הגאון אמ"ו ז"ל:

סימן קטו

א (**סימן קט"ו בט"ז ס"ק ב'**) **ומו"ח ז"ל כו'**. דברי הב"ח נכונים ע"ש ועי' בש"ך ס"ק ח':

ב (**שם בט"ז ס"ק ד'**) **אלא שתמוה לי כו'**. עי' בש"ך ס"ק ח' נתבאר זה:

ג (**שם ס"ק י"א**) **הקשה** על רמ"א כמה דקדוקים קלושים ולא הרגיש במה שיש להקשות עליו וכמ"ש בש"ך ס"ק כ':

סימן קטז

(**סימן קט"ז בט"ז ס"ק ב'**) **והקשה בד"מ כו'**. ול"נ דלק"מ דשאני זיהרא דנחש דמקלי קלי טובא. וגם במהרי"ל י"ל דלא היה ס' וכן נראה דלא מחמרינן בסכנתא טפי מבאיסורא אלא בספקא אבל היכא דאיכא ששים דנתבטל בודאי לא מסתבר כלל לחלק בין איסור לסכנתא וכן כתוב בספר אפי רברבי דף מ"ז ע"ב דבר שיש בו סכנה כגון דגים ובשר בין לח בין ביבש מתבטל בששים עד כאן:

סימן קיז

א (**סימן קי"ז בט"ז ס"ק ד'**) **התיר ג"כ נחירת התיישים**. בלא טענה מוכרחת ואולי אלו היה רואה דברי הב"ח בא"ח סימן תקנ"א שהבאתי בש"ך ס"ק ח' לא כתב כן:

ב (**שם**) **אלא שבאו"ה הארוך סוף כלל ל"ט ראיתי שכתב דאין היתר סיכה כו' וכן עיקר כו'**. לא נתבררו דבריו ובספרי כתבתי וז"ל ולענין לסוך בשומן או בחלב חזיר בתשובת הרשב"א שהביא ב"י ר"ס קכ"ג מתיר אפילו בלא מקום סכנה ומיהו לבריא ממש משמע דאסור וכ"כ הסמ"ג בהל' שבת דף כ"א ריש ע"ב דמותר לסוך מאיסור או חלב חזיר למי שיש לו חטטין אע"ג דליכא סכנה ואין איסור כ"א בעושה לתענוג אבל משו' צער שרי וכתב רבינו ברוך ותינוקות נראה שאסור לסוך גופן בחלב חזיר שאין זה אלא תענוג אבל יניח עובד כוכבים לסוך עכ"ל ומביאו האו"ה סוף כלל ל"ט. ובכתיבת יד רמ"א בגליון או"ה מצאתי וז"ל ותמהני לפ"ז שאנו נוהגין לרחוץ ולחוף במה שקורין בל"א זיי"ף העשויה מחלב שהוא איסור דאורייתא עכ"ל מיהו כתב הסמ"ג אח"כ לפי' רבי יעקב

מותר אפילו לסוך ישראל מחלב ומחזיר דדוקא סיכת שמן דאסמכוה רבנן אקרא אסור אבל שאר סיכה לא עכ"ל וכ"כ ר' ירוחם נט"ו סוף אות כ"ז דעת ר"ב ודעת ר"ת ודברי ר"ת הם בתוס' ס"פ בנות כותים (נדה דף ל"ב ע"א) ובפרק בתרא דיומא דף ע"ז ע"א מבואר שם דמותר הואיל ואינו אסור בהנאה ובאו"ה שם פסק לאסור וכתב דהתוספות פרק בנות כותים שכתבו בשם ר"ת דשרי שמא היינו גם כן דוקא במקום צער למי שיש לו חטטין ולא נהירא דפשט דברי ר"ת שם משמע דבכל ענין שרי וכן בפסקי תוספות שם כתבו סתם מותר לסוך בשמן חזיר ובחלב. וכן משמע בתוס' דיומא וכן משמע להדיא בסמ"ג שהבאתי דלר"ת בכל ענין שרי. ובס"ס קי"ז כתב הב"י בשם א"ח דלסוך בשרו בחלב חזיר אסור דסיכה בכלל שתיה. והב"ח שם פסק דשרי והעטרת זהב שם כתב ובחלב חזיר נהגו איסור אבל בשאר חלב נהגו היתר ע"ש ומ"מ ראיתי יש מחמירין שלא לרחוץ בזיי"ף העשויה מחלב ונכון הוא. מיהו מה שהקשה העט"ז שם מטעם דסיכה בכלל שתיה דהא אין חיוב מלקות אסיכה לא דק הוא דהא ביוה"כ לכ"ע סיכה בכלל שתיה וסיכה ביוה"כ ליכ' מלקות דאינו אלא מדרבנן כמ"ש התוס' והרא"ש פרק יוה"כ ע"ש גם מה שהקש' העט"ז שם דאפי' בחלב בהמה טהורה היה לנו לאסור והרי כבר נהגו להתיר בשאר חלב לק"מ דאה"נ דלהאו"ח גם שאר חלב אסור וכן משמע להדיא בסמ"ג ותוס' ואו"ה שם דלהאוסרים בכל איסורים אסור משמע שם נמי דהטעם הוא משום דסיכה בכלל שתיה וכן הוא באו"ה שם ואנן דנהגנו היתר בשאר חלב אפשר שגם בחלב חזיר היו נוהגין היתר אלא שאין דרך לרחוץ ולסוך בחלב חזיר ובספר מגדול דוד השיג על העט"ז מטעם אחרינא וכתב דהא"ח דוקא בחלב חזיר קאסר משום דמסאבא ולא שאר חלב ואין זה מוכרח לפע"ד מיהו אפשר שהעולם שלא נהגו היתר בחלב חזיר טעמם משום דמסאבא הוא או כמ"ש העט"ז דכיון דהעובדי כוכבי' רגילין בחזיר נהגו בו הרחקה יתירה עכ"ל: (**הגה"ה**) בב"י כתב וז"ל כתוב בא"ח הא דמותר לתפרם ה"מ ביחד הטמא והטהור אבל לא הטמא בפ"ע והטהור בפ"ע דכיון שהוא צייד יאמרו שכוון מלאכתו להם לכן צריך שימכרם מיד לא שישהה הטמא עד שיהיה שמן עכ"ל ומה שאסר למכור הטמא בפ"ע אינו יודע מנין ל' ומדברי הרמב"ם ורבי' משמע דשרי שהרי אפילו לא עלו בידו אלא טמאים לבד התירו כיון שהוא עצמו כתב לעיל דאם לא צד אלא טמאים מותר כדי שלא יפסיד כל טרחו אם כן גבי טמאים וטהורים דל"ל הכי לא התירו לו למכור אלא לכולם ביחד:

סימן קיח

א (**סימן קי"ח בט"ז ס"ק ג'**) **ולכן תימה על האו"ה הארוך כו'**. לק"מ דאע"ג דלר"ת ודאי סגי אף במפתח א' מ"מ אנן לא סמכינן עליה אלא בחותם אחד וזהו דעת רמ"א וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"א וכה"ג אשכחן בדוכתי טובי:

ב (**שם ס"ק ד'**) **ולענד"נ** דכ"ע כו'. ומה יעשה בבשר וחתיכת דג. (ובאמת גם הט"ז ר"ל רק ביין וכמו שהגיה הדג"מ):

ג (**שם ס"ק ה'**) **ובלבוש כתב כו' ואינו כן כו'**. לק"מ דהלבוש כתב כן לדינא וה"ה לדידן היכא דאיכא למיחש שנגע דרך מתעסק וכדלקמן ס"ס קכ"ח:

ד (**שם ס"ק י"א**) **תמיה לי טובא כו'**. לק"מ דוקא התם דליכא אלא דחתוכה כחתוכה דישראל הוא דיש לחוש בזה בנמצא ביד עובד כוכבים אבל הכא דיש כאן חותם או דכתב עליו כשר שזהו מורה בבירור שהוא כשר א"כ אם איתא דנודע לו ספק טרפות אח"כ ה"ל להסיר החותם או הכתב ועוד שאין דרך לתת חותם או לכתוב כשר עד שיוודע בודאי שהוא כשר וזה פשוט:

סימן קיט

א (**סימן קי"ט בט"ז ס"ק ד'**) **ודבריו תמוהין בהג"ה זו**. עי' בש"ך ס"ק ו' ישבתי דבריו בענין שהם נכונים לדינא:

ב (**שם בש"ך ס"ק ז'**) **ובב"ח פי' כו' וחלב ומורייס ופת וגבינה וכיוצא בהן הא דבעי' חותם אחד לא מיירי אלא בעובד כוכבים אבל מפקידין בחשוד אפי' בלא חותם כו'**. כן צ"ל וכ"ה בב"ח בהדי' ע"ש:

ג (**שם בט"ז ס"ק ז'**) **ומ"מ יש כאן קושיא על הב"י שכתב וידוע דהלכה כר"ש וכו'**. כבר קדמו הב"ח:

ד (**שם ס"ק ח'**) **כ"כ בפרישה**. עיין בש"ך ס"ק י"ג דבחנם דחק:

ה (**שם ס"ק ט'**) **גם בזה נפלאת כו'**. לק"מ כמו שכתבתי בש"ך ס"ק י"ט:

ו (**שם ס"ק י"ב**) **משמע מזה דאפילו אם האיסור הוא ספק טרפה כו'**. ר"ל אפילו ספק טרפה שאינו אסור אלא באכילה וכן משמע להדיא מדבריו באות י"ג וי"ד ולא נהירא דס"ס יאמר לו המוכר דלא כשרה הוי והמע"ה ורש"י מיירי בבכור דאסור בהנא' דה"ה נמי איסור דרבנן שאסור בהנאה צריך להחזיר הדמים דאסור הנאה אין בו דין מכירה כלל ואיסור דרבנן וספק איסור דין אחד להם ועוד נראה לומר דשאני התם בבכור דדמי ללא נבדקה הריאה דכי היכא דבדיקת הריאה היא תקנתא דרבנן ה"נ ראיית בכור היא

תקנת' דרבנן כדלקמן סימן ש"ט ואדרבה ראיית בכור חמיר טפי דאשכחן במשנה וש"ס דצריך להראות לחכם וא"כ הוי כדבר שאסור הנאה מדרבנן ומ"ש רש"י דספק איסור הוי ר"ל דלהכי קנסוהו משום איסור ספק נגעו בה כלומר דרבנן תקנו כן משום ספק וכמו כן בדיקת הריאה תקנו כן משום ספק תדע דע"כ כוונת רש"י כדפי' דהא מוכח התם בש"ס סוף פרק כל פסולי המוקדשין להדיא דאפי' אם ידוע בבירור שהיה בו מום מחזיר הדמים כיון דעבר על תקנתא דרבנן דצריך להראותו לחכם אלא ודאי כוונת רש"י כדפרישית וזהו ברור. שוב מצאתי כדברי בסמ"ע בח"מ ר"ס רל"ד שכתב דדוקא בודאי טרפ' אבל בספק טרפה א"צ להחזיר הדמים אם נאכל והשוחט פרה ומכרה ונודע שהוא טרפה דמחזיר אע"ג שכבר אכל פירושו נטרפ' בודאי ובכור שאני דסתם בהמה בחזקת שאין בה מום ועוד דבכור שלא נבדק אע"פ שנודע אח"כ שהיה בו מום אפ"ה הוא אסור בהנאה מדרבנן כדאיתא במשנה פרק עד כמה וכתבו הטור בי"ד סי' ש"י וכיון דהוי איסור הנאה אין מנכה לו מן הדמים וטעמא דמסתבר הוא דהא אפילו היה בעין היה המוכר מוכרח להשליכו ולא ליהנות ממנו וא"כ אין בו דין מכירה כלל וכמ"ש לעיל ומוכח מדבריו דאפילו ידע המוכר קודם מכירה שהוא ספק טרפה אין מחזיר כשאכל דאי לא ידע אפילו בודאי טרפה לא קנסינן ליה וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"ה:

ז (**שם בט"ז ס"ק ט"ו**) **פי' אע"ג דכתב הש"ע כו'**. פי' זה ליתא כמ"ש בש"ך ס"ק כ"ט וגם בסמוך הוכחתי דליתא:

ח (**שם בסוף ס"ק י"ח**) **האריך** להקשות ור"ל דאפי' באיסורי דאורייתא דינא הכי ולפמ"ש בש"ך ס"ק ל"ז לק"מ ע"ש:

סימן קכ

א (**סימן ק"כ בט"ז ס"ק ד'**) **מקום הניח הרב כו'**. כבר קדמו הלחם חמודות סוף נדה דף שט"ו ע"א ע"ש:

ב (**שם ס"ק ז'**) **ונראה דכיון דכתב רמ"א כו' ה"ה בכלי ברזל שמתקנין המצות כו'**. זה אינו כמ"ש בש"ך ס"ק י"א וכן המנהג:

סימן קכא

(**סימן קכ"א בט"ז ס"ק ב'**) **ותמהתי על שלא העתיק רמ"א גם זה**. לק"מ דפשוט הוא ועוד שכבר העתיקו בא"ח ר"ס תנ"ב:

סימן קכב

א (**סימן קכ"ב בש"ך ס"ק ב'**) (**הגה"ה**) **מ"ש הגאמ"ו ז"ל וה"ה אם בישל דבר חריף בקדרה של איסור שאינו ב"י ואח"כ שהה מע"ל משנתבשל בו הדבר חריף מותר**. לא ירדתי לסוף דעתו הלא כ"ש הוא מדין האו"ה ועוד דאפי' בישל בו ד"ח בב"י ושהה מע"ל מותר ואפילו אחר איסור חריף אחר מעל"ע מותר כמ"ש הרב בהגה"ה. ואפשר שט"ס הוא וצריך למחוק תיבת שאינו וצ"ל של איסור ב"י. גם במ"ש הגאמ"ו ז"ל וכן אם בישל ד"ח בקדרה של בשר ב"י אם בישלו אחר כך מעל"ע משנתבשל בו הבשר וכו' מותר ומביא ראיה מסי' צ"ד ס"ק כ"ב ואני חוכך בדין זה דשאני התם שלא בישלו דבר חריף משא"כ הכא דבישול שני הוי ד"ח ומשוי למה שבתוך דופני הכלי כאילו נתבשל השתא אבל אם בישל ד"ח אחר מע"ל כיון שטעמו פגום אינו משוה לשבח כאילו נתבשל השתא רק למאכל חריף עצמו ולא למאכל שני משא"כ בדין אם נתבשל ד"ח בתוך מע"ל דלא נפגם טעמו י"ל דחשבינן כאילו נתבשל הבשר השתא וכן מוכח לכאור' מדברי האו"ה שמביא אמ"ו ז"ל דל"ל בקדרה של בשר שאינה ב"י הל"ל רבותא אפילו ב"י אלא ודאי כמו שכתבתי ודו"ק:

ב (**שם בט"ז ס"ק ח'**) **ותו דדברי הרא"ה תמוהין דהא בכלי עובד כוכבים ג"כ מותר בדיעבד כו'**. דבריו תמוהין דהרא"ה ס"ל ממש כהר"ש מבונבורק הלכך ל"ד לכלי של עובד כוכבים דהכא כיון דכלי ישראל הוא אמרינן העמידנו על חזקתו וכמ"ש הר"ש ואה"נ דלהר"ש אם החזירן בו ביום צריך שהייה אלא דהר"ש מיירי התם דשהה כבר ביד עובד כוכבי' והחזירה למחרתו הלכך מותר מיד. וגם יתר דבריו שכתב בכאן אינם מוכרחים כלל ועמ"ש בש"ך בזה:

סימן קכג

א (**סימן קכ"ג בט"ז ס"ק ז'**) **וא"כ תמוה כו'**. לק"מ כמ"ש בש"ך על ס"ק כ"א ע"ש:

ב (**שם ס"ק י"ד**) **ומיירי בגת שאינה סתומה כו'**. ז"א דמדסתם משמע דבכל גוונא מיירי ומ"ש הטעם שמא יגע כו' היינו משום דגזרינן קודם המשכה אטו לאחר המשכה דהוי יין גמור ואסור כשיגע וכן מ"ש ומ"מ יש גמגום בדברי רמ"א שכתב או בגיגית כו' לק"מ דגיגית דנקט היינו דומיא דגת וק"ל:

ג (**שם ס"ק ט"ו**) **שאני הכא שהישראל דורך עמו כו'**. לא היה צריך לזה דבלא"ה שאני הכא כיון דטרוד בדריכה:

ד (**שם ס"ק ט"ז**) **יש להקשות כו'**. לק"מ דאחזוקי איסורא לא מחזקינן ובפרט במלתא דרבנן ובפרט דאפילו היה המשכה ליכא אלא ספיקא דשמא נגע ועוד דהעובד כוכבים ודאי לאו דינא גמירי שיודעים שלא יקנה הישראל מאותו כלי:

ה (**שם ס"ק י"ז**) **דהא לא נגע אפילו ברגל**. ולי נראה דאיירי אפילו בנגע ברגל בדריכה ולא נגע בו דקאמר שלא מחמת דריכה וכן משמע בכסף משנה:

ו (**שם**) **אלא דק"ל אי מיירי כאן שאפילו לא נגע בו אסור כו'**. בהדיא מיירי הטור שאפילו לא נגע בו אסור מה שנמשך משום כחו ומ"מ לא דק דודאי טירדא לא מתיר אלא בהנאה מטעמא דכיון דטרוד א"כ אין כוונתו לנסך ואפילו נגע בגופו שלא בכוונה שרי בהנאה אבל לענין כח שלא בכוונה בעינן שלא יהא כוונתו שיצא היין אבל אם כוונתו שיצא היין מכחו אע"פ שהוא טרוד בדריכה כיון שהוא יודע שהוא יין נסך אסור בשתיה דמה בכך שהוא טרוד בדריכה ואין כוונתו לנסך אפי' אין כוונתו לנסך בשתיה מיהו אסור והיינו מ"ש הטור והמחבר לקמן ר"ס קכ"ה ואם הוא כחו שלא בכוונה שלא ידע שהוא יין מותר אפילו בשתיה אלמא דוקא כחו שלא בכוונה שלא ידע שהוא יין וכ"ש כשיצא מכחו בלא כוונת כחו דשרי אפילו בשתיה אבל לא כשידע שהוא יין אלא שאין כוונתו לנסך. וראיה ברורה לזה ממעצרתא זיירא דהיינו גת שדורכין בה בקורה אם דרכה העובד כוכבים אסור מה שיצא לחוץ וכדאיתא בש"ס בהדיא ובכל הפוסקים וכדלקמן ר"ס קכ"ה בטור ובב"י ע"ש והא כיון דטרוד בדריכ' אין כוונתו לנסך ואם כן ה"ל כחו שלא בכוונה. ואין לחלק דהתם שאני כיון שהוא דורך בידו דהא מוכח באשר"י ופוסקים להדיא דאפילו נוגע בגופו שלא בכוונה מותר בשתיה כמו דורך ברגליו אלא ודאי כדפרישית וז"פ לדעתי: **שוב** מצאתי שהוא בעצמו מתרץ כן בסימן קכ"ה אות י"ז אלא שנראה מדבריו שם כאילו תירוץ זה הוא דוחק ובאמת הוא פשוט ומוכח מההיא דמעצרתא זיירא וכדפי'. ולפי הנראה שכח בההיא דמעצרתא זיירא ולא עיין בטור ר"ס קכ"ה אלא בסופו והיינו שהוצרך להקשות ממ"ש הטור ס"ס קכ"ה דכחו שלא בכוונה מותר בשתיה שהוא לשון הרשב"א ולא הקשה ממ"ש הטור כן בפשיטות בר"ס קכ"ה והוא ש"ס ערוכה ומוסכם מכל הפוסקים גם לא ה"ל להקשות קושייתו על הטור דסי' קכ"ג אלא על הש"ס גופא דמעצרתא זיירא וכל הפוסקים אלא לא עיין בטור ר"ס קכ"ה ונעלם ממנו כל מ"ש הטור שם:

ז (**שם ס"ק י"ח**) **ומזה אני תמה מאד על רמ"א שפסק בס"ס קי"ג כו'**. לק"מ דט"ס הוא בהעתקה זו של תשובת הר"ן שבב"י והמעיין בתשובת הר"ן עצמו יראה דאדרבה בדין של הרא"ה בבישל לחולה כ"ע מודו וכמ"ש בש"ך ס"ק נ' ע"ש:

סימן קכד

א (**סימן קכ"ד בט"ז ס"ק ב'**) **וכתב רש"ל דהקראים דינם כגר תושב ומותר לשתות עמו יין של ישראל**. כן צ"ל ובספרי הארכתי בדין הקראים וכאן אכתוב בקצרה דעת מהרש"ל והבית חדש דמותר ומשמע מדבריהם דעדיפי מגר תושב וכ"כ באורח חיים על שם תשובת הרמב"ם ומביאו בבדק הבית אך בתשובת מבי"ט חלק ב' סי' ל"ח הועתקה תשו' רבי שמשון וז"ל ואלו הקראים המחללין את המועדות כאלו מחללין שבתות וכאלו כופרים בכל התורה כולה ויינם יין נסך כעובדי כוכבים עכ"ל משמע לכאורה דאוסרים נמי יין במגען כעובדי כוכבים וכן משמע לכאור' בתשובת רשב"א שהביא ב"י בסימן קי"ט וכן דעת הב"י בבדק הבית סימן קכ"ח דמגען אסור ויינם אפי' נשבעו שלא נגעו בהן אינן נאמנים ע"ש וכן בתשובת רבי בצלאל סי' ג' האריך מאד בדיני הקראים וכתב שהן ממש כעובדי כוכבי' גמורי' ומשמע מדבריו שם שאוסרין ג"כ יין במגעם וכתב שם דהרמב"ם בתשובה מיירי דוקא בקראים שבזמנו משא"כ בקראים שבזמן הזה שקלקלו מעשיהם ע"ש מיהו נראה דאין לאסור יינם אלא בשתיה אבל בהנאה לכ"ע שרי דכיון דלא פלחי לעבודת כוכבים לא גריעי מגר תושב:

ב (**שם ס"ק י"ב**) **ולא דק כו'**. הוא לא דק דהב"ח מפרש כן לדעת הטור דס"ל כהרא"ש דגבי ברזא לא שייך טירדא וכמ"ש בשמם בש"ך ס"ק כ"ג אלא דקשיא ליה הרי עינינו רואות שאין כוונתו אלא לצורך היין שלא ילך לאיבוד ומתרץ דכיון דלא נקרא טירדא חיישי' שמא ינסך אחר כך. גם מ"ש לדעת רמ"א אינו דהכא שאני כיון שהכניס אצבעו לפנים ונגע ביין וכמ"ש בש"ך ס"ק ס"ז ע"ש:

ג (**שם ס"ק י"ג**) **ומטעם זה נמי לא אמרינן שמה שבפנים יהא אסור משום ניצוק כו'**. לא השגיח דהא המחבר ס"ל בר"ס קכ"ה דניצוק אסור בכחו וכמו שהקשיתי בש"ך ס"ק ל"ד:

ד (**הג"ה שם ס"ק ט"ו**) **ורבים חולקי' כו'**. אבל לפי הנראה לע"ד להקל כו' מביא ראיה מרשב"א כנוסח דילן בב"י לא נזכר כלום מהגבהה דכתב אבל כלי או מוליכו או משכשכו ולא הזכיר הגבהה וי"ל דבהגבהה דינו של רמ"א אמת ואפילו לנוסחת הט"ז בתה"ה י"ל דה"פ דמשכשכו קאי אמוליכו ולא במגביהו אבל במגביהו ומשכשכו י"ל דהרשב"א מודה לדינו של רמ"א ומוליכו על כתיפו לא מיקרי הגבהה והרי הוא כמונח על הקרקע ותדע דהא דינו של הרמב"ם ממאי דאמרי' בגמ' זיקא בין מלאה בין חסירה שרי כו' עי' בב"י ומינה למד הרמב"ם דאפי' בלא הגבהה ואי מה שמוליכו על כתיפו מקרי הגבהה א"כ מה שדרי העובדי כוכבים מיקרי הגבהה וא"כ מנ"ל להרמב"ם

דשכשוך בלא הגבהה אסור דלמא התם שאני דדרי עובד כוכבים והוי הגבהה אלא ודאי כדאמרן וק"ל:

ה (**שם**) **וכ"ז לענין הנא' אבל בשתיה אסור במגע לחוד כמו שזכרתי בסימן קכ"ג סעיף ו' בשם הראב"ד**. דבריו מוטעים ואי ר"ל למ"ש לעיל סי' זה אות ה' דלהראב"ד מגע אסור בשתיה אפילו בלא שכשוך התם מיירי במגע ביין עצמו וצ"ל דכך המשך לשונו והא דשרי הכא במגע לחוד בלא שכשוך דמשמע דה"ה בנגע ביין עצמו כל שלא שכשך שרי היינו דוקא בהנאה וכו':

ו (**שם ס"ק ט"ז**) **זה תמוה מאד כו'**. כבר קדמוהו כל האחרונים בזה וגם אני זכרתי מזה בסימן קכ"ה ס"ק ח':

(**שם**) **זה תמוה**. ולפעד"נ דהרמב"ם בשיטת רי"ף רבו כ' דין זה דהוי קשה להרמב"ם למה לא פסק הרי"ף הא דרב אשי אלא ודאי דס"ל להרי"ף דפי' המשנה והכשירוהו היינו בהנאה ואפילו בחמתו וס"ל להרי"ף דטעמא דהכשירוהו משום טירדא ולא משום זריקה דכיון שנוגע ביין מה לי ע"י זריקה או על ידי מגע שלא בחמתו דליכא טירדא אסור אפילו בהנאה והא דפריך לרב אשי משלא בחמתו ה"ל לאקשויי מבחמתו הא ל"ק דרב אשי יכול לדחות דפי' משנה הוא והכשירוהו בשתיה משום הכי היה מוכרח למיפרך משלא בחמתו כן נ"ל שמצאתי בכסף משנה שמפרש הרמב"ם בשיטת הרי"ף רבו דלית הלכתא כרב אשי ולא ביאר כל דבריו לפשט הברייתא ואפשר שמפרש כמ"ש ודו"ק:

ז (**שם ס"ק י"ז**) **ולעד"נ דגם הטור ס"ל כן דכיון דחשוב דריכה כו'**. ודעת הדרישה והב"ח דלדעת הרא"ש אסור בנוגע ביד וכמ"ש בש"ך ס"ק נ"א ודבריהם נראים:

ח (**שם**) **ומ"מ ק"ל למה כתב הטור בסימן קכ"ג כו'**. כבר כתבתי בזה לעיל סי' קכ"ג:

ט (**שם ס"ק י"ח**) **קשה לי כו'**. לחנם האריך דהדבר פשוט דחבית שנסדקה לארכה מיקרי טרדא כמו שמפורש בפוסקים וכ"כ הב"ח:

י (**שם**) **דברי הב"י בזה אינם בדקדוק כו'**. כבר קדמו הב"ח סעיף ט"ז בזה:

יא (**שם ס"ק כ"א**) **וק"ל למה לא התיר ריב"ש מטעם דהאידנא כו'**. לק"מ דהריב"ש דינ' קתני וכהאי גוונא אשכחן טובא בפוסקים:

יב (**שם ס"ק כ"ה**) **נשאלתי כו'**. ולי צ"ע בזה דכיון שהיה היין מקלח וסתמו בידו אם כן פשיטא דהוא נוגע בידו ביין שהוא בין ידו וביין שהוא בין הנסרים ודאי כדלעיל סעיף י"ד בניטל הברזא והכניס העובד כוכבים אצבעו עד שנגע ביין דכולו אסור והא דשרי' בחבית שנסדק' לארכה היינו בחבית שלהם שהיא של חרסים שלא היה מקלח ואפילו תימא לא הוי נגיעה ממש כיון דאינו נוגע רק ביין המקלח חוץ לסדק מ"מ מה שבפנים

תיתסר משום ניצוק ואפשר דמירי דאינו נוגע כלל ביין בענין דאפילו ניצוק לא הוי אבל פשטא דעובדא לא משמע כן מיהו אפשר לצדד ולהתיר במקום הפסד בזמן הזה מטעם שכתב רמ"א בסעיף כ"ד:

יג (**שם ס"ק ל'**) **דאי כרש"י ואסור בשתיה למה כתב שהושיט ידו כו'**. אין זה דיוקא דעובדא דש"ס נקט ואפשר דה"ה לנוגע בד"א שלא בכוונה כיון דחד דינא אית להו:

יד (**שם**) **ויש לי מקום תימא כו' וא"כ למה כתב הטור כו'**. לק"מ דהטור בשיטת אביו הרא"ש רבו אמרה דהרי בס"פ רבי ישמעאל כתב הרא"ש בשם ר"ת גופיה ומביאו ב"י ר"ס קכ"ה והרי ר"ת ס"ל דמגעו ע"י ד"א שלא בכוונה מותר אף בשתיה וכדאית' באשר"י ובכל הפוסקי' ואיתא באשיר"י שם בהדיא כמה פעמים דמגע ע"י ד"א בכוונה אסור בהנאה וגם בעובדא דההוא עובד כוכבים דסליק בדיקלא ונחית ונגע ברישא דלולבא כתב הרא"ש אמאי דס"ל לרש"י דמגע עובד כוכבים ע"י ד"א שלא בכוונה אסור בשתיה וז"ל וקשה לר"ת כו' וע"ק מדאמר לקמן איתיביה רבינא לרב אשי נטל חבית וזרקו בחמתו לבור זה היה מעש' בבית שאן והתירו בחמתו אין שלא בחמתו לא התם דקאזיל מיניה ומיניה פי' שנגע עובד כוכבים עד שנפל לבור ושלא בחמתו חיישינן שמא נגע ביין ונסכו אבל בחמתו לא חיישינן שמא נגע ואע"פ שנוגע ביין ע"י החבית הוי מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ע"י ד"א ושרי בשתיה א"נ שלא בחמתו הוי מגע עובד כוכבים בכוונה ע"י ד"א ואסור בהנאה דלא שרו רבנן מדדו בקנה אלא משום דכיוון למדידה אבל אם לא כיוון למדידה אסור להושיט בו ידו כו' לכך נראה לר"ת גירסת ר"ת דלא גריס ברישׁ' דלולבא אלא נגע בחמרא דה"ל מגע עובד כוכבים בגופו שלא בכוונה אבל מגע ע"י ד"א שלא בכוונה שרי אפילו בשתיה עכ"ל הרי להדיא דאע"ג דלר"ת מגע ע"י ד"א שלא בכוונה שרי אף בשתיה מ"מ בכוונה אסור אף בהנאה אלמא דבכוונה הוא גרע מכחו וכן משמע משאר פוסקים וגם הר"ן גופיה משמע די"א דמגע ע"י ד"א בכוונה גרע מכחו ע"ש:

טו (**שם ס"ק ל"א**) **האריך** להוכיח דבטירדא לא נחתינן דרגא וכל הוכחותיו אינן כלום דבזמן הזה דכל העובדי כוכבים אינן עובדי עבודת כוכבים שאני משאר עובדי כוכבים שאינן עובדי עבודת כוכבים ובזה נדחו כל דבריו ודו"ק:

טז (**שם ס"ק ל"ב**) **יפה** פסק להתיר בהפסד מרובה אבל לא מטעמיה אלא כמו שהקשיתי בספרי על מהרי"ל דסיים שם בתשוב' וז"ל ומשום ניצוק אין לאסרו. כי ההיא דקנישקיז כ"ש הכא דאיכא הפסד מרובה עכ"ל דהא בקנישקיז גופיה משמע להדיא מדברי תוס' פרק גיד הנשה (חולין דף צ"ו) סוף ע"א דלמ"ד ניצוק חבור אסור וכן משמע ממ"ש הר"ן

בשם הראב"ד ומביאו ב"י ר"ס קכ"ו דטעמא דקנישקיז דלית ביה משום ניצוק משום דמאי דאתא בברזא דישראל לא אתי בברזא דעובד כוכבים משמע דבמינקת דכולה בתר ברזא אתי אית ביה משום ניצוק וכן משמע להדי' באשיר"י גופי' דמ"מ משום ניצוק אסור שכתב וז"ל ואין להוכיח מההוא דקדח במינקת דתני מפני שטפת יין החוזר אוסרה בכל שהוא ואי ניצוק הוי חיבור ל"ל טפת יין כיון שקדח במינקת ומציץ ביין עד שנגע בפיו נאסר כל היין משום ניצוק די"ל דהאי סיומא לא קאי אלא אטעם מן הכוס והחזירו לחבית עכ"ל אלמא דלמ"ד ניצוק חבור אסור כל היין משום ניצוק ולא שייך ביה ביטול ולפ"ז י"ל דגם דעת הר"ן כן והא דכתב דה"ל כנוגע בכולו היינו למאי דקי"ל ניצוק חבור והתוס' פרק רבי ישמעאל והרשב"א כתבו כן לפשטא דברייתא דאפילו למ"ד ניצוק אינו חבור אסור היין בטיפה החוזרת ועוד נ"ל ראיה ברורה לזה ממאי דאית' בפרק בתרא דעבודת כוכבים סוף דף ע"ב ההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא ובת גישתא אתא עובד כוכבים אנת ידיה אגישתא אסרו לכולי חמרא אמר ליה רב פפא במאי בניצוק ש"מ ניצוק חיבור שאני הכא דכולה חמרא אגישתא ובת גישתא גריר ע"כ הרי דלע"ד נצוק חבור בלאו הכי אסור וה"ה במינקת ולפ"ז אין להתיר במציץ במינקת אלא בהפסד מרובה דקי"ל בכה"ג ניצוק אינו חיבור וכדלקמן ר"ס קכ"ו:

יז (**שם ס"ק ל"ג**) **כל** דבריו אינם נכונים דע דמ"ש אבל אם היתה ברזא תחובה ועוברת כל השוליים והוציא עובד כוכבים הברזא אסור אפילו לדידן כו' הוא לשון עצמו ואינו במרדכי ובאמת ליתא דהמעיין במרדכי שם יראה דהוא תשובת רבי שמואל בר ברוך דכתב כן לדינא דאפילו נגע בסכין כיון שלא נתכוין הנגב אלא לנקוב כדי שיצא היין ה"ל כחו שלא בכוונה ושרי כדגריס ר"ת כו' והך דינא דמגעו ע"י ד"א אפילו בכוונה שרי לדידן כתוב במרדכי שם בשם ה"ר חזקיה רחוק הרבה אחר זה והרבה תשובות איתא במרדכי שם כה"ג דמתירין מטעם מגע ע"י ד"א שלא בכוונה וכולהו אליבא דדינא דש"ס נינהו ונ"מ במקום שיש עובדי עבודת כוכבים ממש אבל לדידן פשוט דאפי' הוציא העובד כוכבים הברזא בכוונה שרי דהא מגע ע"י ד"א אפי' בכוונה שרי לדידן ומ"ש רמ"א דכיון דלא כוון העובד כוכבי' רק לנקוב כו' כבר כתבתי בש"ך ס"ק ע"ג דאה"נ דאפילו הוי כיוון שרי לדידן אלא קושט' דמילת' נקט כדאיתא במרדכי ונ"מ דשרי אף שלא במקום הפסד דאילו אנן לא סמכינן אטעמא דעובדי כוכבים בזמן הזה לאו עובדי עבודת כוכבים הן אלא במקום הפסד וכן מ"ש וכן קשה על מה שכתב רמ"א בס"ס קכ"ט בשפחה שאינה נאמנת כו' לק"מ דהא מסיים רמ"א שם בס"ס קכ"ט מיהו בזמן הזה דאין העובדי כוכבים מנסכין שרי כו' וקאי אכל מה שהזכיר מקודם וכמ"ש שם בש"ך ס"ק מ"ב ומ"ג ודלא

כמ"ש הוא שם באות ל"ב. ומ"ש וכן משמע סי' קכ"ט סעיף א' ודאי טעות הוא וצ"ל וכן משמע סי' ק"ל סעיף א' והיינו כמו שכתב שם באות א' וליתא כמ"ש שם. ומ"ש ונראה דטעם האיסור אפילו לדידן בהוציא העובד כוכבים ע"י ברזא דקרוב הדבר שנגע ביד בקלוח היוצא כו' הוא תמוה דאפילו נגע מ"מ הרי אין מכוין ליגע וה"ל מגע עובד כוכבים שלא בכוונה דשרי לדידן אפילו נגע בידו ומה שכתב וכן ראיתי במרדכי פרק רבי ישמעאל כו' אדרבה המרדכי הזה הוא תיובתיה דכתב וז"ל דהא כשהוציא הברזא והחזירה א"א שלא נגע בידו בקלוח היוצא וה"ל מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ואסור עכ"ל הרי דלא אסר אלא מטעם דה"ל מגע בידו שלא בכוונה ואם כן לדידן דמגע שלא בכוונה שרי פשיט' דשרי וכן מ"ש במרדכי פרק השוכר בנקב רחב היינו כשנוגע בכוונה ועמ"ש עוד מזה בס"ס קכ"ט ובר"ס ק"ל:

יח (**שם סעיף כ"ז בהגה"ה**) **עובד כוכבים שנגע ביינו של ישראל להכעיס וכו'**. מעשה היה בהיותי במדינות מעהרין ונגע העובד כוכבים ביניי ולא רציתי לשתות ואמר אלי בזה"ל שתה דהיין הוא מותר ושאל לאביך ויגיד לך שהוא מותר באשר שעשיתי להכעיסך כדי שלא תשתה ובעושה להכעיס מותר ע"כ דבריו ושאלתי את פי הגאמז"ל היכן דינו ואמר שהיין אסור דטעמא דמותר משום דעושה להכעיס אבל כיון שיודע דינו א"כ לא עשה להכעיס וחוזר לאיסור הראשון כאלו לא עשה להכעיס ואע"פ שלהכעיס מותר לשתות אפילו שלא בפני העובד כוכבים משום שלא כוון דעתו לנסך רק שעשה להכעיס וא"כ ה"נ לא כוון לנסך רק להראות איך שיודע דינו מיהו יש לפרש ולומר כיון שיודע שלהכעיס מותר לא עשה לעולם להכעיס רק עשה זאת לנסך ומ"ש העובד כוכבים לשאול דינו של להכעיס מותר להכשיל לישראל שישתה יין נסך ולא דמי לשאינו יודע שעושה העובד כוכבים להפסיד יינו שלא ישתה משום הכי שרי משא"כ כאן דהא יודע בלהכעיס דמותר וא"כ עושה לנסך ואסור וצ"ע:

סימן קכה

א (**סימן קכ"ה בט"ז ס"ק ב'**) **עמ"ש בסי' קכ"ד סעיף כ"ג מה שיש לי כו'**. כן צ"ל ור"ל באות ל' שם וכבר כתבתי שם דלא ק"מ:

ב (**שם ס"ק ד'**) **אינו מדוקדק כו'**. לק"מ דה"נ קאמר אם לא בהפסד מרובה דשרי בלא"ה כדלקמן בסימן קכ"ו:

ג (**שם ס"ק י'**) **פי' ב"י וכו' והוא מבואר בר"ן ורשב"א כו'**. ז"א כמ"ש בש"ך ס"ק י"ב:

סימן קכו

א (**סימן קכ"ו בט"ז ס"ק א'**) **ותו דדבריו בזה תמוהין כו'**. לק"מ דה"ק ודאי דחשיב הפסד מרובה וא"כ לא הוי יי"נ כלל דאי תימא דחשיב הפסד מועט ובכה"ג קי"ל דהוי יי"נ א"כ מיד כשתחמיר לומר דהוי יי"נ היאך תמכרנו אח"כ לעובד כוכבים דהא כמה רבוותא אסרו למכור יי"נ בזמן הזה לעובד כוכבים ול"ד לשאר דברים דהיכא דיש למכור לעובד כוכבים בהפסד מועט לא חשוב הפסד מרובה משום דשם אין איסור במכירה לכ"ע אבל הכא אסור למכרו לקצת פוסקים אלא ודאי לא שייך הכא לומר דהוי הפסד מועט אלא הוי כהפסד מרוב' ופשיט' דהיכא דהוי הפסד מרובה שרי אף בשתיה ולפ"ז טעמא בתרא שייך נמי לדידן ודו"ק:

ב (**הג"ה בש"ע סעיף ה**) **המערה יין וכו'**. וז"ל ב"י ומשמע לי דאפילו ביש בו משקה טופח אוסר משום ניצוק ואע"פ שאין בו כדי להטפיח דהא אמר רב הונא הניצוק והקטפרס ומשקה טופח חיבור ליי"נ ופרש"י ומשקה טופח ואין בו טופח ע"מ להטפיח שאם טפח בהם בידו וכו' אבל רבינו ירוחם כ' דצריך טופח ע"מ להטפיח לאסור משום ניצוק וכן משמע מדברי סמ"ג כמ"ש בסימן קכ"ג דלא הוי חיבור לדעתו בייי"נ עד שיהא טופח ע"מ להטפיח וכ"כ התוס' וכו' ועפ"ז כתב המחבר בש"ע ואין בו משקה טופח את שעירה בו אסור בשתיה ואת שעירה ממנו מותר אפילו בשתיה וכתב ואין בו משקה טופח ר"ל דאי הוי טופח הוי אסור מה שבכלי שעירה ממנו משום ניצוק כסברת רשב"א דלעיל ובסי' קכ"ג כתב ב"י על הטור שכתב גבי אם פינה חרצנים וכו' אם יש בהן טופח ע"מ להטפיח וכו'. כתב ב"י ומ"ש אם יש בהם טופח ע"מ להטפיח כ"כ סמ"ג ולכאורה נראה דפשוט הוא שאם אין בהם טופח ע"מ להטפיח כי נגע בהם מאי הוי אלא דבפרק השוכר אמר רב הונא הניצוק והקטפרס ומשקה טופח חיבור ליי"נ ופירש"י משקה טופח ואין בו ע"מ להטפיח ונ"ל שצ"ל דסמ"ג סבר כר"ת שפסק ניצוק אינו חיבור ולית הלכתא כרב הונא אבל למאן דפסק דניצוק הוא חיבור ה"ה למשקה טופח דהוי חיבור אע"פ שאין בו להטפיח אי נמי דסמ"ג מפרש דמשקה טופח דרב הונא בטופח ע"מ להטפיח עכ"ל ב"י ועפ"ז כתב שם בסעיף י"ז אם יש בהן טופח ע"מ להטפיח וכו' (זהו לתירוץ שני דאילו לתירוץ ראשון דאין הלכה כרב הונא וסוברין דניצוק אינו חיבור לדידן דקי"ל דניצוק חיבור א"צ כדי להטפיח אלא ודאי ע"כ לתירוץ שני דרב הונא מיירי ג"כ בטופח ע"מ להטפיח) וא"כ דבריו סותרין זא"ז שמשמע בכאן דטופח לחוד הוי ניצוק ועל כרחך מוכרח לפרש דרב הונא מיירי ג"כ בטופח לחוד כמש"ל וצ"ע:

סימן קכז

א (**סימן קכ"ז בש"ך ס"ק י"א**) **ומלמדים אותו וכו'**. ול"נ דהאי מלמדים אותו הוא כמו פתח פיך לאלם ור"ל שאומרים לו אם אינך יודע אמור איני יודע והטעם הוא דלמ' הבע"ד אינו יודע הדין אם אומר איני יודע דמהני משום הכי שותק הבע"ד ואילו הוי ידע הדין שאינו יודע מהני הוי אמר איני יודע ע"ז קאמר מלמדים אותו לומר איני מאמינך ר"ל איני יודע וק"ל:

ב (**שם בש"ך ס"ק י"ב**) **דהא איתא בסמ"ק כו' לא מהני אפילו להתירו לעצמו**. ודוחק לומר דלעצמו היינו לבעל דבר עצמו או להיכ' דאחר מכחישו כו' כצ"ל ודו"ק:

ג (**שם בש"ך ס"ק י"ג**) **קשה דמאי מהני וכו'**. הגאמוז"ל לשיטתו אזיל שכתב בס"ק י"ד כשבע"ד אינו בפנינו אפילו בלא העד המכחיש אין העד שאומר נתנסך נאמן ע"ש ול"נ דס"ל להרב דכשאומר העד שלא בפני בעל דין שנתנסך היין ובשעה שנתנסך היה בעל דין בעצמו שם אף שמעיד שלא בפני בע"ד נאמן העד דס"ל מאחר שאמר שנתנסך בפני בע"ד ואילו היה הבע"ד כאן שמא היה מודה לדברי העד (וכ"ש לדעת הרשב"א וסייעתו דאצ"ל בפניך דדין זה אמת) ואף דפסק בס"ק ט"ז דצריך לומר בפניך זהו כמו לפניך כיון דליתא בע"ד קמן ומה שהביא ראיה מאו"ה בס"ק י"ג נ"ל אדרבה מאו"ה משמע דמהימן אפי' שלא בפניו והוא מדכתב כל אדם יכול להכחישו ואי אין בעדותו כלום הרי הוא כאלו לא העיד כלום ולמה ליה להכחישו וגם הלשון הכחשה שייך בדבר ברור שמכחיש אותו שמדבר שקר אבל אם אין מכחישו ש"מ דמהני ובזה מתורץ ג"כ קושית הגאמוז"ל בס"ק י"ד ועוד תימה רבא ע"ש. אבל אחר העיון היטב ליישב גם מה שהקשה בס"ק י"א ובס"ק י"ג נ"ל לפרש הג"ה על מכונו ונקוט האי כללא בידך דהרב סובר אם העד הוא גברא מהימן ליה דהיינו שמאמינו אסורה לו וכ"כ בת"ח כלל ך' דין ו' וז"ל אם בא ראובן והגיד לפני שמעון שראה דגים טמאים עם טהורים אם מאמינו שמעון לראובן אסור לקנות אבל אם אמר שמעון איני מאמינך מותר לקנות וכו' מיהו התוספות וכו' ע"ש וא"כ כך הצעת הג"ה זו ואם אין בעלים מכחישין אותו אע"פ שמכחישו אחר לא מהני כי היכא דגבי עד אחד אמר אכל חלב וע"א אומר לא אכל שמביא אשם תלוי משום דלבו נוקפו ה"נ אי מהימן ליה אסורים לבע"ד ונאמנים לאסור שלהם (וכיון שכך אסורה ג"כ אפילו לאחרים משום דהיין נאסר במה שמהימן ליה בע"ד) אבל אי אין הבעלים שם מהני דאלו אין אדם מכחישו אי מהימן לנו אסורה כמש"ל בשם ת"ח והכא כיון שמכחישו אחר ובע"ד אין שם מהני ויש מי שכתב דע"א בהכחשה לאו כלום הוא כיון דמהימן לנו עד הראשון לא מהני הכחשת שני אפילו אין הבעלים שם ויצא לו ממ"ש

הרשב"א ע"א בהכחשה אינו כלום כדאיתא בקדושין וכו' כיון שבע"ד מכחישו אין זה יכול לאסור את שלו משמע הטעם דאין זה יכול לאסור את שלו ודוקא בעל דין מכחישו משא"כ כשמכחיש עד שני דמהימן הא' כנ"ל ומ"ש ואע"פ שיש תשובה וכו' ה"פ דכתב הרשב"א וגדולה מזו אמר ר"ת וכו' אומר איני מאמינך לדבריך וכו' ואע"פ שיש תשובה לדבריו (פירוש במה דסובר ר"ת דבאומר איני מאמינך אין בעדותו כלום דהרשב"א לא ס"ל הכי הא מכחיש עד אחד אינו כלום אבל כשאחר מכחישו שלא בפניו ר"ל כשבע"ד מכחישו לעד א' אינו כלום בע"ד אי מהימן לנו הראשון אסורה אבל כשהבעלים שם ושותק מודה הרשב"א דאסור) ומה שכתב בשם הר"ן דאפילו הבעלים שותקים לאו כלום הוא ולפע"ד נראה דאין מהר"ן שם ראייה דהתם בקידושין שאני דהא אפילו מודה האשה שקדשה בינו לבין עצמו אינו כלום לר"פ עד שיהא שם ע"א מש"ה בע"א מכחישתו אין עדותו כלום משא"כ בשאר איסורין דנאמן הבעל על שלו וכן מ"ש ואין שיטה זו נכונה וכו' י"ל דכוונתו גבי קדושין שאני כן נ"ל ברור לפע"ד ודוק היטב:

ד (**שם בש"ך ס"ק ט"ז**) **הר"ן פ' האומר**. וכן העל' הריטב"א פ' האומר באריכות וכ' שהיא שיטת הרמב"ן והרא"ה ז"ל ע"ש וכ"כ בש"ג שם בשם ריא"ז. בכ"י הגאמוז"ל בגליון הש"ך שלו:

ה (**שם בט"ז ס"ק ב'**) **ול"נ דלק"מ דהוה אמינא שיכול לומר וכו'**. לא הבין קושית הד"מ דאין קושייתו מאי רבותא קמ"ל הרשב"א בעד דעלמא דזה אינו עולה על הדעת להקשות דאשכחן בדוכתי טובי שהפוסקי' כותבי' דין שהוא פשוט ועוד דאין זה מדרך הדרכי משה שיקשה פשיטא כיון דאין כאן נפקות' דדינא אלא קושייתו הוא על גוף הדין דכיון דע"כ בשותק מיירי דאל"כ עד דעלמא אינו נאמן כלל ואם כן גם בשומר פשיטא שאין לחלק בין פעם הא' לב' כיון דשותק ושתיקתו הודאה היא מה לי פעם הא' או פעם הב' ס"ס מודה דדוקא כשאנו מאמינים לשומר ולא לעד דהיינו היכא דמכחישו אזי יש לחלק בין פעם א' לב' כמו שמחלק בטור משא"כ בשותק ועי' בדרישה סעיף ג' לשון הד"מ משמע מלשונו יותר כדפי' והוא ברור. ומ"מ בש"ך ס"ק ט' תירצתי קושית הד"מ על נכון דלק"מ ע"ש:

ו (**שם בט"ז ס"ק ו'**) **ותמהתי על פה קדוש וכו'**. לק"מ דחתיכת בשר שאינה מנוקרת דמי לטבל דכי היכא דטבל קודם תיקונו כולו אסור ואח"כ כשמפריש ממנו המעשר הוא מותר ה"ה בחתיכה שאינה מנוקרת שקודם הניקור כולו אסור ואיתחזק איסורא בהאי חתיכה ומה לי בזה שיש כאן ספק איסור ס"ס אתחזק איסורא פעם אחת בודאי בהאי חתיכה משא"כ בב' חתיכות דמעולם לא איתחזק איסור ודאי בהאי חתיכה אלא

כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה ספק איסורא הוא ומה שהביא מהרא"ש פרק גיד הנשה לאו ראיה הוא דהתם קאי דאם ניקר אחד אמרי' ביה מסתמא מומחה הוא וכתב וז"ל ואין דומה להא דאמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיוודע לך במה נשחטה כי הבהמה בחיים אין בה שום היתר לפי שא"א לכזית בשר בלא שחיטה ומש"ה קיימה כולו בחזקת איסור' עד שיוודע לך במה נשחטה אבל ירך כולו בחזקת היתר הוא חוץ מן הגיד עכ"ל הרי דלא בא אלא לחלק בין ירך לבהמה שנשחטה והיינו משום דכיון דידוע שניקרו אחד עכ"פ אם כן מסתמא ניקרו יפה אבל הכא כל זמן שאין ידוע שהיא מנוקרת בחזקת שאינה מנוקרת היא. ומה שהביא מהר"ן פ' הנזקין נמי פשיטא דלאו ראיה היא כיון דלא איתחזק איסורא כלל בהאי חתיכה וכמ"ש והרי הנ"י גופיה פרק האשה רבה ורמ"א בהג"ה ס"ל בהדיא בזה כהר"ן ומה שהביא מדברי התו' דקידושין נמי לאו ראיה היא דהתוס' שם לא נחתי התם להכי ולא באו אלא לומר דע"א נאמן להיתי א דוקא ומ"ש כגון בשר זו מנוקר היינו היכ' דאיכא כאן ב' חתיכות אחת מנוקר' ואחת שאינה מנוקר' ואומר זו מנוקר או אפשר דס"ל לתוס' דקדושין כדעת רבי אליעזר ממיץ שהובא במרדכי ובהגהת אשר"י פ"ק דחולין דעובד כוכבים נאמן באיסור אפילו היכא דאיתחזק איסורא ע"ש. ומה שהביא ממעשים בכל יום כו' כבר ידוע דדבר שאינו מצוי לא שייך בו מנהג וכמ"ש הרמב"ם ס"פ י"א מהל' מאכלות אסורו' וגם אפשר דאם אירע לפעמים שהאמינו לאדם כך ולא היה שלו היינו משום שהיה המנקר בעיר והיה אפשר לשואלו או אפילו אינו בעיר וידוע שאין מנקר זולתי א' או שנים כמו שבאמת אין רגילין מנקרי הבשר בזמן הזה רק אחד מעיר ושנים ממשפח' שבקיאין בניקור והוה מילת' דעביד' לגלויי דלא משקר דהא אפשר למשייליה ודמי כאלו אומר מומחה פלוני דבכה"ג ודאי מהימן:

ז (**שם בט"ז ס"ק ז'**) **ולע"ד נראה דאין להקל בזה כו'**. מלבד מה שנראה פשוט להקל בחמאה דקיל טובא וכמ"ש בסמוך אין דבריו נכונים וכמו שאבאר מ"ש דהא אמרינן בסעיף א' בדבר שהיה כבר בידו כו' לא דמי להכא דהכא נאמן במיגו דאי בעי אמר אני תקנתי החמאה וכ"כ רמ"א בתשובה ריש סימן ס"ו ועוד נראה דע"כ אין השומר נאמן אלא כשידוע שהיה שומר והוא אומר נתנסך והבעל מכחישו ואומר לא נתנסך אבל היכא דאין ידוע שהוא שומר הבעל נאמן במיגו שאומר לא היית מעולם שומר עליו וה"נ נאמן במיגו דאי בעי אמר שמעון לא מכרם לי מעולם ולא היה בידו מעולם א"נ דאפי' תימא דאפילו אינו ידוע שהיה בידו אם לא ע"פ הבעלים יש לומר דהיינו דוקא התם שאינו יכול להכחישו אלא כשאומר לא נתנסך אינו נאמן אבל בחמאה אי בעי המ"ל אני תקנתיה או אחר תקנה לי הלכך נאמן במה שאומר אתה אמרת שתקנתה ועוד דבלאו

הכי דברי הרב נכונים דהרי רבים מתירים אף בחמאה של עובד כוכבים גופיה ובהרבה מקומות נוהגין בה היתר ואנן דאסרינן חמאה של עובד כוכבים חומרא היא והבו דלא לוסיף עלה ועוד דאפילו תימא דמדינא אסור מ"מ נהי דאינו נאמן דראובן תקנה מ"מ מדינא א"צ להביא ראי' דישראל כשר תקנה דסתם חמאה שביד ישראל כשרה היא וא"כ אפילו תימא סלק דבורו של ראובן ושל שמעון דהויין כמאן דליתיה וא"כ החמאה בחזקת כשרות קיימא ואין לאסור מטעם ששמעון אומר עדיין שהיא אסורה דהרי ראובן אומר שהיה מותר וה"ל חד לגבי חד ואוקי לחמא' בחזקת כשרות ועוד דאפשר דאפילו נמצא סתם חמאה ולא נודע אם חמאה של עובד כוכבים או של ישראל היא כשרה דה"ל ספק דרבנן לקולא ואפילו היכא דאיכא תקנה שלא לקנות חמאה אם לא בידוע שהיא כשרה בכה"ג דראובן אומר ששמעון אמר לי שתקנה לא תקנו ואוקמא אדינא. ומה שהקשה על תשובת רמ"א שבסי' ס"ז והוא תמוה מאד כיון דאין נאמנות לזה כו' לק"מ לפי מה שכתבתי ובלא"ה למי לק"מ על תשובת רמ"א דהתם בתשובה לא מיירי שהאחד מכחיש ואומר שאמרתי לך שהיא אסורה אלא שאומר אני לא תקנתי מעולם ולא היה מעולם בידי ע"ש מבואר כך להדיא א"כ אפילו תימא סלק עדות של ראובן ושמעון הוי ליה החמאה בחזקת כשרות ובזה נדחה ג"כ מה שהקשה דבהך דהחולץ היה להבנים חזקת כשרות דהכא נמי חמאה זו מסתמא בחזקת כשרות היא וכדפי' ועוד דרמ"א שם לא בא אלא להביא ראיה כיון שלדבריו לא היתה בידו מעולם אם כן ל"ד לשומר וא"כ כיון דל"ד לשומר ה"ל כעד דעלמא דכשהבעל מכחישו אינו נאמן וזה ברור. ולפי מ"ש בש"ך ס"ק ג' דדעת הרבה פוסקים דאפילו היה בידו אינו נאמן כשהבעל מכחישו ושיטתם עיקר בש"ס ודאי דהחמאה שרי בלא"ה ועוד הקיל רמ"א בתשוב' שם מטעם דיש פוסקים דכל עד אפילו העיד דאשון ומכחישו השני נאמן ובאיסור דרבנן הולכים להקל ועוד מטעמים אחרים נכונים ע"ש והמחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהין דיש כאן הרבה צדדים להקל וכמו שכתבתי:

[ח] (**שם בש"ך ס"ק ל"א**) אתא לאשמועינן דקטן אין לו דין ע"א כלל ונ"מ להיכא דא"ל ידעת רגלים לדבר או להיכא דאחר מכחישו כו'. כן צ"ל ודו"ק:

סימן קכח

(**סימן קכ"ח בט"ז ס"ק ג'**) **ולא מהני כאן היתר דהפסד מרובה כו'**. הא ליתא דבהפסד מרובה ודאי שרי דנהי דנגע בו עובד כוכבים בקלוח היוצא מ"מ ה"ל מגע עובד כוכבים שלא בכוונה וכן בהוצאת הברזא ה"ל מגע על ידי ד"א ושרי לדידן וכמ"ש בסי' קכ"ד

ולשמא נגע בכוונה ביין לא חיישינן וכמ"ש בש"ך ס"ק ח' ע"ש ובאמת הוא נמשך לשיטתו בסימן קכ"ד אות ל"ג וכבר השגתי שם עליו ע"ש:

סימן קכט

א (**סימן קכ"ט בש"ע סעיף ו הג"ה**) **בחזקת שומרי שבת כו'**. וכתב רי"ו שבזמן הזה העובדי כוכבים יודעין שאפילו יפסיד מה הישראל לא יחלל שבת ע"ש ולפ"ז יש להחמיר:

ב (**שם בט"ז ס"ק כ"א**) **ועמ"ש סי' קי"ד כו'**. לא ידענא מאי קאמר גם בסי' קי"ד שם לא כתב כלום שסותר רמ"א דבריו שבכאן ולפי האמת לק"מ דוק ותשכח:

ג (**שם בט"ז ס"ק כ"ה**) **תמוה הוא כו'**. כבר קדמוהו הפרישה והב"ח בזה ומסיק הפרישה ג"כ דט"ס הוא:

ד (**שם בש"ע סעיף י"ח**) **ואין צריך לומר כשאין שם של ישראל אלא אותו כרם כו'**. צ"ע היכא דידעינן בודאי שנגנב מכרם זו של ישראל ונמצא מינטר בכרמו של ישראל אי אמרינן כיון דידוע שנגנב חבית א' ע"כ מסתמא האי חבית הוא או דלמא אמרינן לא הוי מינטר בכרם זו. וכן יש להסתפק אי ידעינן בבירור שלא גנבו מכרם של עובד כוכבי' כלום ומכרם של ישראל זה לא ידעינן מי נגנב אי אמרי' כיון דידעינן שלא נגנב מכרם של עובד כוכבי' אסתלק האי סברא דאין דרך וכו' ומותר א"ד האי דאין דרך כו' במקומו עומדת ומעלמא קאתי האי חבית מיהו היכא דליכא למיחש דמעלמא קאתי וגם ידעינן שלא נגנבו מכרמים של עובדי כוכבים המה הסביבותיהם ואף מהרחוקים נראה להתיר בזה דאיתרע האי חזקה דאין דרך כו':

ה (**שם בט"ז ס"ק כ"ו**) **דהא איתא לעיל סעיף י"ב בחיל כו'**. ול"נ דל"ד דהתם כיון דהוא בבית אורחא למיהדר פקק אבל הכא טעמא הוא כדאיתא בר"ן פרק א"מ וז"ל דאם איתא דנגע בה לא היה חושש לחזור ולסתמה אלא היה לוקח מן היין והולך לו או שהיה מוליכה לביתו עכ"ל וכ"כ העט"ז ודוקא שהיתה סתומה או אפילו פקוקה בעץ שאם מצאוה עובדי כוכבים ופתחוה למה להו לחזור ולפוקקה שהרי הניחוה ללכת לאיבוד כו' וכ"כ הבית חדש כרמ"א:

ו (**שם בט"ז ס"ק כ"ז**) **ונראה דהאי אצ"ל מיירי שהכרם כו'**. צ"ע בזה דבכה"ג ע"כ מהאי כרם הוא ולא אמרו בש"ס דלמגנב מיני' ולאצנועי' בגוה לא עבדי אלא היכא דאיכא נמי כרמים של עובדי כוכבים:

ז (**שם בט"ז ס"ק ל"ב**) **אבל אם בודאי הוציא יין כו'**. קשה א"כ מה זה שכתב רמ"א כמו שנתבאר לעיל ס"פ קכ"ה אלא ודאי כמ"ש בש"ך ס"ק מ"ב ומ"ג ע"ש:

סימן קל

(**סימן ק"ל בט"ז ס"ק א'**) **שאני התם דעדיין הסכין תחוב כו'**. זה אינו דמדברי רמ"א לא משמע כן אלא מ"ש רמ"א כאן ואין חוששין שמא יוציא יין בין הנסרים רצה לומר בדרך שיאסר היין שבחבי' כגון שיוציא במינקת או שיגע בו דרך מתעסק וכדלעיל ס"ס קכ"ח או כשיגע בו כשיחזור ויסתום הנקב וכמ"ש הוא עצמו בס"ק ב' דבכל הנך גוני כיון שנוגע בו אם כן גם מה שבחבית אסור אבל בסימן קכ"ד מיירי בענין שלא נגע בידו בכוונה במה שבחבית ועמ"ש בש"ך ס"ק ג' א"כ והוא העיקר דרמ"א כתב כן לדינא ונ"מ לדידן שלא במקום הפסד וכן צריך לתרץ דבריו בכמה דוכתי וכמו שכתבתי בשפתי כהן בכמה דוכתי ע"ש:

סימן קלא

א (**סימן קל"א בט"ז ס"ק א'**) **והמעיין בדברי הר"ן שם כו'**. זה אינו דהמעיין בדברי הר"ן שם יראה דלא כתב כלל כן בשם הראב"ד אלא מלתא אחריתי כתב שם בשם הראב"ד והיא מילתא ברירה דלית בה קושיא ע"ש:

ב (**בט"ז סעיף ז'**) **תמהתי על רמ"א כו'**. לק"מ כמ"ש בש"ך פ"ק י"ז וי"ח ע"ש:

סימן קלב

א (**סימן קל"ב בט"ז סעיף ג'**) **ולפיכך כתב כאן יש מי שאומר כו'**. דמותר לאחרים והיינו דעת הר"ר ירוחם שמביא ב"י ולא דק דההיתר הוא ש"ס ערוך שזכרנו כו' הוא לא דק דאין כאן ש"ס ערוך כלל דאדרבה הרבה פוסקים חולקים כמו שמפורש בתוס' ואשר"י פרק בתרא דעבודת כוכבים בשם הר"ר אלחנן דמוקי להך דשביעית דדוקא שאין האיסור ביד הקונה וגבי יי"נ נמי לא שרי אלא כשמכר העובד כוכבים כבר היין ואח"כ פרע לישראל וגם הר"ן פרק בתרא דעבודת כוכבים האריך בזה ומסיק כן ודחה כל ראיות ההיתר וגם רבינו ירוחם הביא י"א אלו ומביאו ב"י וכמו שמבואר כל זה בש"ך ס"ק ג':

ב (**בט"ז ס"ק ז' בסופו**) **ולק"מ דהכא שאני כו'**. כבר קדמוהו העט"ז והב"ח בקונט' האחרון בזה ובש"ך ס"ק י"א תרצתי בע"א ע"ש:

ג (**בש"ך ס"ק כ"ד**) **והשתא לק"מ מה שהקשה הב"י וכו'**. ואף על גב דהרמב"ם מסיים להדיא אע"פ שפסק דמיו אסורים והבאתי לשונו לעיל ס"ק י"ח מ"מ בדברי המחבר שהשמיט זה שפיר י"ל כן:

סימן קלג

א (**סימן קל"ג בט"ז ס"ק ה'**) **בטור כתוב בשם הראב"ד כו'**. תימה משכוני' נפשיה אליבא דהראב"ד ל"ל הא הרמ"ה והרמב"ן והרשב"א והר"ן כולהו פליגי עליה דהראב"ד וכן דעת רש"י והרי"ף והרמב"ם וכדאיתא בב"י וכ"פ ב"י והאחרונים וכבר כתבתי כן בש"ך ס"ק ו':

ב (**שם בט"ז ס"ק ו'**) **צ"ע כו'**. לק"מ דתנא ושייר דהכי נמי רבית להתוספות והרא"ש בפרק איזהו נשך וכ"כ הטור לקמן ר"ס קס"א בשם ר"י דאין רבית בפחות מש"פ והא דפריך ש"ס ר"פ הזהב וליתני האונאה בפרוטה היינו משום דבההיא מתני' מיירי באונאה וכן הא דפריך התם ותנא דידן אמאי לא קני ישיבת הדיינים היינו משום דלוי חשיב ליה במתניתין וכן הא דפריך מ"ט לא תני מעשר היינו משום דכיון דתני הקדש ה"ל לאתנויי נמי מעשר ועוד יש לומר דהיכא דמצי לשנויי משני והיכא דלא מצי לשנויי איכא למימר תנא ושייר:

סימן קלד

א (**סימן קל"ד בט"ז ס"ק א'**) **האריך** בחנם וסיים סוד ה' ליראיו ואין זה סוד ישרים ואני הולך רכיל מגלה סוד זה נגלה ומבואר בדרישה ע"ש שפי' שם דברי המחבר כמ"ש הוא אבל באמת אינו נכון כלל דהא באמת הסעיף ג' עד מעט מעט הוא ל' הרמב"ם אות באות והוא הכל כפשוטו דהיינו מצרצור קטן אפי' יש בו כדי נ"ט אינו אוסר דראשון ראשון בטל וכדעת הפוסקים הסוברים כן וכדאיתא בב"י וא"כ וכי בשביל שכתב המחבר אח"כ ואם נתרבה המשקה כו' נוציא לשון זה מפשוטו ועוד שאין הלשון סובל כלל פירוש זה דהכי הל"ל אבל אם נפל המשקה האסור לתוך המשקה המותר לעולם אינו בטל אם עירה מחבית רק כשעירה מצרצור קטן לבור אז בטל כשאינו נ"ט ואם נתרבה בו משקה והשתא עיקר דינא דעירה מחבית חסר מן הספר אלא הדבר נראה כמ"ש דצ"ל וי"א אם נתרבה כו'. שוב ראיתי בב"ח בקונטרס אחרון שהשיג בזה על הדרישה אלא שלא ביאר טעם השגתו ע"ש:

ב (**שם בט"ז ס"ק י'**) **וכל שיש שהות כו'**. לא ידענא למה יאסר בפחות מע"ל דהא צונן בצונן הוא ואפי' בדבר מאכל שנפל לחומץ בעינן מעל"ע וכמ"ש לעיל סימן ק"ד וק"ה כ"ש הכא:

ג (**שם ס"ק י"א**) **ואינו גכון כו'**. לק"מ דלא חיישינן להכי ומותר לקנות ממנו בסתם כיון דגזרת פת קיל טובא אבל משום איסור יי"נ אסור למכור:

סימן קלה

א (**סימן קל"ה בט"ז ס"ק ט'**) **ודבריו תמוהים כו'**. ואני אומר דאדרבה דבריו תמוהים דמה שהביא מהש"ע סי' קל"ח הוא תמוה דהש"ע אזיל לטעמיה שכתב כן בב"י שם אבל הפרישה הרי מביא שם דברי הב"י ופליג עליה ולישנא דהטור שם דחקו דאמאי לא קתני נמי גבי עירוי הכי כמו דנקט גבי ניגוב ע"ש ומ"ש ותו דהא כתב בת"ה כו' לק"מ דבת"ה שם קאי בהדיא אגת של אבן דא"צ אלא ניגוב ע"ש דבהא גם הפרישה מודה דכל עיקר כוונתו לומר דלא גזרו כולי האי רק היכא דצריך רק ניגוב אבל היכא דצריך מילוי ועירוי לא גזרו בנגע עובד כוכבים לחוד ומ"ש ותו דהא אפילו באין מכניסים לקיום כו' לק"מ דהתם טעמא הוא מפני שהזפת מבליע בהן. מיהו ק"ל על דברי הפרישה בסי' קל"א דהא אפילו בכלי עץ שאין מכניסין לקיום והם מזופפין מביא הטור דעת הפוסקים דצריך עירוי בשלנו שנגע בהן עובד כוכבי' וכתב דמסקנת הרא"ש דאסור לכתחלה ובדעבד אם נשתמש בהם כשר וא"כ היאך אפשר דכלי הגת דלקמן סימן קל"ח מזופפין בשלנו שנגע בהן עובד כוכבים לא בעי עירוי יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא ומ"מ דברי הפרישה דכאן גבי כלים שמכניסים לקיום ואינם מזופפים יכולין להיות אמת ואפשר גם המחבר מודה לזה וטעמא דהכא כיון דאינו מזופף לא גזרו בנגיעה כולי האי להחמיר להצריכו עירוי ודו"ק:

ב (**שם ס"ק ט"ו**) **דבאמת איני יודע טעם לחומרא זו כו'**. ל"ק מידי דטעם הדבר דכל שנשתהה בו מע"ל הוא מפליטו ודומה לכבוש וכ"כ הרא"ש בפ' אין מעמידין דכבוש הוי כעירוי שהמים מפליטים במע"ל כל מה שיכולים להפליט אבל לא בפחות מעת לעת עכ"ל והדבר פשוט דכבוש לא הוי כמע"ל בסירוג ומטעם זה לא בעינן שלשה מע"ל רצופים אלא בעינן שלש חליטות זה אחר זה וק"ל מיהו בלאו הכי יכול להיות דאם נשתמש בו אח"כ בהיתר לא אסרינן בדיעבד ולאו דוקא הכא אלא ה"ה בכל כלי היין שנשתמשו בהן בדיעבד בלי הכשר כלל משום דמסתמא איכא ששים נגד הקליפה ושרו לדידן וכדלקמן סי' קל"ז:

ג (**שם בש"ע סעיף י"ב בהג"ה**) **שיש בהן שליש כו'**. לשון הטור והרמ"ה כתב דמסתברא מיא דמלחא היכא דתקף מלחייהו דומיא דציר ומורייס שפיר דמי ואפילו לדבריו אין להתיר אלא בריבוי מלח כי היכי דמפרש גבי שבת היכי דמי מי מלח עזים תלתא מלח כו' עכ"ל ונ"ל שט"ס הוא וצ"ל ב' תלתא מלח וכן הוא בש"ס שבת דף ק"ח ע"ב תרי תלתא מלח ותלתא מיא. כן הוא בכל הפוסקים ובטור ומחבר גופיה באורח חיים סי' שכ"א סעיף ב' ואם כן דברי הרב שכתב שליש מלח וב' שלישית מים צ"ע:

סימן קלז

(**סימן קל"ז בט"ז ס"ק ו'**) **אלא אם יש בין הכל דהיינו יין הראשון והשני כו'**. זה אינו ולק"מ בודאי צריך ביין הראשון לחודיה ס' דאל"כ היין הראשון נ"נ וצריך אח"כ ביין השני ס' נגד כל היין הראשון דהא ע"כ לא כתבו הפוסקים גבי יין ביין לא נ"נ אלא מטעם דכיון שנאסר במשהו משא"כ היכא דנאסר מחמת שלא היה כו' והכי קי"ל לעיל סי' צ"ב סעיף ד' דאף בלח בלח נ"נ אם לא במקום הפסד גדול ועמ"ש בש"ך ס"ק ג' וי"ב ודו"ק:

סימן קלח

(**סימן קל"ח בט"ז ס"ק ג'**) **הם דברים תמוהים מאד כמ"ש שם**. כבר כתבתי שם דלק"מ ע"ש:

סימן קלט

(**סימן קל"ט בט"ז ס"ק א'**) **ודלא כמ"ש בדרישה כו'**. ומדברי הרמב"ם פ"ב מהל' עבודת כוכבים משמע כהדרישה ע"ש:

סימן קמא

א (**סימן קמ"א בט"ז ס"ק ז'**) **לא היו להפוסקים לשתוק ממנו כו'**. אישתמיטתיה דכדברי הר"ן כתבו התוס' בר"ה דף כ"ד ע"ב והרמ"ך ומביאו בכסף משנה וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"א:

ב (**שם ס"ק י"ג**) **צייר כוורא כו'**. ל"ק מידי מזה דהתם לא קעביד הכי אלא לסימנא ולאו כוורא ממש וגם מ"ש לחלק בין ציור דעדיף ממשוקעת אינו נכון כלל כדמשמע מכל הפוסקים אלא הנכון כמ"ש בש"ך ע"ש. גם מה שחלק על המציירים הי"ב מזלות במחזורים אינו כלום דהדבר פשוט דהוי להבין ולהורות. ועוד דאינו צורה גמורה:

סימן קמב

(**סימן קמ"ב בט"ז ס"ק ד'**) **האריך** בדברים שאין בהן ממש דהדבר פשוט דכרכר דמתני' היינו בחד גורם ומ"ש הרמ"ה באליל בפת שנאפה בעצי איסור והבגד שנארג בכרכר של אליל אסורים ר"ל דל"ת דהך מתניתין דכרכר ודפת דלא כהלכתא היא כיון דאוקימנא בפרק כל שעה להך מילתא כמ"ד זוז"ג אסור אלא הך מתני' באליל כו' דהלכתא היא ובגד אגב גררא נקטה כיון דאיתיה נמי במתני' וכן משמע מהטור ומחבר שכתבו ברישא סתמא נטל ממנה כרכר כו' אסור בהנאה ומה שהביא מהרא"ש פ"ק דחולין לא ירד לעומקה דהתם לא מיירי הרא"ש כלל מדין זוז"ג אלא דבא לומר דאם שחט בהמה מסוכנת בסכין של עובד כוכבים לא נאסרה הבהמה אע"ג דליכא אלא חד גורם דהיינו סכין של עובד כוכבים שאילו לא שחטה היתה מתה ואפ"ה שרי דל"ד לתנור חדש שאסור התנור למ"ד זוז"ג אסור ואפילו מאן דמתיר לא מתיר אלא מטעם זוז"ג וכן אפה את הפת בתנור ישן וכן כרכר שארג בו את הבגד דאסורה לכ"ע ולא שרינן מטעמא דהנאה כזו מותר בדיעבד דהתם ודאי חשוב הנאה כיון שהתנור והפת והבגד כלם נעשו ונגמרו באיסור משא"כ במסוכנת כך הוא כוונת הרא"ש אבל לא בא הרא"ש התם לומר דקי"ל להלכה דתנור חדש יותץ דהתם בפ"ק דחולין לא נחית לדינים אלו אלא עיקרן כתב בפרק כל שעה גם מה שחילק בין גנתא דאזדבל ואין זורעין שאפשר זולתם אלא שלא היה טוב כ"כ הוא דוחק גדול כמו שנראה מדברי עצמו גם כולה סוגיא דפרק כל הצלמים (עבודה זרה דף מ"ט ע"א) לא משמע הכי ע"ש. גם מ"ש ויש ראיה ברורה לזה מדאיתא בפרק כל שעה (פסחים דף כ"ז) אימר דשמעת לר"א דהפת אסור בעבודת כוכבים דחמיר איסוריה כו' תימה דהא משני התם ש"ס אא"כ אמאן תרמיי' ועוד הא תניא בהדיא וכן היה ר"א אוסר בכל איסורים שבתורה ואם כן היאך יפסקו הפוסקי' כהמקשן ולא כהתרצן וגם לא יתורץ לדברי הפוסקי' הני תרתי בריתות דקליפי ערלה דמקשי ש"ס התם בפרק כל שעה אהדדי אלא ודאי אין לדבריו שחר כלל אבל באמת הדברים ברורים ע"ש בש"ך באריכות ושם נתחוורו כשמלה ע"ש:

סימן קמד

(**סימן קמ"ד בט"ז ס"ק ב'**) **ס"ס קל"ב משמע כו'**. עמ"ש שם שיש לחלק בין יי"נ לעבודת כוכבים:

סימן קמה

(**סימן קמ"ה בט"ז ס"ק ג'**) **וקשה כו'**. לא קשה מידי וכמ"ש העט"ז וכמ"ש בש"ך ס"ק ב' דלאו דוקא נקטו של רבים א"נ נקטו של רבים לאשמועינן דאפילו של רבים לא שרי אלא במעיינות ומה שנראה מדבריו דקי"ל בשל רבים אפילו בתלושים שרי ליתא דא"כ תימה גדולה למה השמיטו דין זה הרי"ף והרא"ש ושאר כל הפוסקי' ולא הזכירו שום אחד מהן זולת הראב"ד בהשגות פ"ח מהלכות עבודת כוכבים שכתב כן דמים של רבים אינם נאסרים ואין שום פוסק שהזכיר זה ואדרבה מדברי הרמב"ם והטור וש"ע נראה להיפך אלא ודאי סבירא ליה דקי"ל כריש לקיש דפליג התם בפרק רבי ישמעאל עליה דרבי יוחנן וס"ל מים של רבים נאסרים בתלושים וטעמא דמילתא דאע"ג דבכל דוכתי קי"ל כרבי יוחנן לגבי ריש לקיש הכא קי"ל כריש לקיש משום דש"ס סבר כוותיה וכמו שאבאר חדא דמאי פריך ש"ס בפרק רבי ישמעאל הא דיחיד נאסרים ותיפוק ליה דהא מחוברים נינהו הא אתא לאשמועינן דמים של רבים אפילו לנסכים אין נאסרים וכדאיתא בפרק כל הצלמים (עבודה זרה דף מ"ז) דהך דרשב"י מיירי אפילו לנסכים ובגבוה יש לאסור במחובר וכדאיתא בסוגיא דפרק כל הצלמים שם וכ"פ כל הפוסקי' הלכך ביחיד נאסרים לגבוה ועוד קשה אמאי פריך הכי בפרק ר' ישמעאל גבי הא דקאמר ואזד' רבי יוחנן לטעמיה כו' ולא פריך הכי אמילתיה דר"ש ב"י גופיה ובפרק כל הצלמים איבעיא ליה למפרך הכי דהתם עיקר דוכתא דהאי דינא אלא ודאי דוקא אר' יוחנן פריך דאלו פרק כל הצלמים לק"מ וכדפירשתי דהא דדייקינן הא של יחיד נאסרים היינו נסכים ומים של רבים אינם נאסרי' מיירי במחובר ולנסכי' אבל בתלוש אפילו מים של רבים נאסרים אפילו להדיוט וכריש לקיש אבל ר"י דמיירי להדיוט וקאמר מים של רבים אינן נאסרים אלמא דס"ל דהך דרשב"י לאו בנסכים היא דבנסכי' נאסרים אלא בהדיוט קמיירי ואם כן פריך שפיר ותיפוק ליה דמחוברים נינהו ואפשר נמי דהוי משמע ליה למקשה דאיכ' לאוקמיה עובד' דר"ל ור"י בתלושים והיינו דלא פריך נמי אר"ל גופיה דהיכא ס"ל דאסור דהא מחוברים נינהו. אבל ברייתא דרשב"י לא משמע לי' לאוקמא הכי דסתמא קתני וגם סתם מים מחוברים נינהו הלכך אנן דחזינן לעיל בסוגיא דפ' כל הצלמי' דפריך סתמא דש"ס אנסכים והאמר רשב"י מים של רבים אינן נאסרים ע"כ ס"ל להש"ס כריש לקיש (ומ"ש בש"ך סק"ב אי נמי במחוברים ט"ס הוא ודו"ק) וגם מדפריך התם ותיבעי ספל להדיוט נמי מוכח הכי וכמ"ש ס"ק ב' ועוד מדחזינן דפריך בפרק ר' ישמעאל ותיפוק לי' דמחוברי' נינהו ושני בשנויי דחוקי אלמא דקי"ל כריש לקיש דמים תלושים אפי' של רבים נאסרי' אפילו להדיוט והך דרשב"י מיירי לנסכי' דוקא ובמחוברי'

והא דקאמר ש"ס בפרק רבי ישמעאל ואזדא רבי יוחנן לטעמיה ה"ק דרבי יוחנן שמעינן ליה דאמר הכי אבל ר"ל לא שמעינן לי' דאמר הכי אבל לקושטא דמילתא מוקי ר"ל להך דרשב"י במחוברים ולנסכים ולכך (לא) כתב שום פוסק דמי' של רבים אינם נאסרים בתלושי' להדיוט ולכן כ' הרמב"ם פ"ד מהל' איסור' מזבח וז"ל המשתחוה להר אע"פ שהוא מותר בהנאה הרי אבניו אסורים למזבח וכן המשתחוה למעיין הנובע בארצו הרי מימיו פסולים לנסכים עכ"ל הרי דקדק בארצו לאפוקי של רבים דאינן נאסרי' במחובר לנסכים ובהל' עבודת כוכבים לא חילק זה ואדרבה משמע להדיא מדבריו שם דאפילו של רבים לא שרי אלא מטעמא דמחובר ע"ש. ועוד נ"ל לומר דס"ל להפוסקי' דטעמ' דרשב"י דמים של רבי' אינן נאסרים הוא משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אבל בשל יחיד נאסרים כשהיחיד עובדן וא"כ דין זה אינו תלוי במים דהא פלוגתא היא בסוף פרק השוחט בכל מילי וכתבוהו הפוסקים כמו שמבואר בטור וב"י לעיל סי' ד' וסימן זה והיינו דכתב הרמב"ם למעיין הנובע בארצו והיינו על פי הש"ס דקנבעי מארעיה דהיינו דוקא בארעי' אבל בארעא דאחר אפילו של יחיד אינן נאסרים משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ותירוץ זה נ"ל ברור דכך משמע מהרמב"ם וש"ס מדקאמ' דקא נבעי מארעי' ודו"ק:

סימן קמו

(**סימן קמ"ו בט"ז ס"ק י"ב**) **ונראה דט"ס הוא כו'**. ול"נ דאין כאן ט"ס אלא כיון דבש"ס פ' כל הצלמים קאמר דהא דצריך לשרש אחריה נפקא לן מואבדתם את שמם מן המקום ההוא וכן הא דצריך לכנות לה שם גנאי יליף נמי מהאי קרא אם כן משמע דוקא במקו' ההוא הוא דאיכא מצוה אבל בחו"ל לא:

סימן קמח

א (**סימן קמ"ח בט"ז ס"ק ג'**) **ותמהתי כאן דודאי ישראל חייב מיתה במודה לעבודת כוכבים כדאיתא בפרק ארבע מיתות כו'**. לק"מ דאלי אתה שאני שמקבלו באלוה:

ב (**שם ס"ק ה'**) **דבריו** רחוקי' בישוב דברי הטור והרמב"ם והנכון כמ"ש בש"ך ס"ק ה' ע"ש:

ג (**שם ס"ק ו'**) **ודבר זה לא הביאו ב"י כו'**. אישתמיטתיה דהב"י מביאו בבדק הבית וכמ"ש בש"ך ס"ק ז':

סימן קנב

(**סימן קנ"ב בט"ז ס"ק א'**) **ותמיהני על גברא כו'**. לק"מ דהמעיין בש"ס גבי הא דפריך והא רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לגבי ההוא עובד כוכבים לבתר תריסר ירחי שתא ושמעי' דאודי כו' יראה טעם האיסור הוא משום דאזיל ומודי ובאזיל מודי שרינן משום איבה וקרא אסמכתא בעלמא הוא תדע ודאי לא מחייבי' מלקות אם אוכל במשתה עובד כוכבים והיינו דקתני בבריית' ישראל שבחו"ל עובדי עבודת כוכבים בטהרה הם כו' משמע דאיסורא הוא משום עבודת כוכבים והיינו דאזיל ומודי:

סימן קנג

(**סימן קנ"ג בט"ז ס"ק ג'**) **רוצה** להוכיח דאסור לרחוץ במרחץ שהעובדי כוכבים רוחצי' בו ערומים ואין דבריו נכונים בזה וק"ל:

סימן קנד

(**סימן קנ"ד בט"ז ס"ק א'**) **ותימה על הב"י כו'**. לק"מ די"ל דהתוס' מיירי בבית ישראל. ועוד דכיון דהרא"ש מחמיר לא חש להביא סברת התוס':

סימן קנח

(**סימן קנ"ח בט"ז ס"ק א'**) **השיג** על הב"י ולא ק"מ דהא מבואר בב"י דהיינו דוקא כשאין מקיימים ז' מצות בני נח והכי מוכח בתוס' בפ' ד' מיתות להדיא דהיכא דאין מקיימים ז' מצות בני נח חייבים מיתה והא דאסור להורידן היינו כשמקיימין וממ"ש התוספות בפרק קמא דעבודת כוכבים אין ראיה דהתם אטו מי ידע אנטונינוס מי שאינו מקיים הז' מצות בני נח אבל מי שהוא כופר או מסור ידע שפיר ועוד דכשתירצו התוס' שהי' בורר הכופרים והמסורות אלמא דכופרים ומסורות שבהן היה מותר להרגן וודאי כל שאינן מקיימים שבע מצות בני נח לכופרים ומסורות דמיין:

סימן קנט

(**סימן קנ"ט בש"ך ס"ק ו'**) **עיינתי בדברי הרמב"ם שם ולא מצאתי שום משמעות כו'**. מיהו בחיבור היד כ' הרמב"ם ריש פ"ג מה' ממרים להדיא כן ומ"מ לענין דינא צ"ע וכמ"ש בש"ך:

סימן קס

א (**סי' ק"ס ט"ז ס"ק ד'**) **ומ"ש** אח"כ ובודאי נתן להם במתנה שר"ל חוזר ונותן להם כו'. בחנם דחק דסיפא מיירי כשהוא לוה מהם. וכן מ"ש דאסור להלות פירושי לעשות הלואה מהם כו' ליתא דפי' כפשוטו ובאמת נתחלף לו בין דברי הטור לש"ע שבדרישה כ' כן בדברי הטור שלא כ' וכן ללות מהם אבל בש"ע אתי הכל כפשטיה וק"ל:

ב (**שם**) **ונראה דהרמב"ם מפרש הש"ס כו'**. פירוש זה ודאי ליתא אלא הרמב"ם מפרש להטעימן טעם רבית שיש ריוח בנתינתו וא"כ הפסד גדול הוא הנותנן וק"ל:

ג (**ס"ק י"א**) **השיג** על הרמ"א ולא ק"מ דבשלמא היכא שלא קיבל הלוה המעות בעצמו מן המלוה א"כ כיון דאמרינן אין שליח לד"ע הו"ל כאילו לוה המעות מן השליח והרבית ששלח למלוה לאו רבית הוא דהרי לא לוה מן המלוה כלום ולא אמרי' דכיון דהוא לוה ממנו ע"י שליח הוה כאילו לוה ממנו בעצמו דאין שליח לד"ע אבל כשהלוה קבל בעצמו במעות א"כ הרי הוא שולח לו רבית בעד ההלואה וליכא למימר כאן דאין שליח לד"ע דס"ס האי רבית דמלוה הוא וז"ב. גם מ"ש ותימה ע"ז דמשנה מפורשת בס"פ איזהו נשך כו' לק"מ דהתם מקבל הלוה המעות בעצמו מן המלוה וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"ב. גם מ"ש וע"ק מ"ש ממודר הנאה כו' לק"מ דס"ס הוא נהנה ממנו. ומה שהביא ראיה מזוזי דיתמי כו' ל"ק דהא בלאו הכי איכא נמי תקנתא אחריתי אלא דנקט בש"ס חדא מינייהו וכ"כ בד"מ. ומה שהביא מתשובת הרשב"א לפי שלא נתן לאפוטרופוס כו' לאו מלתא היא דאפוטרופוס כבע"ד גופיה דמי. הלכך אין לנו לדחות דברי רש"י ומרדכי ומהרי"ק המפורשים בגילא דחיטתא ומכ"ש שהבאתי בש"ך שם הרבה מהאחרונים שסוברים כן:

ד (**ס"ק י"ב**) **ומכאן תמיה לי טובא כו'**. כבר קדמו הב"ח בזה:

ה (**ס"ק ט"ז**) **לא ירדתי לסוף דעתם כו'**. לק"מ על הרשב"א דר"ל דא"צ לישבע קודם הפרעון אפילו א"ל אשתבע לי וכמ"ש בש"ך ס"ק ל'. גם מ"ש על העט"ז ותמוהים מאד דבריו לק"מ דאדרבה בכה"ג אפילו אחר שאין יתום א"צ לישבע ולכך דקדק העט"ז לומר דדוקא בכה"ג נוטל בלא שבועה וכמ"ש בש"ך שם ועי' לקמן בסי' קע"ז ס"ט:

ו (**ס"ק כ"ב**) **וראיה ברורה מדברי כו'**. אין זה ראיה דהתם היה מתחלה אצלו במשכנתא וגם התם לא הוי טובת הנאה שהרי הוא נותן ממון בקרקע זו אבל הכא אי לא מזדמן ליה מלאכה לא משתכר מידי:

סימן קסא

א (**סימן קס"א בש"ך ס"ק י"א**) **דבר מסוים כתב הפרישה דל"ד כו'**. יש כאן טעות בדפוס וס"ק זה צ"ל לקמן בסעיף ז' אם הוא דבר מסוים כו' כתב הפרישה דל"ד כו' אבל גבי בנים משמע מדברי הפרישה גופיה דדוקא נקט דבר מסוים וכמ"ש בשם הש"ג ע"ש. מיהו לפענ"ד דברי הפרישה דחוקים דדוחק לומר דדבר מסוים לאו דוקא הוא ומכ"ש לפי מה שהביא הפרישׁ' בשם הש"ג דמשמע להדיא דדבר מסוים דגבי בנים דוקא הוא ואיך נאמר דלישנא דדבר מסוים דנקט גבי עצמו הוא לאו דוקא ואף ע"ג דבח"מ סי' שס"ו כתבו הט"ו גזלה קיימת ולא הזכירו דבר מסוים נראה דס"ל דיש לחלק בין גזלה לרבית והא דמחלק בגמ' פרק הגוזל עצים בין גזלה קיימת לאין גזלה קיימת לא קאי אלא לענין גזלה דפריך התם אבל לענין רבית אין חילוק אלא בין דבר מסוים או לא כמו גבי בנים וכן מבואר להדיא בדברי הרמב"ם פ"ד מהל' מלוה וז"ל הגזלנים ומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן כו' ואם היתה גזלה קיימת והרבית דבר מסוים והרי הוא בעצמו מקבלין מהן עכ"ל ואע"ג דר' ירוחם בס' מישרים ריש נ"ח כתב מלוה ברבית וכן גזלנים שבאו לעשות תשובה אין מקבלין מהם ודוקא שאין הגזלה קיימת או כשאין הרבית קיימת כו' והיינו כדברי הפרישה מ"מ הט"ו שכתבו כאן גבי רבית דבר מסוים ובח"מ גבי גזלה קיימת ודאי ס"ל כמ"ש הרמב"ם דיש חילוק בין רבית לגזלה וטעם הדבר דרבית כיון דבא לידו מדעת הלוה בעצמו אין לקבל ממנו אלא בדבר מסוים משא"כ בגזלה ודו"ק:

ב (**בט"ז ס"ק ז' ח'**) **לא** דק דאדרבה דעת הטור וש"ע ורמ"א דלא כהרמב"ן אלא כדעת התוס' והרא"ש ומרדכי והג"א ושאר פוסקים דהעדים לא נפסלו בכך משום דלא תשימון לא משמע לאינשי אלא בלוה ומלוה וכשאין רבית מפורש בשטר מודו רבנן דלא גבי הקרן דחיישינן שמא יגבה הרבית בתורת קרן וכן מבואר להדיא בדברי המחבר ורמ"א בח"מ ר"ס נ"ב וגם מדבריו בח"מ סי' ל"ד סעיף י' משמע דאין העדים נפסלין ע"ש:

ג (**בט"ז ס"ק ט'**) **ובב"י היה נוסחא ישנה מוטעת כו'**. כבר קדמו הב"ח בזה וכן הוא להדיא בספר התרומות שער מ"ו ריש חלק ב' וז"ל דתניא בתוספתא פ' א"נ המוצא שט"ח שיש בו רבית יקרענו כו' דאפילו לרבנן על המוצא לקרעו אם היה בידו ועבר בקיומו עכ"ל וכ"כ בס' גד"ת שם שבהגה' אשר"י צ"ל כן ופשוט הוא וכן הוא בהגה' אשר"י ד' קראקא:

סימן קסב

א (**סימן קס"ב בט"ז ס"ק ג'**) **ואין להקשות כו'**. עיין בש"ך ס"ק ט' דלא ק"מ:

ב (**בט"ז ס"ק ד'**) **והנראה לע"ד דס"ל לת"ר כו'**. כבר קדמו הב"ח בזה:

ג (**שם ס"ק ז'**) **שאני התם שיש לחלק חילוק כו'**. תירוץ זה דחוק אבל פשוט דלא ק"מ וכמבואר בתשו' הרא"ש גופיה שממנו מקור דין זה והבאתיו בש"ך סימן קס"ט ס"ק פ' ע"ש:

ד (**ט"ז ס"ק ח'**) **קשה לי כו' כיון שהוא מדרבנן כו'**. דבריו תמוהין דמה ענין מדרבנן לכאן דהא אדרבה ההיתר הוא מדרבנן דהיינו שהם תקנו הפרוזבול והכא איסור ההלואה סאה בסאה הוא מדרבנן ולענין קושייתו נראה לי דלק"מ דשאני התם כמ"ש הר"ן בפרק השולח וז"ל ומכאן נ"ל דמאי דקי"ל זכין לאדם שלא בפניו כל שהדבר בעצמו זכות אע"פ שנמשך ממנו חוב שהוא יתר על הזכות זכה וקנה דהא הכא כשמזכהו קרקע כל שהוא מתחייב הוא בכך שאין שום שביעית משמטת חובו ואפ"ה אמרינן דמהני אלא שאפשר לדחות ולומר שאף זה מקולי פרוזבול עכ"ל רצה לומר דדוק' בפרוזבול תקנו כן משום נעילת דלת מפני לוין וזה לא שייך הכא וק"ל. ועוד נראה דאפי' אם תמצא לומר דה"ה בעלמא אמרינן הכי כמו בפרוזבול היינו דוקא דומיא דפרוזבול דהחוב שנמשך ממנו אינו בא מיד רק אח"כ כשיגיע השמטה משא"כ הכא במה שמקנה לו בא חובתו מיד דאפשר שיתייקר מיד. וחילוק זה מוכרח דאל"כ קשה על הר"ן היאך רוצה ללמוד מפרוזבול דה"ה בעלמא זכין לאדם שלא בפניו אע"פ שנמשך ממנו חוב יתר על הזכות והא אמרינן בפרק האיש מקדש (קידושין דף מ"ב ע"א) מנין שזכין לאדם שלא בפניו שנא' ונשיא א' נשיא א' ותסברא זכות היא חובה נמי איכא דאיכא דניחא ליה בהר ולא ניחא ליה בבקעה ואיכא דניחא ליה בבקעה ולא ניחא ליה בהר ואלא כדרבא בר רב הונא אמר רב גידל אמר רב דאמר ענין ליתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהם שבית דין מעמידים להם אפוטרופוס לחוב על מנת לזכות ת"ל ונשיא א' נשיא א' ע"כ הרי דלא אמרינן זכין לאדם שלא בפניו היכא דאיכא נמי חובה אלא ודאי כמו שכתבתי ודוק ועוד אפי' את"ל דהכא הוי כמו שבא החוב אח"כ מ"מ לא דמי דהכא לענין היתר רבית בעינן ידיעת שניהם וכדלעיל סעיף ג' אלא שהוא כ' לעיל דלענין יש לו א"צ ידיעת שניהם ואין דבריו מוכרחים וכמ"ש שם:

סימן קסג

(**סימן קס"ג ט"ז ס"ק ז'**) **ונ"ל פשוט כו' ודומה למ"ש בסי' קע"ד ס"ב כו'**. לא דק דהתם כיון דהוי מכירה א"כ שפיר אוכל הלוקח פירות אבל הכא דא"ל תחלה הלוני מנה ודאי איכא הערמת רבית או א"ר להרמב"ן וק"ל:

סימן קסד

(**סימן קס"ד בט"ז ס"ק ד'**) **ולא נראה לע"ד כו'**. ובש"ך ס"ק ה' כתבתי בשם הריטב"א וב"ה דאפילו לא נחית המלוה לתוך המשכונה כלל:

סימן קסה

(**סימן קס"ה בט"ז ס"ק א'**) **וכתוב בדרישה כו' אלא הייתי מוציאו בעינו וכסף דידך שאתה מחזיר בעיניה כו'**. כן צ"ל וכ"ה בדרישה וגם דעת הדרישה כמו שפירש הוא ואין כאן השגה עליו ודו"ק:

סימן קסו

א (**סימן קס"ו בט"ז ס"ק ג'**) **ונ"ל שיש עוד חסרון כו'**. לא ידענא מי הכריחו לזה. ועוד נראה דרמ"א סמך בזה על מ"ש בח"מ סימן שס"ג דכיון דחייב מצד הדין פשיטא דלא גרע משום איסור ודו"ק:

ב (**שם**) **ומכאן תימה על מ"ש רמ"א כו'**. דבריו תמוהים דהרי לא נזכר שם בדברי רמ"א אלא דבלא קיימא לאגרא א"צ להעלות לו שכר ובזה ודאי אף המ"ר מודו וכדמוכח להדיא מדבריהם שהבאתי בש"ך ס"ק ד' ע"ש:

סימן קסז

(**סימן קס"ז בט"ז ס"ק א'**)) **דכן מצינו בסי' קס"ג ס"ג אמר ליה הלויני מנה אמר ליה מנה אין לי חטין במנה יש לי כו'**. ול"נ דלא דמי דהתם לאיזה צורך הוא מוכר לו החטין שהרי חוזר ולוקחן ממנו הרי יש כאן הערמת רבית דלוקחן ממנו בזול בשביל מעות שנותן לו שהרי אינו צריך לחטין וגם אין לומר דכוונת המלוה שהוא רוצה בחטין דא"כ לאיזה צורך מכרן לו לכתחלה הפוכי מטרתא ל"ל אלא אערומי הוא דקמערומי בהדי הדדי וכן אם מוכרן לכתחלה ביותר כגון שהיו שוין צ' ומכרן בק' הרי מכר לו ביותר בשביל שימתין לו המעות והוי רבית גמור אבל הכא אע"ג דאמר ליה הלוני מכל מקום י"ל דהמלוה אינו רוצה להלות אלא צריך המעות לקנות בו סחורה וכשזה מוכרו לו בפחות אין איסור כשיש לו שהרי רשאי אדם למכור סחורותיו בפחות כשיש לו ואין כאן הערמת רבית כיון שהסחורה היא מתחלה של המוכר ודו"ק:

סימן קסח

א (**סימן קס"ח קס"ט בט"ז ס"ק י"ב**) **זה פשוט כו' יכול הישראל לקבל עליו כו'**. ולפי עניות דעתי נראה דאין לחלק בזה אלא בכל ענין אסור לקבל הרבית מיד הישראל:

ב (**שם**) **ולא כדמשמע לכאורה כו'**. ולפי עניות דעתי נראה כדמשמע לכאורה וגם בתשו' רשב"א מיירי כן אלא דמכל מקום אין כאן איסור רבית דמיירי שאין הישראל הב' יכול לתבוע את הראשון כגון שהעובד כוכבי' הקנה החוב לישראל הב' בדיניהם ולא בדינינו ומכל מקום אין העובד כוכבים יכול לחזור מישראל הראשון ודו"ק:

ג (**בט"ז ס"ק י"ד**) **בחנם** תמה על הבית יוסף ובית חדש ודבריו בפירוש דברי המרדכי דחוקים כנראה לכל מעיין ולא קשה מידי דכיון שהודה הודאתו כק' עדים וזכי ליה העובד כוכבים בהודאתו ודמי לדלקמן סעיף י"ג דאפילו עדים מעידים שהוא של ישראל לא מהני כיון שהודה תחלה שאינו של ישראל ודו"ק:

ד (**בט"ז ס"ק י"ז**) **ותמיה לי שזה סותר כו'**. לק"מ דבסעיף ד' מיירי שהלוה העובד כוכבים לישראל הב' בשליחותו של הישראל הראשון וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ב ע"ש:

ה (**בט"ז ס"ק י"ט**) **כתב רש"ל כו'**. וזהו בכלל מה שכתב רמ"א כו' זה אינו אלא מהרש"ל חולק על המחבר וכמ"ש סעיף קטן מ' ורמ"א מיירי כשנודע למלוה בבירור וכמה שכתבתי ס"ק מ"א ע"ש ודו"ק:

ו (**בט"ז ס"ק כ'**) **השיג** על הב"ח והעט"ז שלא כדת דמה שכתב הטור בשם הרא"ש יוסיף לו משכון מלתא באפי נפשיה היא כמה שכתב ב"י אבל לא קאי אריש' דכשאחריו' המשכון על המלוה וראייה שהרי דין זה בתשו' הרא"ש כלל ק"ח סי' ז' ושם לא הוזכר שהאחריות הוא על המלוה ע"ש:

ז (**בט"ז ס"ק כ"ד**) **ותמהתי מאד על דברים אלו כו'**. דבריו תמוהים ודברי העט"ז ברורים דכיון דהוי כמוכר לו משכון אם כן כשחוזר ולוקח ממנו ברבית הוי כחוזר ולוקחו ממנו בסך ההוא והמותר מעות שהיו ביד הישראל הראשון היו בידו בחנם והראיה שהביא מטרשא דרב פפא אינה ענין לכאן כלל דהתם מוכר להן השכר ביותר ממה שהוא שוה עכשיו והוי רבית אבל הכא כיון שמכר לו המשכון נמצא עכשיו דמי משכונו הוא נוטל דהוי כחוזר ולוקחו ממנו וזה ברור וכן המנהג פשוט:

ח (**בט"ז ס"ק כ"ו**) **האריך** וסיום דבריו להחמיר וכבר כתבתי בש"ך טעם נכון למנהגנו שהוא ע"פ דברי הרא"ש ובעל העיטור שאין חולק עליהם:

ט (**בט"ז ס"ק כ"ח**) **ולא** דק כו'. לק"מ דהכא שאני כיון שמשכונו אצלו רק בחמשים נראה לעין שהוא שלו ואינו כמוכרו לו ותחבולות רשעים היא זו:

י (**בט"ז ס"ק ל"ז**)) **אלא שרמ"א הכריע כו'**. זה אינו דרמ"א כתב כן בד"מ בשם הב"י וכמ"ש בש"ך ס"ק ע"ג ע"ש. גם מ"ש ונראה דכן מוכח מדאיתא בפ' הרבית כו' לא דק דהתם שטר של רבית הוא אבל הכא הא טוען בהיתר לקחתי וכן מ"ש שרמ"א למדו מההיא דחושן משפט כו' לאו מלתא היא דהתם אינו נשבע ונוטל אלא משלם ואחר כן נשבע שבועה דלאחר פרעון ועוד דדוקא התם דטוען לא לקחתי כלל משא"כ הכא שטוען בהיתר לקחתי י"ל דלא שביק היתירא ואכיל איסורא וכמ"ש בש"ך ע"ש:

סימן קע

א (**סימן ק"ע בט"ז ס"ק א' ב'**) **האריך** להקשות על רמ"א והר"י קורקוז"א מהש"ס וכבר קדמו בעל תשובת משאת בנימין בזה ובשפתי כהן כתבתי דלא קשה מידי עיין שם:

ב (**בט"ז ס"ק ג'**) **בסופו אבל ודאי מי שנותן שכירו' להערב שיתן הערב לבדו שטר עליו להמלוה בזה ודאי אסור דהא תכף נעשה לוה שלו כו'**. ואני חוכך בזה דמ"מ השכר לאו שכר הלואה הוא אלא שכר מה שמתחייב הוא עצמו בעד חבירו וכדומה שכן נוהגין היתר:

ג (**בט"ז ס"ק ה'**) **השיג** על רמ"א וכ' דהגהת אשר"י מיירי בשכבר נעשה לו ערב בעד הקרן ורבית ודבריו תמוהין דמה איסור יש לישראל להיות ערב בעד הרבית אפי' בערב דשלוף דוץ ודאי ליכא איסורא כלל דאטו אסור לומר אני אתן לך רבית או לחייב עצמו לתת רבית ודאי ליכא איסורא אלא לתת רבית ובכל הסי' דקאמרינן אסור לישראל להיות ערב היינו אסור לקיים ערבות שלו דהיינו שישלם הרבית אבל ודאי בערבות גרידא ליכא איסורא כלל ואם כן כיון שפסק ראבי"ה דמשלם הקרן אם כן פשיטא דה"ה היכא דערב לו בעד הקרן לחוד שישלם לו וז"ש רמ"א ואם הישראל ערב לו בעד הקרן ולא בעד הרבית אלא יש לו ליקח הרבית מן העובד כוכבי' מותר ר"ל מותר לקיים ערבות שלו אבל לא בא לומר שמותר לעשות כן כלו' להיות ערב דבהא בכל גווני ליכא איסור כלל. גם מה שהביא מסי' ק"ס סעיף י"ג נדחה מתוך מה שכתבתי ובלאו הכי משמע מסי' ק"ס סעיף י"ג להיתרא ופשיטא נמי דאם הישראל ערב לו בעד הקרן והרבית דישלם הקרן ולא הרבית לדעת רמ"א ולא הוצרך לכתוב זה דכל מותר דקאמר היינו שמותר לקיים ערבות שלו ואם כן אין חילוק ודוק כי זה פשוט לדעתי:

ד (**בט"ז סק"ו**) **ובאמת קושיא היא על הרב כו'**. לא קשה מידי כמו שאמרתי בשפתי כהן סעיף קטן ז' מיהו מה שהשיג על הב"ח יפה כתב וכמו שכתבתי גם כן בשפתי כהן שם:

ה (**בט"ז ס"ק ז'**) **וכן עיקר לעניות דעתי**. ולע"ד ל"ד כלל. דבמשכון שאני דעיקר הלואה על המשכון וק"ל ולפי מ"ש בש"ך דאפילו משכון יש היתר ודלא כהעט"ז בלאו הכי ניחא. וכן המנהג פשוט שהישראל נותן משכון של עובד כוכבים בעד הקרן וערב בעד הרבית:

סימן קעב

א (**סימן קע"ב בט"ז ס"ק ג'**) **צ"ע דלמה סמך כו'**. לק"מ כמ"ש בש"ך בס"ק ט':

ב (**בט"ז סק"ד**) **ר"ל דדוקא בקיבל עליו אחריות בפירוש**. ואין דבריו מוכרחים די"ל דכיון דהנכייתא הוי כמכירה לגבי פירות הוי כמכירה ממש ואמרינן אחריות ט"ס הוא:

סימן קעג

א (**סימן קע"ג בט"ז ס"ק ט'**) **ולא כמ"ש התוספות כו'**. זה אינו דאף דעת התוס' כן וכמ"ש בש"ך ס"ק י"ד:

ב (**שם**) **ובעיני יפלא כו'**. כבר קדמוהו האחרונים בזה:

ג (**בט"ז ס"ק י"ב**) **האריך** להקשות על הב"י והרמ"א ולפמ"ש בש"ך ס"ק י"ז לק"מ ע"ש:

ד (**בט"ז ס"ק כ'**) **דבריו** דחוקים בישוב דברי הרמב"ם והנכון כמ"ש בש"ך ע"ש:

ה (**ט"ז ס"ק ל"א**) **גמגום חזינא כו'**. לק"מ כמ"ש בש"ך ס"ק ל"ג:

סימן קעד

(**סימן קע"ד בט"ז ס"ק א'**) **כאן משמע כו' הוי ר"ק**. עי' בש"ך די"א דכאן הוי א"ר:

סימן קעו

א (**סימן קע"ו בט"ז ס"ק ז'**) **וכתב ד"מ אמנם כו'**. ומשמע דמסקנת הד"מ כהר"ש בן אדרת ולא כהגמ"י בשם רשב"א בעל תוספות ונראה דאע"ג דבתוס' פרק הספינה סוף דף פ"ו כתבו ג"כ בשם הר"ש בן אברהם כמ"ש הגהת מיימוני מ"מ העיקר כמ"ש הרב המגיד בשם הר"ש בן אדרת דטעמא דמסתבר הוא דדווקא בפועל שאין גופו קנוי לו שהרי יכול לחזור בו מה שאין כן בחצר שמיד נקנה לו גוף החצר. ומה לי שדר בו או לא הרי יכול לעשות בו מעתה מה שירצה וכן בנמוקי יוסף פ' הספינה כתוב כהר"ש בן אדרת והיינו דלא אמרינן בגמ' פרק איזהו נשך הכי גבי שכירות קרקע רק בפ' הספינה גבי פועל וכן משמע מדברי הרמב"ם והטור והמחבר דגבי קרקע כתבו סתם דמותר ומיד אח"כ בסמוך גבי פועל כתבו שצריך להתחיל מעתה ואם איתא דכי הדדי נינהו הוה ליה לכתוב גם בשכירות קרקע כן ולא הוה לכתוב דין דפועל בפני עצמו אלא הוה ליה

לערבינהו וליתנינהו אלא כדאמרן כנ"ל: **הג"ה** עיין ברשב"ם בפ' הספינה ריש דף פ"ז גבי ותסברא זלזולי בשכירות מי אסור כו' שפירש דדרך פועל לשכור עצמו בכל שהוא כשאין לו מה יאכל כו' ולפי עניות דעתי נראה דבחנם דחק דהכי פריך ותסברא זלזולי בשכירות מי אסור הא תנן בפ' איזהו נשך מרבין על השכר ואין מרבין על המכר וטעמא כדמפרש התם דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ע"ש ודו"ק:

ב (**בט"ז ס"ק ח'**) **אבל בזה נראה דמודה כו'**. עיין בב"י דלא משמע כן דנסתפק כיון דלא בא על ידי הלואה:

סימן קעז

א (**סימן קע"ז בט"ז ס"ק ג'**) **כבר** קדמוהו ברוב דבריו הדרישה והב"ח בקונטרס אחרון ומהר"ש אידלש ומהר"מ מלובלין בחדושיהם ושאר אחרונים אך מקצת דבריו ומקצת דברי האחרונים אינם ישרים לפע"ד כמו שאבאר. מה שהאריך הב"ח בקונטרס אחרון וכתב ושארי להו מארייהו לחכמי הדור בחבוריהם כו' דבריו לא נהירין לי ודברי חכמי הדור נראין נכונים דמה בכך דנפיש טירחא הלא לפי כובד המלאכה משלם לו. ואם תרצה לומר שדעת הטור ומהרש"ל הוא כן אף שאינו אמת לפע"ד אלא האמת הוא כהבנת הבית יוסף אף אנו נאמר דמה שהקשו כל חכמי הדור כל מהרש"ל במה שכתב על הב"י ולא ירד לעומקו דאם כן הוי ליה למיפרך באיזהו נשך נמי והא לאו בטל הוא דהא כבר מבואר בהרא"ש דמשום דהוי אבק רבית הקילו ועוד דאמאי לא פירשו התוספות גם גבי השבת אבדה כן ועוד דהיאך תלוי קושייתם שהקשו אם כן היאך נוטל שכר על השבת אבדה בפירושם. עוד הקשו על דברי מהרש"ל מדברי התוספות דבכורות פרק עד כמה שמבואר שם להדיא כהב"י כמו שתמצא כל זה מבואר באריכות בספר תורת חיים ובחדושי מהרש"א ומהר"מ מלובלין ובס' מעדני מלך פרק א"נ ובדרישה ובב"ח ולפי דעתם שגג מהרש"ל בכמ' שגגות ואענה אני את חלקי לבאר כוונת מהרש"ל ולהצילו מכל השגות אלו. דודאי ידע מהרש"ל דהכא באבק רבית הקילו אלא דמשמע ליה דהא תקנה זו שתקנו שיטול כפועל בטל הוא משום דלא יהא מחזי ברבית מה שטורח בחלק הפקדון בחנם וא"ר היאך תקנו רבנן שלא ישלם לו בעד מלאכה זו שטורח עתה הא מ"מ מחזי כרבית ואי משום דרבנן הקילו באבק רבית ה"ל לתקן איפכא דלא יטול שכר על ביטול מלאכה הראשונה לכך נראה לו למהרש"ל דהא דתירצו התוס' כיושב ובטל לגמרי לא באו אלא לאפוקי פירש"י דמשלם לו בעד ב' המלאכות שזה אינו אלא בעד מלאכה אחת משלם לו ובעד א' כאלו יושב ובטל לגמרי ומסתמא חכמים תקנו

לפי הענין גבי רבית דלא יהא מחזי כרבית מסתברא דישלם לו בעד מלאכה הב' דלא יהא איחזי כרבי' שטורח עמו במלאכה הב' בחנם וגבי אבדה אם ישלם לו בעד מלאכה הב' יהא מחזי כנוטל שכר השבת אבדה לכך אינו משלם לו בעד מלאכה הב' ומשלם לו בעד מה שבטל ממלאכה הראשונה והשתא מקשה מהרש"ל שפיר דאי כהב"י מ"מ איכא למיפרך גבי רבית והא לאו בטל הוא ממלאכה שעושה עתה ומ"מ מיחזי כרבית דטעמא דבאבק רבית הקילו לא שייך אלא שלא ישלם לו בעד מה שבטל ממלאכה הראשונה אבל פשיטא דמ"מ מחזי כרבית אם אינו משלם לו בעד מלאכה שטורח עתה והשתא לא מצי התוס' לפרש גבי השבת אבידה כפי פירושם גבי רבית דהא מדפריך גבי השבה והא לאו בטל הוא משמע דרוצה לומר דיטול שכר על מה שטורח באבדה כיון דלאו בטל הוא וא"כ משמע דמותר ליטול שכר על השבת אבדה דאל"כ מאי פריך וא"כ כיון דמותר ליטול שכר אמאי ינכה לו כלום הלא הוי ממש כעושה מלאכת הרשות ולא מצוה וא"כ אי אפשר לומר דאביי משני כפועל בטל לגמרי שמנכה לו בעד מלאכה א' דכיון דס"ל דמותר ליטול שכר אמאי ינכה לו כלום ועוד דכיון דאינו מנכה לו בעד מלאכה הב' כ"ש שאינו מנכה לו בעד מלאכה הא' דהא גבי אבדה מסתבר טפי שלא ישלם לו בעד מלאכה הב' וכמו שכתבתי אלא ודאי משני כפי' הקונטרס והשתא מקשים התו' שפיר א"כ נוטל שכר על השבת אבדה כו' כלומר בל"ז היינו מפרשים דמנכה לו בעד מלאכ' א' ואם כן מסתמא גבי אבדה תקנו שינכה לו בעד מלאכה הב' אבל לפי פירש"י קשה. והשתא ניחא הא דכתבו התוספות בבכורות שמנכה לו בעד מלאכה הב' לפי דסתם נמי אסור ליטול שכר על הדין שהוא המלאכה הב'. נמצא ל"ק מידי מכל מה שהקשו חכמי הדור על מהרש"ל ודוק היטב: **בדרישה** בסוף דבריו תמה על הב"י דהא הטור ס"ל כפירוש ר"ח והרמב"ן והרשב"א כו' לפע"ד לא כוון יפה דאין ענין פי' הטור לפי' ר"ח והרמב"ן והרשב"א כלל דלדידהו אינו משלם לו בעד המלאכה הב' כלל אם כן אתי הצריכותא שפי' אלא דמשלם לו בעד מלאכה הראשונה כפי הזול מה שאין כן להטור ולפע"ד גם כוונת ר"ח בתוס' פרק עד כמה הוא כן רק שהעתיקו דברי ר"ח מה שכתב בפרק אלו מציאות ומה שכתב בפרק א"נ וכוונתו הכל אחד וע' בספר המלחמות להרמב"ן פרק א"נ ותראה כדברי ודוק. בב"י כתב שהרמב"ם בפי' המשנהבבכורות פירש כפרש"י ושכן כ' הרב המגיד סוף הל' גזלה בשמו ולא מצאתי כן בהרב המגיד גם ראיתי בהרב המגיד פי"ב מהל' גזלה שיעד לבאר בסוף הלכות גזלה ובסוף הל' גזלה לא נמצא דבר ועיינתי בפי' המשנה להרמב"ם בבכורות וראיתי שקרובים דבריו שם יותר לדברי התוס' שהרי לא הזכיר כלל ממלאכה שניה עי' שם ודוק. עוד כ' הב"י שהסמ"ג והגמ"י מפרשים דברי

הרי"ף כדברי התוספות ואני ראיתי בנימוקי יוסף והרמב"ן שמפרשים דבריו כפירוש ר"ח והרמב"ן בספר המלחמות הביא תשובת הרי"ף גופיה שמפרש כן וכ"כ הרב המגיד פרק י"ב מהלכות גזלה בשם הרי"ף ע"ש. בב"ח בפנים כתב דהרא"ש מפרש כהטור וליתא אלא כוונתו כמ"ש בית יוסף ואף שלעיל ישבתי דברי מהרש"ל מ"מ האמת הוא כהב"י ומ"ש הרא"ש שכרו שוה ר"ל דלעולם משערים כפועל בטל. גם מה שהשיג על הב"י בסוף דבריו אינו כלום דגם הב"י הבין בדברי הרא"ש דבין מרובה בין מועט קאי אמלאכה ראשונה אלא דרצה לומר בין היתה מלאכה מרובה בין מועט לעולם משערינן כיושב ובטל לגמרי. גם מה שהניח בצ"ע לפי הבנת הטור דה"ל לתנא לשנות סתם נותן לו שכרו ולא כפועל לק"מ דה"א נותן לו שכרו משלם מה שבטל ממלאכתו ראשונה לכך קאמר דנותן לו רק כפועל המלאכה השניה ודוק:

ב (**בט"ז ס"ק י"א**) **מיהו אם שינה כו' אינו נאמן כו'**. לא ידעתי למה וכי אין אדם נאמן על עצמו לחוב לעצמו:

ג (**ט"ז ס"ק ט"ו**) **ואין משביעין אותו על ספק כו'**. עיין בש"ך ס"ק כ' דאפילו טוענו ודאי אין משביעין אותו:

ד (**בט"ז ס"ק י"ז**) **איני יודע כו'**. ע' בש"ך לעיל סימן ק"ס ס"ק כ"ט דלא קשה מידי וגם דברי העט"ז שבכאן יש לומר כן והכי קאמר דטענינן שום טענה ליתום דבהיתר לקח וה"ה לאחר הוה טענינן ליה כן והיינו דכתב העט"ז אח"כ אבל אחד האומר לחבירו מנה לי בידך בר"ק והלה אומר לא היו דברים מעולם משביעין אותו כו' ע"ש:

ה (**בט"ז ס"ק י"ח**) **ובלבוש חילק בזה כו'**. פשוט דגם דעת הלבוש כן שהרי כתב גם במלך דאם א"ל הא לך ר' זוז כדי שתפול לאומנות המלך בש' אסור אלא דבא לומר דלא תקשי למה במשכן ביתו באלף זהובים כו' אסור לכך מתרץ דאין דרך רוב בני אדם להתפיס בפחות ע"ש:

ו (**בט"ז ס"ק כ"א**) **מכאו כו' כגון עיסקא כו'**. ולי נראה דהיכא דיש היתר מותר להזכיר שבוע ושאני הכא דאין כאן היתר אבל כשכותב שטר עיסקא כמו בזמנינו מותר להזכיר שבוע וכן המנהג (ותמוה הוא):

ז (**בש"ך ס"ק כ"ג**) **יש שם טעות וכך** צ"ל הגמ"ר שם וכתב בבד"ה הטעם פשוט מפני שאינו טוענו ודאי ומיהו אם רוצה להחרים סתם רשאי עכ"ל והיינו כשהמלוה טען את הלוה אבל כשהלוה טוען את המלוה על מה שכבר לקח נ"ל דאפילו טוענו ודאי המלוה פטור בלא שבועה אם אומר בהיתר לקחתי כדלעיל סי' קס"ט ס"ק ע"ג. כן צ"ל:

ח (**בש"ך ס"ק ס'**) **ולפענ"ד גם הפרישה סובר כן כו'**. נכתב בקצור וכן צריך להיות ולפע"ד גם הפרישה סובר כן היכא שהוא בעין ביד המקבל מתנה השני שצריך להחזירו בחנם כדמוכח בח"מ סי' שנ"ו ומ"ש דאותו לוקח או מקבל מתנה ברשות לקחו כו' אהשני קאי ומיירי שאינו בעולם ובזה חייב המקבל הראשון לשלם דהמקבל השני בדין קנאו כן צ"ל ומ"מ גם בזה קשה על דברי הפרישה דהא כיון דלא נתייאש בעל העסק יכול לגבות ממי שירצה אף ע"פ שהמקבל השני לא ידע דמשל עסק הוא וכמו שנתבאר בח"מ סימן שס"א דהגוזל מחברו ונתנו לאחר ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה אע"פ שלא ידע שהוא גזל ע"ש ואם כן יכול לגבות מהמקבל השני דמי שויו והמקבל מתנה הראשון פטור לשלם להמקבל השני שהרי מתנה היא ואין במתנה אחריות. כן נראה לפי עניות דעתי:

סימן קפד

א (**סימן קפ"ד בט"ז ס"ק ב'**) **ותמוה הוא להחמיר כו'**. בשפתי כהן סעיף קטן ז' כתבתי שכן גם כן דעת הרמב"ן ושכן מוכח בש"ס וקצרתי בדבר ובספרי בארתי הדברים דהכי מוכח ממאי דקאמר בש"ס (נדה ס"ג ע"ב) אמאי דפסק רבא כר' יודא דאם רואה בתחלת היום או באמצע היום צריכה לפרוש כל היום ובסוף לילה כל הלילה ומי אמר רבא הכי והאמר רבי יאשי' אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבא עונה מאי לאו עונה אחריתי (פירש רש"י דאם וסתה ביום אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו) לא אותו עונה דקשה מהיכי תיתי ס"ד לומר עונה אחריתי דהא רבא עונה קאמר וא"כ הל"ל תרתי עונות אלא ודאי ס"ל לש"ס דאם אין לה שעה קבועה ביום מקרי כל היום וסתה. וצריכה לפרוש עונה אחת סמוך לוסתה דהיינו כל הלילה שלפניו אם כן האי עונה אחריתי הוא ואם כן רבא דקאמר סתמא דצריך לפרוש עונה אחת סמוך לוסתה מסתמא מיירי בכל ענין בין יש לה שעה קבועה ביום או לא ואם כן ע"כ באין לה שעה קבועה קמיירי בעונה אחריתא א"כ מאי לאו דהאי עונה דהיינו עונה אחריתא אפי' ביש לה שעה קבועה ביום ומשני לא אותה עונה כלומר אם יש לה שעה קבועה אין צריך לפרוש אלא אותה עונה ודוק. ואף שיש לדחות הוכחה זו מ"מ כן נראה לי עיקר. ואין להקשות אמאי לא פירש הא"ז דאין שעה קבועה דיש לומר דסתמו כפירושו מדכתב אם רגילה לראות ביום משמע כל היום שעתה א"נ אפשר דס"ל דבזמן הזה אין לה וסתות כ"כ לקבוע שעות ביום וכיוצא בזה כתב האגודה ס"פ האשה אחר שהביא סוגית הש"ס דרבי יודא שם וזה לשונו תניא והזהרתם כו' סמוך לוסתה עונה וכשיעבור אותה העונה

מותרת ועתה שאין לה וסתות גמורות יש להרחיק מעט קודם עונת הוסת ולאחריו ע"כ: **עוד** האריך שם להקשות על האביאסף היאך תחשוב אלו הי"ב שעות דל"ד לדם בתולים כו' ולא קשה מידי וכבר הרגיש בזה מע"מ ואעפ"כ העלה דדברי האביאסף עיקר אלא ודאי חשבינן שעה זמניות וכמו שכתבתי בשפתי כהן שם ורצה לומר דאם וסתה ביום בתקופת טבת שהיום אינו אלא ט' שעות כשבאת לחוש פעם שני לא סגי ביום לחוד אלא צריכה לפרוש שעה ומחצה קודם היום עד שעה ומחצה בתחלת הלילה ואם וסתה בתוך הלילה כשבאת לחוש פעם שנית עונת הלילה אינו צריך לפרוש מתחלת הלילה אלא משעה ומחצה בתחילת לילה עד שעה ומחצה לפני נץ החמה שהוא י"ב שעות משום דבתקופת טבת הלילה לוה מן סוף היום ומן תחלת היום ושעה ומחצה שמתחיל עתה להיות לילה היה ראוי להיות עדיין יום בימי ניסן וכן שעה ומחצה שבסוף הלילה היה ראוי להיות יום בימי ניסן ועל דרך זה בימי תמוז. וכן פי' בדרישה בתחלה. והפירוש אחרון שתפס בדרישה עיקר אין לו רגלים כלל והשתא ניחא מה דאיתא בש"ס ופוסקים וסתה אם הוא ביום פורש ממנה כל היום וכן בלילה כו' דאינהו לא איירי אלא ביום ולילה שהן מן הדין יום ולילה דהיינו י"ב שעות אבל בתמוז וטבת היום והלילה המותר אינו מן הדין שהיום לוה מן הלילה והלילה מן היום וכל זה ברור:

ב (**בט"ז ס"ק י"ב**) **פי' אפילו אם לא בדקה כו'**. ויש מחמירין בזה כמ"ש בש"ך ס"ק כ"ג ע"ש:

סימן קפה

א (**סימן קפ"ה בט"ז ס"ק א'**) **קשה מאי קמ"ל**. לא קשה דגופא דדינא אשמועינן דנאמנת והבעל סומך עליה גם מ"ש ונראה שאפילו אם ספק כו' אע"פ שפשוט הוא אינו ענין לקושיתו וק"ל:

ב (**בט"ז סק"ב**) **השיג** על תשו' רמ"א בחנם דהדבר פשוט דרמ"א רוצה ליישב דאפי' לא ידע הבעל שרי וכמ"ש בש"ך ס"ק ה':

סימן קפז

א (**סימן קפ"ז בט"ז ס"ק ח'**) **ובאמת חדא מלתא כו'**. זה אינו כמו שכתוב ס"ק ך':

ב (**בט"ז ס"ק י'**) **האריך** להקשות על רמ"א ולשונו מגומגם הרבה ובאמת לא קשה מידי דהמעיין בפסקי מהרא"י יראה לעינים דמתחלה במעשה דאשה שבודקת בחורים וסדקים כו' אף ע"פ שאינה יודעת שמכתה מוציאה דם מטעם דכיון שהיא מרגשת בשעת

בדיקה כשנוגעת באותו מקום ההוא שהוא כואב לה קצת ובשאר חורים וסדקים אינה מרגשת כאב כלל יש הוכחה שמן המכה בא ולפי טעם זה אפי' באשה שאין לה וסת קבוע טהורה וע"כ כתב בש"ע סעיף ז' בסתם דיש לתלות שממכה שבאותו צד בא כו' ולא כ' דהיינו דוקא באשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה. אלא דאח"כ כתב מהרא"י שם עוד טעם להתיר דאף את"ל שאין זה הוכחה שמן המכה בא כיון שיש לה וסת ורואה שלא בשעת וסתה כהמרדכי וקאמר דאע"ג דרש"י חולק על המרדכי מ"מ נוכל לצרף דעת המרדכי לשאר צדדים כלומר היכא דיש לה מכה אע"פ שאינה יודעת אם מוציאה דם טהורה א"כ דברי רמ"א נכונים ובלאו הכי נמי לא קשה מידי דאפילו תימא דדעת מהרא"י דלא תלינן במכה כזו היינו להחזיקה טהורה דבהא לא רצה לסמוך אהמרדכי לחוד אבל להחזיקה ברואה מחמת תשמיש לא מחזקינן לה כיון דרואה שלא בשעת וסתה ויש לה מכה אע"פ שאינה יודעת אם מוציאה דם וכמו שחלקתי בזה בש"ך ס"ק כ' וכ"ד ע"ש. ובזה מתורץ כל מה שהקשה על רמ"א וגם מה שהקשה עליו מלקמן סי' קצ"א וגם בלאו הכי לק"מ מלקמן סי' קצ"א לפי מ"ש בש"ך סי' קצ"א ס"ק ז' ע"ש ודו"ק. ועוד נראה דלק"מ מלקמן סי' קצ"א דודאי היכא דאי אפשר בבדיקה לא קאמר מהרי"ל דתהא טמאה אלא היכא דאפשר למיקם עלה דמלתא קאמר מהרי"ל דצריך בדיקה הלכך התם דאפשר בבדיקה וכמו שכתב מהרי"ו בתשובה והביאו הוא עצמו בסי' קצ"א אות ג' גבי תכניס מוך נקי כו' משום דאשה יש לה ב' נקבים א' שיוצא ממנה השתן והוא למטה סמוך ליציאתן וא' שיוצא ממנו דם נדות הוא למעלה בעומק הרבה לתוך הגוף ואם כן אפשר שתכניס מוך נקי לתוך אותו נקב שבעומק ותשתין ולא ימצא דם על המוך דהתם המכה הוא שכואב לה במקום מי רגליה אבל הכא המכה במקור א"כ בין שתראה דם מקור בין שתראה דם מכה לעולם ימצא דם על המוך וגם בדיקת שפופרת לא שייך כאן כיון שיש לה מכה במקור גם מה שלא רצה מהרי"ל להקל בלא בדיקה ה"ט כמ"ש כיון דלית לה מכה מבוררת ואע"פ דמהרי"ו ס"ל דעדיף מיש לה מכה מהרי"ל לא ס"ל הכי ובזה ג"כ נסתלקה קושייתו דלעיל על רמ"א מסי' קצ"א דרמ"א שם הביא מתחלה דנראה להתיר בכל ענין אפי' באשה שאין לה וסת קבוע והיינו כדעת מהרי"ו דכאב דבמי רגליה עדיף ממכה ואח"כ הביא דעת מהרי"ל דגרע ממכה ע"ש וגם מ"ש ותו קשה דבד"מ כו' והוא נגד עיני המעיין בהגה ש"ד כו' ליתא לפי מ"ש דע"כ לא הצריך מהרי"ל בדיקה אלא מטעמא דכ' אבל בנ"ד לית לה מכה מבוררת כו' אבל כשיש לה מכה מבוררת אף ע"פ שאינה יודעת אם מוציאה דם תולה שלא בשעת וסתה וכמ"ש הד"מ על שמו. גם מה שהבין דהמרדכי פליג אהרשב"א ליתא כמ"ש בש"ך ס"ק כ"ד:

ג (**בט"ז ס"ק ט"ו**) **האריך** להוכיח שיש ט"ס בדברי רמ"א והשיג על העט"ז והלך בדרך הב"ח והוציא מתוך דבריו דברצופים לא תלינן בלידה ואין דבריו נכונים ואין ספק שלא עיין שפיר במקור הדין ומתחלה אוכיח מלשון רמ"א גופיה שאין הפירוש כדבריו ואח"כ אוכיח ממקור הדין. (א) כשכתב רמ"א ברישא ג' פעמים לא הוה ליה למסתם סתומי אלא הוה ליה לפרושי דהיינו דוקא באינן רצופים. (ב) דאי באינן רצופים מאי רבותא דג' פעמים דהא מיד שלא ראתה אחר ראיה הב' ראיה ג' לאו כלום היא כמו באשה דעלמא. (ג) מדקאמר ובינתים לא ראתה משמע דר"ל בין הלידות לא ראתה וא"כ הל"ל ובין הראייות לא ראתה. (ד) תימה על דבריו כיון שכתב רמ"א ותלינן בלידה כמו שתלינן במכה שר"ל דם טהור הוא וכמו שאבאר לקמן א"כ מה לי ראתה ג' פעמים רצופים או לא. (ה) דאם כדבריו ה"ל לרמ"א לבאר דמ"מ סמוך ללידה אסור לשמש. (ו) דכשכתב וכל זה אם כבר עברה ושמשה בין לידות הראשונות הל"ל שעברה ושמשה בין ראיות הראשונות. (ז) דבכל הספרים כתוב עברה ושמשה. (ח) דאם כדבריו דעברה ושמשה לא מהני רק אחר לידה רביעית בסמוך לה אם כן גם בדיקת שפופרת לא מהני רק בסמוך ללידה רביעית (וכ"כ גם כן איהו גופיה דגם בדיקת שפופרת לא מהני בכה"ג) דהא כל מקום שצריך בדיקת שפופרת אם עברה ושמשה הוי כמו בדיקת שפופרת וא"כ כשכתב רמ"א לא תלינן בלידה אלא צריכה בדיקת שפופרת הוה ליה לפרושי דדוקא אחר לידה צריכה בדיקת שפופרת. (ט) היאך משכחת לה דתישתרי על ידי בדיקת שפופרת דהא כשראתה ג' פעמים אסורה לשמש אחר כך ואי אפשר שתלד כי היכא דנימא דתבדוק בשפופרת אחר לידה אלא בעל כרחך צריכה להתגרש והיכא קאמר רמ"א אלא צריכה בדיקת שפופרת אלא ודאי הפי' בדברי רמ"א כמ"ש בש"ך ס"ק ל"א דמיירי ברישא גם כן ברצופים וכדמשמע גם כן בעט"ז ומה שלא פירש כן ברישא כמו בסיפא היינו משום דסתמא קאמר ומשמע דמיירי בכל ענין אבל בסיפא הוצרך לומר רצופים דוקא משום דאם לא כן מותרת ומה שלא התיר ברישא בלא טעמא דתלינן בלידה מטעם דעברה ושמשה דהוי כמו בדיקת השפופרת היינו כמ"ש בש"ך דחזרה ושמשה אח"כ ג"פ רצופים א"נ והוא העיקר דודאי מטעם בדיקת שפופרת לחוד לא הוי שרינן אי לא הוי אמרינן לידה הוי כמכה כיון דאין הבדיקת שפופרת הוי סמוך ללידה דומיא דרואה כל פעם אחר טבילתה דלא מהני מה שעברה ושמשה בין טבילה לטבילה וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"ט אלא דמ"מ מהני בדיקת שפופרת או עברה ושמשה דאמרי' כיון דהשתא לא חזאי אמרינן דמאי דחזאי מעיקרא דם מכה הוא ולפי זה מ"ש רמ"א ברישא ואם אירע שראתה ג"פ בביאה ראשונה שאחר לידתה כו' א"צ לפרש ששוב חזרה וראתה ג"פ רצופים וכמ"ש

בש"ך דא"כ הל"ל בביאות ראשונות אלא מיירי כפשוטו ואפ"ה צריך לטעם דתלינן בלידה דהוי כמו מכה אבל מטעם עברה ושמשה לחוד לא הוי שרינן דדילמא קבעה וסת ללידות וכדפירש' אבל מכל מקום כשעברה ושמשה אפילו ברחוק מלידה כיון דהשתא לא חזאי תלינן במכת לידה וכל שכן היכא דלא ראתה על ידי בדיקת שפופרת אפילו ברחוק מלידה תלינן במכת לידה ולכך כתב רמ"א סתמא אלא צריכה בדיקת שפופרת ולא דמי לראתה אחר כל טבילה דאע"ג דבינתיים שמשה ולא ראתה אסורה דהתם ליכא למיתלי בשום מכה: **ועתה** נבוא להוכיח מהגהת ש"ד שממנה מקור דין זה כדפי' ולפי שגם המחבר הזה בנה עיקר יסודו שבהג"ה ש"ד משמע כדבריו ע"כ אציג לפניך לשון הג"ה ש"ד למען תעמוד על אמתת הדברים. וזה לשונו תשובת מהר"ר יוחנן למהר"י סג"ל על אשה שראתה מחמת תשמיש. על דבר האשה שסמוך לאחר לידתה כששמשה ראתה מחמת תשמיש ושוב לא ראתה יותר (פירוש שלא ראתה יותר על ידי תשמיש) וטבלה וראתה בשעת תשמיש מחמת תשמיש וכן פעם ג' כמשפט הזה ולאחר טבילה ג' שבועיים אח"כ פירסה נדה וראתה מעצמה כדרך נשים וטבלה ולא ראתה יותר מחמת תשמיש וכן אירע לה לג' ולדות בענין זה בלי שינוי ולא בא השואל עד לאחר לידה ג' ע"כ השאלה. ולכאורה היה משמע מדקאמר בלידה ג' בענין זה בלא שינוי משמע שגם בלידה ג' אחר ג' הראיות מחמת תשמיש פירסה וראתה מחמת עצמה וטבלה ולא ראתה מחמת תשמיש. ומיהו מדברי מהר"י הלוי משמע שהדבר אינו כן דקאמר בדבריו אחר לידה ג' הוה לה ראיה מחמת תשמיש חדתי ולא איתעקר אע"ג דאיכא כו' מכל מקום אפילו אי הוה המעשה כן הנני תמה על מהר"י הלוי אשר מערער כל כך ואף ע"פ שידעתי שלרוב ענותנותו וחסידותו שלח אלי מכל מקום מוכח שלא ראה דברי רבינו חננאל שכתב והקיל יותר ויותר וזה לשונו משמע בתוספתא שלא באו חכמים להצריך בדיקת שפופרת אלא באשה שמיד אחר נשואי' נתקלקל בעלה ג"פ ולא היו לו ביאות של היתר דאמרינן בברייתא נשאה וראתה מחמת תשמיש א' וב' וג' משמע דאם הורגלה בכח דאיסור' ודהתירא תו לא מיתסרא לבעלה אפילו בג' ביאות של איסור עד כאן. כן הביא דעת רבינו חננאל ודבריו בתשובה חתום בה עזריאל בן החבר רבי יחיאל ואע"ג דכתב בתשובה ומיהו לא סמכינן עליה אבל רצופין מיהא בעינן שהרי נשאת לג' וראתה רק פעם אחת לא מתסרא וסמכינן אהא דאין כל הכחות שוין עד שתתחזק בשלש כחות דאיסורא והוא הדין לבעלה הראשון היכא שהיו ביאות של היתר בנתים דהא באיהו גופיה נמי אין כל הכחות שוין עד כאן והאריך בתשובה הא חזינן לדברי רבינו חננאל כיון דבגברא קא חזינן כחות של היתר קודם ואע"פ שלאחר מכאן הוחזקה בג' תשמישי

דאיסורא כיון דהאי גברא אין כחותיו שוין לאסור אף על פי שהיו ג' דאסורא באחרונה מתיר רבינו חננאל בלא בדיקה ואף ע"פ שהפוסק כתב בתשובה ולא סמכינן עליה היינו משום שנתוספו כחותיו של איסור והיו אחרונים ואיכא למימר אחר שנתוספו והוחזקו בתוס' כחות לא נתיר. אבל האי גברא דאחר שנתוספו הכחות והוחזקו באיסור דהיינו אחר לידה א' חזרו והיו כחות של היתר כבראשונה קודם שנתעברה וכן חזרו של היתר בלידה ב' אין חולק לומר שלא נתלה הביאות (צריך לומר הראיות) של תשמיש בגרס כחות. ויש לתלות להיתר ולא נאמר שיחלוק כ"כ על ר"ח אפי' בלא חילוק טעם תליה אחרת רק שאומר כיון שהוחזק באותו כח היתר כשבא דם לאחר מכאן בא מן הצדדים ולא מן המקור וכל שכן הכא שיש לתלות במכות הוולדות ונתחלשו והוכו הצדדים ונכאבו ואיכא למימר על ידי תשמיש עד זמן שנתחזקו ראייתה מכח הלידה יוצא דם בתשמיש ולא דם טמא הוא הלא חזינן שהש"ס תולה להקל אם יש מכה וכתב הרשב"א דהיא נאמנת גבי מכה לומר שממכה יוצא דם לא מיירי שהיא אומרת ודאי שממכה יוצא דם אלא שנאמנת שאומרת שיש לה מכה ואנו אומרים על ידי כך שממנה שותת הדם גם בתוספתא לא כ' יותר אלא נאמנת לומר שיש לה מכה ואע"פ שהמרדכי הוא חולק ומחמיר ואומר שצריך שתאמר שיודעת שממנה יצא דם. (ובש"ך ס"ק כ"ד כתבתי והמרדכי והרשב"א לא פליגי דהרשב"א קאמר שאין צריך שתדע שהדם של עכשיו יוצא ממנה והמרדכי קאמר שצריך שתדע שמכתה מוציאה דם ע"ש) . התם לפי שאין רוב מכות ראויות להוציא דם אבל הכא באשה זאת שכבר אתחזקו כחות של היתר ולא באו אלו ביאות דם תשמיש אלא אחר לידה וידעינן דרוב מכת לידה להוציא דם וכל לידה מוציאה דם מרובה עד שנדע שתחיה המכה שלא יצא ממנה דם על ידי מגע ודוחק איכא למיתלי בלידה דהא בתולים דתינוקות דקאמר ב"ה עד שתחיה המכה ומחלק בספר בין עומדת ויושבת דבעומדת המקום נדחק מדופניו ואם יוציא דם אכתי לא חייתה המכה מבתולים וא"כ מה ששואל מהר"י הלוי הא חזינן דאינו בא דם אלא על ידי דוחק ונגיעה כמו שמש אז תלינן במכה וכל שכן להרשב"א כדפירש' וכיון דיצא דם הרבה בלידה בפתיחת הקבר אע"פ שנעצר לעין כיון דבנגיעת שמש קא הדר אתיא איכא לדמויי ולו' דודאי מכת לידה גדולה מבתולים דתינוקות וכן הוא בד' לילות דבתולים תינוקות ואפי' לזמן מרובה מתוך י"ב חודש כל זמן שלא חיתה המכה ואותו חילוק דעומדת ויושבת או בין יושבת על מקום קשה או מקום רך משמע דמיירי שיצא לה דם בלא תשמיש דאם לא כן יתלה באם אין מוציאה דם מעצמה בעומדת או יושבת על מקום קשה דחייתה המכה מודינא ליה דתשמיש גרים ליה לדם אבל לא גרים כי אם באותו זמן של תשמיש

סמוך ללידה שלא חייתה ואין נראה לי שראה מהר"י הלוי דברי ר"ח דלעיל בהדיא דאם לא כן מסתברא לא היה פליג בחששות בלא סברא אע"פ שמנהגו להחמיר והנה כתבתי מה שנראה לי בקוצר ויש סמך גדול מר"ח שמצאתי דבריו יותר בהדיא ואע"ג שכתב ר' עזריאל ולא עבדינן כותיה לא נדחוק כותיה לחוש כ"כ על כמה תלויות כדפרישי' ולא נחזיק לר"ח טועה ודע כי לולא דעת ר"ח אשר מצאתי על כל פנים לא הייתי רוצה להניח שלא יהא הדבר נשאל לרבותינו דניזל בתר רובא דאיתא קמן ואין להאריך רק שלום ושלום תורה לך ולכל החבורה נאם הכותב בלילה נטרד יבעתוהו מרירי ילדי יום יוחנן בן מהר"ר מתתיה זלה"ה עד כאן העתק אות באות מהגה' ש"ד סי' ט"ז הנה מוכח בהרבה הוכחות דמיירי ברצופים. (א) בלשון השאלה דקאמר שסמוך ללידתה כששמשה ראתה מחמת תשמיש ושוב לא ראתה וטבלה וראתה שנית מחמת תשמיש כו' מדקאמר וטבלה וראתם שנית כו' משמע דעד השתא לא טבלה אם כן לא שמשה ומה שאמר ושוב לא ראתה יותר היינו שלא ראתה בלא תשמיש דודאי לאו ברשיעי עסקינן ששמשו בלא טבילה ועוד אם כן למה טבלה אחר כך אם כן כי קאמר וכן פעם ג' כמשפט הזה כו' משמע כמו פעם ב' והיינו ג' פעמים רצופים ונראה שזהו שהטעה לבעל טורי זהב ולבעל בית חדש שכתבו דבהגהת ש"ד משמע דמיירי באינן רצופים דסברי מה שאמר בהגהת ש"ד ושוב לא ראתה היינו ששמשה ולא ראתה אבל הא ליתא כדפרישית. (ב) מדקאמר אחר כך ולאחר טבילה כו' וטבלה ולא ראתה יותר מחמת תשמיש משמע דעד השתא לא אירע לה שלא ראתה מחמת תשמיש רק לאחר ששמשה ג' פעמים רצופים אירע לה כן. (ג) מדקאמר ולא בא השואל לשאול עד לאחר לידה ג' כו' משמע שאלו בא מיד לאחר לידה ראשונה לא היה מתיר כיון שלא היו ביאות של היתר בינתיים אלמא דהיו רצופים דאם לא כן פשיטא דמותרת. (ד) בלשון התשובה דקאמר משמע שגם בלידה ג' אחר ג' הראיות מחמת תשמיש כו' משמע מדנקט סתמא אחר ג' הראיות דהיינו רצופות דאם לא כן הוה ליה למימר אחר הראיות אלא ודאי ברצופים מיירי וסלקא דעתא דתיאסר משום ג"פ. (ה) דקאמר ואע"פ שהפוסק כתב בתשובה ולא סמכי עליה היינו משום שנתוספו כחותיו של איסור והיו אחרונים כו' ואם איתא הול"ל משום שהיו ג' פעמים רצופים. (ו) דקאמר אבל האי גברא דאחר שנתוספו הכחות והוחזקו באיסו' דהיינו אחר לידה אומר כו' ואם איתא הלא לא הוחזקו באיסור בלידה אחת אלא ודאי שראתה בלידה אחת ג"פ רצופים. (ז) דקאמר רק שאומר כיון שהוחזק באותו כח היתר כשבא דם לאחר מכאן בא מן בצדדים לא מן המקור וכו' שכן שיש לתלות במכות הולדות כו' משמע דבא לומר דכיון דחזרו של היתר אחר לידה ב' אפילו תראה בלידה ג' תלינן במכת הלידה וא"כ

מה לי שתראה ג' פעמים או לא. (ח) מדקאמר ואיכא למימר על ידי תשמיש עד זמן שנתחזקה דחיתה מכת הלידה יוצא משם דם בתשמיש ולאו דם טמא הוא כו' משמע דאפילו ראתה דם הרבה פעמים על ידי תשמיש כל זמן שלא נתחזקה שחיתה המכה תלינן במכת הלידה וא"כ אפי' רצופים במשמע כל שלא חיתה המכה. (ט) מדקאמר ולא דם טמא הוא הלא חזינן שהש"ס תולה להקל אם יש מכה כו' וידעינן דראויה מכת לידה להוציא דם כו' אלמא דאפי' ג' פעמים רצופים מותרת כיון דאמרינן דהאי דם מכה הוא וטהור הוא. אלא ודאי כדפרישית וכל זה ברור ולא הוצרכתי להאריך אלא לפי שבנה כל עיקר יסודו שכדבריו משמע בהגהת ש"ד והפליג הרבה בדבר ואמר חלילה להתיר בג"פ וכו' והאריך בדברי שפתים אך למותר על כן הוכרחתי להאריך להוציא מלב הקורא בספרו. וגם כי ראיתי רבים וגדולים הוקשה להם להבין דברי רמ"א אלו ע"כ בררתי הכל על נכון והכלל דג' פעמים אחר כל לידה דקאמר רמ"א ברישא מיירי גם כן ברצופים ואפילו הכי שרי כיון שהוחזקו אחר כך ביאות של היתר אם כן תלינן בנדה דדם טוהר הוא ממכת הלידה והא דלא מתיר מטעם עברה ושמשה לחוד היינו משום דיש לומר דלמא קבעה וסת ללידות אבל מכל מקום מהני מה ששמשה אחר כך לומר דדם מכת לידה הוא וכן בדיקת שפופרת אפילו ברחוק מלידה מהני דאמרינן דם מכת לידה הוא ובלאו הכי אין טעם לחלק בין ג' פעמים רצופים או לא דכיון דשרי אחר ג' לידות כיון שהוחזקו בביאות של היתר בינתיים אלמא דכיון דהוחזקו ביאות של היתר בינתיים לא אמרינן דקבעה וסת ללידות אם כן מה בכך שראתה אחר כך עוד ב' פעמים ודו"ק:

ד (**בט"ז ס"ק ט"ז**) **נמשך** אחר דבריו שלפני זה וכבר נתבאר דליתנהו לדבריו: **הג"ה** בב"י ד"ה ומה שאמר ששיעור זה כו' כיון דבנמצא דם לא מטמאין להו נראה משום דאיכא למימר דלמא בתר תשמיש אתא כו'. וקשה לפ"ז דהא אפי' בתוך שיעור כדי שתרד מן המטה לא מטמאין לה ודאי אלא ספק הוא לאחר אותיום מיד כדמוכח במשנה ובגמרא אבל באמת דעתם כיון דחייב אשם תלוי מיקרי רואה דם מחמת תשמיש וכדמפורש בסמ"ג והראב"ד ושאר פוסקים: **בב"י** ודע שסמ"ג כתב בלשון הזה כו' עד סוף הדבור ולעד"נ דלפי דבפרק הבא על יבמתו פסק בגמרא בנשואין ומלקיות כרבי דבתרי זימני הוי חזקה ובוסתות ושור המועד כרבן שמעון בן גמליאל דבג' זימני הוי חזקה ולכן לענין נשואין פסק הסמ"ג דאינה מותרת אלא לשני דכיון שראתה דם מחמת תשמיש בבעל שני הוחזקה לענין נשואין אבל לענין וסתות דהיינו בבעל ראשון ושני עצמו לא הוחזקה אלא בג' פעמים ודמי לקטלנית דפסקו הפוסקים דאסורה לשלישי ויש לה כתובה משני כמו שנתבאר באבן עזר סימן ט' אלא ודאי לענין ממון לא מחזקינן אלא בג' זימני כמו

שור המועד ולענין נשואין מחזקינן בב' זימני כך כתבו התוספות והרא"ש בפרק הבא על יבמתו וכך כתב עוד הרא"ש בר"פ נערה שנתפתתה ע"ש אבל שאר פוסקים חשבו להנך נשואין כוסתות כיון דאוסתות קאתי ע"כ הג"ה:

סימן קפח

(**סי' קפ"ח ט"ז סק"ג**) **אותו שאבדה כו'**. לשונו מגומגם ור"ל אותו שהיא אומרת עליו כזה ראיתי אם הוא ירוק א"כ גם אותו שאבדה הוא ירוק:

סימן קפט

א (**סימן קפ"ט בט"ז ס"ק ה'**) **כאן מיירי שיש לה כבר וסת כו'**. זה אינו דמשמע דמיירי אפי' בתחילת קביעותא אלא י"ל דהתם מיירי שאין לה וסת כלל וכל פעם היא מוחזקת ברואה אבל כאן יש לה וסת אלא שאינו קבוע:

ב (**בט"ז ס"ק ט'**) **ויש לי מקום עיון כו'**. כבר קדמו המע"מ בזה ורשמתיו ג"כ במראה מקום שלי על הגליון:

ג (**בט"ז ס"ק י"א**) **זהו לי"א כו'**. לא דק דהכא לכ"ע ראיה ראשונה מן המנין וכמ"ש בש"ך ס"ק כ"ב. גם מה שאמר צריכה שתראה עוד בא' באלול אינו נכון דהא ראתה בר"ח לדילוגין ואם כן לפי דבריו צריכה שתראה עוד בא' בתשרי אבל גם זה אינו וכמ"ש שם ע"ש:

ד (**בט"ז ס"ק י"ח**) **רוצה** להוכיח דאף על גב דראתה בר"ח איירי חוששת לתשעה בו להפלגת עשרים ולא נתחוורו דבריו דמ"ש דלא מצינו דראיה שרואה בשינוי זמן תעקר החשש שהיה עליה תחלה כו' לאו מילתא היא דהכא כיון שראתה בר"ח הרי שינתה הפלגתה לי"ב דכיון שלא קבעה וסת להפלגות נעקר בפעם אחת. ומ"ש ותו אטו אם תראה כו' אומר אני דאה"נ דבכה"ג לא תקבע וסת שאין כאן ג' הפלגות שוות דכיון דראתה בר"ח עקר הוסת של ך' שמתתלה וגם דעת הפרישה כן ע"ש דוק ותשכח. ומ"ש ועוד נראה ראיה ברורה ממ"ש בס"ס זה בטור בראתה ב"פ בר"ח כו' לא דק דהתם בוסת החדש היא ובזה גם הב"ח והפרישה מודים וכמ"ש סעיף ל' ל"א ומה שהשיג על הב"ח יפה כוון אך מ"מ דינו אמת ומה שהוכיח הוא להפך אינה הוכחה כלל דהתם היה לה יום קבוע ליום ך' הלכך אם היתה רואה ליום ך' לא הוי אמרינן דשינתה הפלגתה במה שראתה י' ימים אח"כ והיתה צריכה לחוש י' ימים אחר ראיית יום י' דהיינו יום ך' מה שאין כן הכא דלא נקבע לה וסת הפלגה. וכיון שכל הוכחותיו בטלין הדרן לדינא דאם

ראתה בר"ח אייר אינה חוששת לט' בו וכדמשמע מפשט דברי הרמב"ן וכמ"ש איהו גופיה דמ"ש רמ"א דאם לא ראתה הוא דרך רבותא לא מתישב כו':

ה (**בט"ז ס"ק כ"ד**) **ותמהתי על דבריהם כו'**. לא קשה מידי דמיירי כשתראה אחר כך בפעם רביעית תקבע וסת הדילוג ולפי דעד השתא לא נקבע לא קראוהו קבוע כמו וסת השוה דנקבע כבר גם שאר הוכחותיו שהוכיח דהרמב"ן חש להחמיר כרב אינם מוכרחים וק"ל:

ו (**בט"ז ס"ק כ"ח**) **לכאורה הוא נגד הש"ס כו'**. ומסיק דגירסת הרמב"ן חלוקה בש"ס מגירסת הרא"ש כו' וקשה דהא הטור כ' בסתם דברי הרמב"ן אלא העיקר כמ"ש בש"ך ס"ק מ' מ"ש הטור והרמב"ן ואם לאחר ששינתה פעם או פעמים ליום ל' ראתה לסוף ך' כו' היינו שראתה לסוף ך' אחר שראתה פעם ג' אחר ל' וא"כ אע"פ שלא ראתה ג"פ ביום ך' לא נעקר יום ך' כיון שלא ראתה רק ב' פעמים ביום ל' וראיה שלישית ראתה אחר ל' אם כן כשראתה לסוף ך' אחר ראיה דלאחר ל' חזר וסת של ך' למקומו וכן פי' הפרישה ע"ש:

ז (**בט"ז ס"ק ל"א**) **האריך** לסתור דברי מהרש"ל וכל דבריו אינם נראין דפשט לשון הטור מובן לכל מעיין כמהרש"ל ומ"ש הוא דכי היכי דשינתה מיירי בכל השלש עונות כו' וא"כ גם מ"ש הטור לפני זה ואם הפסיקה כו' מיירי דרך זה דעלה קאי לאו מילתא היא דלשון דואם הפסיקה משמע לשון הפסק כלומר שעשתה הפסק בין ראייתה היינו שלא ראתה משעבר עליה. יום כ' ולשון אם פסקה מלראות משמע ל' עמידה וברישא רבותא קמ"ל ובסיפא רבותא קמ"ל. רישא רבותא קמ"ל דאע"ג דהפסיקה דהיינו שלא ראתה אפילו פעם אחת ביום כ' אינה חוששת לעולם ובסיפא רבותא קמ"ל דאפילו פסקה לגמרי ג' עונות אין נעקר הוסת הראשון אם חזרה אח"כ וראתה כוסת הראשון. ומ"ש ותו דלפי דברי רש"ל יהיה חילוק בין הפלגות ימים לחודש בזה והלא בפירוש כ' הטור אחר כך כעקירת וסת ההפלגות כן עקירת וסת החודש כו' לא קשה מידי דודאי לענין עקירה שוין הן דהיינו כל שעקרתו והפסיקה בג' עונות ולא ראתה ביום כ' בשום פעם או ששינתה בג' ראיות שוות כי היכי דוסת ההפלגות נעקר בכך ה"ה וסת החדש נעקר בכך מיהו היכא דהפסיקה ולא ראתה ביום ך' נהי דאינה חוששת להפלגת ך' דהיינו ראיית מ' מ"מ לא נעקר וסת של ך' דהיינו כשחזרה וראתה צריכה מיד לחוש ליום כ' אבל כשהפסיקה בג' עונות כיון שהוסת נעקר א"כ אע"פ שחזרה וראתה אינה צריכה לחוש ליום ך' רק כשחזרה וראתה ביום ך' אז נקבע הוסת הראשון. ובזה נדחו כל דבריו שכתב אח"כ כמו שאבאר. ומ"ש ותו דהרי כתב הטור בריש הסי' דוסת הפלגות ווסת

הימים שוים הן לענין שאין נעקרין בפחות מג' פעמים כו' לא קשה מידי דודאי אינו נעקר בפחות מן ג' פעמים אבל מכל מקום אינה חוששת לראיית מ' כיון דאין ההפלגות שוות אלא דמ"מ אינו נעקר בפחות מג"פ דהיינו לענין שאין צריך לחוש לוסת החודש וכמ"ש מהרש"ל וה"ה לענין שאם חזרה וראתה אחר כך צריכה מיד לחוש ליום ך' משא"כ בפסקה לראות ג' פעמים. ומה שאמר ועוד נראה להביא ראיה ממ"ש ת"ה הארוך כו' אינה ראיה דז"ל בתה"א שם ומאיזה זמן היא מונה הך' מראיית הל' ולא מראיית הך' שהיא למודה לראות לפי שהאורח לא היה רגיל לבוא בפחות מך' ואילו זו מונה ך' מזמן הך' נמצא כו'. הרי דעיקר טעמו משום דהאורח לא היה רגיל לבא בפחות מך' וה"ה איפכא היכא דהאורח לא היה רגיל לבוא ביותר מך' ואם כן זו שלא ראתה ליום ך' אינה חוששת ליום מ'. ומ"ש והחילוק שחילק הרב לא הבנתיו כו' הוא מובן לפע"ד דבשלמא בוסת החדש אע"פ שלא ראתה בר"ח י"ל מקרה הוא שלא ראתה בר"ח זה אבל בר"ח אחר תראה כיון שרגילה לראות בר"ח תראה עוד כהרגלה בראש חודש אבל בהפלגות א"א לומר כן דהרי כשתראה לסוף מ' לא תראה בהפלגת ך' נמצא עלו כל דברי מהרש"ל כהוגן. ומ"ש אלא שמ"ש הטור כו' ואם כן תימה על הש"ע כו' לא דק דהכא כיון שהפסיקה ולא ראתה שלש עונות ממילא נעקר לגמרי וסת של ך' ואפילו תראה אחר כך א"צ לחוש ליום ך' כיון שהפסיקה ג' עונות ול"ד לדלקמן ס"ס זה דהתם לא נעקר וסתה אלא דבימי העבור והנקה לא היתה צריכה לחוש להן דמסולקת דמים היא בימי העבור והנקה הלכך כשעברו ימי העבור והנקה מיד שחזרה וראתה צריכה לחוש להפלגות שהיתה רגילה משא"כ הכא ואם כן מ"ש דמ"ש הש"ע ביום הוסת בסוף הסעיף הוא שלא בדקדוק כו' לא דק דהוא בדקדוק זך ונמרץ דכיון דפסקה מלראות ג' עונות לא חזר וסת הראשון למקומו עד שתחזור לראות ביום הוסת הראשון היינו שתראה ראיה אחת ואח"כ ראיה ג' ליום ך' דאז חזר וסת הראשון למקומו לכל דבר ואינה צריכה לחוש לוסת החודש דיש לו שאר דיני וסת קבוע וכל זה ברור:

ח (**בט"ז ס"ק ל"ב**) **ולכאורה כו'**. כבר קדמוהו בזה בש"ך ס"ק נ"ט: (**הג"ה**) בהג"ה כתבו דרשב"א והטור ושאר פוסקים סוברים כדין התלמוד אין האשה קובעת וסת בימי נדתה ולא בימי זיבה כיצד ראתה באחד בחודש ובה' בו שהוא תוך ימי נדה לראיה הראשונה אפי' נהגה כן ג' פעמים לא קבעה וסת לה' בחודש אלא בא' לחדש וכן ראתה בא' בחדש ובט"ו בו (ה"ה י"ח בו שהוא עדיין ימי זיבה וכ"כ בפרישה) לא קבעה וסת לט"ו לפי שראיות ט"ו בחודש הוא תוך ימי זיבתה של ראייתה א' בחודש בד"א שראתה ממעין פתוח כדפרישית אבל ראתה ממעין סתום כגון שראתה ב"פ בר"ח ובפעם הג' ראתה

בכ"ה בחודש ובר"ח אע"פ שראיית הג' היתה תוך ימי נדות לראיית כ"ה בחודש קובעת בר"ח לפי ששתי ראיות הראשונות היו ממעין סתום וראיית כ"ה בחודש דמים יתרים נתוספו בה ומיהר לבא וחוששת נמי ליום הקדמה שמא וסת אחר היא קובעת עכ"ל (ואע"ג דלעיל סעיף י"ג בהג"ה אמרינן דאם קבעה וסת אין חוששת שוב לוסת שאינו קבוע שהיה לה שאני הכא דראיית ר"ח הג' לא חשיבא דמים גמורים מאחר שהיה ממעין הפתוח. הגה' דרישה וכ"כ הב"ח) והמחבר והרב השמיטו כל זה נראה דהיינו מפני שכתב הטור והפוסקים בשם הרמב"ן דכיון דהאידנא נהגו בנות ישראל להחמיר על עצמן שלא להפריש בין ימי נדה לימי זיבה (כדלעיל ס"ס קפ"ג בטור ובב"י ע"ש) ה"נ לענין קביעת וסת אין חילוק לפיכך אם ראתה מט"ו לט"ו קבעה וסת ע"כ. אבל באמת הדבר ברור דהרמב"ן לא קאמר אלא לחומר' דקבעה וסת אף בימי נדה וימי זיבה אבל לא להקל דודאי לא יחלק על התלמוד וכבר נתבאר לעיל בכמה דוכתי דינים חומר וסת שאינו קבוע מהקבוע גם מי שאין לה וסת קבוע צריכה לחוש לוסת החודש ולהפלגה משא"כ בקבוע כדלעיל סעיף י"ג והכי משמע בדברי הרשב"א בתה"א והרב המגיד דהרמב"ן לא קאמר אלא להחמיר ולא להקל וכן משמע בפרישה סעיף צ"ג דכתב א"כ גם בזמן הזה יש להחמיר לקבעו בימי הזבה ונדה ונ"מ לענין עקירה דאף אם נעקר ב"פ צריך לחוש להשלישי עכ"ל דמדנקט לישנא יתירא בזמן הזה יש להחמיר כו' גם מדנקט נ"מ לענין עקירה דהוא נ"מ דחומרא ולא נקט נ"מ לענין קולא אלמא דדוקא להחמיר קי"ל דאין חילוק אבל להקל חלילה לנו לחלוק על התלמוד וא"כ היה להם להמחבר והרב להביא דינים אלו מ"מ הדין למדנו שבכל מקום שנאמר בכל הסימן הזה שקבעה וסת אם הוא להקל הוא דוקא שלא בימי נדה וימי זיבה. עכ"ה:

ט (**בט"ז ס"ק ל"ח**) **קשה וכו'** לא קשה מידי דהכא ודאי אי אפשר לומר שתחוש אלא עד שתפהק לכך אמר ואסורה לשמש עד שתבדוק כלומר בסמוך אחר הפיהוק אסורה לשמש אבל אם עבר זמן מופלג אחר הפיהוק ולא הרגישה מותרת כיון שאינו קבוע כדמשמע לקמן סעיף כ"ו אבל לעיל סעיף ד' כיון שתלוי בזמן אם כן מיד אחר הזמן אפילו בסמוך לו כל שלא הרגישה מותרת דכבר עבר זמנו דהזמן נודע. גם מה שאמר וא"ל דהתם דיעבד והכא לכתחלה אין לו הבנה דמה דיעבד ולכתחלה שייך הכא:

י (**שם ס"ק ל"ט**) **אין חילוקו** בדברי הראב"ד נכון דכיון דאמרי' דינו כוסת הימים לחוד אמאי לא תחוש גם כן לפני העונה ועוד דלקמן הפוסקים והטור שכתבו צריכה לפרוש כל העונה כמו וסת ימים לחודיה משמע דדין וסת ימים לחודיה ממש יש לו ועוד דהא הראב"ד התם נמי קאמר אבל לפני וסת מותרת ואם בדקה בשעת וסתה ולא ראתה

מותרת לאחר הוסת כו' משמע דלפני זה קאי דמותרת לאחר הוסת אלא ר"ל דהתם לא קאמר אלא דאפילו יש לה יום קבוע לאותן הסימנים אבל אין לה וסת קבוע דהיינו שאירע שפיהקה או עיטשה הרבה ר"ח זה אח"ז ולא ראתה אם כן יש לה יום קבוע לסימנים הללו ואחר כך פיהקה שני ר"ח זא"ז וראתה אח"כ צריכה לחוש לוסת הפיהוק גרידא אבל הכא מיירי שהוסת גופיה בא לזמן ידוע ונקבע דאז אמרינן אע"פ שהפיהוק גם כן נקבע דינו כוסת ימים גרידא והיינו שכ' הרא"ש כאן בשם הראב"ד ומביאו ב"י וסת הגוף שהוקבע ג' פעמים לזמן ידוע כשיגיע אותו יום הפיהוק צריכה לפרוש מבעלה כל העונה כדין וסת לימים לחודייהו עכ"ל משמע דוקא הוקבע וכדפירש' וכן משמע בדברי הרב המגיד רפ"ח כדפי' ומביאו ב"י לקמן ריש דף קל"ז ד"ה כ' הרב המגיד כו' וכ' עליו אינו מדוקדק כו' ולפי מ"ש הוא מדוקדק. מיהו מתשו' רשב"א סימן תתל"ח והעתיקו הש"ע לעיל סי' קפ"ז סי"א משמע דאפי' בוסת שאינו קבוע צריכה לפרוש כל העונה וכדעת הב"י וכמ"ש בשפתי כהן ס"ק ע"ח וכן משמע מפשט דברי הטור וש"ע כאן וכן נראה עיקר לדינא:

יא (**בט"ז ס"ק מ"ג**) מ"ש בפי' דברי הרשב"א ורב גידל דבריו נכונים אבל מה שהעלה לענין דינא דתינוקת שראתה ג' פעמים חוששת לוסת שאינו קבוע אינו נ"ל כלל דא"כ היאך כתבו הרשב"א והטור והמחבר ורמ"א בסתמא דאינה חוששת לוסת שאינו קבוע כלל אלא נ"ל דכל עיקר פלפולו של הרשב"א אינו אלא להוכיח דדין תינוקת שוה לענין טומאה לשאר נשים דראיה ראשונה מצטרפת ונ"מ לענין וסת קבוע דגם בתינוקת ראיה ראשונה מצטרפת אבל כשאין לה וסת קבוע אינה חוששת כלל שמא תראה כדמשמע מפשט דברי הרשב"א והטור והאחרונים בכמה דוכתי ואע"ג דכשראתה ראיה ג' מטמא מעל"ע היינו לענין שאם ראתה מטמא למפרע אבל כל שלא ראתה אינה חוששת שמא תראה כיון שלא קבעה וסת דכללא הוא דתינוקת אינה חוששת לוסת שאין קבוע ודוק:

יב (**בט"ז ס"ק מ"ה**) **כבר** קדמו הב"ח בסימן קי"ט:

יג (**בט"ז ס"ק מ"ז**) **הט"ז** גורם בב' לחודש ואינו נכון כמ"ש בש"ך ס"ק ע"ב:

סימן קצ

א (**סימן ק"צ בט"ז ס"ק ד'**) **העתיק** דברי מהרש"ל וכבר הקשיתי עליו בש"ך ס"ק ג':

ב (**בט"ז ס"ק ה'**) **דבריו** דחוקים דהא הט"ו כתבו סתמא כמה ימים ועוד דהחוש מעיד ע"ז דא"א שתהיה שופעת כמה ימים כלומר ג' או ד' ימים או אפילו ב' ימים ותחיה:

ג (**בשו"ע סעיף ה'**) **נדפס** טעות בספרים כ"ד שערות וגם בספרו נדפס בטעות ולא השגיח לתקן המעוות ובש"ך תקנתיו:

ד (**בט"ז ס"ק י"א**) **אין** דבריו מוכרחים כמ"ש בש"ך ס"ק י"ז:

ה (**ט"ז סקי"ז**) **השיג** על הב"ח ולפע"ד דברי הב"ח נכונים וכמו שאבאר ומ"ש הב"ח והכי משמע בתוספות לא קאי אבאין לשאול בבת אחת טמאות אלא המעיין בב"ח יראה להדיא דקאי אפילו נתעסקו זא"ז טמאות וז"ל הב"ח ב' נשים שנתעסקו כו' ונראה דאתא לאשמעינן אפילו היכא דלא נתעסקו בצפור כאחד אלא בזא"ז ואם היתה נשאלת הראשונה היינו מטהרי' אותה הואיל ונתעסקה אפ"ה כיון שבאו לשאול כאחת שתיהן טמאות והכי משמע בתוספות ע"כ לשונו הרי כדפרישית ומ"ש כיון שבאו לשאול כל א' היינו משום דקים ליה דגם בעלמא קי"ל הכי דבאו לשאול בזו אחר זו תולין להקל וכמו שפסק לעיל סי' קי"א ס"ה. ומה שהביא ראיה מהרשב"א בתה"א דף קע"ח ע"ב לאו ראיה היא כלל דהרשב"א לטעמיה אזיל דגם לעיל סי' קי"א אוסר אבל למאי דקיי"ל שם להקל בזא"ו וכמ"ש שם בשפתי כהן סעיף קטן י"ט אם כן הוא הדין הכא וזה דעת רבותינו הצרפתים והרמב"ן שהביא בתה"א שם ומביאו בית יוסף דף ר"ה ע"א ד"ה וכתב הרשב"א יש מרבותי כו' וזה לשונו ואם תאמר מ"ש עד שאינו בדוק מהא דתנן בפ' האשה שהיה עושה צרכיה שלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות כבר תירצו רבותינו הצפרתים ז"ל דהתם נמי בדין היה לטהר את כולן אלא דכיון דתלויות בחלוק זה הו"ל כההיא דב' שבילין דאם באו לשאול בבת א' שניהן טמאים בזה אחר זה שניהן טהורים ולא נתחוורו דברים אלו אצלי דאם כן שאלה חלוקה אף לכותית שלא ראתה ואי נמי ראתה כתם א' מן הג' נשים לאחר שאלה נטהר את האחרות דהא איכא חד מנייהו דאינה באה לישאל ודברי הרמב"ן ז"ל קרובים לדברי התוספות כו' עד כאן לשונו ומה שהקשה הרשב"א מכותית שלא ראתה לא ירדתי לסוף דעתו דהתם כיון שלא ראתה היאך נתלה בה גם מה שהקשה דהא איכא מנייהו דאינה באה לישאל יש לומר דאין הכי נמי דלדעת התוספות וסייעתם בכהאי גוונא מטהרין לכל חדא וחדא כיון דבאו בזה אחר זה והא דלא חילקו בש"ס בכך היינו משום דלא אתא אלא לאשמעי' עיקר דינא דבכתם כולן טמאות ואפשר לזה כיון הרא"ה בבדק הבית שהשיג על הרשב"א בזה. ומה שחילק בין חמץ ושבילין להך דהכא לא מחוור כפי שאבאר גם מה שהשיג על הדרישה שכתב דדוקא במידי דרבנן אמרינן הכי כו' דלא דק דאף במידי דאורייתא אמרינן כן בפסחים לענין שני שבילין והלך באחד מהן כו' וכן בפ"ב דכתובות לענין היתר אשה כו'. הוא לא דק דהיאך יעלה על הדעת לומר באיסורא דאוריי' הכי והא לא שרינן ליה

אלא משום ספיקא לקולא וספק דאורייתא לחומרא הוא ואדרבה כולה סוגיא בפסחים שם מוכח דדוקא בדרבנן אמרינן הכי והכי מוכח מפירש"י שם שפירש אהא דקאמר בשיש צבור אחד של חמץ ולפניו ב' בתים בדוקים ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי להאי עייל אי להאי עייל היינו שני שבילין כו' פירש"י וז"ל אם נשאלו כל א' בפני עצמו טהור ואין ב"ד יכולים לטמאו כדקי"ל ספק טומאה ברה"ר טהור כו' וגבי בתים נמי אם באו לשאול זה לעצמו וזה בפני עצמו אמרינן ליה לכל חד אי אתה צריך לבדוק דכיון דבדיקת חמץ דרבנן תלינן לקולא עכ"ל אלמא דדוקא במידי דרבנן תולין להקל משום ספק דרבנן לקולא וכן גבי שבילין דספיקו ברה"ר טהור אבל לא באיסור דאורייתא והא דתלינן בפ"ב דכתובות להקל היינו דוקא בשבויה דהקילו בה טובי כדאי' שם בש"ס ולפי זה מוכח דהכא נמי תלינן להקל דכי היכא דבחמץ תלינן להקל משום דבדיקת חמץ מדרבנן כלומר דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ורבנן הוא דאצרכוה בדיקה אם תמצא כתם בגופה טהורה עד שתרגיש שיצא דם מבשרה ורבנן גזרו על הכתם היכא דליכא למתלי. במידי הלכך היכא שבאו לשאול בזה אח"ז טהורו':

ו (**בט"ז ס"ק י"ח**) **כבר** קדמוהו כל האחרונים בזה כמ"ש בש"ך ס"ק ל"ז:

ז (**בט"ז ס"ק כ"ו כ"ז**) **עיין** מה שהקשתי ע"ז בש"ך ס"ק מ"ה:

ח (**בט"ז ס"ק ל'**) **עמ"ש** בש"ך ס"ק מ"ז ותראה שא"צ לזה:

ט (**בט"ז ס"ק מ'**) **הקשה** על הראב"ד מח"מ סי' ע"ט ומתוך זה הוציא דאם הוא זמן רב טמאה. לא קרב זה אל זה דהתם אמרי' לאו אדעתיה ואפשר דמכ"מ אמת שפרעו אבל הכא הא אומרת ברי לי ורמיא עלה ואי לאו דודאי קושטא קאמרה איסורא קעבדה ודאי דלא בעי למיעבד איסורא ובלאו הכי נמי לא דמי מכמה טעמים וק"ל:

י (**שם ס"ק מ"א**) **השיג** על תשובת רמ"א ויש לדחות כל ראיותיו מיהו דינו מסתבר ודו"ק. כתב רבינו ירוחם נתיב ט"ו חלק ב' פשוט הוא כי לעולם אין חוששין למעלה מן התורפה כו' עד אם נמצא הכתם על חלוקה ועל בשרה ולא עברה בשוק של טבחים מחגורה ולמטה טמאה מחגורה ולמעלה טהורה עד כאן לשונו ומ"ש בסוף מחגורה ולמעלה על כרחך מיירי בנזדקרה וכדמיירי מעיקרא ואפילו הכי טהורה וכדעת הרשב"א דאם לא כן אפילו הכתם על בשרה טהורה וכדמשמע מריש דבריו וכדמוכח בגמרא ר"פ הרואה דפריך ואי מחגור ולמעלה על בשרה אמאי טמא והתנן ראתה דם על בשרה שלא כנגד בית התורפה טהורה והיינו ע"כ בלא עברה בשוק של טבחים היא כדמיירי מתניתין דראתה דם כו'. ועוד דהא אכתי לא אסיק אדעתיה מאי דמשני כגון שעברה בשוק של טבחים ועוד דאם איתא מאי פריך ואמאי לא משני נמי לעולם מחגור ולמעלה וכשלא

עברה בשוק של טבחים והלכך על בשרה טמא ועל חלוקה טהורה. ומתניתין איירי בעברה אלא ודאי למעלה מן החגור כשלא נזדקרה אפילו לא עברה בשוק של טבחים ואפילו על בשרה טהורה וכן דעת כל הפוסקים אלא ודאי מיירי כשנזדקרה נ"ל:

סימן קצב

א (**סימן קצ"ב בט"ז ס"ק ו'**) **פסק** דלא כתשובת מ"ב ובש"ך ס"ק ז' כתבתי דאין להחמיר בדינים אלו עיין שם:

ב (**בט"ז ס"ק ז'**) **השיג** על הת"ה שלא כדת דהכא נמי סתם בני אדם בחזקת כשרות ולא דמיא למ"ש התוספות כיון דמתייחד ודאי בא עליה כו' דהתם כיון שמותרת לו דהא ביהודה קאי התם דמייחד עם ארוסתו וכן ביבמתו כיון שמותרת לו לא מוקי אנפשיה מה שאין כן הכא:

סימן קצה

א (**סימן קצ"ה בט"ז ס"ק ו'**) **השיג** על הב"ח שלא כדת דעיקר ראייתו מלשון הראב"ד שהביא הרא"ש ומביאו ב"י בסוף סימן קצ"ג ע"ש (וגם בלשון הט"ו סוף סימן קצ"ג משמע כן ברישא ע"ש) משמע דוקא לישן אסור ואם כן מנא ליה לאסור לישב גם מה שאמר דהא אסור לישב על ספסל ארוך כו' לא דק דהתם לאו משום הרהור הוא אלא כיון דמתנודדת הוי כנגיעה אי נמי כיון דשניהם יושבים עליה ביחד ה"ל כישן עמה במטה דאסור אע"פ שאין נוגעין זו בזו מה שאין כן הכא:

ב (**בט"ז ס"ק ח'**) **כתב** להתיר שתכין לו מים ובשפתי כהן כתבתי בשם מהר"ר יונה לאסור:

סימן קצו

(**סימן קצ"ו בט"ז ס"ק י"א**) **ויש לי תמיה כו'**. לא קשה מידי דהתם כיון שנודע שלא בקדושה לאו ישראל גמור הוא דבכמה דינים חלוק הוא מישראל כדלקמן סימן רס"ט אבל אפילו נולד מן הנדה קי"ל דכשר כמו שנתבאר בא"ע סימן ד' סעיף י"ג:

סימן קצז

(**סימן קצ"ז בט"ז ס"ק ד'**) **האריך** לתמוה על רמ"א והנמשכים לדעתו ובשפתי כהן ס"ק ג' חזקתי דברי רמ"א אלא שכתבתי בקצרה ועתה מוכרח אני להאריך ולהעתיק מה שאמרתי בספרי ויבחנו דברי וזה לשוני והבית חדש כ' דיש להחמיר דחומרא זו היא

מדינא על פי הפשט שבמרדכי לדעת מהרי"ו דהטבילה בזמנה מצוה עיין שם ולפי עניות דעתי נראה דאין להחמיר כמו שאבאר ונראה לי עיקר דקי"ל טבילה בזמנה לאו מצוה וכמו שכתבו התוספות פרק המפלת (נדה דף ל') ופ"ק דיומא דף ח' ע"א שמעשים בכל יום שאין לך אשה שטובלת בזמנה ולא בזמן טבילה שומרת יום נגד יום וזבה ובפרק בתרא דנדה נמי אמרינן מכדי האידנא כולן ספק זבות שוינהו נטבלינהו ביממא דשביעי משמע שלא היו טובלות ביום בשום פעם עד כאן לשונו ומה שאמר הבית חדש על זה ולפי עניות דעתי אין זו קושיא דכיון דהאידנא לבתר חומרא דרבי זירא זהו זמנה לאחר שתראה טפת דם כחרדל תספור שבעה נקיים אם כן השתא הוא דרמיא עלה שתטבול מיד ואם אינה טובלת לאחר ספירתה מיד עוברת היא על המצוה עד כאן לשונו. לא כוון יפה דודאי אין התוס' מוכיחים ממה שטובלים לאחר ספירת ז' נקיים אלא ממה שאין טובלים בזמנה דהיינו שומרת יום וזבה ונדה וע"ז לא תירץ כלום דודאי משום חומרא דר' זירא לא תעבור על המצוה שלא תטבול בזמנה ועוד דהא אפשר לה למיעבד תרווייהו. וכן מעשים בכל יום שאין לך אשה טובלת בזמנה כשאין בעלה בעיר וכן אלמנות ובתולות שהן נדות אין טובלת כלל בזמנן. וכן בכל מדינות אלו שאפילו לא שמשה אינה טובלת אלא לאחר ה' וז' וכמו שנתבאר בסי' הקודם סעיף י"א והיא חומרא יתירה ואם איתא היאך תעבור על המצוה ולא תטבול בזמנה מכל זה נראה דקי"ל טבילה בזמנה לאו מצוה ע"ש. אלא דאפי' הכי מותר לטבול בשבת כמו שכתב הת"ה סי' רנ"ה והבית יוסף דמפ"ב דביצה (דף י"ח) מוכח דאפי' שלא בזמנה מותר לטבול בשבת דאין איסור בדבר משום שנראה כמיקר ודאי דכן מוכח התם דהא ב"ש סברי אדם וכלים מטבילין בערב שבת אלמא אפילו ערב שבת זמנו ואפילו הכי קאמרי ב"ה אדם בשבת וכן מוכח לפענ"ד בטור א"ח שבסי' שכ"ז כתב אדם טמא מותר לטבול בשבת מטומאתו משום שנראה כמיקר ובס"ס תרי"ג כתב כה"ג שכל חייבי טבילות טובלין כדרכן ביה"כ ורבינו תם כתב דאין טובלין והא דתניא טובלין היינו דוקא למאן דאמר טבילה בזמנה מצוה ואנן קיימא לן דלאו מצוה הלכך ימתין עד למחר עכ"ל ובפרק ב' דביצה אמרינן תינח בשבת ביה"כ (כלומר דלא שייך מיקר דרחיצה אסור ביה"כ) מאי איכא למימר אמר רבא מי איכא מידי דבשבת שרי. (ולא מחזי כמתקן גברא משום שנראה כמיקר) וביה"כ אסור אלא הואיל ובשבת שרי ביום הכפורים נמי שרי (ועיין בבית חדש סי' תקנ"ד סוף סעיף ג') אלא ודאי סבירא ליה להטור דביה"כ כיון דאיכא נמי איסור רחיצה לא שרי אלא מטעם דטבילה בזמנה מצוה מיהו משום האי טעמא לחוד לא הוי שרי משום דמכל מקום מחזי כמתקן גברא וכך כתבו התוספות בשבת דף קי"א ע"א וז"ל ואם תאמר ונוקי הך ברייתא

דטובלים כדרכו כמאן דאמר טבילה בזמנה מצוה ורב כמאן דאמר לאו מצוה ויש לומר משום טבילה בזמנה מצוה לא הוי שריא איסורא תיקונא גברא עכ"ל אלא משום דהואיל ובשבת שרי משום שנראה כמיקר ביוה"כ נמי שרי מיהו בשבת שרי אפילו שלא בזמנה וביה"כ כיון דאיכא נמי איסור רחיצה לא שרי אלא למ"ד טבילה בזמנה מצוה וכן מוכח בתוס' דביצה שם דאמאי דאמרינן התם הואיל כו' מקשינן דלמא לא היא בשבת דוקא שרי ולא ביוה"כ ומשני לא סלקא דעתך דתנן כל חייבי טבילות טובלין כדרכן וכתבו התוספות וז"ל כל חייבי טבילות טובלין כדרכן היינו דוקא להנך שסוברין טבילה בזמנה מצוה אבל השתא שכל טבילות נשותינו טובלות שלא בזמנם אינה טובלות ביה"כ עד כאן לשונם ולכאורה קשיא לדבריה' דהא מתניתין ב"ש וב"ה שלא בזמנה היא. ותו דאם כן ל"ל לרבא טעמא לחלק בין אדם לכלים משום דאדם נראה כמיקר תיפוק ליה משום דבאדם טבילה בזמנה מצוה ותו דבפרק המפלת ויומא שם כתבו בתוספות דרבי יוסי בר רבי יודא ס"ל דב"ש וב"ה תרווייהו סברי טבילה בזמנה לאו מצוה אם כן קשיא ליה מתניתין דביצה ודוחק לומר דפליג נמי אהך מתניתין דא"כ לא הוה לן למיפסק כוותיה. אלא ודאי פשיטא דבשבת אפי' שלא בזמנה ואפילו לאו מצוה שרי אלא דביום הכפורים לא שרי אלא משום מצוה והשתא ניחא הא דכתבו התוספות כן גבי טבילה דיה"כ ולא כתבו כן במתניתין דב"ש וב"ה גבי טבילה דשבת אלא ודאי כדפרישית וכן מוכח מדברי סה"ת והסמ"ג לאוין ס"ה דף כ"ב סוף ע"ב וש"פ שכתבו סתמא בהלכות שבת אדם טמא מותר לטבול בשבת משמע אפי' שלא בזמנה אלא שהמרדכי כתב דר"ת שפסק טבילה [בזמנה] לאו מצוה אוסר מתוך כך לטבול בשבת (ואחריו נמשך מהרי"ו) ויחיד הוא נגד כל הפוסקים ולא סליק דינא אליבא דהלכתא ודלא כמ"ש בדרכי משה דיש לומר להמרדכי הא דאמרינן בביצה אדם טמא מותר לטבול בשבת היינו דוקא למ"ד טבילה בזמנה מצוה כו' והא ודאי ליתא וכע"ש ועוד מוכח שכתבו התוספות בפרק בתרא דנדה והרא"ש שם והסמ"ג לאוין קי"א דף ל"ח ע"ב והסמ"ק והאגודה ושאר פוסקים בשם ר"ת דאין לחוש בע"ש ולטבול בשבת משום דהוי תרי קולי עכ"ל ונתבאר לקמן סי' קצ"ח סעיף ז' מבואר להדיא דמותר לטבול בשבת לר"ת ואע"פ שהב"ח כ' דר"ת כ' כן לדברי רבי משולם וליה לא ס"ל אינו מתקבל על הדעת ויותר מסתבר לומר כמ"ש בת"ה דגם המרדכי בשם ר"ת לא אירי אלא כשאין בעלה בעיר עכ"ל ועוד בפרק כל כתבי (שבת דף קכ"א) כתבו תוס' דגירסת רש"י ור"ת היא א"צ לטבול כו' דאפילו למאן דאמר טבילה בזמנה לאו מצוה שרי לטבול כדמשמע בסוף מסכת יומא כו' ע"ש אם כן סבירא ליה לר"ת דאפילו לאו מצוה יכול לטבול אפילו ביה"כ וכן מסקי' בתוספות בביצה שם ופרק

שמנה שרצים (שבת דף קי"א ע"א) וודאי דכן מוכח כולה סוגיא דסוף יומא ע"ש ודו"ק: **כלל** העולה שאע"פ שטבילה בזמנה לאו מצוה מותר לטבול בשבת אלא שבת"ה כתב דהאידנא נהגו להחמיר ביולדת וכה"ג ודחק בטעם הדבר וכתב וז"ל דכיון דהמנהג הוא השתא ליזהר ולמנוע להקר בשבת אע"ג דליכא טעמא בדבר מכל מקום ליכא למימר דנראה כמיקר דהא נזהרין להקר ומוכח מילתא דלטבול קא מכוין ונראה כמתקן ומטעם זה נהגו הנשים ליזהר שלא לטבול בשבת אלא א"כ בעלה בעיר ולא היה אפשר לה קודם דבכה"ג הוי מצוה משום עונה עכ"ל משמע מדבריו דכשאין בעלה בעיר ובא בע"ש אע"ג דהיה אפשר קודם מכל מקום כיון שלא פשעה שלא טבלה קודם שרי לטבול וכן הב"י פסק דמותר לטבול בשבת בכל ענין וכן עיקר לדינא וכדפרישית הלכך במקום שבעלה בעיר אין להחמיר וכמו שכתב רמ"א וכ"כ מהר"ם מלובלין בתשובה סי' ס"ג וסי' ע"א עיין שם עד כאן לשוני בספרי הרי נתברר שדברי רמ"א כאן בהג"ה כנים וברורים. פקודי ה' ישרים:

סימן קצח

א (**סימן קצ"ח בט"ז ס"ק כ"א**) **ודבריו תמוהין וכו'**. עיין בשפתי כהן סעיף קטן כ"ה דלא קשה מידי. גם מה שהוגד לו שגדול אחד השיב בתשובה כדבריו אותו גדול הוא מהר"מ מלובלין וכבר השגתי עליו בשפתי כהן שם ע"ש. גם מה שפסק דבשבת תטבול שנית ואסורה לחתוך הצפורן וסיים וראיתי מי ששגג בזה וצוה לחתוך ביום טוב על ידי עובדת כוכבים כו' זה שהורה טב הורה וכמו שאבאר. דמה שכתב דכיון דמסייע הוי כאלו עושה מלאכה שאסורה בשבת ויום טוב דומיא דניקף לעיל סי' קפ"א. טעה בתרתי. חדא דאפי' חתכם בכלי הוא עצמו ניכא כאן איסורא דאורייתא לרוב הפוסקים וכ"ש נטלן בידו דלכ"ע ליכא איסור דאורייתא וכמו שאבאר ועוד דכאן לא שייך מסייע דדוקא בהקפה דא' המקיף ואחד הניקף במשמע וכדפירש"י באלו הן הלוקין דף ך' ע"ב דשמעינן לקרא הכי לא תקיפו לא תניח להקיף אי נמי מדאפקיה בלשון רבים משמע דאחרי אזהר רחמנא ניקף ומקיף עד כאן לשונו אלא דבאינו מסייע פטור משום דהוי לאו שאין בו מעשה ובמסייע חייב וכדאי' בש"ס התם אבל בשאר אזהרות לא שייך לומר דחייב משום מסייע דמסייע אין בו ממש. והכי איתא להדיא בפ' המצניע (שבת דף צ"ג) ובפ"ב דביצה דף כ"ב דמסייע אין בו ממש לענין שבת ומותר אפילו לכתחלה והוא מוסכם מכל הפוסקים ע"ש ואם כן כיון דמשמע מהפוסקים דעכ"פ מצוה היא בנטילת צפרנים וכמו שכתבתי ואמירא לכותי שבות ובמקום מצוה לא גזור כו' דכל שכן

לדעת ראב"ד ודעמיה שהבאתי בשפתי כהן ס"ק כ"ה דהצפורן מעכב מדינא פשיטא דהוי במקום מצוה ומותר לומר לעובד כוכבים דאפילו נוטל הוא עצמו הצפרנים ליכא כאן איסורא דאורייתא דבפרק המצניע אמרינן דלכ"ע הנוטל צפרניו לחבירו ליכא אלא שבות שלא בכלי ולרבנן אפילו לעצמו ליכא אלא שבות וכן כתבו הפוסקים וכמבואר בטור ושלחן ערוך באורח חיים סי' שכ"ח סעיף ל"א ומה שכתבו שם אם לא פירשו רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חייב חטאת ה"ה לא פירשו כלל ביד פטור וכדמוכח בש"ס אלא משום דנקטו ברישא פירשו רובן מותר לכתחלה נקטו נמי בסיפא לא פירשו רובן א"נ אתו לאשמעינן דאפילו פירשו מקצתן איסורא מיהא איכא ודבכלי חייב חטאת וא"כ שפיר יש לומר לעובד כוכבים שיטול הצפורן בידיו או בשיניו כיון דהוה במקום מצוה. ואפי' בכלי היה נראה להתיר דהתוספות כתבו פרק המצניע דהך מתניתין דמצניע אתי כרבי יודא אם כן הרמב"ן ושאר פוסקים פסקו כר' שמעון דמלאכה שאין צריך לגופה פטור וכמבואר בהר"ן פרק המצניע וכן כתב הרב המגיד פרק א' מהלכות שבת שדעת הרשב"א והאחרונים דהלכה כרבי שמעון וכך כתבו התוס' בפרק קמא דשבת. וגם הטור כתב בסי' שט"ז ושאר שרצים הצדן שלא לצורך פטור והיינו כרבי שמעון וכדאיתא בש"ס פרק שמנה שרצים ותמיה לי אמאי פסק בסי' שכ"ח בכלי חייב חטאת וגם על השו"ע קשה דבסי' שט"ז הביא דעת הטור ודעת הרמב"ן ובסי' שכ"ח סתם דבכלי חייב חטאת. ודוחק לומר דחולקים על התוס' שכתבו דלר' שמעון בצפרנים פטור דהא דברי התוס' ברורים והשכל מחייבם ויותר נראה לומר דבסי' שכ"ח לא מיירי ממלאכה שאין צריך לגופה ודינא קתני ונ"מ היכא דצריך להצפרנים עצמם הא לאו הכי אפי' בכלי פטור אבל אסור וגם בלאו הכי יש פוסקים דאפי' מלאכה גמורה מותר לומר לעובד כוכבים במקום מצוה וכמבואר בהר"ן סוף פרק ר"א דמילה ובהגהת ש"ע באו"ח סי' רע"ו אם כן הכא הוי תרתי למעליותא אלא כיון דאפשר ליטלן בלא כלי למה נקיל בכדי אבל שלא בכלי הדבר פשוט דמותר ולית דין צריך בשש:

ב (**בט"ז ס"ק ל"א**) **האריך** לתמוה על מהר"מ פדואה ולא קשה מידי דאע"ג דאפי' פשוט כלי עץ אסור היינו כשראוי למדרס קודם קביעתו במקוה ומ"ש דמ"מ הרואה יטעה י"ל דכיון דאין שם כלי עליו מתחלה לא יטעה ומה שהקשה מצנור שחקקו כו' י"ל דהכא כיון שהכל הוא כבנין אין שם כלי עליו וכן משמע להדיא בתשו' מהר"מ פדואה ע"ש וההיתר שהמציא הוא רמזתיו בקצרה בשפתי כהן סעיף קטן מ"ה במ"ש שם ועי' בס"ק שאחר זה יש עוד צד היתר ודו"ק ע"ש:

ג (**בט"ז ס"ק ל"ח**) **ק"ל למה יפסול כו'**. לא קשה מידי דהתם פירושו כמו שכתב הרא"ש ומביאו בית יוסף וזה לשונו מפני שהמים מקדמים כלומר דכשתחבה רגליה בטיט כבר קדמו המים ונגעו ברגליה קודם שהגיע לטיט ואותן המים מחוברים למקוה כו'. והלכך לא הוי חציצה דמכל מקום המים שברגליה מחוברים למקוה שהרי רגליה נוגעות בקרקעית המקוה אבל הכא ע"י הקמטין לא יהיו המים שבתוך הקמטין מחוברים למקוה כלל ודו"ק:

סימן קצט

(**סימן קצ"ט בט"ז ס"ק א'**) **ותימה כו'**. לא קשה מידי דראה המיתיבי וכדמוכח מלשונו ע"ש וס"ל דבית הסתרים הוא פי' דקמטים וכן מבואר בב"י להדיא והטור שהוא פוסק לא הל"ל לישנא דברייתא אלא כלישנא דרבא וכן מבואר בב"ח שכוונת הב"י כן שראה המיתיבי ואעפ"כ הקשה על הטור ע"ש:

סימן רא

א (**סימן ר"א בט"ז ס"ק ו'**) **די"ל כו'**. זה דוחק ובש"ך ס"ק כ' כתבתי בע"א ע"ש:

ב (**בט"ז ס"ק י"ט**) **נמשך** למ"ש באות ג' וע"פ זה כתב דבריו לקמן אות כ"ב ועמ"ש בש"ך והוא נכון:

ג (**בט"ז ס"ק מ"ז**) **האריך** לתרץ אמאי לא נפסל כיון דבא ע"י אדם ועיין בש"ך ס"ק מ"ו דלק"מ:

ד (**בט"ז ס"ק ס"א**) **ואיני מכיר חילוק זה כו'**. החילוק פשוט דהתם עדיין אין כאן מקוה אלא שרוצה לפקוק ונגבה אבל הכא רוצה להכשיר המקוה וק"ל:

ה (**בש"ך ס"ק ע"ז**) **אין להקשות כו' וי"ל דהכא מיירי כו'**. נמשכתי אחר לשון הרא"ש שכתב וכל המים העוברים על הגומא הוי שאובים כו' ומביאו ב"י אבל באמת הוא לאו דוקא אלא כל הצנור חשוב כלי ע"י אותם הגומות וכמ"ש הטור וכן משמע להדיא בב"ח שכן כוונת הרא"ש וא"כ צריך לפרש דמיירי שבא להביא מים למקוה שאין בה רוב מים כשרין אלא כיון שהצנור הוי כלי הרי הם באים למקוה מן הכלי שלא בהמשכה וק"ל:

סימן רב

(**סימן ר"ב בט"ז ס"ק ו'**) **ובזה צדקו כו'**. ז"א דהא כתב אם פיו צר קצת ואם איתא אפי' פיו רחב הרבה ועוד דגם זה בדוק שאינו דאפילו רחב הרבה אין המים עוברים לשוליו כשמניחו על פיו:

סימן רה

(**סי' ר"ה ט"ז ס"ק ד'**) **כבר** קדמו הב"ח ועיין מ"ש בש"ך ס"ק ו':

סימן רח

(**סי' ר"ח ט"ז ס"ק ג'**) **ותימה כו'**. עיין בש"ך ס"ק י"ד ישוב לזה:

סימן רט

(**סימן ר"ט ט"ז סעיף קטן א'**) **ופירושו תמוה כו'**. לק"מ דכיון דנקט ברישא שהוא קבלת דברי כו' נקט בסיפא כן ואה"נ דאפילו בע"כ יכול לאסור ולפירושו קשה היכי קאמר אבל כשחבירו מדירו כו' דהא אינו יכול להדירו ועוד דמה"ת יצטרך לקבל דבריו דהא כאן בנדר קמיירי ולא הרגיל להוציא שבועה ועוד היאך שייך דין זה לכאן ועוד מאי אבל אלא הדבר פשוט כמו שפירש הב"י:

סימן רי

(**סימן ר"י ט"ז ס"ק ג'**) כבר קדמו הב"ח בכל זה והבאתיו בש"ך ס"ק ב':

סימן ריא

א (**סי' ר"י"א ט"ז ס"ק א'**) **ולא ידעתי מקום לדברים אלו כו'**. מקומן ניכר דלאו דוקא מתנה בשעת הנדר אלא ה"ה אם מתנ' בפירוש על נדר זה שאדור למחר או לאחר זמן כיון שפורט הנדר הוי כמתנה בשעת הנדר ולא קאמר הר"ן מתנה בשעת הנדר אלא באומר בסתם נדר שאני עתיד לידור ואע"פ שאינו מוכרח הרי גם הדרישה כתב לכאורה נראה כו':

ב (**שם סק"ב**) **פירוש שאין נשמע כו'**. ז"א כמ"ש בש"ך ס"ק ב' ע"ש:

ג (**שם ס"ק ג'**) **ובאמת יש כאן מקום עיון כו'**. לא קשה מידי דהתם אומר בשעת הנדר ע"ד ראשונה אני נודר ועוד דהתם מה שאינו זוכר התנאי מיד לאו משום דעקריה לתנאיה אלא משום דאינו זוכר על מה התנה מה שאין כן הכא. גם מה שדחק בפירוש ד' הרמב"ם ודאי ליתא דפשט דבריו משמע כמו שהבין הטור וש"ע גם מד' הראב"ד גופיה משמע שהבין כן בדברי הרמב"ם שהרי כתב ולא בזכירת התנאי כמו שהוא סובר ואם כדבריו הרי הרמב"ם נמי סובר דלא תלי בזכירת התנאי תוך כ"ד לנדר אלא בקיומו תוך כ"ד לזכירתו ומה שכ' הראב"ד יפה הורה זה כו' רצה לו' דתוך כ"ד מיהא בעינן ומ"ש השלחן

ערוך ויאמר בלבו שהוא סומך על התנאי היינו משום דמשמע ליה דגם להרמב"ם צריך שיאמר בלבו שהוא סומך על התנאי דאל"כ מה מועיל זכירתו וכל זה ברור:

סימן רטו

א (**סימן רט"ו ט"ז ס"ק ג'**) **שיש כאן מקום עיון כו'**. עיין בש"ך ס"ק י"א ישובן של דברים:

ב (**שם**) **והיינו ספר המצות שהביא הטור ולא כמו שהבין הב"י כו'**. כבר קדמו הב"ח והג"ה פרישה בזה:

סימן רטז

(**סי' רט"ז ט"ז סק"ב**) **ותימה כו'**. שגג בזה דהיאך אפשר לומר דחלופי חלופי אסורים והרי בש"ס פרק השותפין (נדרים דף מ"ו ע"ב) מוכח להדיא דשרי וכן מוכח להדיא באשר"י סוף פרק האיש מקדש ומה שכתוב בפסקי הרא"ש אסור בחלופיהן ובגידוליהן ובחלופי חלופיהן כו' טעות סופר הוא שהרי העתיק לשון המשנה ובמשנה אינו כן תדע דאל"כ לא ה"ל להפסיק בגידוליהן אלא הי' ליה למימר אסור בחלופיהן ובחלופי חלופיהן ובגידוליהן וזה פשוט:

סימן ריז

א (**סי' רי"ז ט"ז סק"ג**) **הקשה** על מהרש"ל ולא ק"מ וכמ"ש בש"ך סק"ו ע"ש:

ב (**שם**) **בכ"מ הבין כו'**. לא ידעתי למה לא כתב בב"י הבין כו' וגוף הדבר כבר קדמו הדרישה וגם הב"י מסיק דקאי אביצה ע"ש:

ג (**שם סק"ז**) **יש לתמוה כו' והעולם נהגו לאכול ביצים כו'**. לא קשה מידי דיש חילוק בין צלויים רכים למבושלים וקשים כדאי' בסוף פרק כיצד מברכין וכן ידוע לחכמי הרופאים:

סימן ריח

(**סימן רי"ח בט"ז ס"ק ג'**) **הקשה** על הרשב"ץ והמחבר ולא קשה מידי דלא קיימא לן כשמואל דבעינן פיו ולבו שוים אלא בגמר בלבו להוציא פת חטים והוציא פת שעורים אבל הכא הא קאמר שלא יעשה למכור אם כן קחזינן דאפילו בדבור קפיד אמכירה ואם כן אזלינן בתר כוונה ויעשה הוא לאו דוקא ובזה נדחה גם כן מה שהביא מלא תעשה לך פסל דשאני הכא דקאמר לא יעשה למכור ומה שהקשה מאומר שלא ישא אשה תוך ג' שנים לא קשה מידי דהא קאמר אם אמר לשון שמשמעותו שלא יעשה נשואין כו' רצה לומר שאי אפשר לפרשו רק מנשואין כגון דידעינן כוונתו דקפיד רק אנשואין גם

מה שמדמה מניעת הריוח והצלת ההפסד לב' מינים לא דמי כלל וק"ל: **שוב** מצאתי בתשובת ר' יוסף מטראני סי' ז' שדחה גם כן לדברי הרשב"ץ מהך דשמואל ע"ש ולפעד"נ כמ"ש. מצאתי בתשו' מהרשד"ם סימן רכ"ח שהת"ה חולק על הרשב"ץ ע"ש. ולעד"נ ליתא וכמו שכ' בשפתי כהן סעיף קטן ב' ועוד הביא שם שמורי מהררי"ם ומהררד"ך פליגי עיין וצ"ע:

סימן ריט

(**סימן רי"ט ס"ק א'**) **וכתוב בד"מ כו'**. לא העתיק יפה דרמ"א גופיה נמי בתר דמבעיא ליה הדר פשטיה ליה וכמ"ש בש"ך ס"ק ג':

סימן רכ

א (**סימן ר"כ ט"ז ס"ק ב'**) **כתב דאם אמר דיא וואך אין שבת בכלל**. ואין דבריו מוכרחים דוואך הוא שבוע א"כ גם שבת בכלל ולשון דיא ווא"ך מורה על כל השבוע ומ"ש וכמדומה שכן המנהג מצוי בזה אינה ראיה דנהי דהמנהג מצוי במי שמקבל עליו שלא לאכול בשר דיא ווא"ך שמותר בשבת היינו משום דלא היתה כוונתו רק על ימות החול ולא על השבת שחייב להתענג ולאכול בשר אבל שאר נדרים דשייכי גם כן בשבת גם שבת בכלל והגע עצמך שהרי העולם קורין שבעת ימים ווא"ך אלמא דבלא שבת אינו נקרא ווא"ך:

ב (**שם ס"ק ג'**) **ומו"ה ז"ל כתב מסברא דנפשיה כו' ולא משמע כן כו'**. שלא כדת השיג עליו דלאו מסברא דנפשיה כ"כ אלא שפסק כהברטנור' והר"ף כמ"ש בש"ך ס"ק י':

סימן רכא

א (**סימן רכ"א ט"ז ס"ק א'**) **פירש"י כו'**. ע' בש"ך ס"ק א' דגם דעת רש"י דאפי' אינו מקצר דרכו אסור:

ב (**שם בש"ך סעיף קטן ו'**) **והב"ח פסק כו'**. וכן נראה דעת הסמ"ע כו' ובפירושי לש"ע בח"מ סי' קכ"ח השגתי על דבריהם ע"ש שהארכתי בזה:

ג (**שם ט"ז ס"ק ל"ב**) **לא** ביאר על נכון כמ"ש בש"ך ס"ק מ"ב:

ד (**שם ט"ז סקל"ג**) **היינו רישא לחוד כו'**. זה אינו מכמה טעמים למעיין בטור. גם מ"ש לענין הלכה עי' בש"ך נתבאר פסק הלכה על נכון:

ה (**שם ש"ך ס"ק מ"ה כתבתי**) **ואולי גירסא אחרת היתה להם בירושלמי כו'**. ואחר הדפסת ספרי מצאתי ת"ל בהרא"ש פ' השואל הביא לשון הירושלמי כמו שכתבתי וממה

שכ' שם בשם מורו מהר"ם שהביא ראיה מהירושל' מוכח להדיא שמהר"ם פי' הירושלמי כמו שכתבתי ועיין בסמ"ע סי' שי"ב ס"ק ב' ובספר מעד"מ פ' השואל תמצא ראיה לדברי ודוק: **ועוד** מצאתי במהרש"ל פרק שור שנגח את הפרה סי' ל"ג שהכריע דלא כהר"ן מבגד מנוגע וסנדל מנוגע והניח גם כן הירושלמי בתימה וגם דחה התוספתא מהלכה. ודבריו תמוהים מכמה טעמים חדא דלא נזכר כן בגמ' פ' מצות חליצה רק ברש"י וגם התוספות בערכין לא כתבו כן רק משמו דרש"י. ועוד נראה לי ברור דגם רש"י לא כתב כן רק גבי ע"ז וכן מוכח ברש"י שם מדלא כ' כן לפני זה גבי נגעים ועי"ל דבגדים שאני דגלי לן קרא ממארת היא תן לו מארה שלא יהנה בהם וכדאיתא בתורת כהנים מה שאין כן בבתים דאף על גב דנתץ קרי בית כדאיתא בש"ס שם ודו"ק. (ואף על גב דבספר קרבן אהרן סוף פ' תזריע כ' דטעמא דתורת כהנים הוא דאין מלת ממארת תואר לצרעת שא"כ ליכתוב צרעת מארה ואמר ממארת דרשינן ליה יוצא ממארת הבגד ואוסרתו בהנאה עד כאן לשונו דלפי זה משמע דה"ה בבית מנוגע דכתיב ביה נמי צרעת ממארת מכל מקום אינו מוכרח דיש לומר נמי דטעמא דת"כ הוא מדכתי' גבי בגד מנוגע שתי פעמים צרעת ממארת וע"כ לא דריש בתורת כהנים הכי גבי בית מנוגע ואע"ג דהרמב"ם פסק בר"פ ט"ו מהלכות טומאה דבגד מנוגע ובית מנוגע אסור בהנאה שנאמר צרעת ממארת כו' היינו שפסק כמסקנת הירושלמי פרק בתרא דערלה הלכה ג' דיליף התם מצרעת ממארת דבית מנוגע אסור בהנאה ולא כמו שנראה מהכסף משנה שם שהרמב"ם מדמה מעצמו בית מנוגע לבגד מנוגע שהוזכר בתורת כהנים ע"ש אבל מכל מקום אפשר דהתורת כהנים מיירי דוקא בבגד ואפילו מיירי נמי בבית מנוגע מ"מ יש לומר דהברייתא דערכין ס"ל כאידך מ"ד בירושלמי התם דבית מנוגע מותר בהנאה ומייתי ליה הרמב"ם בפי' התורה סוף פ' תזריע ע"ש): **גם** מ"ש מהרש"ל לדחות ראיית הר"ן דהיינו טעמא דסתרו הכהן חייב להעמיד לו אחר כיון שעבר אף שרש"י פי' כן הוא דוחק דא"כ מוחלט נמי ועוד דכי בשביל שעבר עבירה יהא שלו וברשותו לענין חיוב ממון ודוק. ובר מן דין כבר כתבתי בשפתי כהן דאפילו מיירי בערכין בבית זה לא קשה מידי דיש לומר דמיירי ביש למשכיר תפיסת יד בו ולבי אומר לי שלא ידע מהרש"ל שהרשב"א ורבינו יונה והריב"ש ושאר אחרונים מסכימים לדברי הר"ן רק היה חושב שהר"ן יחיד בדבר ועל כן לא הביא בספרו רק דברי הר"ן לבד ואילו הוה ידע דכל הני רבוותא סברי הכי ומכל שכן שהתוספתא והירוש' מכריעים כדבריהם הוה הדר בי' (שוב מצאתי בתשובת מיימוני לספר משפטים סי' כ"ז תשו' רבינו שמשון בן אברהם כ' דההיא דערכין ע"כ לאוקמא בבית סתם כו' ע"ש הרי להדיא כדברי):

ו (**ט"ז ס"ק ל"ט**) **זה קאי כו'**. זה אינו אלא קאי ג"כ אנדר דמדרבנן חל ע"ד שאין בו ממש וכדלעיל סי' רי"ג א"נ שלא ידבר דנקט היינו בענין שנאסר הדיבור כגון שאמר קונם פי לדיבורי או יאסר פי עליך וכדלעיל סימן רי"ג:

ז (**שם ס"ק מ"ב**) **הקשה על אוהל מועד** ולק"מ דכיון דבעבודת כוכבים שרי אע"ג דכתיב ולא ידבק (בך)[בידך] מאומה מן החרם כיון דקלקולו יותר מתקונו אם כן כ"ש בנדרים ומ"ש וראיה מפורשת כו' כיון דאמרינן דדוקא גבי עבודת כוכבים גלי רחמנא ולא במקום אחר כו'. לא דק דאין כוונת התוספות לומר דדוקא גבי עבודת כוכבים דגלי רחמנא אמרינן הכי דאם כן בכל דוכתי דילפינן במה מצינו היכא מצינן למילף נימא היכא דגלי גלי ובכל דוכתי בש"ס פרכינן ולילף מיניה וצריכין לשנויי דלא מצינן למילף מיני' ובכה"ג אמרינן דוקא מדגלי רחמנא התם דוקא הוא וזו מדה בתורה אלא כוונת התוספות דדוקא לענין עבודת כוכבים לא חשיב נהנה כיון שקלקולו יותר מתיקונו ואם כן ס"ס לא נהנה כלומר דהקלקול גורם ולא חשיב נהנה אבל גבי שבת נהי דהקלקול גורם דלא נהנה ס"ס עשה מלאכה וודאי דהעושה מלאכה אפילו אינו נהנה חייב אבל שיהא נחשב מקלקל ולא הוי מלאכה זה לא אמרינן זהו כוונת התוס' גם מה שאמר דהא גם בנדרים אנו הולכים אחר כוונת הנודר כו' אינו כלום דמה בכך סוף סוף אין כאן הנאה. גם מ"ש מויתור דאסור במודר הנאה אינו כלום דהתם סוף סוף יש כאן הנאה אבל הכא כיון דקלקולו יותר מתיקונו אין כאן הנאה גם מה שהביא מהראב"ד אינה ראיה וק"ל:

סימן רכב

(**סימן רכ"ב בש"ע סעיף א'**) **אם נתן לה מתנה ואסר לה ע"מ שאין לבעליך רשות בהן ולא פירש כו'**. והראב"ד בהשגות השיג על זה דלשמואל אם אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהן ולא פירש כו' לא קנה אותה הבעל ונ"ל עיקר בש"ס כדבריו ומה שהביא הכסף משנה בזה דברי הר"ן לא יצא ידי חובתו דנראה דהר"ן לא בא לתרץ השגות הראב"ד דאף שכתב הר"ן דס"ל להרמב"ם דכי אמר לה מה שתרצי עשי לדידה נמי לא יהיב לגמרי אלא באותה שעה שתרצה לעשות בהן כו' היינו דהרמב"ם ס"ל הכי אבל מכל מקום קשה השגת הראב"ד דהא מוכח בש"ס דאף על גב דיהיב לה לגמרי לא קני יתהון בעל לשמואל דהא משמע בש"ס דשמואל סבר כחכמים (דברי ר"מ וחכמים עיין בש"ס פ"ק דקדושין דף כ"ג ע"ב) דס"נ דלא אמרי' יד אשה כיד בעלה ועוד פריך לרב מכיצד משתתפין כו' ולא פריך לשמואל משמע דלשמואל ניחא אף על גב דיהב לה לגמרי לא קנה יתהון בעל דלא אמרינן יד אשה כיד בעלה והא דבעינא שיאמר ובלבד

שלא יהא לבעלך רשות בהן היינו משום דאם לא אמר כן מסתמא נותנו מתחלה לאש' ובעלה ביחד. והכי משמע בירושלמי סוף נדרים דאיתא התם המודר הנאה מחתנו כו' תני ולא ליך א"ר מאן תנא ולא ליך ר' מאיר דרבי מאיר עבד יד העבד כיד רבו מפני שאמר ולא ליך הא אם לא אמר לא ליך זכתה האשה זכה בעלה ע"כ ונ"ל דה"פ תני ולא ליך כלומר דוקא כשאומר תהא נושאת לפיך ולא ליך לגמרי דאלו נתן לה לגמרי שתעשה בהם כל מה שתרצה יד האשה כיד בעלה וכן בש"ס דילן בהכי פליגי דרב סבר דוקא דאמר לה מה שאתה נושאת ונותנת לפיך דבכה"ג אף לדידה לא נתן לגמרי רק לפיה ואם כן לא קנה יתהון בעל אבל אי אמר לה מה שתרצי עשי בהם קנה יתהון בעל כרבי מאיר ושמואל מוקי לה אף כרבנן וסבירא ליה דמה שנושאת לפיך הוא לאו דוקא והלכך אפילו אמר לה מה שתרצי עשי דנתן לה לדידה לגמרי לא קנה יתהון בעל. אם כן אדרבה הא לישנא דאפי' אמר לה מה שתרצי עשי רבותא היא דאע"פ שהוא שלה לגמרי לא קנה יתהון בעל דלא אמרינן יד אשה כבעלה וא"כ ה"ה כשלא אמר לה לשון זה לא קנה יתהון בעל לשמואל וכמ"ש הראב"ד כן נ"ל ודו"ק. (והמגדול עוז כ' שהרמב"ם פסק כרב ודבריו תמוהין ע"ש):

סימן רכג

(**סימן רכ"ג ט"ז ס"ק ה'**) **ולענ"ד נראה כו'**. כבר קדמו הדרישה והב"ח:

סימן רכו

א (סימן רכ"ו בט"ז ס"ק א) האריך להשיג על הב"י ומסיק **ותימה גדולה על הב"י שלא ראה אחרי דברי הרא"ש כו'**. ונמשך במקצת אחר דברי חמיו הב"ח ז"ל ונ"ל דדבריהם אינם נכונים ואדרבה הב"י ראה ד' הרא"ש אלו ומשם ראיה לדברי הב"י ובתחלה אבא לסתור דברי הב"ח ואח"כ דבריו ומ"ש הב"ח ואני שמעתי ולא אבין דכיון דס"ל הב"י דבאין בו כדי חלוקה שרי לאחד מהשוק ליכנס לצורך אחד מהשותפים כמ"ש בשם הרשב"א אם כן למה יגרע ביש בו כד"ח שלא יכנס לצורך א' מהשותפים כו' דבריו תמוהין דלדבריו מה מקשי על מה שהביא ב"י בשם הרשב"א לקשי אש"ס גופיה דפסיק הלכתא כראב"י דשרי לו לא' מן השוק ליכנס וכ"פ כל הפוסקי' אלא ודאי התם הטעם כיון שאין בו כדי חלוקה אמר דשרי מטעם ברירה אבל ביש בו כ"ח הואיל ויש תקנה בחלוקה אסור א"כ שפיר קמקשי הב"י וכי עדיף האחד מן השוק מן השותף עצמו דהשותף עצמו אסור ביש בו צד חלוקה כ"ש אחד מן השוק דגרע טפי כיון שאין לו חלק

בחצר דלא עדיף מגברא דאתי מחמתיה וכ"כ בדרישה דכ"ש הוא דלא עדיף מהשותף (וכן משמע מתוספות ופי' הרא"ש וברטנורה ז"ל במתניתין קמייתא דהשותפין במ"ש דסיפא דא' מהשוק לרבי אליעזר איצטריך דאף ע"פ שאין לו חלק בחצר שרי וכן משמע מדברי הטור גופיה במ"ש וכ"ש אם אחד מהן הדיר לאחד מן השוק כו' אלמא דאחד מן השוק גרע טפי מהשותף עצמו) אם כן כיון דהשותף עצמו אסור ביש בו כ"ח כ"ש אחד מן השוק עוד כ' הב"ח דמדברי הרא"ש מוכח דלאינש דעלמא אף באין בו כדי חלוקה לא שרי אלא לצורך אחד מן השותפים כו' ודאי דכן הוא ומ"מ ודאי דמוכח נמי דביש בו כדי חלוקה אפילו לצורך אחד מהשותפין אסור דהא קאמר בהדיא בש"ס ומביאה הרא"ש בשאין בו כדי חלוקה אבל בשיש בו כדי חלוקה אפי' ר"א מודה דאסור אלמא דאפי' בנכנס לצורך אחד מהשותפין דבכה"ג דוקא הוא דשרי באין בו כדי חלוקה אבל ביש בו כדי חלוקה אסור ודוחק גדול לומר דבש"ס לא קאי אלא ארישא דמתניתין בשותפים שנדרו ולא אסיפא דאחד מן השוק. עוד כתב דמהרמב"ם והסמ"ג משמע דבאחד מן השוק אין חילוק בין יש בו כדי חלוקה או לא אלא בין נכנס לצורך השותפים או לא. וליתא שהרי לא הוזכר בדבריהם שום דבר מנכנס לצורך השותפים או לא אלא סתמו דבריהם כלשון המשנה וכמו שמפרשים המשנה כך יש לפרש דבריהם. עוד כתב הב"ח אכן מדברי רבינו ירוחם ני"ד ח"ה משמע דגם לגבי א' מהשוק לא התיר אלא כשאין בו כדי חלוקה אבל ביש בו כדי חלוקה אסור כו' ואין שומעין למשמעות שאינו מפורש בדברי רבינו ירוחם שסותר דברי הרא"ש והטור והמפרשים ותו דבאין בו כדי חלוקה משמע דמתיר רבינו ירוחם אפי' נכנס לצורך עצמו והרי אף ב"י גופיה כ' דאין בו כדי חלוקה לא שרי אלא כשנכנס לצורך השותפים הלכך ליתא להך דרבינו ירוחם אלא כהרא"ש וטור נקטינן הלכה למעשה ודלא כש"ע עכ"ל ותימה גדולה שעיין בתחלת דברי רבינו ירוחם שכתב שם וז"ל השותפים שנדרו הנאה זה מזה מותרים ליכנס לחצר וכן הדין אם הדיר אחד לחבירו וכן אם היה אחד מהשוק מודר הנאה מאחד מהם מותר ליכנס לחצר ודוקא בחצר שאין בו דין חלוקה אבל בחצר שיש בו דין חלוקה הכל אסור עכ"ל. ע"כ כתב אכן מדברי ר' ירוחם משמע כו' ואין שומעין למשמעות שאינו מפורש בדברי ר' ירוחם כו' ותו דבאין בו כדי חלוקה משמע דמתיר רבינו ירוחם אפילו ליכנס לצורך עצמו כו' ואלו הספיק לעיין בסוף דברי רבינו ירוחם לא כ' כן. שכתב אח"כ אחר שהפסיק בדינים אחרים בינתים וז"ל והא דאמרינן היה אחד מן השוק מודר הנאה מאחד מהן מותר ליכנס לחצר דוקא כשנכנס לצורך חבירו אבל לצורך עצמו אסור עכ"ל הרי מפורש בהדיא ברבינו ירוחם דלצורך עצמו אסור וגם מפורש בהדיא בדבריו דבשיש

בו כדי חלוקה אפילו לצורך חבירו אסור דהא מחלק ברישא בין יש בו כדי חלוקה או לא ואם איתא דלצורך חבירו מותר אין חילוק. ואם כן דברי הטור ממש כדברי רבינו ירוחם ומ"ש הב"ח כהרא"ש וטור נקטינן כו' כבר כתבתי למעלה דאדרבה דברי הרא"ש מוכיחי' כרבינו ירוחם ובעל כרחך צריך לומר כמו שכתב ב"י דטעות סופר הוא בטור והאי אם לא לצורך השותפין צריך לומר בסיפא באין בו כדי חלוקה ועוד נ"ל שאין צריך להגיה רק אות א'. וכן צריך להיות וכ"ש אם אחד מהן הדיר לאחד מן השוק מנכסיו שאסור ליכנס בו לצרכו אם לא לצורך אחד מן השותפים בחצר אם אין בו כדי חלוקה שלא חל הנדר ומותרים כו' ואם כן דבריו ממש כדברי ר' ירוחם. וכן מוכח בטור ח"מ סימן ק"פ וז"ל שותפין שנדרו הנאה זה מזה ויש להן חצר בשותפות אם יש בו כדי חלוקה אסורין ליכנס בו ואם אין בו כדי חלוקה מותרין ליכנס בו הדיר אחד מהן א' מהשוק אסור ליכנס בו לצרכו עכ"ל ודוחק גדול דהאי הדיר א' מהשוק כו' קאי אירישא. כל זה כתבתי כבר בספרי והעתקתיו לכאן לפי שמתוך מה שכתבתי יש להקשות גם על הטורי זהב. גם מ"ש הטורי זהב לפרש בדברי הרא"ש ודאי ליתא דלדבריו מ"ש הרא"ש ומשום ברירה אין להתיר משותפין בשיש בהן דין חלוקה דלא שרי ראב"י כו' אין לו הבנה כלל והכי הוה ליה למימר ומשום ברירה אין להתיר ליכנס בחצר השותפין ביש בה כדי חלוקה דלא שרי ראב"י להשותפין משום ברירה כו' ועוד קשה דהא בכל ספרי הרא"ש איתא משום ברירה אין להתיר משותפין כו' במ"ם ואיך העתיק הוא בשותפין בבי"ת. ועוד קשה לדבריו למה ליה להרא"ש לומר כלל האי מילתא ומשום ברירה אין להתיר כו' דהיאך סלקא דעתך להתיר משום ברירה ביש בו כדי חלוקה דהא אפילו בשותפין גופייהו ביש בו כדי חלוקה ליכא ברירה. ועוד קשה מ"מ מנא ליה להרא"ש להקשות דילמא כפשוטו דהא דשרי ראב"י במתניתין היינו דוקא באין בו כדי חלוקה וכדעת הרשב"א אלא הדבר ברור דכך הם המשך דברי הרא"ש דמתחלה כ' בשם ר"י דאם הדיר אחד מן השוק אסור ליכנס לחצר והשתא קשי' ליה אמאי קאמר ר"י דאסור ומשמע דקאי אמתניתין בחצר השותפין שהדיר אחד מהן לאחד מהשוק באין בו כדי חלוקה דהא מתניתין באין בו כדי חלוקה מיירי וכדקאמר בש"ס דבשיש בה כדי חלוקה אפילו ראב"י מודה וא"כ באין בו כדי חלוקה בלאו הכי לישתרי משום ברירה וקאמר דמשום ברירה אין להתיר באין בו כדי חלוקה משותפין ביש בו כדי חלוקה כו' כלומר דילפינן משותפים כשיש בה כ"ח דלא שרי ראב"י משום ברירה כיון שיש תקנה לחלוק ולא יכנוס לחצר חבירו בחנם אלמא דהיכא דאפשר בתקנתא לא שרי ר"א וכ"ש הכא באינש דעלמא באין בה כ"ח דאפילו תקנה לא צריך דלמא יכנס בחצר והא דשרי ר"א

במתניתין באין בו כדי חלוקה באינש דעלמא צריך לומר דמיירי לצורך אחד מבני החצר זהו ברור כשמש פשט דברי הרא"ש. ומ"ש וכן הוא ברמזים כו' אדרבה ברמזים משמע כדפרישית דאל"כ הוה ליה לאשמועינן דבא' מן השוק מותר באם אין בו כדי חלוקה אפילו לצורך עצמו והכי הל"ל וכ"ש אם היה אחד מן השוק מודר מהם שלא יכנס אלא לצורך אחד מבני החצר כשיש בו כדי חלוקה אלא ודאי הכי קאמר אבל יש בו כדי חלוקה לא דכיון דאפשר לחלוק יחלוק ולא יכנס וכ"ש אם היה אחד מן השוק כו' שלא יכנס אפי' באין בו כדי חלוקה דהא א"צ לתקנתא דחלוקה ולמה יכנוס בחנם אם לא לצורך אחד מבני החצר. וגם קשה לדבריו דהא בטור ח"מ סימן ק"פ משמע להדיא דאפילו אין בו כדי חלוקה לא שרי לצרכו וכמ"ש לעיל אלא ודאי דברי הב"י ברורים וגם דעת הטור כן וכמ"ש למעלה:

ב (**סימן רכ"ו בש"ך ס"ק י"ג) ודבריו תמוהין כו'**. עתה ראיתי שדבריו נכונים דעל כרחך מיירי הכא שהדיר את חבירו דהיינו שאמר יאסר חצרי עליך דאי באסר עצמו מחלק חבירו ודאי אפי' כשאמר חצר זה כופין אותו כדי שיהיה כולו של חבירו ולא יכנוס בו כלל וכן משמע באשר"י דמיירי בשהדיר את חבירו ע"ש גם לשון חצרי שכתבו הרא"ש וטור משמע כן וא"כ דכשמיירי שהדיר את חבירו אסור למכור להשותף כמ"ש הריב"ש ואע"ג דהריב"ש קאי אהדיר עצמו מנכסי חבירו ה"ה בהדיר חבירו מנכסיו דחד טעמא אית להו וכן הר"ן מדמי להו להדיא להדדי ומביאו בית יוסף בסי' זה:

סימן רכח

א (סימן רכ"ח ט"ז ס"ק ח') כבר קדמוהו האחרונים בזה והבאתים בקצרה בש"ך ס"ק ט':

ב (**שם ס"ק ט'**) **אבל באמת צ"ע כו'**. ע' בעט"ז ועיין מ"ש בש"ך ס"ק י"ב ותראה דלק"מ:

ג (**שם ס"ק כ"ז**) **אלא תלמיד טועה כתבן**. ואני אומר דברי הפרישה ברורים דהדבר פשוט דהכא מיירי אפילו לא קיים חבירו את הנדר רק שנדר לדע' חבירו כלומר בשביל רצון חבירו אע"פ שחבירו שותק והטעם כיון שנודר בשביל רצון חבירו א"כ הוי נדר גמור שאין תלוי בדעת חבירו רק שעושה הנדר בשביל רצון חבירו וכן משמע מדברי הפוסקים וזהו דעת הפרישה להדיא וזה ברור:

ד (**שם ס"ק ל'**) **בשביל טובה שקיבל כו'**. עיין בש"ך ס"ק מ' שדיתי נרגא בזה:

ה (**שם ס"ק ל"ד**) **אבל לא קי"ל כו'**. וע' בש"ך ס"ק נ"ו דהכא לכ"ע דינא הכי:

ו (**שם ס"ק מ"ה**) **ולא משמע כן כו'**. ולי נראה דדעת הר"ן דאם נדר סתם ע"ד חבירו אין חבירו יכול להתירו דאין בלשון ע"ד חבירו שחבירו יתירו אבל אם אמר שכוונתו היה

כן שחבירו יבטלו הוה כאילו התנה כן בפירוש דבנדרים הולכין אחר כוונת הנודר וגם דעת הריב"ש כן ודו"ק:

ז (**שם ס"ק מ"ט**) **האריך** להקשות על הרשב"א ויש לדחות כל דבריו וק"ל אך לענין דינא צ"ע דגם ר"א מזרחי הקשה על הרשב"א בזה וכמ"ש בש"כ סי' רט"ז ס"ק כ"ב:

ח (**שם ס"ק נ'**) **האריך** וכבר כתבתי כן בקצרה בש"כ ס"ק ק':

ט (**שם ס"ק נ"ד**) **הקשה** על הרשב"א ויש לדחות כל דבריו וק"ל:

י (**שם בש"ך סעיף קטן קי"א**) **ולפענ"ד דבלאו כו'**. אמנם י"ל דלא דמי לסי' ר"ך ס"ד ולמ"ש הרא"ש ר"פ קונם משום דבלשון ב"א גם יום ר"ח הראשון הוא בכלל ר"ח דלהבא אבל מ"מ י"ל דכשאומר בר"ח כוונתו ליום שני דר"ח דשניה' כיומא אריכתא דמיין דהא שניהם ר"ח הם:

סימן רכט

א (**סימן רכ"ט בט"ז ס"ק ה'**) **ותמוהין דברי מו"ח ז"ל**. ז"א כמ"ש ס"ק ד' גם מ"ש גם בד"מ פסק כמ"ש ליתא ואישתמיטתיה דברי ד"מ שבסימן רל"ב והבאתיו בש"ך שם:

ב (**שם ס"ק י'**) **רוצה** לומר דהטור והרא"ש הם חלוקים אהרמב"ם ולפע"ד לא מוכח מידי דהא הטור לא כתב אלא בלשון הש"ס דבפ"ב דנדרים דאין השניה חלה וכמו שפירש הרמב"ם שם דהיינו דלא חלה לענין דאינו חייב אלא אחת כן יש לפרש דבריהם. גם מ"ש הרא"ש ליתא לשניה כו' קאי אש"ס דהתם דהיינו דאינו חייב אלא אחת ע"ש. וגם דברי מהר"ל ן' חביב נראין נכונים דכיון דהשבועות הן בעולם יכול להתירם בבת אחת ואין לומר כאן דכשזה נופל זה קם אדרבה אינו מניחו לקום אלא מיד מתירו גם מה שהביא מתשו' הרא"ש כלל י"ב לאו ראיה היא דהתם נדר שלא יוכל להתיר לו שום חכם להתירו ויפה כוון הב"ח שהשיג על הב"י דאין להוכיח כלל מדברי הר"ן ע"ש ומכל מקום יש להחמיר בדבר וכמ"ש בש"ך סימן רכ"ח ס"ק ק"י:

ג (**שם ס"ק ט"ז**) **ותמיה לי מה בין זה כו'** לק"מ דבסעיף ד' מיירי שכלל כן בשבועתו כלומר שהשבועה היתה ג"כ ע"ז שלא יהא לו התרה אבל הכא אמר כן בשעת שבועתו ולא כלל בשבועתו:

ד (**שם ס"ק י"ז**) **ותימה לי כו'** תימה לתמיהתו מה ענין זה לזה דהתם בקהל קמיירי שלא הוזכרו אלא לאיים יותר הלכך הם נודרים בעצמם ומתירים בעצמם וזה לא שייך הכא וגם בלאו הכי לק"מ דמ"ש פי' שזה מורה לשון שבועה וע"פ זה כתב ותימה לי כו' לא דק אלא רצה לומר שהחרם צריך התרה שלשון היתר שייך בחרם ואם כן הרי קבל

עליו שלא יתיר חרמו וצריך התרה לזה מתחילה וכן מבואר להדיא ברשב"ץ שממנו מקור דין זה ומביאו ב"י בסימן רכ"ח סוף דף רס"ז וכמדומה שלא ידע מקור הדין ע"כ נשתבש בזה:

סימן רלב

א (**סימן רל"ב ס"ק א' בט"ז**) **ואיני יודע כו'**. ול"נ דכוונת רמ"א לאפוקי שקל וסלע:

ב (**שם ס"ק י"ט**) **הקשה על האגודה**. ונראה דדעת האגודה דכיון שהיו רגילין להטמין עצמם הוי אונסא דמוכח:

ג (**שם ס"ק כ"ז**) **הקשה** על רמ"א וב"י ודבריו. תמוהים דהיאך יעלה על הדעת שישבע לכתחל' לשקר והגמי"י דמחלקין בדין הנזכר בסעיף ט"ו לא קאמרי אלא דהשבועה אינה שבועה אם נשבע כבר אע"פ שלא ביטל בלבו אבל לכתחלה פשיטא דצריך לבטל בלב ולא ישבע לשקר וגם הגהת מיימוני ורבינו ירוחם ני"ד סוף חלק שלישי כתבו בשם הגאונים דהגמון או בעל מכס שמשגר לקהל להחרים בשביל צרכיו אותו חרם אינו כלום אבל שבועה אסור לישבע לו לשקר עד כאן לשונו ומביאה ב"י ופשיטא דבאנס והגמון איכא עונש מיתה אם לא ישבעו לו וכמ"ש הוא עצמו אלא דמ"מ על ידי ביטול בלב שרי וכמ"ש ב"י:

ד (**שם ס"ק ל"ד**) **השיג** על העט"ז וכ' דאישתמיטתיה הש"ס ולפי עניות דעתי נראה שהעט"ז ראה הש"ס זו שהרי הב"י מביא כהלכתה וכמשפטה אלא דקשיא ליה כעין קושית הר"ן דא"כ ר' אליעזר נמי דס"ל דהוי נדרי זרוזין אמאי לא נימא דלנדר גמור מתכוין כדי שתברו יאמר לו כלום נדרת אלא לכבדני הרי כאלו קבלתי ומתרץ דהתם ליכא למימר הכי ע"ש ודוק ואדרבה נראה שהוא לא עיין בש"ס שכתב בש"ס דף ס"ג פריך כו' והרא"ש מייתי לה התם אמתני' דף ס"ב ובאמת אינה שם אלא בדף כ"ד ואפשר טעות הוא בלשונו גם מה שאמר דבעינן דוקא שרגיל להנות ממנו צ"ע אי קי"ל הכי לדינא כיון שהרמב"ם והטור ושלחן ערוך כתבו כן בסתם דא"ל כמ"ש הוא דמסתמא כו' דהא נ"מ אם ידוע בבירור שאינו רגיל בכך וגם בדבריו לא משמע כן ודו"ק:

סימן רלד

א (**סימן רל"ד ס"ק ג'**) **אין** דבריו מוכרתים:

ב (**שם ט"ז ס"ק מ'**) **תמוהים מאד כו' דלא דק כו'**. הוא לא דק והרב דק היטב דא"כ ה"ל להרמב"ם לומר ג"כ אמר לה מופר ליכי למחר הוי קיום כדכתב ברישא אלא ודאי דייק

מדקאמר ש"ס מי אמרי' למחר לא מצי מפר כו' אמאי בעי למחר לא מצי מפר הא אי הוה קיים אפי' מיד לא מצי מפר ודוחק לומר דהכי קאמר כיון דקאמר מופר ליכי למחר אפילו מיד לא מצי מפר דאם כן הל"ל מי אמרי' כיון דקאמר למחר לא מצי מפר ועוד מדקאמר נמי בתר הכי למחר כמאן דאיתיה דמי משמע דלמחר קמבעי ליה ואם איתיה כיון דהוי קיום אפילו מיד לא מצי מפר לה אלא ודאי ה"פ דודאי אי בעי למפר לה מיד לאחר שאמר לה מופר ליכי למחר מצי מפר דנהי דמופר ליכי למחר לא הוי הפרה קיום נמי לא הוי אלא דמבעיא ליה אי מצי מפר לה למחר מי אמרינן לא מצי מפר לה דהא קיימיה לנדריה היו' כלומר לא הפר לה היום ואם כן קיים דהא מופר ליכי למחר קאמר או דלמא כי קאמר לה מופר ליכי למחר מהיום קאמר ואם כן הרי הפר לה מאתמול והיינו דקאמר בתר הכי ואם תמצא לומר כיון דקיימו היום למחר כמאן דאיתיה דמי ולא קאמר כיון דקיימו היום תו לא מצי מפר לה. זהו ברור דעת הרמב"ם וכן משמע יות' למעיין ברמב"ם סוף הלכות נדרים ודעתו נכונה:

ג (**שם בש"ע סעיף נ"ד**) **ואם הפר לה שלו בטל כו'**. הוא מדברי הרמב"ם ותמה בתוספות י"ט דפ' ד' דנזיר דהא תנן במתניתין מפר את שלה ושלו קיים ומפרש בש"ס שם דהיינו כשאומ' הריני נזיר ומה תאמרי את. ונראה דהרמב"ם היה גורס במתניתין מפר את שלה ושלו בטל וכן הוא בירושלמי במתני' ומשמע התם בירושלמי דטעמא הוא שנעש' כמי שתלה נדרו בנדרה עיין שם ולפי זה בש"ס נמי היה הרמב"ם גורס בטל במקו' קיים ופסק כאביי ומפרש דאביי משני ברייתא כגון דקאמר לה הריני נזיר ואת דקא תלי נדרו בנדרה ולא דנעשה כמי שתלה נדרו בנדרה אלא דתלי ממש נדרו בנדרה ומתני' כגון דקאמר הריני נזיר ואת מאי דלא תלה נדרו בנדרה ממש אלא דנעשה כמו שתלה נדרו בנדרה כדקאמר בירושלמי דהיינו כאלו היה אומר הריני נזיר אם תהיה את נזירה ומה שתעשי בנזירות שלך יהיה בנזירות שלי ואת מאי הילכך מפר את שלה ושלו בטל. ולכך כ' הרמב"ם והמחבר כאן שזה כמי שתלה נדרו בנדרה ולא כתבו שתלה נדרו בנדרה וכדקאמר בש"ס דקא תלי נדרו בנדרה אלא כוונתם להירושלמי בהא דלא כתבו ברישא שתלה נדרו בנדרה משום שפשוט הוא כן נראה לי לדעת הרמב"ם. ותמיהני על הכסף משנ' שמביא גירסת הש"ס שלפנינו וכתב שהרמב"ם פסק כאביי והא דבר שאי אפשר ליישב דעת הרמב"ם על פי הגרסא שלפנינו אלא ודאי כמו שכתבתי. ומיהו מדברי התוספו' מבואר להדיא שהיו גורסים כגירסת הספרים שלפנינו וכן מובא ברש"י ולכן דברי המחבר צרי' עיון לדינא:

ד (**שם ט"ז ס"ק נ"ט**) **הקשה** על הפרישה וב"ח ול"ק מידי דמה שהקשה מיקדשו ידי לעושיהן הא פירש ב"י גופיה דהיינו באומרת יקדשו ידי לעושיהן על פיך דהא ש"ס מתרץ הכי אהך דקונם שאני עושה לפיך והבאתיו בש"ך ס"ק פ"ו ומה שהקשה מהרמב"ם נמי לק"מ דגם ברישא לא מיירי בכולל אלא כדפרישי' אלא דברישא מיירי כשאומר בלשון הקדש ובסיפא מיירי אף ע"פ שלא אמר בל"ה וכמו שהבינו הר"ן והב"י מדבריו מיהו מה שתמה הר"ן על הרמב"ם הנ"ל והניח בתימה נראה לי דדברי הרמב"ם נכוני' וכמו שאבאר ומה שתירץ ב"י דלמסקנא יכול לאסור דשלב"ל על חברו נרא' לי דא"א לומר כן חדא דהא קאמר בש"ס קונמות קאמרת שאני קונמות וכדרבא כו' ורבא הא לא קאמר אלא דמפקיע מידי שעבוד ועוד דהא ע"כ רבא גופיה ס"ל דאין אדם אוסר על חבירו דשלב"ל בקונם דגרסינן בפ' השותפין (נדרים דף מ"ז) בעי רמי בר חמא אמר קונם פירות האלו על פלוני מהו בחלופיהן מי אמרינן גבי דיליה הואיל ואדם אוסר פירות חבירו על עצמו אדם אוסר דשלב"ל על עצמו גבי חבירו הואיל ואין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו אין אדם אוסר דשלב"ל על חברו או דלמא משום דחלופין כגדולין ובעי למיפשט התם מלוה וב"ח נפרעי' ממנו ודחי רבא דדלמא לעולם לכתחילה אסור משום דחלופים כגדולים אלא דאי עבד עבד אלמא דליכא טעמא להתירא אלא משום דאין אדם אוסר דשלב"ל על חברו ואי תימא דאוסר על חבירו דשלב"ל אם כן אפילו דיעבד אסור ועוד דהרמב"ם גופיה הביא הך בעיא בסוף פ"ה דהלכות נדרי' ופסק דהרי הוא ספק ואם עבר ונהנה נהנה ואם איתא דס"ל דאוסר על חבירו דשלב"ל אם כן ליכא ספיקא ופשיטא דאסור אפילו לא הוי כגדולין וגם אמאי עבר ונהנה נהנה ולענין קושית הר"ן נראה לי דדעת הרמב"ם נכונה וכוון למ"ש התוספות ומביאם הר"ן גופיה בפ' ב' דנדרים דף ט"ו ע"ב ומביאו ב"י בר"ס רל"ט דאע"פ שלא אמרה בלשון הקדש כיון שהזכירה הידים נעשה כאומר יקדשו ידי:

ה (**שם ט"ז ס"ק ס"ג**) **ולא ניחא לי כו'**. ולפעד"נ דברי הפריש' נכוני' דלא מצינו בשום פוסק לחלק בין מעשה ידיה לרחיצה ועוד דהרמב"ם והסמ"ג לא הזכירו ברחיצה דאין צריך להפר ואם איתא כדבריו הוה ליה לאתויי הך דינא דהא אפי' לכי מיגרשה לא חייל נדרה אלא ודאי סמכו עצמם אמ"ש במעש' ידיה דא"צ להפר משום דמשעבדה ליה והוא הדין ברחיצה וכה"ג ומ"ש מדפריך הא משעבדה ליה משמע דאין צריך הפרה כלל לא משמע מידי דהכי פריך דע"כ הא דצרי' הפרה היינו אפי' בעוד' תחתיו דהא קתני בסיפא שלא ארחץ אין צריך להפר והיינו על כרחך בעודה תחתיו ומשום דמשועבדת ליה ואם

כן אפילו בלא אשמש נמי הא משעבדיה ליה ומשני באומרת הנאת תשמישן עלי ומשום שאין מאכילין לאדם דבר האסור גם יתר הראיות שהביא אינם כלום למבין ודו"ק:

סימן רלו

א (**סי' רל"ו ט"ז ס"ק י"ב**) **כדי שיזכה חבירך**. אין ענינו לכאן אלא הל"ל לקיים שבועתך:

ב (**שם ט"ז ס"ק י"ג**) **וכתב שהביא ר' ירוחם ראיה מפ"ק דסוטה ונ"ל שהראיה היא כו'** טעה בכאן דהא ראיה זו ליתא בר' ירוחם וגם כל הדברים שהביא בב"י אינם כלל בר' ירוחם אלא חסרון הוא בב"י וכך צריך לומר וכ"כ בהגהת מרדכי והביא ראי' לדבר מפ"ק דסוטה כו' והדברים שהביא בב"י הם בהגהת מרדכי שם והראיה מפ"ק דסוטה מפורשת שם וז"ל יש לדקדק דשני אנשי' שנשבעו זה לזה ועבר האחד על שבועתו השני נפטר מאותו שבועה כדקאמר פ"ק דסוטה גבי שמשון שהרג פלשתים אמר רבי חייא הוחלה שבועתו של אבימלך דכתיב אם תשקור לי ולניני ולנכדי ופירש"י הותלה בטלה כמו לא יחל דברו לפי שעברו פלשתים על השבועה תחלה ועיין בתוספות פ"ק דסוטה תשובת הרב משאנ"ץ וז"ל אמנם כן היתה קבלה בידי כו' עד מותר לאלתר ואין צריך התרה עכ"ל הגהת מרדכי שם וכדאיתא בב"י. ורבינו ירוחם בסוף נ"ד הביא גם כן ראיה כיוצא בזו וז"ל וראיה מדוד כשהלך להלחם עם הארמיים אמרו לו הסנהדרין כיון שהם עברו הברית שכרת יעקב עם לבן הארמי בימי בלעם כבר היו פטורים ישראל לעוברו כדאית' במדרש תהלים מכתם לדוד בהצותו עכ"ל: והראיה שמביא ממשה אין ענינה לכאן דהתם יוסף לא נשבע כלל אלא משה אמר שיהיו מנוקים מטעם שיהיו אנוסים כיון שאינו מראה את עצמו. גם הקושיא שהקשה למה האריך משה כ"כ לא קשה מידי דלהכי קאמר הגיע השבועה דאם לא הגיעה השבועה לא היו מנוקים משבועתו במה שאינו מראה את עצמו שהרי לא הגיע זמן הפקידה ויוסף השביע פקוד יפקוד והעליתם את עצמותי והיו עוברים שבועתו של יוסף שהיה להם להמתין עד שיפקדם הש"י ויקחו עצמותיו ואז יראה את עצמו: **גם** במה שמחלק בין תנאי שהעיקר תלוי בו לתנאי זמן וכה"ג והשיג על הבית חדש כל דבריו תמוהין בזה וכבר הוכחתי בחיבורי בחשן משפט סי' כ"א מן הירושלמי דקדושין פרק האומר ומן הר"ן שם דאפילו בתנאי זמן וכהאי גוונא פטור דהא איתא התם על מנת איכנסך ליום פלן ואין אתא יום פלן ולא כנסתיך כו' לא יהיה כלום ואירעו אונס וקי"ל כרבי יוחנן דאונס כמו דלא עבד ואינה מקודשת ע"ש אם כן פשיטא כיון דקדושין דאיסורי ערוה דאוריי' בטלין בהכי כל שכן שבועה דנשואין ותנאי ממון וכה"ג. וגם אין סברא כלל לחלק בהכי דמה בכך שעיקר הזיווג תלי בזה סוף

סוף כיון שתלה התנאי בזה ולא נתקיים התנאי אין חברו מתחייב שלא חייב עצמו אלא על התנאי זה יהיה מי שיהיה. ודברי הב"ח נכונים בזה לענין דינא מטעם שכתבתי ושלא כדת השיג עליו אך מה שהשיג הב"ח על הר"ב בהגהת ש"ע אינה השגה מטעם אחר וכמ"ש לקמן. ומ"ש וכן מצינו לענין מכירה כו' כדאי' בח"מ סימן ק"צ כו' לא דמי כלל דהתם לא מפרש שמוכר על תנאי זה מה שאין כן הכא שמפורש כן. ומה שכתב ויש עוד ראיה ממ"ש בסי' רכ"ח כו' וכפי שהבאתי שם לשון רשב"א ותשובת רמב"ן גם כן לא דמי כלל דודאי הוא עצמו שנשבע מחויב לעשות כן אף שכבר עבר השבועה אבל חברו שכנגדו לא נתחייב דוקא אלא על תנאי זה כו'. ומ"ש ודבריו אלה דברי תימה כו' כבר הוכחתי דאדרבה דבריו תמוהין ודברי הב"ח נכונים ומוכרחים וכמ"ש ומ"ש וכן דנין בכל יום אינו כלום דבתנאים שלנו אינו כתוב תנאי שהשידוך נעשה ע"מ שהנשואין יהיו לזמן פלוני ואם לא יבא לזמן פלוני יבטלו הנשואין דודאי אי הוי מתנין כן או הוה כתוב כן היו התנאים בטלים אף שה"ל אונס אך בתנאי' שלנו מתחלה נעשה השידוך בסתם ואח"כ מתנין ומפרשין זמן הנשואין וכה"ג וכן כתוב בתנאים ממילא כיון שבתחלה נעשה השידוך בסתם ואירעו אח"כ אונס בשאר תנאי' שאין התנאים מתבטלים בכך וצריך חברו שכנגדו לקיים השידוך ובזה נתיישבו דברי מהרמ"א בהגהת ש"ע ושלא כדת השיג עליו הב"ח שהרי הרב קאי אאיש ואש' שנשתדכו זה לזה וקבלו חרם לינשא לזמן קבוע כו' משמע שבתחלה נשתדכו בסתם ואח"כ קבלו חרם לינשא לזמן קבוע אבל דברי מהרי"ו דוחק לפרש כן שכתוב שם שנתנה תקיעת כפה להנשא להמשודך על תנאי המבואר כתוב וחתום כו' ואולי ר"ל שלא אמרה כן רק שתנאי זה נכתב כן ודותק. ואפשר דגם בעל הטורי זהב מיירי בענין כזה שלא נתפרש מתחלה שעושה כן על תנאי זה אבל אין פשט דבריו מורין כן. גם מכל מקום ראיותיו אינן כלום וכמו שכתבתי רק לענין דינא נראה עיקר כמו שכתבתי ודו"ק:

סימן רלט

א (**סי' רל"ט ט"ז ס"ק ב'**) **עמ"ש סי' רל"ב כו'**. ועמ"ש שם דלק"מ:

ב (**שם סק"ז**) **העתיק** ד' מהרש"ל ולא הרגי' במ"ש בש"ך (סקי"ט) [סק"כ]:

ג (**שם ס"ק י"ב**) **ולעד"נ דדברי הטור כו'**. ועי' בש"ך ס"ק ל' דדברי ב"י נכונים:

סימן רמ

א (**סי' ר"מ ט"ז ס"ק ו'**) **הוא תמוה כו'**. אישתמיטתיה דברי ד"מ שהבאתי בש"ך ס"ק ו':

ב (**שם ט"ז ס"ק י"ז**) **ולא כמ"ש רמ"א סעיף ח' כו'**. שלא כדת כתב עליו כן דהא רמ"א גופיה סתם בסי' רמ"א סעיף ד' ה' דאסור לצערו אלא ודאי מ"ש בסעי' ח' היינו לענין ממון וק"ל:

ג (**שם ט"ז ס"ק כ'**) **כן פירש"י כו'**. והוא מדרש גם מ"ש ותימה על דעה ראשונה כו' היינו קושית רמ"א בד"מ ונרשם במראה מקום בש"ע ולא ידעתי מה חידש בזה ואפשר משמע ליה דפירש"י בחומש רגיל יותר ממדרש משום שכתבו קצת פוסקים דרש"י הוא במקום תרגום שחייב אדם לקרוא שני' מקרא ואחד תרגום:

סימן רמב

א (**סימן רמ"ב ט"ז ס"ק ט'**) **דקשה לו לאיזה צורך נטלו רשות פעמים כו'**. זה אינו כלום דודאי הש"ס לא דייק אלא ממאי שנטלו רשות פעם שנית דהא כבר נטלו רשות ביום כ"ב אבל מה שנטלו רשות ביום כ"ב לא קשה מידי דשמא חששו שלא יוכלו ליטלו רשות למחר ביום כ"ג או משום שהיו נפטרים ממנו ביום כ"ב בשמחת החג נטלו ממנו רשות גם מה שאמר יש להגיה על יום כ"ד לשון שאינו מתוקן הוא ועוד דלפי זה גם מה שאמר אחר כך אבל ביום כ"ג כו' צריך להגיה אבל על יום כ"ג: ועוד דפשטא דקרא דדברי הימים דכתיב וביום כ"ג לחודש השביעי שלח את העם וגומר התם כתיב את העם דהיינו שנפטרו ממנו ואח"כ ויברכו את המלך וילכו לאהליהם אבל הכא כתי' וביום כ"ג שלח את העם לאהליהם וגו' משמע דביום כ"ד נסעו לדרכם ואע"ג דבמלכים נמי כתיב ביום השמיני שלח את העם וגו' התם כתיב ששלחם לביתם ביום כ"ג וכך כתב הרד"ק בד"ה וזה לשונו וביום כ"ג וגו' ובספר מלכים אומר וביום הח' והוא יום כ"ב לחודש פירשו רז"ל כי ביום הח' נטלו רשות ממנו ולא נסעו אותו היום לפי שהיה חג ולמחר שהוא כ"ג לחודש שנסעו חזרו ונטלו רשות ממנו ע"כ לשונו וכן משמע גם כן להדיא מפירש"י בד"ה שם ע"ש וכן מצאתי בתוספתא דסוכה פרק ד' וזה לשונו ברכה לעצמו שנ' ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך יכול לא יהו טעונים לינה תלמוד לומר ביום עשרים ושלשה לחודש השביעי שלח את העם וילכו לאהליהם הא כיצד נפטרו מבעוד יום והסכימו והלכו להם עכ"ל משמע שהלכו לביתם ביום כ"ג:

ב (**שם ט"ז ס"ק י"ח**) **נ"ל דהיינו שנעשה כו'**. לא דק דהיינו שחלה ונתפשטה לאפוקי כששניהם בבהמ"ד כמבואר בהרא"ש שממנו מקור דין זה להדיא: (ובסי' רמ"ג רמ"ו ורמ"ז לא כ' דבר ובשאר סימנים דבריו מעוטים ופשוטים):

סימן רמה

(**סי' רמ"ה סעיף ד' בהג"ה**) **ואם אינו בעיר ויש לו נכסי' אם אפשר לאודועי לי' מודיעי' ליה ואם לאו יורדים לנכסיו ושוכרין מלמד לבנו**. וכה"ג כתב בסי' רמ"ח בש"ע סעיף א' לענין צדקה וז"ל ויורדין לנכסים בפניו וכו' וכתבתי בש"ך ס"ק ד' בב"ח נראה שהבין דר"ל אפילו בפניו וכו' ונ"ל דס"ל דווקא בפניו לאפוקי אם אינו כאן כו' ע"ש שוב מצאתי ראיה ברור' לדברי ממה שאמר הרמב"ם גופיה פרק י"ב מהל' אישות דין י"ז דאפילו בניו ובנותיו היתירים על שש אין זנין אותן מנכסיו שלא בפניו אף על פי שהוא אמיד וכן כתב המחבר גופיה בא"ע סימן ע"א סעיף ב' וכן כתב הרב המגיד שם שיצא לו להרמב"ם כן ממאי דאמרינן בפרק נער' שנתפתת' מי שהלך למדינת הים כו' ב"ד יורדין לנכסיו וזנין אשתו אבל לא בניו ובנותיו ולא ד"א מאי ד"א אמר רב חסדא זו צדקה וכן כ' הר"ן בפרק הנ"ל ומשמע דאפילו הוא בענין שא"א לו להודיעו תוך ל' יום דבכה"ג נפרעים ממנו חוב שלא בפניו כמו שנתבאר בח"מ ר"ס ק"ו לצדקה אין מגבין דאל"כ אין חילוק בין חוב לצדקה ולא הוי צריך בש"ס לומר דד"א היינו צדקה אלא אפילו חוב ואע"ג דהרב בהג"ה כתב שם וי"א אם הוא אמיד זנין אותן בכל ענין משום צדקה ונרשם שם בש"ע כך משמע בטור ליתא דהמעיין בטור שם יראה להיפך רק בד"מ כתב כן בשם הר"ן וגם המעיין בהר"ן יראה שאין חולק על הרמב"ם בזה רק בנשתטה חולק עליו אבל בהלך כתב שקרוב לומר דבאמיד זנין אותן כו' אבל הרמב"ם כתב כו' משמע דס"ל בהא כהרמב"ם ע"ש ואף לפי דעת הרב נראה דדוקא כשא"א להודיעו אבל כשאפשר להודיעו אין גובין לצדקה שלא בפניו עד דמודעינן ליה ולפי מ"ש אם א"א להודיע אין מגבין ואם אפשר להודיעו מודעינן ליה ומגבין אחר שהודיעו וכן עיקר ודו"ק:

סימן רמט

(**סימן רמ"ט בט"ז ס"ק ד'**) **ונראה הטעם כו**'. לחנם בדה טעם מלבו ואישתמיטתיה תשו' רשב"א מקור דין זה שם מפורש טעם אחר ויש נפקא מיניה לדינא בין הטעמים ונר' שלא ידע כלל מקור דין זה שהוא מהרשב"א שבספרו טורי זהב לא נרשם מראה מקום על דין זה וגם בש"ע שנדפסו כבר לא נרשם על כן כ' טעם אחר מלבו שאז לא יוכלו הצבור לשנות כו'. ולפ"ז היכא שהצבור רוצים לחייב עצמם שלא ישנו לא יכתוב שמו עליו והא ליתא דבתשובת הרשב"א סי' תקפ"ד מפורש הטעם שזו מדת חכמים ומידת ותיקין כדי ליתן שכר לעושי מצוה ומדת התורה שהיא כותבת ומפרסמת עושי מצוה כו' ומביא שם כמה ראיות על זה ומסיק ומכאן אתה למד שהיו נוהגין לכתוב כן שמות המקדישים

לשמים להיות להם לזכרון טוב על מצוה ולפתוח דלת לעושי מצוה עכ"ל. עוד משמע שם ברשב"א דאפילו הקדיש כבר מותר שיכתוב שמו עליו ואין הצבור יכולין לעכב עליו ע"ש:

סימן רנב

(**סימן רנ"ב סעיף א' בהג"ה**) **הנודר סלע לצדקה.** אין פדיון שבויים בכלל ואין לפדות בסלע זו רק מדעת בני העיר מהרי"ק שורש ז'. כ' בט"ז סי' רנ"ו ס"ק ד' ראייתו של מהרי"ק מריש ערכין דף ו' ת"ר סלע זו לצדקה עד שלא באה ליד גבאי מותר לשנותה כדי לשלמה לאחר זמן משבאה ליד גבאי אסור לשנותה ופרכינן שם איני והא ר' ינאי דגבאי הוה יזיף ממעות צדקה לצרכו ופרע ומשני שאני ר' ינאי דניחא להו לעניים דכיון דמשהה להו מעשה ומייתי להו פירש רש"י דכי לית ליה למיפרע הי' אומר להקהל שאין מעות לחלק לעניים וכפה אותם לצדקה ואיכא רווחא לעניים ע"כ ואי ס"ד דבכלל צדקה הוי פדיון שבויים היאך היה ר' ינאי לוה לעצמו ניחוש דלמא מתבעו להו זוזי לפדיון שבויים דבכה"ג ליכא למימר דניחא להו לשבויים חדא דלא שייך טעמא דהרווחא שהרי אין להם אלא כדי פדיונא ועוד אדרבא מסתכני' אם יבא לידי שהייה ודיחוי עד אשר יכופו הצבור להוציא המעות וכל רגע שמאחרים הוה כשופך דמים ואמאי מותר אם נימא דבכלל סלע זו לצדקה גם פדיון שבויי' וכ"ת דלא חיישינן לפדיון שבויי' דמלתא דלא שכיחא היא זה אינו דהא אמרינן דלא ליסתור בי כנישתא אפילו גבי זוזי ומנחי דלמא מתרמי פדיון שבויים ומפיק להו כו' כ"ש לדברי רשות דחיישינן לפדיון שבוי' אע"כ דאין פדיון שבוי' בכלל צדקה סתם ע"כ דברי מהרי"ק והקשה עליו באריכות ולא קשה מידי דרבי ינאי על כל פנים הי' צריך לעשות כפייה כדמשמע בש"ס ורש"י וא"כ לא ניחא להו לשבויים להמתין עד הכפייה דלא שייך בהו הרווחה דכשיפדו הנך שבויים לא מצטרכי להו זוזי מה שאין כן בעניים דלא יחדל אביון מקרב הארץ וגם לא דמי לעניים שמסתכנים הרבה וכפשע בינם לבין המות אף על גב דבשבי כולהי איתנהו ביה מ"מ דעת בני אדם אסתם צדקה דהיינו להאכיל ולהשקות ומ"ש ואע"ג דהאומר סלע זו לצדקה דעתו אגבאי היינו במה שדרך הגבאי לעשות בה והיינו לחלק לצדקה אבל למילתא אחריתי אין לו רשות לעשות אלא מדעת טובי העיר וכמו שכתב מהרי"ק. ואין כדאי לדחות דברי מהרי"ק בסברות בעלמא:

סימן רנג

(**סימן רנ"ג בט"ז ס"ק ב'**) **ולא עיין בסוגיא כו'**. נהפוך הוא שהוא לא עיין בסוגיא רק בדברי הב"ח שמעתיק כן הסוגיא בקצרה אבל המעיין בשבת דף קי"ח מבואר שם להדיא כדברי הפרישה דלרבנן בלאו הכי לא קשה מידי דמאי דבעי למיכל באפוקי שבת אוכל בשבת וכמ"ש הפרישה וכן כתב הרמב"ם בפירוש המשנה דסוף פאה להדיא:

סימן רנד

(**סימן רנ"ד ט"ז סק"ג**) **לא ירדתי כו'**. עיין בש"ך ס"ק ג' דלא קשה מידי:

סימן רנז

א (**ש"ך סקי"ז**) **אבל אם אמר כן בשעה שסלקוהו כו'**. שוב מצאתי כן מבואר להדיא בתשו' מהר"מ דפוס פראג סי' תתרי"ב דאם אמר כן בשעה שסלקוהו נוטל בלא שבועה אף לאחר שסלקוהו ע"ש וע"פ זה נראה יותר ליישב דהנוסחאו' במרדכי לא פליגי דאותה נוסחא שכתוב בה אך לא לאחר שסלקוהו כו' היינו רצה לומר אם אמר כן אחר שסלקוהו ולא אמר כן בשעה שסלקוהו ולפירוש זה אפשר דאפילו אמר יום או יומים אחר כן לאחר שסלקוהו אינן נאמן אלא דמתשו' מהרי"ו סי' קכ"ד שכ' מפ"ק דב"ב דכ' מהר"מ דגבאי צדקה נאמנים אף לאחר שסילקו לומר שהלוו לכיס של צדק' כו' משמע דאפי' אומר אח"כ נאמן דס"ל למהרי"ו דהא דכ' בתשו' מהר"מ שאומר כן בשעה שסלקוהו לאו דוקא אלא ה"ה יום או יומים אח"כ כו' מסברא שלא יפסיד דינו בשביל מה שלא אמר מיד והרי אומר יום או יומים אח"כ והיינו כדברי הבית חדש שהבאתי בס"ק ט"ז:

ב (**סי' רנ"ז ט"ז ס"ק ו'**) **השיג** על המחבר שלא כדת דלשון מהרי"ק שם כך הוא פשיטא שהיה יכול להפקידו ביד אחר שהרי הוא חבר עיר דכל דאתי אדעתא דידיה הוא דאתי כו' וכ"ש שהיה יכול רב יוסף להפקיד הארנקי ביד כל מי שהיה רוצה כיון דכל מה דבעי הוה מצי למעבד ביה וזה דבר פשוט וכ"ת הכי נמי הרי פי' בעלה הנותן שהכל תלוי בה ואדעתא דידה מסר ונתן ואם כן הרי היא שתוכל להפקיד ביד מי אשר תחפוץ כו' פשיטא דלא דמי דהתם כל דאתי אדעתא דרב יוסף הוה אתי אבל הכא נהי דהשליטה המת על השבח מהמאה פרחים מכל מקום על הקרן לא השליטה כלל ואית לן למימר דאין רצונו שיהיה פקדון דק' פרחים ביד אחר זולת אשתו עכ"ל. הרי להדיא דמחלק בסתם בין אשתו לחבר עיר דבחבר עיר מסתמא דעתו שיעשה בו כל מה שירצה אבל באשתו בסתמא לא אמרי' הכי וזה דעת המחבר דמיירי בסתם ובזה יש חילוק בין אשתו

לחבר עיר ומ"ש בסיפא יכול להפקיד ביד אשתו סירכא דלישנא דרישא קאמר וה"ה ביד אחר שהרי בב"י כ' להדיא דיכול החבר עיר להפקידם ביד מי שירצה וכ"כ ג"כ בעט"ז להדיא:

סימן רנח

(**סימן רנ"ח ש"ע סעיף י'**) **נדר לצדקה באסמכתא כגון אם אעשה דבר פלוני אתן כך וכך לצדקה וכו'**. (וכן כ' רמ"א בהג"ה בח"מ סי' ר"ז סעיף י"ט וכן רשמתי בשפתי כהן ס"ק כ"א ור"מ רבקש בש"ע שלו) מדכתב סתם ולא כ' בפירוש אם אעשה דבר מצוה דוקא ולא דבר הרשות משמע דלא פלוג בין אם אמר מה שאעשה הוא דבר מצוה או דבר רשות ובאמת שב"י מביא שני דעות בסי' זה תשו' הר"מ ותשו' הרמב"ן והג"א והכריע מהרמא"י בכתביו כד' מהר"מ ולעיל מיניה בסמוך מביא בית יוסף ריי"ו שכ' שאם התנה לדבר הרשות כגון שאמר אם לא אלך למקום פלוני אשב בתענית או אתן כך לצדקה הוי אסמכתא כיון דהליכה היתה דבר הרשות מדלא הביא הש"ע חילוק שכ' בין אם התנאי היה דבר מצוה או דבר רשות ש"מ דסובר כמהר"מ דלא שנא בין רשות לדבר מצוה ותימא דבא"ח סי' תקס"ב בש"ע סעיף י"ט מביא דברי הריי"ו דלעיל וז"ל יש מי שאומר שמי שנדר ואמר אם לא אלך למקום פלוני אשב בתענית מאחר שמה שהתנה הוי דבר רשות דהוי אסמכתא ואם כן דבריו סותרים זה את זה דהכא משמע דלא פלוג בין דבר מצוה לדבר רשות כמש"ל והתם בא"ח מחלק כנ"ל וליכא למימר דשאני בין תענית לצדקה דהא הריי"ו מזכיר שניהם וגם ליכא לחלק דהתם בא"ח אמר אם לא אלך ולא הלך משום הכי הוי אסמכתא דלא עשה כלום משא"כ כאן דאמר אם אעשה ועשה כיון שעשה מעשה לא הוי אסמכתא זהו ליתא דהרי במהרא"י הנ"ל איתא להדיא דבין אם אמר אם לא אעשה דבר פלוני ובין אם אמר אעשה דבר פלוני משמע דלא שנא ומן התימא על הפוסקים האחרונים שלא הרגישו בקושיא זו וצ"ע:

סימן רנט

(**סי' רנ"ט בט"ז ס"ק ח'**) **ושוב התבוננתי כו'**. לא ירד לסוף ענין זה כמ"ש בש"ך ס"ק י"ד:

סימן רסב

א (**סי' רס"ב ט"ז ס"ק ב'**) **אין** דבריו נכונים וכמ"ש בש"ך ס"ק ב':

ב (**שם ס"ק ג'**) **פסק** דאין למולו ביום ה' וו' וליתא כמ"ש בש"ך ס"ס רס"ה:

סימן רסג

(**סי' רס"ג ט"ז ס"ק ג'**) **נ"ל הטעם כו'**. לא דק כמ"ש בש"ך ס"ק ח':

סימן רסד

א (**סי' רס"ד ט"ז ס"ק א'**) **פי' והוא קטן כו'**. בחנם דחק די"ל דמיירי בשגם עכשיו שהוא גדול מתיירא שמא ימות כאחיו כשימול את עצמו וכמ"ש בש"ך ס"ב סקכ"א בשם רבינו ירוחם:

ב (**שם ט"ז ס"ק ג'**) **מילה לאשה**. טעות סופר הוא וצ"ל מילה לשמה:

ג (**שם ט"ז ס"ק ד'**) **וזהו עיקר רבותא של רשב"א כו'**. ז"א כמ"ש בש"ך סק"ו ע"ש:

ד (**שם ט"ז ס"ק ט'**) **הקשה על הת"ה וכ'**) **ואין מזה הוכחה כו'**. לא דק דהת"ה שם לא דייק כלום מזה אלא כ' שם דנראה מסברא כן כיון שכבר מהול כהלכתו מן התורה הוי מילה ולא דייק מהרמב"ם אלא דבנראה מהול דצריך לתקן הבשר מכאן ומכאן משום מראית העין דאותו שמפני מראית היינו שיש לדחוק העור לאחוריו ולקשרו שם וא"צ לחתוך העור דהא כ' הרמב"ם א"צ כלום כו' וגם מדכתב בסיפא באינו נראה מהול דצריך לחתוך העור משמע דברישא בנראה מהול אין צריך לחתוך העור ולא כנראה מפירש"י דמפני מראית העין צריך לחתוך העור. כך הם דברי מהרא"י בת"ה שם ע"ש מבואר כך להדיא. גם מ"ש גם זה צ"ע דהא באשר"י כו' לק"מ דה"ק הת"ה דבאשר"י לא כתב הך תיקון אנראה מהול אלא כ' בסתם ואם נראה מהול א"צ למולו משמע דא"צ לחתוך עור כלל וא"כ בע"כ צ"ל דס"ל להרא"ש דמתניתין קאי אתרומה ע"ש משמע כך בת"ה להדיא. גם דברי הטור וש"ע יש לפרש כדעת הת"ה דהאי תיקון היינו שידחוק העור מאחוריו וכ"כ הב"ח: **אמנם** לפענ"ד נראה דהרמב"ם ורש"י לא פליגי בדינא רק בפירושא דשמעת' דהרמב"ם מפרש המשנה דמיירי דומיא דשמואל וכן משמע להדיא מדבריו בפי' המשנה ולכך הוצרך לומר דא"צ לחתוך כלום אבל רש"י נראה דמפרש דהמשנה מיירי בשעת מילה אם היה בעל בשר שאע"פ שמלו כהוגן אם נראה כאלו אותו בשר חוזר וחופה את הגיד מתקנו ומשפע באיזמל באותו עובי ע"ש שכן משמע דעת רש"י להדיא אבל אה"נ דאם אחר זמן לאחר המילה נראה מהול בעת שמתקש' מודה רש"י דא"צ לחתוך מן הבשר כלל והיינו הך דשמואל וכן נרא' מדברי רבינו ירוחם נתיב א' ח"ב וז"ל ציצין המעכבין את המילה חוזר ומתקנן וחותכן מל ולא פרע כאלו לא מל וקטן בעל בשר שהוא שמן ונראה שבשרו חוזר וחופה את הגיד מתקנו ומשפע באיזמל מאותו עובי וקטן המסורבל בבשר שמן ועב ולאחר שנימול נראה כמכסהו רואין אותו כשמתקש'

אם נראה מהול א"צ למולו עכ"ל הרי דעתו כדעת רש"י וכדפרישית כן נ"ל ברור ולא כת"ה גם דלא כהב"ח שכתב דרש"י חולק על הרמב"ם ולפ"ז י"ל דגם הרא"ש וא"ז וסמ"ק מודים להרמב"ם לדינא: **מיהו** קשיא לי על הת"ה אמאי פשיטא ליה כן מסברא דבנראה מהול כמו שליש מהעטרה סגי דהא היינו פלוגתא דשמואל ורשב"ג וכתב הב"י דדעת הרמב"ם והטור והעיטו' כשמואל דנרא' ממש בעינן אבל נראה ואינו נראה צריך לחזור ולמולו ואפשר לומר דהת"ה פסק כרשב"ג דתנא הוא וגם כיון דאינו אלא מדרבנן הלכה כדברי המיקל ובזה ניחא מה שדחה הב"י דברי רבינו ירוחם שפסק כרשב"ג וכ"פ הסמ"ג עשין כ"ח כרשב"ג. מיהו קשה דה"ל להת"ה להביא פלוגתא דשמואל ורשב"ג ולהכריע להקל לכך נראה דס"ל דפלוגתא דרשב"ג ושמואל מיירי דהיינו שמצד אחד נר' מהול כהוגן כל העטרה ומצד השני סביב הגיד אינו נראה העטרה כלל והיינו נראה ואינו נראה כמו שליש העטרה האי קרי נראה ולכ"ע א"צ לחזור ולמול כן נ"ל ודוק. ועיין במהרי"ל סוף הלכות מילה כתב וז"ל מעשה בנער בן שנה כו' עד הפריעה למקומה עכ"ל משמע גם כן מזה כדעת התרומות הדשן דהיכא דקצת העטרה מגולה א"צ למול ש ית אלא יש לתקן כשיחזור העור לאחוריו: בש"ך סוף סי' רס"ד הקשתי על דברי החכם הספרדי ועכשיו מצאתי ת"ל ראיה ברורה לדברי מדברי הרמב"ם בפירוש המשנה ס"פ ר"א דמילה עיין שם:

סימן רסו

א (**סי' רס"ו ט"ז סק"א**) **הקשה** על רמ"א ומהרש"ל ולא קשה מידי דעלי שקצב עליה בשר שאני דמלאכתו לאיסור אם כן מיד שפסק מלקצוב עליה בשר הרי מלאכתו לאיסו' וגם לא היה בין השמשות מתוקן לכך שהרי אין מלאכתן לכך ושפוד שצלו בו בשר נמי שאני דמיד שצלו בו בשר נמאס והרי מוקצה מחמת מיאוס והרי רמ"א בד"מ ומהרש"ל בתשובה מביאים דברי מהרי"ל וחולקים עליו ומ"מ משמע מדברי רמ"א דלא התיר אלא כדי להצניעו בחצר המעורב אבל לטלטלו בחנם לא:

ב (**שם ט"ז ס"ק י"א**) **כבר** מבואר הכל בד"מ ובתשו' הר"ב ובשאר אחרונים:

סימן רסז

(**ט"ז ס"ק י"ד**) **למה הוצרך התלמוד לדחות ההיא דהפיל את שנו וסימא את עינו דאתיא דלא כהלכתא כו'**. אין זה השגה דהא הב"ח גופי' הרגיש בזה ומתרץ את זה ע"ש:

סימן רעג

(**סימן ער"ג בט"ז ס"ק ג'**) **וצ"ע דמשמע כו'**. לק"מ דיגמור שורה זו ויניח כמה תיבות לכתבם בשורה שתחתיה ואח"כ יניח ויתחיל הפרשה האחרת:

סימן רעד

(**סימן רע"ד בט"ז ס"ק ד'**) **תמה** על תשו' הרא"ש ולק"מ דיש בזה משום אכחושי מצוה דקי"ל דאסור ואע"ג דאתותב האי מ"ד דקאמר טעמא משום אכחושי מצוה ממנור' שבמקדש היינו משום דבנר לא שייך הכחשה כיון שאין אורו חסר כלום אבל כאן פשיטא דחיישינן משום אכחושי מצוה כיון שמחסר דיו וא"כ שפיר ילפינן מנר להכא דאע"ג דאתותב התם בנר מ"מ הכא אסור וקאמר הרא"ש דליתא אלא הכא כ"ע מודו דליכא הכחשה משום דהתם שואב השני מן הראשון וא"כ שואב מן גוף הראשון אבל הכא כיון שנכתבה התיבה ויש כאן מותרות דיו הרי אינו שואב מגוף האות שהרי הגוף הדיו נדבקת בקלף ונשרשה שם. גם מה שהקשה דהוי בזוי אם ילך לאיבוד וגם תשמישי קדושה אין נזרקין לק"מ דהכא עושה בשביל כבוד התורה שממהר להתייבש ועמ"ש בש"ך ס"ק ה':

סימן רעה

(**סימן ער"ה בט"ז ס"ק י'**) **עמ"ש** בש"ך ס"ק ח':

סימן רעו

א (**סימן רע"ו בט"ז ס"ק א'**) **כל** דבריו אינם נכונים ואשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון מה שכתב בפי' דברי הרא"ש וטור כבר קדמו הב"ח. ומ"ש דהא מביא במרדכי דעת ר' יעקב מאורליינש והרב ר' אלחנן ובשם רש"י דצרי' עקימת פיו דוקא כו' לא דק וטעה בדברי המרדכי דסבר מדכתב המרדכי ועוד תירץ הרב ר' אלחנן כו' וכן פירש הקונטרס בריש מכילתין כו' רצה לומר דס"ל להר"ר אלחנן ולפי' הקונטר' כדברי ר"י מאורליינש דלעיל והא ליתא דכך הם המשך דברי המרדכי שם דר"י אורליינש תי' דהאי תנא דתני ס"ת שכתבו עובד כוכבים פסול לא בעי כתיבה לשמה דאל"כ למה לי קרא למעוטי עובד כוכבים תיפוק ליה דבעי' כתיבה לשמה שסתמא לאו לשמה קאי מדאמר בפרק הנזקין אזכרו' שבהן לא כתבתי לשמן ולא קאמר כתבתי שלא לשמן והר"ר אלחנן תירץ דס"ת מסתמא לשמה קיימא ואין צריך לומר שכותב לשמה דמסתמא הכי הוא והך

דהניזקין כאלו אמר כתבתי שלא לשמן דהיא היא ואח"כ כתב בשם הר"ר אלחנן דאי לאו דס"ת מסתמא לשמה קיימא היה צריך להוציא מפיו בפירוש שכותב לשמה כמו גבי גט וכן פי' הקונטרס בריש מכילתין גבי שלא לשמה עכ"ל אם כן הרי דעת ה"ר אלחנן בהדיא דאין צריך לומר שכותב לשמה דמסתמא להכי קאי ומ"ש וכ"פ הקונטרס כו' רצה לומר דהא דאמרינן דאי לאו דסתמא להכי הוא היה צריך שיאמר כן בפירוש כמו גבי גט כן פי' הקונטרס בריש מכילתין ר"ל בריש מסכת גיטין ומשום דמיירי התם בפרק הניזקין קרי לריש גיטין ריש מכילתין ור"ל מ"ש רש"י שם בדף ב' ריש ע"ב בד"ה לפי שאין בקיאין לשמה כו' מבואר בדבריו שם דכיון דגט לא קאי מסתמא לשמה צריך שיאמר כן בפירוש. ואפשר גם דעת רש"י דבס"ת א"צ לו' בפירוש דמסתמא לשמה קאי. (ואפש' גם דעת ר"י מאוריינש כן ולא כ' דבריו אלא לסוגיא דהנזקין אבל להך תנא דתני ס"ת שכתבה עובד כוכבים כו' פשיטא דאין צריך כתיב' לשמה אלא דפשט לשונו לא משמע הכי מדקאמר דסבר האי תנא דס"ת לא בעי כתיבה לשמה משמע דלהאי תנא ס"ל הכי ואנן לא קי"ל הכי וכן נראה דעת הב"י שכ' וכ"כ המרדכי בשם ר"י מאוריינש ולא כתב גם כן בשם רש"י והר"ר אלחנן אלא ודאי כמ"ש) ומ"ש וראיה מדאיתא בפ' הנזקין שאמר ספר תורה שכתבתי לפלוני אזכרות שבו כו' משמע מפשט לשונו דראי' זו היא מדברי רבינו שמשון שהביא במרדכי שם בשמו וכן משמע ממ"ש אח"כ ועוד מביא שם ראיה וכו' ואפשר דהראיה הראשונה אומ' משמיה דנפשיה ויהיה איך שיהיה לאו ראיה היא כלל ולא עי' שפי' במרדכי שם דכתב שם ולרבינו שמשון נראה דספר תורה לשמה קיימא כו' אבל האזכרות וודאי צריך להזכיר פי' לשמן ולהכי נקיט בהנזקין האזכרות שבהן לא כתבתי לשמן ולא נקט שאר הספר ולפי' האחר. (ר"ל לפי' הר"ר אלחנן והר"י מאוריינש דלעיל) י"ל דנקט אזכרות משום דלא משוי נפשיה רשיעא ובאזכרות יכול לומר שכחתי לכתבם לשמ' בפירוש עכ"ל הרי להדיא דאדרב' מה"ט דלא משוי נפשי' רשיעא שפי' י"ל דספר תורה ואזכרו שוין דלר"י מאוריינש בשניהם צריך אמירה בפירוש ולהר"ר אלחנן בשניהם אין צריך לומר בפירוש ולכך בס"ת לא יוכל לומר שכחתי דהיאך אפשר ששכח לכתוב כל הס"ת ומה שכ' ובאזכרות יכול לומר שכחתי לכתבם לשמם בפירוש לאו אליבא דהר"ר אלחנן קאמ' הכי אלא אליבא דר"י אוריינש דס"ל דגם בס"ת צריך שיאמר כך בפירוש ואה"נ דלהר"ר אלחנן יש לתרץ דבאזכרו' יכול לומר ששכח מלחשוב. ודוחק לומר דהאי ולפי' האחר י"ל כן קאי אפי' ר"י אורליי"ש דלעיל ולא אפי' הר' אלחנן דסמוך ליה. ועוד דהא הר' אלחנן הזכירה בדבריו הך דאזכרות שבהן לא כתבתי לשמן ואיך לא ירגיש למה נקט אזכרו' דוקא אלא נראה כדפי'. ומ"ש ותמיהני על פה קדוש וכו' או'

אני דודאי פה קדוש אמר כן דלאו ראיה היא כלל דלעולם אימא לך במחשבה לחוד סגי והא דפסול התם היינו משום דאפילו מחשבה לא הוי שהרי נתכוין לכתוב יהודה וה"ה דהמ"ל הבית יוסף כן בקיצור אלא דעדיפא מיניה קאמר שנתכוין לכתוב תיבה שאינו כתוב בספר במקום ההוא ואם כן פשיטא דאפי' מחשבה ליכא ומ"ש זה אינו כו' אלא דקמ"ל דאף בנתכוין לכתוב יהודה שזהו טעות גדול מהני העברת קולמוס כו' הוא דוחק דהא פלוגתא דרבי יודא ורבנן אתא לאשמעינן דרבנן פליגי עליו וסברי אפי' העברת קולמוס לא מהני והכי קי"ל כדמשמע בכל הפוסקים ואם כן אדרבה ה"ל לאשמעינן דאפילו בכה"ג פסלי רבנן. מיהו י"ל דבזה דכח דהיתרא עדיפא ליה לאשמעינן ומ"ש ומ"מ לדינא יפה כוון כיון שהמרדכי פוסק כן בשם הרבה גאונים כו' כבר נתבאר דליתא ונמצא עלו דברי הב"ח כהוגן. וגם אשתמיטתיה דברי הרב רמ"א בא"ח סימן ל"ב סי"ט דמכשיר בדיעבד כשחישב ולא אמר בפירוש וכן עיקר:

ב (**שם בש"ך ס"ק ט"ז**) **וכ"כ בתשו' הרא"ש כלל ג' סימן ט"ו דמותר**. אמנם בתוספות פ' קמא דסוטה דף י' ע"א מוכח דאסור ואיתא שם להדיא גדולה מזה דשלום הוא משמות שאינן נמחקין והא דלא מני ליה בהדי ז' שמות שאינן נמחקין משום דתנא ושייר ע"ש וראיתי יש שרוצין לפרש דהתוספות כתבו כן להמקשה אבל לא למסקנא אבל המעיין היטב בתו' יראה דליתא אך מ"מ צ"ע לדינא דמדברי שאר כל הפוסקים לא משמע כן דשלום יהא משמות שאינן נמחקין דלא לשתמיט חד מיניהו דכ' כן וצ"ע למעשה.

סימן רעז

(**סימן רע"ז בט"ז ס"ק א'**) **וכתב מו"ח ז"ל מכאן כו'**. הבין דמ"ש יש ללמוד קאי נמי אש"ס דעירובין שהזכיר לעיל ולפ"ז א"ש מ"ש בש"ך ולא הי' צריך ללמוד כן מהירושלמי כו':

סימן רעח

א (**סימן רע"ח ט"ז ס"ק ב'**) **ותמוה לי הרבה כו'**. לק"מ בודאי אפילו בשתי תפירות סגי ולא כתב דומיא דשבת ושעטנז אלא לענין שיהיו תפירות של קיימא בענין שחשובים תפירות גבי שבת ושעטנז ומ"ש בת"ה ה' או ו' הוא לאו דוקא ורצה לאפוקי דלא בעינן שתהא מחוברת ברובא וכן משמע בלשון השאלה שם שכתב וז"ל ס"ת שנקרעה תפירה בין יריעה ליריע' רוב התפירו' אבל עדיין מחוברת בה' או ו' תפירות כו' וידוע שהשאלות שבת"ה סדר בעל ת"ה עצמו. ואפשר נמי דאי אינה מחוברת בה' או ו' תפירות לא מינכר חבורה ואף על גב דלענין שבת ושעטנז סגי בב' תפירות היינו דהוי חיבור לחומרא

אבל ודאי לקרו' לכתחילה בס"ת כזו לא שפיר דמי למעבד הכי. ומ"ש ועוד קשה לי מש"ס ערוך בפ' העור והרוטב כו'. לק"מ דהתם כל שנקרע רובה בטל מתורת טלית כיון דהיתה טלית שלמה ונקרע גוף הטלי' אבל הכא לא נקרעו רק התפירות. ועוד דהתם כיון שנקרע רובה לא חשוב כמעיקרא דלענין טומאה בעינן כלי כמעיקרא וכדפרישי' התם וגם המעיין בפי' רבינו שמשון פרק כ"ח דכלים משנה ת' יראה דבלאו הכי לק"מ ומדבריו נר' שלא עיין שם שהרי כ' מש"ס ערוך בפרק העור והרוטב כו' והרי הוא משנה שלמה בכלים:

ב (**שם סעיף ב' בהג"ה**) **במשי סביב העמודים כו'**. וה"ה בין היריעות כן הוא בת"ה שם וכן מוכח שם להדיא דכ"ש אם נתפר במשי במקום הקרע שכשר בשעת הדחק:

סימן רפ

א (**סימן ר"פ בט"ז ס"ק א'**) **אין** דבריו נראין מדברי הפוסקים משמע דצריך לתפור וכן משמע בריב"ש סימן ל"א שכתב אם היה הקרע הישן ב' שטין ובחדש תוך ג' שיש להם תקנה בתפירה כו' ומביאו ב"י משמע דבשני שטין נמי צריך תקנה דתפירה. ומה שהביא ראיה מתשובת מהרי"ק לא דק דהתם היינו משום שאינו פסול בלא סתימה ע"כ א"צ סתימה אבל הכא יש לומר דפסול בלא תפירה:

ב (**סעיף א' בהג"ה**) **אבל לא יותר. ריב"ש**. ומצאתי בתשובת מהר"ם אלשקר סימן צ' שפסק דאפי' ביותר משלש יתפור תשובת הר"ש דוראן שפסק כן והריב"ש עצמו שלח להר"ש דוראן שהוא חזר מתשובתו ע"ש וגם מייתי שם תשו' ר' שמשון משנץ דאכשיר אפילו בד' וה' ע"ש ומצאתי תשובה זו דר"ש משנץ בהגהת מרדכי דגיטין ואין ספק אילו ראה הרב דברי הפוסקים אלו לא היה כותב כן:

ג (**שם בט"ז ס"ק ד'**) **רוצה** להכשיר באם כתב מקצת האות על היריעה ומקצתו על הטלאי ואין דבריו מוכרחים:

סימן רפא

א (**סימן רפ"א בט"ז ס"ק א'**) **דבריו** בפי' דברי הטור אינם נראין הדבר פשוט דמשו' סיפא נקט הטור ואין קורין בו לסיומי ואע"פ שאין קורין בו חייבים הצבו' לקנותו ממנו כו' גם מה שר"ל דפסול שאינו מוכח כגון שאינו מעובד לשמה וכה"ג יש לאסו' לקרו' בה אפילו ביחידו' אינו נראה ולא דמיא לספק טרפות דהתם דווקא בהרבה אסור משום דחיישינן לתקלה ואפילו למאי דנהגינן להחמיר אפי' באחד היינו דוקא בטריפו' חיישינן לתקלה

דגנאי הוא שיאכל האיסור וכה"ג מחלקין התוספות פ"ק דשבת דף י"ב ע"ב גבי רבי ישמעאל שקרא והטה. אי נמי דוקא התם חיישינן דלאו כ"ע ידעי דטרפה הוא אי נמי שמא תלך מעצמה לבית אחר שלא ידעו שהיא טרפ' אבל הכא כיון דדרך ס"ת להיו' בבי' הכנסת וזו קורא בה ביחידות ולא בב"ה בשום פעם מוכח מילתא דפסולה היא וליכא למטעי ועו' דהא הכא יש לכתוב ע"ג העמוד וכה"ג דפסולה היא:

ב (**שם ט"ז ס"ק ה'**) **ויש לי בזה מקום עיון כו'**. לא עיין במרדכי פרק הנזקין שזהו קושית התלמיד בעצמה ששאל לראבי"ה והשיב לו כן והדבר פשוט ששכר ס"ת הרבה מאד יותר משכר חומש ובשלא עבד הגוילין לשמן אי אפשר לתקן שוב שתהיה ס"ת כשרה ואין לו אלא שכר חומש ומפסיד הרבה ומה דאי' בש"ס דמפסיד כולה אגרא היינו כולה אגרא דס"ת לכך נאמן אבל באזכרות סובר שאינו מפסיד אלא שכר אזכרות וספר תורה מעליותא היא כשיתקנו האזכרות לכך אינו נאמן:

ג (**שם בש"ך ס"ק ט'**) **יש** טעות בדפוס כנראה לכל מעיין וכך צ"ל אלא נ"ל שרבי אבהו כו' אינו נאמן והסופר חשב שלכך שאלו ס"ת ביד מי שאם היא ביד לוקח אינו נאמן וכדקס"ד דמקשה כו' והמדפי' דילג מנאמן לנאמן וק"ל:

סימן רפב

(**סימן רפ"ב בט"ז ס"ק ד'**) **ולעד"נ דזה יש ללמדו כו'**. אין דבריו נכונים שלמד כן מדברי רמ"א שכתב בתשובה שם וז"ל הרי כאן דארגז אינה חשובה רק ככלי אחד אא"כ הארגז גדול היוצאה מכלל כלי וחולק' רשו' לעצמ' וזה מבואר במסכת אהלות וכתבו הרמב"ם בהלכות טומאת מת ע"ש. מיהו כבר נתבאר דסתם ארגז גדולה ואפ"ה אינה חשובה רק ככלי אחד וכמו שנתבאר וצ"ע עכ"ל וע"כ למד גם הוא מטומאה לכאן ואין ענינו לכאן דהתם ה"ט דכיון דלאו שמיה אהל א"כ הוי כלי ואינו חוצץ בפני הטומאה דלענין טומאה דוקא אהל בעינן שיחוץ אבל כלי אינו חוצץ כיון שהוא מקבל טומאה והא דקי"ל כרבי היינו מטעמא דלא שמיה אהל והרב רמ"א לא הביא מטומאה אלא דאם שם יצאה מכלל כלי כ"ש הכא וגם זה הניח בצ"ע אבל היכא דשם אינו חוצץ אין ראי' לכאן. ומה שהביא ראי' מסעי' ג' דלא יניחנו בשק כו' לא דמיא דהתם הטעם כיון שהוא יושב עליהם ממש דאע"ג דהשקין מפסיקין מ"מ גופו מכביד עליהם וגופו מנענע הספרים אבל הכא הרי אינו יושב רק ע"ג הארגז ואין להביא ראיה ממ"ש התוס' פ' הקומץ (מנחות דף ל"ב ע"ב) בשם הירושלמי דאסור לישן ע"ג תיבה המליאה ספרים דהתם בשינה שאני וכדאיתא

בפסקי תוספו' דחיישינן שמא יפיח או שמא ישמש עיין שם: **ועוד** דהא בלאו הכי הרב רמ"א הניח שם בצ"ע מטעם כיון שהספרי' שלנו אינן כתב אשורית ע"ש:

סימן רפד

א (**סי' רפ"ד בט"ז ס"ק א'**) **השיג** על הפרישה ויפה כוון וכ"כ גם אני בש"ך ס"ק ג' רק שיש שם השמטה מהמדפיס שהשמיט מתיבה לתיבה כאשר נראה לעין כל וכך צ"ל שרטט שיטה העליונה כו' וה"ה אם נכתבה שיטה העליונה בלא שרטוט מותר לכתוב כו' וק"ל:

ב (**שם בשו"ע סעיף ב'**) **שלש תיבות כו'**. כ"פ רוב הפוסקים והאחרונים וכ"פ הב"ח ונ"ל להביא ראיה לדבריהם מס"פ מצות חליצה דאמרי' התם דאביי כ' גט חליצ' ואקרינהו לדידיה מן לא עד לקחתה כי היכי דלא ליבעי שירטוט וכן מר זוטרא משרטט לכולה פרשתא אע"ג דלא חפצתי לקחתה לא הוי רק ג' תיבות אלמא דס"ל לאביי ומר זוטרא דב' כותבין ג' אין כותבין [והרא"ש שכתב הא דקאמר ואקרינהו לדידיה מן לא עד לקחתה לא ידענא למה דקיי"ל שלש כותבין] עכ"ל נראה דאין כוונת הרא"ש להקשו' על אביי ומר זוטרא דהא איכא מ"ד בפ"ק דגיטין דג' אין כותבין ועוד דהא הרא"ש גופי' פסק כן בפ"ק דמגילה דג' אין כותבין אלא כוונת הרא"ש להקשות אפירוש רש"י דפירש התם דטעמייהו הוי משום דקי"ל ג' כותבין ד' אין כותבין ואם כן הוה להו לכתוב לא חפצתי לקחתה בלא שרטוט (וכן קשה על הנימוקי יוסף שכ' גם כן כרש"י ודו"ק):

סימן רפח

(**סימן רפ"ח בט"ז ס"ק א'**) **תימה לי כו'**. לק"מ דלענין כתיבה בעינן כמו שהן כתובים בתורה ומה שאמר וכן מוכח ברמב"ם כו' לא מוכח מידי דהרמב"ם לא כתב בפרק א' כמו שהעתיק הוא אלא כתב וזה לשונו במזוזה ותפילין אין תולין בהן אפילו אות א' אלא אם שכח אפילו אות א' גונז כו' ומ"ה הוצרך לכתוב בפ"ה הקדים פרשה כו' דהא בפ"א טעמא הוא משום דאין תולין ובלאו הכי נמי לא מוכח מידי דאע"ג דכ"ש הוא כתבו הרמב"ם דכה"ג אשכחן טובי בפוסקים ומ"ש ובסימן ר"צ הוכחתי כו' יתבאר בסי' ר"צ דלא מוכח מידי ע"ש:

סימן רפט

א (**סימן רפ"ט בשו"ע סעיף ב'**) **בתחלת שליש עליון כו'**. הוא דעת הרמב"ם ועל פי זה נמשכו קצת אנשי מעש' בדורנו שמניחים בתחלת שליש העליון אבל כל העולם נוהגים להניחה בגובה הפתח כדעת הרא"ש ולעד"נ שיפה הם עושים לפ' שכן נראה עיקר בש"ס במנחות (דף נ"ג) ואותן אנשי המעשה לאעיינו שפיר רק בש"ע ואילו הוו עיינו שפיר בגמרא לא היו עושים כן וכן משמע להדיא בסמ"ג עשין כ"ג דף ק"ו סוף ע"ג ע"ש וכן משמע ברבינו ירוחם בספר אדם נתיב כ"א ח"ז ע"ש: **שוב** נ"ל ברור דהרמב"ם לא היה גורס בש"ס שלא להרחיקה מן הקורה יותר משליש וכן משמע להדיא בתוספתא ורש"י שם דלא גרסי ליה אלא גרסינן ומאי תחלת שליש העליון דקאמר שמואל להרחקה ותו לא מידי (שוב מצאתי להדיא כן הגירסא בגמ' על קלף שנכתבה לפני כמה מאות שנה) ומפרש הרמב"ם דלא כפירש"י ותוספות אלא להרחקה כלומר דר' יוסי מודה לר' יודא דצריך להרחיקה מן הקורה טפח ומשום חשש הרחקה קאמר שמואל דמצותה להניח בתחלת שליש שהוא הרחק' וסייג לזה שיניח' למעל' טפח והשתא אתי נמי שפיר מה שהקשו הב"י והב"ח מנ"ל להרמב"ם דצריך להרחיק' למעל' טפח והשתא אתי נמי שפיר דלא כ' הרמב"ם להדיא דאם קבעה למטה מזה פסולה דאם איתא דמפרש כפירש רש"י ותוס' דשמואל אתי לאפוקי למטה אם כן עיקר דינא דשמואל לא כ' הרמב"ם בפי' אלא במשמעות אלא ודאי כדפרישי' כנ"ל ברו' דעת הרמב"ם ודלא כב"י וב"ח שנדחקו לדעתו וא"כ משמע להדיא מתוס' ורש"י דס"ל כהרא"ש וכן דע' הסמ"ג ורבינו ירוחם וכמ"ש. וכן דעת רבינו אליעזר ממיץ בספר יראים סי' י"ח וז"ל שם אמרינן בהקומץ אמר רב חסדא מצוה להניח בתחלת שליש העליון פירו' שלא ישפילנ' יותר אבל להגביה יותר רשאי והטעם כדתני ר' יוסי וקשרתם וכתבתם מה קשירה בגובה יד וראש אף כתיבה בגובה דלת וכן בשלטי גבורים כתב בהל' מזוזה וז"ל ומצותה בתחלת שליש העליון ולמעלה ומש"ה אומר שמצותה בגובה שליש העליון ול"נ שמשליש העליון ולמעלה מצותה בכל מקום שירצ' כמבוא' בקונטר' הראיו' וכן היא שטת הפרשני' ע"כ לשונו אם כן יפה עושים כל העול' שנוהגין כרוב הפוסקי':

ב (**בט"ז ס"ק ג'**) **לא אשכחן מאן דפליג כו'**. זה אינו אלא הרמב"ם והנמוקי יוסף פליגי וכמבואר בב"י וכן דעת הבית יוסף:

סימן רצ

(**סימן ר"צ בט"ז ס"ק א'**) **וקשה על החלוקה כו'**. לא קשה מידי דהתוס' לא כתבו כן אלא לדמיון דמשכחת לה השלמה בעור א' ולאפוקי מפי' הקונטרס שהביאו שם דמיירי בב' עורות שתפרן. אבל לדינא בעינן כסדרן וכן כ' בדרישה א"נ התוספות כתבו שם כן למאי דדחי התם דמזוזה פרשיותיה פתוחו' אם כן ההיא ברייתא איירי להשלים ואם כן כשמיירי להשלים על כרחך מיירי בכל ענין בין שמשלים בפר' שמע או בפ' והיה ואם כן ע"כ פליגא אמכילתא דשלא כסדרן יגנז אבל למאי דקיימא לן דפרשיותיה סתומות אין צריך לאוקמא להשלים ואם כן לא אשכחן פלוגתא אמכילתא וקי"ל כמכילתא ודו"ק ואם כן מ"ש באות זה נדחה מתוך מ"ש ועמ"ש בר"ס רפ"ח:

סימן רצג

א (**סימן רצ"ג ש"ך ס"ק ב'**) **כדמוכח בהדיא פרק מקום שנהגו כו'**. ולפע"ד לא מוכח מידי דבפרק מקום שנהגו אמרינן דשמעינן לרבי יודא דאמר הכי גבי הרכב' אבל רבי יוסי ורבי שמעון הא פליגי עליה בפרק ב' דשביעית ומייתי לה בש"ס פ' קמא דר"ה דף י' וביבמות פרק הערל (יבמות דף פ"ג ע"א) ואיפסקא הלכתא בש"ס פ' הערל כרבי יוסי ור"ש דאמרי שתי שבתות וכ"פ כל הפוסקים והרמב"ם פ"ג מהלכות שמיטה ויובל וא"כ דברי הת"ה צ"ע:

ב (**בט"ז סק"ד**) **ומ"מ נלפע"ד כו'**. לא הועיל כלום דמלבד סתם מתניתין דערלה מסקינן במנחות פרק רבי ישמעאל (מנחות דף ס"ד ע"ב) דרבנן דבי רב אשי סברי חדש בח"ל דאורייתא ותו איתא התם אמר רבינא אמרה לי אם אבוך לא הוי אכיל חדש אלא באורתא דשיבסר נגהי תמניסר דסבר חדש בח"ל דאורייתא וחייש לספיקא וגם פשטי' דסוגיא בקדושין דף ל"ח ריהטא הכי גם מ"ש וראיה ברורה לזה מפ"ק דנדה דף ט' ופ"ק דגטין דף י"ט. לאו ראיה היא כלל כמו שהוכחתי בש"ך בסי' רמ"ב דדוקא בהך דנדה דגזרת מעת לעת היא מדרבנן אמרינן הכי וכן בגטין דד"ת הוי גט לכולי עלמא כדמוכח בש"ס שם ע"ש:

סימן רצד

(**סימן רצ"ד ט"ז ס"ק כ"ג**) **לא ידעתי מקור לזה כו'**. אישתמיטתיה שכן כתב הב"י בבדק הבית בשם תשו' הרשב"א שכתב כן בשם הראב"ד וכ"כ הוא ג"כ בתוספות בדק הבית בשם כפתור ופרח בשם הראב"ד וכן הוא בת' הרשב"א שבדפוס סי' אלף קנ"א וז"ל כ'

הראב"ד ז"ל במשנה המקדש בערלה דמותר למכור פירות ערלה שלא באו לעולם דאינו מוכר אלא מקום עצים ועצי ערלה שרי בהנאה עכ"ל ומה שהקשה למה בעינן בסעיף י"ב התנו בתחלת השותפות כו'. לא קשה מידי דהתם יטול חלקו כנגדו אחר שבאו לעולם משא"כ הכא דמכירה הוא מעכשיו וק"ל:

סימן רצט

(**סימן רצ"ט ש"ך ס"ק א'**) **וקשה לדבריו דאם כן כו'**. וגם קשה עליו דמאי פריך בש"ס סוף תמורה וליבטל ברובא גבי שער נזיר ובכור ומשני בציפרתא ה"ל לשנויי דלהכי לא בטיל כיון שהאיסור יש לו מציאות במקומו:

סימן שה

א (**סימן ש"ה ט"ז ס"ק י"א**) הקשה על הצדה לדרך והאריך בדבר שפתים אך למותר כי כל דברי הבעל צדה לדרך נכונים וראייתו ברורה מהא דפ"ק דכתובות גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד דזכין לאדם שלא בפניו וליכא למימר דהכא הוי קצת חובה שרוצה לעשות מצות הפדיון בעצמו דהא כיון דפסקו הרמב"ם והסמ"ג והטור דתרומתו תרומה מוכח דמצוה דיליה היא לאו סברא היא כלל דליכא למימר דסברא היא דהוי חובה קצת אלא מ"מ הסברא של זכות היא יותר טוב דא"כ ה"ל לש"ס לספוקי בהאי ומדנקט הש"ס או דילמא מצוה דיליה היא כו' משמע דלא מספק הש"ס אלא אי חשיב האי סברא דמצוה דיליה היא חובה או לא וכיון דקי"ל דתרומתו תרומה א"כ ע"כ מצוה דיליה היא לאו סברא היא כלל והכי מוכח ממ"ש התוס' בכתובו' דחובה הוא קצת דשמא רוצה לפטור בחטה אחת או להעדיף. ואם איתא הא אפילו לא ירצה לפטור בחטה אחת או להעדיף חובה קצת הוא דרוצה לעשות בעצמו המצוה אלא ודאי דזה לא מקרי אפילו קצת חובה. ועוד מדכתבו התוס' אבל הכא שזכות גמור הוא לו יש לו שליחות א"כ ה"ה הכא דהא בטבילת גר נמי יש לומר דחובה קצת היא שרוצה לגייר את עצמו ולעשות מצוה זו בעצמו ואפ"ה מטבילין אותו ע"ד ב"ד ש"מ שאין זה מקרי אפי' קצת חובה א"כ ה"ה הכא וזהו כוונת הבעל צדה לדרך ודלא כמ"ש הוא שהציץ מן החרכים בזה אלא נהפוך שהוא הציץ וכו': **ותו** נ"ל דהכא שלא שייך לומר דיהא חובה מטעם שירצה לעשות המצוה בעצמו. דדוקא התם בתורם משלו על של חבירו שייך לומר הכי כיון שתורם משלו ולא משל חבירו אבל הכא כשהב"ד פודין אותו הרי הן מזכין המעות לקטן דזכין לאדם שלא בפניו וא"כ הרי הם פודים אותו במעותיו של הקטן וכן כשיש

מעות בלא"ה לקטן וא"כ הרי המצוה של הקטן וע"כ הוצרכו התוספות לומר דשמא רוצה לפטור בחטה א' או להעדיף ולא כתבו דהוי קצת חובה משום דרוצה שהמצוה יהא שלו משום דכיון דתורמין משל הקטן מצוה דיליה היא. אבל בנדרים מיירי דאינו מזכה לו ובהכי דוקא הוא דמבעי' לש"ס וא"כ אפי' תימא דהבעי' לא נפשטא מ"מ הכא פודין אותו הב"ד כשמזכין מתחלה המעות לקטן. ונ"ל להביא ראיה ברורה על זה מהא דתנן בהנזקין ד' נ"ב ע"א אפוטרופוס של יתומים חייב לעשר ואיתא בש"ס שם דהיינו להאכיל אבל לא להניח וכ' בחדושי הרשב"א דל"ש מנוהו אבי יתומים ל"ש מנוהו ב"ד תורם מדינא והא דתניא אתם ולא אפוטרופסים אסמכתא בעלמא הוא דמדינא תורם בין להאכיל בין להניח דיד האפוטרופסי' כיד היתומים אלא כדי שלא יראה כמזלזל בנכסי יתומים שמא לא ידקדקו יפה בדבר אסרו להם לתרום להניח כיון שאין צורך להן בדבר זה אבל להאכיל העמידוה אדינא עכ"ל אלמא דמותר לאפוטרופוס לתרום מדינא אפילו להניח ולא אמרינן דשמא ירצה הקטן דוקא עצמו במצוה וחוב הוא לו אלא ודאי כיון דתורמין משלו הרי מצוה דיליה היא א"כ לא חשיב חוב בשביל זה וא"כ בפדיון נמי בשיזכו לו הבית דין הרי מצוה דיליה היא ולא הוי חובה. ואפילו לפי' הראשון שפי' מעיקרא הרשב"א אם דלהניח מדינא אסור מקרא דאתם ולא אפוטרופסים יש לומר דהיינו דוקא באפוטרופוס ומטעם שכתב הרשב"א שם דכיון דאין כאן תקנת היתומי' לא הפקידום לכך. ואם כן הרי אין האפוטרופסים שלוחיהם אבל היכא שהב"ד מזכין לו ונעשים שלוחים שלו בפי' לכל דבר ודאי דיכולים לפדותו אי נמי דוקא בתרומה ומעשר ומטעם שכתבו התוס' בכתובות דלעיל דשמא רוצה לפטו' בחטה א' או להעדיף מה שאין כן הכא בפדיון: **ועוד** דנראה לי מוכח מהרמב"ם והטור וש"ע דס"ל כפי' האחרון של הרשב"א דהא הרמב"ם בפ"ד מהלכות תרומות דין י' והטור וש"ע בסימן של"א סל"ח כתבו האפוטרופסים תורמין נכסי יתומים ולא חילקו בין להאכיל ובין להניח ואע"ג דבכ"מ שם כתב דלא חשש לכתבו כאן לפי שסמך על מ"ש בסוף הל' נחלות אינו נראה דמכל מקום היה לו לבאר כאן גם לענין תרומה. ועוד דא"כ על הטור קשה שהוא לא כתב מזה דבר בהל' נחלות אלא ודאי סבירא להו דקרא אסמכתא בעלמא הוא ומדינא תורם בכל ומשום תקנתא דיתומים לא יעשרו להניח וכמ"ש הרשב"א וזה לא שייך לענין דיני תרומה רק לענין תקנת יתומים ולכך לא חילק בזה בהלכות תרומה דשם מייתי רק דיני תרומה אך בהלכות נחלות דשם מיירי מתקנת יתומים חילק בזה. והטור לא הוצרך לכתוב זה בהל' נחלות משום דכתב שם כמה דינים דקתני בברייתא דיתקנו האפוטרופסים להאכיל ולא להניח וא"כ ה"ה בתרומה א"נ כיון דתרומה אינה

נוהגת לא כתבו בהלכות נחלות אף על גב דבשפתי כהן סי' של"א ס"ק ס"ח כתבתי דהא דתורמין היינו להאכיל כו' היינו משום שנמשכתי לפשט דש"ס דהניזקין לדברי הסמ"ג בהל' תרומות דף קצ"ז והכ"מ והעט"ז שחילקו בכך ואפי' לפי זה נלמד דבנ"ד בפדיון הבן יכולים הב"ד לפדותו וכמ"ש למעלה (ומ"ש הסמ"ג בסוף דף רס"ו נדחה מתוך כל מה שכתבתי יע"ש): **ועוד** נראה ברור דב"ד יכול לזכות לקטן אפי' במקום דהוי חובה קצת כדמוכח להדיא בריש פרק האיש מקדש (קידושין דף מ"ב) דגרסינן התם ואלא הא דאמר רב גידל אמר רב מנין ששלוחו של אדם כמותו שנא' ונשיא אחד ונשיא אחד ממטה תיפוק לי' שליחות מהכא ותסברא דהא שליחות הוא והא קטנים לאו בני שליחות נינהו אלא כי הא דאמר רב גידל אמר רב מנין שזכין לאדם שלא בפניו שנאמר ונשיא א' ותסברא זכות היא הא חובה נמי איכא דאיכא דניחא ליה בהר ולא ניחא ליה בבקעה ואיכא דניחא ליה בבקעה ולא ניחא ליה בהר אלא כדרבא בר רב הונא דאמר רבא בר רב הונא אמר רב גידל אמר רב מנין ליתומין שבאו לחלוק בנכסי אביהן שבית דין מעמידין להם אפוטרופסין לחוב ולזכות לחוב אמאי אלא לחוב ע"מ לזכות ת"ל ונשיא א' ממטה תקחו עכ"ל הש"ס ופירש"י כדרבא כלומר לא זכות שלא בפניו גרידא איכא למשמע מניה לגדולים אלא לאורויי נמי דלקטנים אפי' חובה הבאה מחמת זכות רשאין ב"ד לעשות להו כו' עכ"ל הרי להדיא דבית דין יכול לזכות לקטן אפילו במקום דהוי נמי חובה: **ומכאן** קשה לי ג"כ על התוס' דפרק קמא דכתובות דף י"א ע"א שהקשו על הא דאמרינן התם גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד וז"ל ותימא דהא זכיה הוי מטעם שליחות דכיון דזכות הוא לו אנן סהדי דעביד ליה שליח כדמוכח בפ"ק דב"מ גבי חצר משום יד אתרבאי ולא גרע משליחות וא"כ היאך זכין לקטן והלא אין שליחות לקטן כדאמרינן באיזהו נשך כו' ונכנסו שם בדוחקים כמבואר מדבריהם שם. ולדידי לא קשיא מידי דב"ד שאני דאפילו במקום שאין שליחות וזכייה לקטן יכולין ב"ד לזכות לקטן ותו קשיא לי אמה שתירצו התוספ' שם דהא דמטבילין אותו היינו מדרבנן דאפי' היכא דהוי זכות גמור לית ליה זכיה מדאורייתא דהא גר זכות גמור הוא וכמ"ש התוס' שם גופיה ובסוף הדבור והא ודאי ליתא כמבואר בש"ס דקדושין הנ"ל וכן לאידך שנויא דמסקי התוס' שם דבמקום דהוי חובה קצת אין זכין לקטן רק היכא דהוי זכות גמור זכין לו דאז יש לו דין שליחות קשה דהא בש"ס הנ"ל משמע דהיכא דהוי זכות גמור זכין לו אפי' לית ליה שליחו' וכן הוא לפע"ד העיקר ובהכי ניחא נמי דלא קשה הא דמטבילין אותו דאע"ג דאין שליחות לקטן מ"מ זכיה אית ליה אפי' מדאורייתא והעיקר כהספרי שהביאו התו' שם דלא גרסי באיזהו נשך זכיה מדרבנן אית ליה וכן מצאתי בש"ס של

קלף כתובה ישן נושן ואפי' לספרים דגרסי התם מדרבנן היינו במקום דהוי חובה קצת ומפרק קמא דב"מ נמי נלע"ד דלק"מ דלא אמרינן התם אלא דחצר משום ידה אתרבאי ולא גרע משליחו' וזכין לאדם שלא בפניו במתנה אבל אין הכי נמי דאפי' היכא דליכא משום שליחו' לקטן אית ליה זכיה ע"ש ודוק סוף דבר לא ירדתי לסוף דברי התוספו' בזה: **שוב** מצאתי במרדכי פ"ק דמציעא כתב וז"ל חצר משום שליחות איתרבאי כו' והכי אמרינן בפרק איזהו נשך דזכיה מטעם שליחות אתרבאי ומכאן דן רבינו מאיר דעובד כוכבים דלית ליה שליחות לית ליה זכיה ואם אמר ראובן לשמעון זכה באותן המעות לעובד כוכבים לא זכה בהן העובד כוכבים עד דאתא לידיה עכ"ל ולכאורה זה כשטת התוס' דכתובות אבל י"ל דס"ל לרבינו מאיר דהיכא דאתי לכלל שליחות אית ליה זכי' והאי דקאמר דזכיה מטעם שליחות איתרבאי היינו דבעינן דאתי לכלל שליחות והלכך עובד כוכבים כיון דלא אתי לכלל שליחות לית ליה זכיה וכדמבואר בש"ס פרק איזהו נשך: **שוב** ראיתי בר"ן פ' האיש מקדש שכתב ג"כ דאיכא דילפי משמעתא דהתם דזכייה לאו מטעם שליחות הוא ואית ליה זכיה לקטן מדאורייתא אע"ג דלית ליה שליחו' אלא שהר"ן דחה שם דבריהם מדאמרינן באיזהו נשך דקטן אית ליה זכיה מדרבנן משמע מדאורייתא לא ודחק עצמו ליישב הסוגיא דפרק האיש מקדש וכ' דלמסקנא לית ליה זכיה מדאורייתא ולפע"ד זהו דוחק דהא לא הדרינן מסוגיא דמעיקרא אלא ממאי דפריך הא חובה נמי איכא אבל אי הוי זכות גמור אית ליה זכיה מדאורייתא. ומה שהביא מפרק איזהו נשך כבר כתבו התוספות דאיכא ספרים דלא גרסי מדרבנן הלכך העיקר כהי"א שהביא הר"ן כנ"ל: **שוב** מצאתי להדיא כדברי בתוספות ריש פ' בן סורר ומורה שכתבו דקטן אית ליה זכיה מדאורייתא היכא דדעת אחרת מקנה אותו וחפשתי בשאר פוסקים ומצאתי שכ"כ עוד התוספות בגיטין פרק התקבל סוף (גיטין ד' ס"ד) והרשב"א בחדושיו שם וכ"כ עוד התוס' בקדושין דף י"ט ע"א והרא"ש שם סי' כ"ה באריכות ונתתי שמחה בלבי וגם שהתוספות ופוסקים הנ"ל הביאו ראיות אחרות לזה ע"ש ולפענ"ד איכא נמי ראיה ברורה מהך סוגיא דרב גידל דפרק האיש מקדש שהבאתי וכמו שכתבתי: **ושוב** מצאתי [כדברי] בדברי הריטב"א פרק קמא דכתובות ופרק האיש מקדש ועי' שם:

ב (**שם ס"ק י"ד**) **ותימה רבה על הב"י כו'**. אישתמיטתיה דברי הב"י בבדק הבית שהרגיש בזה ותיקן דבריו ע"ש:

סימן שו

(**סימן ש"ו בט"ז ס"ק ח'**) **מזה יש ללמוד בו'**. כבר קדמו האגור בזה ומביאו הב"י בש"ע בא"ח סימן נ"ה:

סימן שיב

(**סימן שי"ב בט"ז ס"ק א'**) **ואם כן צ"ע על הטור כו'**. כבר קדמו הדרישה בקושיא זו על הטור וגם על הרא"ש קשה כן מדבריו פרק אלו מציאו' לדבריו ס"פ עד כמה וכבר התעורר בזה בספר מעד"מ והניח בצ"ע. ובעל ט"ז תירץ בזה והייתי יוכל לתרץ באופן אחר יותר טוב והוא משום דבס"פ אלו מציאות גבי פריקה מחלק הרא"ש בין היו הבעלי' שם או לא דבהיו שם אין משלם אלא ביושב בטל לגמרי דכיון דהבעלים שם ולא התנה אינו נוטל בעד טורח מלאכה הב' ע"ש וכ"כ הטור ח"מ סימן רס"ה אם כן גבי בכור ועדות הא הבעלים שם ולכך אינו נוטל אלא ביושב בטל לגמרי כך היה נ"ל לתרץ אך לשון הרא"ש פ' עד כמה שכתב ועתה אינו מקבל שכר על העדות לא משמע כן וזה קשה גם כן על הט"ז וצ"ע:

סימן שיג

(**סימן שי"ג בט"ז ס"ק ב'**) **ולכאורה נראה מלשון הטור ושו"ע כו'**. כן נראה עיקר ומה שלא הוזכר בתשובת הרא"ש עובדת כוכבים משרתת היינו משום דהמעשה היה כן ולא הוצרך לפרשו להשואל או אפשר חסר בתשובת הרא"ש שלפנינו:

סימן שיד

(**סימן שי"ד בט"ז ס"ק ד'**) **ר"ל** דהרמב"ם ס"ל דהצריך שיאמר ישראל פלוני כדי לתרץ קושית ב"י ודחק בדעת הטור ואין דבריו נכונים דאדרבא דעת הרמב"ם דאצ"ל ישראל פלוני ואפי' אין ידוע לנו אי הוא הישראל דמירתת שמא ישאלו לישראל ושמא ישאלו איזה ישראל. וגם הטור הבין כן בדברי הרמב"ם ואעפ"כ כתב בשם הרמב"ם דצריך עדים על המום דהא להרמב"ם אף על פי שאינו מזכיר שם החכם הוי כמזכיר ואפ"ה צריך עדים אם כן ה"ה להטור היכא דמזכיר. תדע שהרי גם בשם רש"י כ' הטור שצריך עדים ואם כן תיקשי נמי דילמא ס"ל לרש"י דאין צריך להזכיר שם החכם אלא ודאי כדפרישית וקושית הב"י מעיקרא לאו קושיא הוא וכמ"ש בש"ך ס"ק ח' ע"ש:

סימן שטו

(**סימן שט"ו בש"ך ס"ק ג'**) **שכיון שהישראל כו' עד ועליו להביא ראיה.** כ"כ העט"ז אבל מדברי התוספות בפ"ק דמציעא דף ו' ע"ב ופ"ב דכתובות דף כ' ע"א והרא"ש והמרדכי והאגודה שם והסמ"ג עשין צ"ה דקפ"ג ע"ג ותשו' מיימ' לספר משפטים סי' ל"ט ושאר כל הפוסקים משמע דלא ס"ל טעם זה שהקשו שם מספק בכור לשאר ספיקות ואי הוה ס"ל טעם זה לא היה קשיא מידי ע"ש ומכל מקום אפשר דדברי העט"ז נכונים ליישב קושייתם בזה. ומיהו לענין דינא נראה דלא פליגי הפוסקי' הנ"ל על העט"ז דאף על גב דמשמע להדיא בתוספות פ"ק דמציעא ואגודה שם דלמ"ד אין מוציאין היינו דוקא במכירי כהונה א"נ אינו יכול לתבעו רק טובת הנאה למ"ד טובת הנאה ממון ואם כן למאי דפסקו שם כמ"ד מוציאין היינו אפילו הכהן רוצה לשלם לו הטובת הנאה מ"מ אפשר דגם העט"ז מודה לזה והכי קאמר כיון שהישראל יש לו עכ"פ חזקה דטובת הנאה מתחילה קודם שמשלם לו הרי היא בחזקתו והכהן לעולם הוא המוציא ודוק. שוב הארכתי בזה בספרי תקפו כהן והעליתי דהרבה פוסקים ס"ל כהעט"ז ע"ש:

סימן שטז

א (**סימן שט"ז בט"ז ס"ק ה'**) **ויש לי מקום עיון כו'**. עמ"ש בש"ך ס"ק ז' ומ"ש בסימן ק"י ותראה דלא ק"מ ודו"ק:

ב (**שם סק"ו**) **ודברים תמוהים כו'**. לק"מ דאף על גב דבחייה עומדת ג"כ לגדל ולדות מכל מקום כיון דקאי לאכילה אם כן סתם המוכר סובר שקונה לאכילה. ומ"ש ותו דא"כ כו' לק"מ דודאי רב ורבי יוחנן לא ס"ל הכי אלא דאנן קי"ל כשמואל דהספק הוא משום דהמוכר תושב דמסתמא קונה לאכילה ודו"ק:

סימן שכ

(**סימן ש"כ בט"ז ס"ק ח'**) **אבל דיעבד ודאי קי"ל כו'**. אין כאן דעת הב"ח והאחרוני' וכמ"ש בש"ך ס"ק ח'):

סימן שכג

(**סימן שכ"ג בט"ז ס"ק ב'**) **האריך** בדברים שאין בהם ממש דהדבר פשוט דהא דתנן ירקבו דינא קתני תקנתא לא קתני ומיירי היכא שאינו רוצה להתיר ומ"מ הוי בעי למימר דהוי דבר שיל"מ כיון דעכ"פ אפשר בשאלה ולכך צריך לשנויי דליכא מצוה לאתשולי.

ומ"ש ועוד תימא לי במאי דמסיק בפרק הנודר דבתרומה לא הוי דשיל"מ כיון דאין מצוה לשיוליה מ"ש מכל דשיל"מ דקיימא לן בסי' ק"ב דאם המתיר בידו לעשותן בלא הפסד הוי דשיל"מ כו' תימה היאך תלוי קושיא זו בדברי הסמ"ג דהא אגופא דש"ס ה"ל לאקשויי הכי אלא ודאי לא קשה מידי דבתרומה כיון דליכא מצוה אם כן לא אתי למיתשיל עליה דאין נשאלין על ההקדשו' אלא מתוך הדחק וכדלעיל סי' רי"ג סעיף ג' וכ"כ בש"ך ס"ק ז' וכן הא דחייב כרת היינו היכא שאינו מתיר ועומד במרדו. ומ"ש וקושיא זו נביא בסמוך בשם הראב"ד ובשם התוספות דגיטין תימה דלא הזכיר כלום לקמן בסמוך בשם הראב"ד. גם מה שהביא בסמוך בשם התוספות דגיטין אין ענינו לכאן דהתוס' מקשין דהתראת ספק מיהא הוי דשמא ישאל על נזירתו. ומ"ש גם דברי הרא"ש תמוהים כו' לפ"ז לא תמצא מלקות בנזיר ולא מיתה באוכל תרומה כו' כל זה לק"מ דמיירי כשאינו מתיר וכן מ"ש וכן מוכח עוד בתוס' כו' ליתא וכמ"ש בסמוך:

סימן שכד

א (**סי' שכ"ד בט"ז ס"ק ה'**) **תמה** על הדרישׁ' דהיאך יפריש ג' חלות כו'. ובעטרת זהב ובמע"מ ריש הלכות חלה כתבו דיפריש שלש חלות מיהו הב"ח כתב דהכוסמים פטורים וי"ל דהעט"ז והמע"מ מיירי כשיש ע"י צירוף הכוסמים שיעור שלש חלות ודוק:

ב (**ש"ך ס"ק י"ח**) **הקשיתי** על הפרישה ואפשר. דהכי קאמר הפרישה דוקא שאור מעיסה כלומר מעיסה גדולה שיש בה שיעור חלה שכבר נתחייבה בחלה ולא הורמה חלתה אבל עיסה קטנה שאין לה שיעור חלה שנתערבה אינה טובלת שהרי העיס' עצמ' אינה חייבת בחלה אלא דלשונו מגומגם מאד דלא ה"ל לפלוגי בין שאור לעיסה דהא גם בשאור מעיסה קטנה אינה טובלת וכן עיסה מעיסה גדול' טובלת והכי הל"ל נראה דוקא מעיסה גדולה אבל מעיסה קטנה שלא נתחייבה כל זמן שאין לה שיעור אינה טובלת ואפשר יש ט"ס בדבריו:

סימן שכו

(**סימן שכ"ו בט"ז ס"ק א'**) **השיג** על העט"ז. ולפענ"ד נראים דברי העט"ז נכונים ואמתים וברורים וגם דעת התרומת הדשן כן כמו שאבאר ולפי שיתבארו כמה חדושים ודינים אמתים מתוך דברי ע"כ מוכרח אני להאריך קצת דמה שרצה הבעל טורי זהב לומר דבמקפיד דכרכום וכהאי גוונא צריך נשיכה לענין מוקף לא דק דאפילו לעיסה טהורה וטמאה הא במתניתין דטהורה וטמאה תנן ספ"ק דחלה ונותן פחות מכביצה באמצע

כו'. משמע דבנגיעה סגי ואין צריך נשיכה וכן מוכח להדיא בש"ס בסוטה דף למ"ד דהך מתניתין איירי בנגיעה וכן הוא להדיא בתוספות פרק אלו עוברין (פסחים דף מ"ו ע"ב). ובספר התרומה סי' ס"ב ובריש פ"ב דחלה משנה ד' ובת"ה סי' קס"ט דבנגיעה לחוד מהני בעיסה טמאה וטהורה ואין צריך נשיכה וכן משמע להדיא באשר"י בהלכות חלה ובשאר פוסקים. ואפשר הא דמצריך נשיכ' היינו אם אינן בסל ומתניתין והפוסקים דסגי בנגיעה היינו כשהן בסל אבל מפשט דבריו משמע דמתניתין דשתי עיסות מיירי בנשיכה וגם משמע מפשט דבריו דבנגיעה לא מהני אפילו בסל והא ליתא: **ועוד** נראה דהכא אפי' נגיעה ואפי' צירוף סל לא צריך דאי לא תימא הכי אלא דכיון דהוא מקפיד לא מהני צירוף סל לענין מוקף כשיש בכל עיסה כשיעור אם כן קשה על הטור ושלחן ערוך שכתבו סתמא בסוף סי' שכ"ה דאם יש בכל אחד מהן כשיעור אין צריך אפי' צירוף סל רק ששתיהן לפניו ולא חילקו בין מקפיד או לא וכמו שחילקו מיד אחר כך בסי' שכ"ו לענין צירוף וה"ל לכתוב דהיינו דוקא באינו מקפיד אבל במקפיד אפילו צירוף סל לא מהני. ומכ"ש שיקשה כן על רמ"א שכתב כאן בסי' שכ"ו בסתם דכשיש בא' מהן כשיעור מפריש מאחד על חברו ולא פירש דהיינו על ידי נגיעה או נשיכה דוקא וכן כל האחרונים העתיקו כך דבריו בסתם ואין א' שעלה על דעתו לבאר זה וכן קשה על רבינו ירוחם נכ"א ס"ג דפסק שם בשם ר"י ב"ר יודא וריב"א דלענין מוקף א"צ אפילו סל ולא מפליג בין מקפיד או לא ואח"כ לקמן לענין צירוף מפליג בהדיא וכן משמע להדיא דעת הרמב"ם שלא חילק במקפיד אלא גבי צירוף אלא ודאי סבירא להו לכל הנך רבוותא דלענין מוקף אין חילוק בין מקפיד או לא. וטעם נכון יש בדבר דדוקא לענין צירוף יש לחלק בהכי דהא עיקר חיובא הוא דאנו רואין כאלו הן עיסה א' מצורפי' יחד והרי הוא מקפיד עליהן לצרפם יחד אבל לענין מוקף שמפריש מאחד על חברו א"צ שיהיו מצורפים יחד. וכן מבואר להדיא דעת ר"א ממיץ בספר יראים סי' קס"ג ומביאו המרדכי פרק אלו עוברין שם וכן הוא דעת התוס' פ"ק דנדה דף ז' ע"א וכ"ה סה"ת תי' פ"א ורבינו שמשון בפי' המשניות בפרק ב' דחלה משנה ד' בשנויא קמא דידהו וכ"כ האגוד' בפרק אלו עוברין בשם יש גאונים א"כ הרי כל הני רבוותא ס"ל דלענין מוקף אין לחלק בין מקפיד או לא ולענין צירוף ע"כ כ"ע מודי דיש לחלק בין מקפיד או לא וכדאי' במתניתין רפ"ד דחלה ובירוש' ור"ש ובכל הפוסקים. ועוד נראה לי דאפילו מאן דמחלק גם במוקף במקפיד היינו דוקא בטומאה וטהרה דחשיב מקפיד טובא מה שאין כן בעלמא דהא לא הוצרכו לחלק זה אלא לתרץ הך דעיסה טהורה וטמאה ואם כן י"ל דוקא התם אבל בעלמא לא. ונ"ל ברור דגם דעת הרא"ש כן ממ"ש טהורה וטמאה שאני

כדאיתא בירושלמי דהאי פירקא דבר שהוא מקפיד על תערובתו אין הכלי מצרף עיסה טהורה וטמאה עשו אותו כדבר המקפיד על תערובתו כו' התם הוא דמקפיד על תערובתו טובא משום דמיד שיגעו אפי' לא יתערבו מטמא העיסה והלכך דוקא בטמאה וטהורה י"ל דצריך נגיעה דודאי מסתמא לאו כנוגעים דמי. וכן משמע לשון סה"ת סי' פ"ב בשנויא בתרא שכ' התם כיון דאקפיד על נגיעתן מפני הטומאה לא יועיל צירוף סל וכן משמע בירושלמי דמס' חלה דקאמר דבר שהוא מקפיד על תערובתו כו' והיינו דקאמר הרא"ש טהורה וטמאה שאני כדאיתא בירושלמי כו' ולא קאמר בקיצור התם שאני כדקאמר בירושלמי כו' אלא ר"ל דדוקא כיון שהוא טהורה וטמאה שאני ולפ"ז נר' דהטור וש"ע ורבינו ירוחם ושאר אחרונים קיימי בשיטת הרא"ש ואפ"ה לא חילקו בזה דהא טומאה וטהרה אין נוהג ביניהו מיהו הר"ף בהגהת סמ"ק סי' רמ"ה כתב גבי מוקף ובלבד שלא יקפיד כו' ולא הזכיר עיסה טמאה ונראה לי דדומיא דעיסה טמאה קאמר דהיינו דמקפיד טובא אפי' אנגיעה והפוסקים דמביאים ראיה מעיסה טהורה וטמאה לענין מוקף ס"ל דאפילו בטמאה וטהורה דמקפיד על נגיעתן לא שייך לחלק לענין מוקף: **ונ"ל** ברור שגם דעת התרומת הדשן סי' קפ"ט כן וכך הם המשך דבריו. שאלה. אשה לשה שתי עיסות בא' עירבה כרכום ובא' לא עירבה ואין בזו ולא בזו שיעור חלה יש לצרפם על ידי נשיכה כדי ליטול מהן חלה או לא. תשובה. יראה לכאורה מתוך דברי הגאונים דיש לצרפם ע"י נשיכה דבגליון בתוספות פ"ק דנדה וסמ"ג וסה"ת (בשנוי בתרא) ואשר"י בהלכות חלה ומרדכי פ' אלו עוברין מתרצים הא דלא מהני צירוף סל בעיסה טהורה וטמאה לענין מוקף אלא צריך נגיעה היינו משום דמקפיד על תערובתו כו' והשתא מוכח מהך שינויא דחבור ע"י נגיעה וכ"ש ע"י נשיכה מהני עכ"ל ר"ל נהי דהתם גרע טפי כיון שהוא טומאה וטהרה ומקפיד אפילו על נגיעתן וכדפרישית מכל מקום מוכח מכח כל שכן דהתם מהני נגיעה או נשיכה כל שכן הכא בכרכום והשתא ס"ד דתרומת הדשן דמוקף וצירוף שוין הן וא"כ כיון דלענין מוקף מהני נגיעה דמקפיד ה"ה לענין צירוף ואח"כ כתב אמנם בסימני אשר"י ובי"ד כ' בהדיא דדבר המקפיד על תערובתו לא מהני לא נגיעה ולא נשיכה וכן מוכח מדברי אשר"י בהל' חלה וכן מצאתי בפי' משניות דרבינו שמשון במסכת חלה פ"ד ונראה לחלק היכא דבתרוייהו יש שעור חלה אע"ג דמקפיד על תערובתו מהני נשיכה או נגיעה כדי לפטור אחת את חברתה דחשיב שפיר מן המוקף בהכי ובהא אירי הך דעיסה טמאה וטהורה דבתרוייהו יש שיעור חלה אבל הא דאמרינן לעיל דלא מהני נשיכה בדבר המקפיד איירי שאין בכל אחד שיעור חלה ובאים לצרפה כדי לחייבה בחלה עכ"ל השחא בא בעל תרומת הדשן להוכיח דיש חילוק בין מוקף לצירוף ובצירוף

אפילו במקפיד דכרכום שהוא אינו כמפני טומאה וטהרה לא מהני נגיעה ונשיכה דאם לא כן קשיא דהא בהרא"ש וטור כתבו בהדיא גבי צירוף דאפילו נשיכה לא מהני אפילו בא' פת קיבר וא' פת נאה וא"כ קשה מכח כל שכן דהתם בטומאה וטהרה דמקפיד אפילו אנגיעה מהני נגיעה וכל שכן במקפיד דפת קיבר ופת נאה וכה"ג אלא ודאי צ"ל דדוקא לענין צירוף לא מהני נגיעה ונשיכה אבל לענין מוקף מהני נגיעה דמוקף עדיף מצירוף. והלכך בעיסה טהורה וטמאה מהני נגיעה אע"ג דמקפיד אבל במקפיד דעלמא כגון פת קיבר ופת נאה או כרכום לענין מוקף לא צריך אפי' נגיעה וא"כ לענין השאלה שהיתה לענין צירוף לא מהני נשיכה ואחר כך מביא בת"ה שם דברי רא"מ ור"ש בשנויא קמא ותוספות דפרק קמא דנדה הנ"ל דאין מחלקין אפי' בעיסה טמאה וטהורה לענין מוקף בין מקפיד או לא ומפלפל שם ומסיק דלענין שאלתו לא מהני נשיכה כך הם המשך דברי בעל תרומת הדשן שם שלא בא לפלפל רק לענין שאלתו שהיתה לענין צירוף אי מהני אבל לענין מוקף במקפיד בכרכום לא כתב דצריך נשיכה וי"ל כדפרישית ומ"מ יהיה איך שיהי' ק"ל על מ"ש בתה"ד שם בסוף דבריו וז"ל והשתא בנדון דידן דודאי מקפיד תערובת' הוא דאין הכרכום מספיק בחזותו וטעמא לשתי העיסות ורוב הדעות סברי דיש לחלק כו' למה כתב רוב הדעות הא בנדון דידיה כל הדעות ס"ל הכי דלענין צירוף יש לחלק בין מקפיד או לא וכמתניתין וירושלמי רפ"ד דחלה ולא פליגי הדעות אלא לענין מוקף אבל לענין צירוף כ"ע מודי והשתא עלו דברי העטרת זהב כהוגן. והיינו שכתב הרב רמ"א בסתם אבל אם יש בהם כשיעור מפריש מאחד על חבירו כו' וכל זה ברור: **אלא** אי קשיא הא קשיא אגוף הדין דמוקף אפילו באינו מקפיד דפסק בש"ע ס"ס שכ"ה כדעת הטור והרא"ש דא"צ לא נגיעה ולא צירוף סל והיינו ע"פ מה שדחה בב"י דברי סה"ת סי' ס"ב מקמי' דברי הרא"ש והרשב"א בפסקי חלה שלו והרמב"ם. ולפענ"ד צ"ע בדבר דהא דעת הסמ"ג עשין קמ"א דף רי"ב ע"ד בשם ר"י דלענין מוקף צריך צירוף סל בלא נגיעה וכ"כ תוספות בפ' אלו עוברין בשם ר"י ואע"ג דכתבו שם בשמו דצריך אפילו נגיעה וכן דעת התוס' בפ"ק דנדה וכן דעת הרוקח סי' שכ"ט והוא סותר לדברי סמ"ג בשם ר"י וצ"ל דתרי ר"י נינהו מ"מ מדברי כולם מבואר דעל כל פנים צריך צירוף סל וכך כ' הר"ף בהגהת סמ"ק סי' רמ"ה וגם בתשובת מיימוני להלכות זרעים כתב כדברי סה"ת א"כ אדרבה הרי כל הנך רבוותא פליגי על הרא"ש ורבים נינהו והראיה שהביא הרא"ש מקנקני' של יין וכן מחמשה שהיו בגורן אינה ראיה דעיסה שאני וכמ"ש הר"ש בפ"ב דמעשר שני ומ"ש הב"י שכן משמע דעת הרמב"ם לא ידעתי שום משמעות דאדרבה י"ל דס"ל כר"י שבתוספות פ' אלו עוברין דצריך אפילו נגועה ואין מחלק בין

עיסה טהורה לטמאה וס"ל הא דקתני במתניתין ועיסה טמאה היינו לאשמועינן דאפי' בטמאה שרי בכה"ג א"נ לאשמועינן דמותר לגרום טומאה לחולין וע"כ כ' הרמב"ם בסוף פ"ז מהלכות בכורים וז"ל ומותר לגרום טומאה לחולין שבא"י לפיכך שתי עיסות אחת טמאה ואחת טהורה נוטל כדי חלת שתיהם מעיסה שלא הורמה חלת' ונותנה באמצע סמוך לעיסה טהורה ומושך מן הטמאה לטהור' כדי לתרום מן המוקף עכ"ל ואע"ג די"ל דדוקא בהך דטמאה מצריך נגיעה מ"מ מאן מוכח ועוד דנהי בעלמא לא מצריך נגיעה דלמא צירוף סל בעי ובאמת פשט דבריו משמע דלענין לתרום מן המוקף אין חילוק בין טהורה לטמאה ובכל גוני צריך נגיעה בעיסה. ומ"ש הרמב"ם בפרק ג' מהלכות תרומות דין י"ח בשתי מגורות שבבית אחד או ב' חביות תורם מאחד על חבירו נמי אין ראיה וכמ"ש לעיל דעיסה שאני ומה שכתבו בב"י שכ"כ הרשב"א בפסקי חלה שלו אין בידי הספר על כן לא אוכל להשיב עליו בזה: מיהו ר' ירוחם כתב בשם ר"י בר' יהודה וריב"א כהרא"ש וכך כתוב בהג"ה בתשובת מיי' שם בשם ריצב"א וכן משמע דעת הר"ן בס"פ אלו עוברין וכן דעת הברטנורה פרק ב' דחלה משנה ד' ומ"מ נתבאר בדברי התוספות פ' אלו עוברין בשם ר"י דצירוף סל כשאין שיעור בעיסה א' היינו שיגעו בסל וכך כתב הסמ"ג בשם ר"י וכ"כ הר"ף בהגה' סמ"ק וכך כתוב בסה"ת סימן פ"ב וכ"כ הר"ש בפי' המשנה פ"ב דחלה משנה ד' לחד שנויא וכן כתב הברטנורה שם וכ"כ הרא"ש בהל' חלה סימן ד' ומעתה מ"ש הב"י על הטור ומדברי הסמ"ג בשם ר"י נראה דצירוף סל לא מהני אא"כ נוגעיס זה בזה אינו מדוקדק דנרא' מלשונו דלהטור א"צ נגיעה וזה אינו דא"כ יהיה הטור נגד הרא"ש וכל הפוסקים הנ"ל אלא אדרבה נראה לומר מדכתב הטור ואם אינן נדבקין (דהיינו נשיכה) והם בסל הסל מצרפן ולא כ' רבותא יותר דאפילו אינן נוגעות כלל הסל מצרפן אלמא דדוקא קאמר דבאינן נדבקין אלא נוגעין זה בזה הוא דהסל מצרפן ואפשר דה"ק מדברי הסמ"ג בשם ר"י נראה כן להדיא יותר מבואר מבדברי הטור ודוחק. ועוד דאם כן לא הוי ליה לכתוב כן בשם הסמ"ג בשם ר"י לחוד שהרי הוא מבואר בהרא"ש וכל הפוסקים הנזכרים. העולה מכל זה שתי עיסות שאין באחת מהן כשיעור ויש בשתיהן כשיעור ואינו מקפיד עליהן אם יתערבו זה עם זה בענין דמהני צירוף סל צריך שיגעו זה בזה בסל ואם יש בכל א' מהן כשיעור ורוצה להפריש מאחד על חברו אין צריך לא נגיעה ולא סל רק ששתיהן לפניו ויש חולקין דצריך סל בלא נגיעה ולענין מוקף אין חילוק בין הוא מקפיד על העיסות שלא יתערבו זה בזה או אינו מקפיד רק אם הוא מקפיד הרבה אפי' על נגיעתן כגון שאחת טהורה ואחת טמאה וכיוצא בזה. ודוקא בעיסה אבל בשאר דברים אין צריך במוקף אפי' סל:

סימן שכח

א (**סימן שכ"ח בט"ז ס"ק א'**) **ותמיהני כו'**. לק"מ דאי אפשר בע"א ועוד דזהו לא הוי הפסק כיון דהוא תוך כ"ד:

ב (**שם ס"ק ב'**) **הוכיח** להגיה בתרומת הדשן שלא כדת דהדבר ברור דדעת הת"ה כדעת הב"ח ומה שאמר ואפילו אין כאן אלא חשש קלקול העיסה אמרינן דזכות הוא לה כו' היינו משום דהיכא דאפילו חששא ליכא לא ברירא ליה להתיר לסמוך על הראיות שהביא משום שיש צדדים לאסור וכמ"ש בהג"ה בת"ה זה ולמה להפריש בחנם ובזה נדחו כל דבריו ודו"ק ומ"ש ותו דהא אח"כ מסיק וז"ל ותו דאיכא למימר דיש לחוש לקלקול העיסה כו' משמע דמעיקרא איירי בלא חשש קלקול העיסה כו' לאו מלתא היא דהמעיין בת"ה שם יראה דזהו הג"ה מבעל ת"ה ואדרבה פירושה קמפרש דבריו דלא ברירא ליה להתיר אלא היכא דאיכא חשש קלקול:

סימן שכט

(**סימן שכ"ט בט"ז ס"ק ד'**) **חולק** על הב"ח ואין דבריו מוכרחים גם מ"ש דלכאורה יש לתמוה על הרא"ש וטור כו' והר"ש כתב בהדיא בריש חלה כו' י"ל דה"ה אם דעתו לאפות דינא הכי להר"ש וע"ש:

סימן שלא

א (**סימן של"א בט"ז ס"ק א'**) **וצ"ע על הטור בזה**. לק"מ דדעת הטור נכונה דהא אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דכתיב בבואכם בביאת כולכם אלמא דבבואכם אחלה דוקא קאי ולא ילפינן תרומה מיניה ואפילו למ"ד תרומה דרבנן היינו מטעמי אחריני וכמבואר בתוס' ושאר פוסקים ולא מבבואכם וכן דעת הראב"ד בהשגות:

ב (**שם בש"ך ס"ק קי"ב**) **החצר**. **ובית קובע מן התורה כו' עד חצר המשתמרת**. כ"כ העט"ז והיינו כר' יוחנן דבבא מציעא פרק הפועלים דף פ"ח ע"ש: אבל תמיה לי דהא רבי ינאי פליג התם וס"ל דחצר אפילו המשתמרת אינ' קובעת למעשר מן התורה ואין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית וקי"ל דכל היכי דפליגי רבי ינאי ורבי יוחנן הלכה כרבי ינאי דהוה רבי' דר' יוחנן וכן פסק הרמב"ם להדיא בר"פ ד' מהלכות מעשר כרבי ינאי ע"ש וגם בירושלמי פ"ג דמעשרות קאמר רבי יותנן גופיה דחצר אינו מן התורה ע"ש. גם תעיין בהשגות הראב"ד שם שכתב וז"ל א"א זהו בדבר שאין לו גורן עכ"ל וכ"כ עוד בר"פ ג' מהלכות מעשר והכסף משנה בר"פ ג' תמה עליו והניח בצ"ע:

ולפענ"ד נעלם ממנו ש"ס ערוך בפ' הפועלים דף פ"ח ע"ב דאמר התם ואי בעית אימא כי קאמר רבי ינאי בזיתים וענבים דלאו בני גורן נינהו אבל חטין ושעורין גורן בהדיא כתיב ביה ע"כ והיינו ממש כדברי הראב"ד וקושית הכסף משנה תירצו התוס' שם בד"ה כי קאמר רבי ינאי כו' ע"ש ונלפע"ד דהרמב"ם ס"ל כפירש"י שם שכתב דרבי אושעיא דקאמר מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה לית ליה האי תירוצא וא"כ הרי הרמב"ם הביא להדיא בפ"ג הך דרבי אושעיא ע"ש כן נלפע"ד דלא כהב"ח ע"ש:

ג (**שם ש"ך ס"ק קכ"ו**) **דמספקינן בש"פ כו'**. כן כתב העט"ז וליתא דלא

סימן שלד

(**סימן של"ד בט"ז ס"ק א'**) **הקשה** על מהרמא"י ויש לדחות כל ראיותיו דהכא כיון דדין ב"ד הוא שמנדין אותו אין לחוש דאל"כ בטלה דין ישראל:

סימן שלה

(**סימן של"ה בט"ז ס"ק ד'**) **ואם כן קשה כו'**. כבר קדמו הפרישה בכל זה:

סימן שלט

א (**סימן של"ט בט"ז ס"ק ב'**) **אלא דקשה לי כו'**. י"ל דנענוע קל כזה לאו כלום הוא:

ב (**שם בט"ז ס"ק ד'**) **אלא דבכתובות כו'**. מיהו י"ל דהכא קרי שכונה מי שהוא שכן ממש וכן נוהגין:

סימן שמ

א (**סימן ש"מ בט"ז סק"ה**) **תמה** על המשאת בנימין ולק"מ דהרי המשאת בנימין כתב שם שכן ראה רבותיו נוהגין וטעמו מבואר דדוקא השו"ל מנטי"ל שאינו הלך בו אלא לצניעות ואפילו כשרוצה לילך בשוק לעסקיו או לבית חבירו אינו לובשו רק כשהולך לב"ה לובשו משום צניעות וכבוד השם א"כ לא הוי מלבוש ובבגד כה"ג מיירי האגודה והסמ"ק אבל ברא"ק שלובשו כשהולך בשוק ומי שהולך בשוק בלא רא"ק גנאי לו וכאחד מן הפחותים יחשבו הוי מלבוש ומה שתמה דהא בשו"ל מאנטי"ל אין הולכי' בו לבית הקברות ואיך ירמוז עליו רמ"א כו' לק"מ דמה בכך שאינו הולך בו לבה"ק אטו בגד שצריך קריעה אם לא לבשו בשעה שהלך לבה"ק לא יצטרך קריעה אח"כ ועוד דהא כתב במ"ב שם דדרך קצת זקנים מקראקא ללובשו בב"ה בשעת התפלה וכן כשמת לו מת בבה"ק יכו':

ב (**שם בט"ז ס"ק ט"ו**) **מכאן ראי' קצת שקטן שהגיע לחינוך כו'**. ולפעד"נ דדוקא בקריע' אמרי' הכי דהא כ' הרא"ש ס"פ אלו מגלחין מחלוקת רבו מהר"ם וסברתו אם נעשה בן י"ג שנה בתוך ז' ימי אבלות אם צריך לנהוג ז' ימי אבלות אלמא דבעודו קטן פשיטא דאין צריך לנהוג אבלות וכן משמע בטור ומחבר לקמן סי' שצ"ו ע"ש:

סימן שמא

א (**סימן שמ"א ט"ז ס"ק ג'**) **נמשך** לדברי הדרישה ועיין בש"ך ס"ק ט' לא כתבתי כן:

ב (**סימן שמ"א בט"ז ס"ק ה'**) **תמה** על הדרישה ולק"מ דדוקא באונס שחייב מן הדין אלא משום דאנוס הוא פטור דינא הכי אבל כשלא היה חייב מן הדין כלל פטור אח"כ והלכך בעסק בצרכי צבור כיון דאינו חייב כלל מן הדין משום דהעוסק במצוה פטור מן המצוה ובזה נדחו כל דבריו ודו"ק:

סימן שמב

א (**סימן שמ"ב בט"ז ס"ק א'**) האריך הרבה בראיות וכל ראיותיו מפוקפקות ויש לדחותם ובפרט מ"ש ויותר מזה קשה מ"ש הר"ן פ"ק דכתובות דאע"פ כו' דלא קשיא מידי דאנן קי"ל דרבנן וכדלקמן סימן שצ"ט סי"ג בהג"ה. אבל מה שטרח בחנם טרח שדינים אלו מבוארים ברבינו ירוחם בחלק חוה נתיב כ"ב ח"ב וז"ל ואם כנס כבר ולא בעל עדיין ומת ר"ל באותו יום אחר הנשואין שברכו כבר מת אחד מקרובי החתן לא אביו י"מ שכתבו שנוהג ימי המשתה ואח"כ ז' ימי אבלות כמו שמת לו מת ברגל כי מאחר שברך ברכת נשואין כבר חלו עליו ימי המשתה ואע"פ דכשמת אביו אמרינן דבועל בעילת מצוה וכו' דנראה דלא חל עליו השמחה עד שיבעול שאני התם דחל האבילות קודם הנשואין רק שהיה הכל מוכן ולא אלימא האי שמתה לחייבו ז' ימי המשתה עד שיבעול ולפיכך בועל קודם שיחולו עליו ז' ימי המשתה אבל כאן שכבר נשא כבר חלה שמתה עליו בלא בעילה ולפיכך אין בועל עד שיעברו ז' ימי המשתה וז' ימי האבלות כ"כ הר"י גיאות והר' דוד כהן בתשובה אבל הרא"ש כתב והורה בזה הלכה למעשה שינהוג אבלות תחלה דלא חלה עליו שמחה עד שיבעול מאחר שאינו אביו של מת אלא שאר קרובים ע"כ לשון רבינו ירוחם והיכא דליכא פסידא או שיש אחר לטרוח פשיטא דדין אביו ואמו כשאר קרובים וכדמשמע בגמרא ופוסקים ועוד כתב רבינו ירוחם שם דבאביו ואמו שאינן ראוין לטרוח נוהג אבלות תחלה ואפילו היכא דאיכא פסידא עכ"ל ונראה דבזמנינו אפילו מת אביו ואמו דין שאר קרובים יש להם דהא שכיח הרבה ששאר קרובים מטריחים עצמם

ומכינים צרכי סעודה ותכשיטין לכלה והלכך בכל ענין נוהג אבלות תחלה ואין בועל עד שיעברו ז' ימי האבילות ואח"כ נוהג ז' ומי המשתה כנ"ל:

ב (**בט"ז ס"ק ג'**) לא דק ואישתמיטתיה דברי הרא"ש רפ"ק דכתובות דכתב להדיא דלמשנה אחרונה שאמרו דם בתולים כדם נדה אשתו ישנה עמו וכ"פ רבינו ירוחם ורמ"א לעיל ס"ס קצ"ב וכך כ' ב"י שם שכן נראה דעת הפוסקים והיינו מטעם דדם בתולים חמיר ליה וכן נ"ל מוכח דעת התוספות רפ"ק דכתובות ריש דף ד' במ"ש שם דאי משום דם נדות כיון דבעל אשתו ישנה עמו כדאמר רב יוסף בסמוך עכ"ל ר"ל אלא ברייתא מיירי למשנה ראשונה וכמ"ש הרא"ש אבל למשנה אחרונה הוי דם בתולים כדם נדות דחמיר ליה ואשתו ישנה עמו באבלו והיינו שכתב בקיצור פסקי תוספות שם על חתן שבעל אשתו ישנה עמו באבלו ע"כ דלא כמו שנקד שם המגיה על זה (והוא בדפוס לובלין ושאר דפוסים) וז"ל נ"ל טעות כי אדרבה מוכח מהתוס' דבאבלו אסור אפילו בעל וכן מוכח להדיא בש"ס עכ"ל דליתא דמיירי שבעל בעילת מצוה ולמשנה אתחרונה גם ע"ש דבזמן הש"ס לא היו פורשים כו' ליתא דהא משנה אחרונה היא שפורשים ואפילו הרמ"ה באשר"י שם לא קאמר אלא דדם בתולים קילא ליה ואע"פ שהיו פורשים צריך שמירה אלא הכא בבעולה מיירי כמ"ש הב"ח וכמ"ש בש"ך ס"ק ו':

סימן שמט

א (**סי' שמ"ט בשו"ע סעיף א'**) **בין עובד כוכבים**. כ"כ בבדק הבית בשם תשובת רשב"א והיא בסימן שס"ה ועיין בתוס' דבבא קמא דף י' ע"א סוף ד"ה שהשור כו' משמע שמת עובד כוכבים מותר בהנאה. וכן משמע ממ"ש הרב המגיד פ"ב מהל' מאכלות אסורות בשם הרמב"ן דישראל שמת בשרו אסור בהנאה עכ"ל משמע מת עובד כוכבי' מותר בהנאה ע"ש:

ב (**שם סעיף ב**) **אבל שערו ממש כו'**. והרמב"ם וסמ"ג פסקו דשערו מותר בהנאה ואע"פ שבב"י וכ"מ הקשה עליהם וגם בתשו' הרשב"א סימן ש"ל האריך לדחות דברי הרמב"ם מ"מ המדקדק היטב בסוגיא סוף פ"ק דעירוכין יראה דהדין עם הרמב"ם ומ"ש בפי' רש"י שם והלכתא כל דמחובר בה בשעת גמר דין מיתסר בהדא כו' ט"ס הוא וצ"ל והלכך כל דמחובר בהדה וקאי דוקא אבהמה ע"ש ודוק:

סימן שנז

(**סימן שנ"ז בט"ז ס"ק א'**) **וה"ה להמתין על קרוביו כ"כ רש"ל**. לחנם כתבו בשם מהרש"ל שהרי הוא מבואר בש"ע וכן הוא בטור והוא ברייתא באבל רבתי וכ"כ הרמב"ן והרא"ש ושאר פוסקי':

סימן שנח

(**סימן שנ"ח בט"ז ס"ק א'**) **נ"ל שלא יפה כו'**. ול"נ דהירושלמי מיירי שאין שום אחד נושא כלל אבל בזמן הזה פשיטא אע"ג דאיכא חבורה מ"מ אי אירע אונס לאחד ודאי דשאר אנשים מזורזים ומוכנים לעשות המצוה ועוד נ"ל דדוקא קאמר בירושלמי סנדלו וכדאמרינן לענין שבת דאסור לצאת בו שמא יפסוק אבל במנעלו דמיהדק ומותר לצאת בו בשבת וכמו שנתבאר בא"ח סי' ש"א סעיף ד' א"כ ה"ה הכא מותר:

סימן שסא

(**סימן שס"א בט"ז ס"ק ב'**) **וקשה לי כו'**. לק"מ דהתם יודא וחזקיה מתים היו ועמדו מפני רב הונא שבא אליהם והוי כחי העומד מפני החי שבא אליו:

סימן שעא

א (**סימן שע"א בט"ז ס"ק ג'**) **רוצה להוכיח דלא מועיל חציצת דלת או חלון כל שאינה יכולה לעמוד בלא צירים של ברזל או שאר דבר של ברזל אע"פ שהם לצורך קרקע וכו'**. ולפע"ד זה אינו דא"כ הא דאיתא במשנה ופוסקים בכמה דוכתי בסתמא דדלתות וחלונות חוצצין ה"ל לפרושי דהיינו דדוקא בשיכולים לעמוד לבדן בלא ציר ומפתח הקבוע בהן ועוד אמאי קתני דוקא במתני' דפ"ו דאהלות בקוברי המת כו' שסמכו במפתח אם יכול הדלת לעמוד בפני עצמו כו' ולא קתני הכי בשום מקום אחר דקתני שהדלת חוצץ דהיינו דווקא שיוכל לעמוד בלא מפתח שבו גם מה שהבין בדברי הרמב"ם נ"ל דליתא לפי שאין לשון הרמב"ם כמו שהעתיק הוא שהוא העתיק לפי הבנתו ובאמת לשון הרמב"ם שם כך הוא ואם לאו הבית טמא לפי שנמצא האדם הוא שחצץ בפני הטומאה והאדם והכלים מביאים ואינם חוצצים כמו שביארנו עכ"ל הרי שלא כתב אלא לפי שהאדם הוא שחצץ ולא הזכיר כלי לכך נ"ל דכוונת הרמב"ם לומר דהאדם זה עשה החציצה דהיינו שסמכו במפתח ואי לאו שסמכו במפתח [לא] היה הדלת יכולה לעמוד בפני עצמה אם כן האדם הוא שחצץ והאדם אינו חוצץ אבל מהמפתח לא מיירי הרמב"ם

דהמפתח לאו כלי הוא כיון שמחובר לדלת וכמו שאכתוב לקמן (וכן משמע להדיא ברמב"ם בפירוש המשנה דמיירי במפתח שמחובר לדלת שכתב שם לנעול שער הבית במפתח אשר בו ע"ש) ומה שמסיים הרמב"ם והאדם והכלים מביאים ואינ' חוצצים. סירכא דלישנא שכתב לעיל בפי"ג דין ד' ואלו מביאים ולא חוצצים האדם והכלים נקט והיינו דנקט כמו שביארנו. זה נ"ל ברור בדעת הרמב"ם וראיה ברורה לדברי ממה שכ' הרמב"ם בפירוש המשנה וז"ל אם היה הפתח אפשר להתקיים נעול על ענינו ולא יפתח ואפי' הסיר זה המחזיק ידו מן המפתח הנה הבית טהור ואם כאשר יסור זה ידו יפתח השער הנה הוא טמא לפי שכבר היה זה האדם הנושא למת הוא אשר חצץ בפני הטומאה ואדם אינו חוצץ עכ"ל הרי כדפרישית דלא מיירי מחציצת המפתח שלא יהא חוצץ כיון שהוא כלי אלא מאדם. אם כן אדרבה מוכח מדברי הרמב"ם אלו דאפילו לא היה יכול הדלת לעמוד אם לא ע"י המפתח חוצץ דהא אינו מחלק אלא אם יכול לעמוד בלא האדם אבל אי היה יכול לעמוד בלא האדם משמע דחוצץ בכל ענין וגם נראה דהתוספות והמרדכי מודים בזה לדינא אלא שהם מפרשים המשנה בענין אחר וכמו שאבאר שהם מפרשים המשנה אם יכול הדלת לעמוד בפני עצמה היינו בלא המפתח ומטעם שכתבו דאם לא כן הוה ליה סתימת עראי ומטעם זה נ"ל פשוט דהתוס' והמרדכי מיירי במפתח שאינו מחובר בדלת רק שעכשיו סוגרו שם לפי שעה ולכך הוי סתימת עראי והינו דקתני במתניתין וסמכו במפתח ואי כדבריו דקאי אמפתח מחובר בדלת הל"ל וסגרו במפתח וכן להרמב"ם ולמאי דפרישית ניחא משום דבאדם מיירי וקאי סמכו אאדם שלא סגרו ממש אלא סמכו ומשכחת לה דאינו מקבל טומאה אע"פ שאינו מחובר כגון שמחוסר תיקון דהיינו שעתיד לשוף או לגרר או לשבץ או לכרכס או להקיש בקורנס וכדאיתא בספ"ק דחולין וברמב"ם רפ"ח דכלים אבל במפתח המחובר לדלת שהוא עשוי לסגור הדלת ודאי דלא שייך לומר דהוי סתימת עראי דהרי עשוי הוא לכך ומחובר שם תמיד והרי הדלת והמנעול שמחובר בדלת להכי אינו מקבל טומאה מטעם שנעשו לקרקע כדאיתא בפי"א דכלים וברמב"ם רפ"ט דכלים א"כ כיון דחשיבי כקרקע הרי חשיבי כגוף הדלת עצמה וא"כ גם בצירים שבדלת וחלונות שנעשו לחברן בדלת ומחוברין בהן וחשיבי כקרקע לא שייך לומר דהוי סתימת עראי גם מ"ש פי' ר"ש דאם יכולה לעמוד בלא סמיכת המפתח ה"ל מפתח כמאן דליתא ואם לא טמא דכל דבר הנסמך באדם וכלים אינו חוצץ בפני הטומאה משמע מזה דהמפתח שהדלת נעול בו מקבל טומאה ואינו חוצץ כו' נ"ל דליתא אלא דעת ר"ש לומר דאע"פ שהמפתח אינו מקבל טומאה כיון שהוא כלי לא הוי חציצה עיין שם מוכח מדבריו כך להדיא והיינו כפירוש האחרון

שמצא ר"י וגם נ"ל ברור דמ"ש התוספות ומיהו בפירוש משניות מצא ר"י דמפרש כו' ר"ל בפירוש משניות של ר' שמשון ע"ש בתוספות ומ"מ דעת המרדכי והאגודה דאפילו לא הוי כלי כלל לא הוי חציצה דבעינן שיעמוד דוקא מעצמו וכשנויא קמא דתוספות וכן דעת הרב רמ"א וכ"כ הב"ח וכל זה ברור ודו"ק:

ב (**שם**) **ומטעם זה יראה דאם יש סתימה כו' שהוא עשוי כמו סבכה שקורין בלשון אשכנז גאטי"ר והוא של ברזל אינו מועיל כיון שהוא מקבל טומאה כו'**. צ"ל דמיירי שהגאטי"ר אינו מחובר בכותל דאל"כ אינו מקבל טומאה ואפשר ס"ל דדוקא הנך דקחשיב במתניתין אין מקבלין טומאה כשנעשו לקרקע אבל לא שאר דברים. אבל אין נראה כן דכל שנעשה לקבעו בקרקע אינו מקבל טומאה וחוצץ ודוק:

ג (**שם ס"ק ו'**) **וכן אח"כ צ"ל ואותו של צד החצר נעול כו'**. לחנם הגיה בסיפא דמ"ש בסיפא ואותה של צד החצר כולם נעולים קאי אבית שהטומאה בתוכו דאותם הפתחים של צד החצר של אותו הבית כולם נעולים לאפוקי נפתח ג"כ אחד מהן וכדקתני בתר הכי ואם נפתח ג"כ אחד מהן כו':

ד (**בט"ז ס"ק י'**) תימה על הדרישה ועליו היאך סתמו וכתבו דבחור שבדלת המרתף שיעורו כפותח טפח והא תנן פ"ד דאהלות משנה ג' החור שבדלת שיעורו מלא אגרוף דברי ר"ע ר"ט אומר כו' וק"ל הלכה כר"ע מחבירו וכ"פ הרמב"ם בפ"י מהלכות טומאת מת דין ד' ובע"כ צריך לומר לדבריהם דהיינו דוקא בסתם חור שנעשה מתחלה ע"י אומן אבל בחור שעשוי להוציא ולהביא דהוי כעשוי לתשמיש מודה ר"ע לר' טרפון ויש סמך לזה מדברי הר"ש וברטנורה שם ע"ש ודו"ק וא"כ הוי להו לפרושי דהאי חור שבדלת היינו בחור שעשוי לתשמיש דוקא וגם הרמב"ם שם לא חילק בדבר מטעם דס"ל דבכל גוני שיעורו כאגרוף וצ"ע:

ה (**שם**) **זהו דבד הנמנע דהא סגירת הפתח ע"י מפתח הוא ואינו חוצץ כדאיתא לעיל ר"ס זה סעיף א' הבאתיו בשם רמב"ם כו'**. נמשך לשטתו דלעיל ריש הסי' וכבר כתבתי לעיל דליתא ואדרבה מהרמב"ם משמע דחוצץ. גם י"ל דהדרישה מיירי היכא דהדלת יכולה לעמוד בלא סמיכה כמו שעשוי ברוב בתים. גם מ"ש ותו דהא הדלת תלויה ע"י צירים כו' לא ידעתי מאי ותו הא היינו הך ובאמת כל זה אינו וכמ"ש לעיל. גם מ"ש ומעולם לא שמענו כו' לאו מילתא היא היינו משום שדבר נמנע שיהא סגור בחדר כמו יושב בבית האסורים ולא יכנוס ויצא וגם לא יכנוס ויצאו אחרים אליו ועוד די"ל דרבותינו מיירי במקום שא"א לסתום הנקבים:

י (**בט"ז ס"ק י"א**) **ואני תמהתי כו'**. לק"מ דלא דמיא לאילן שסמוך לבורו דהתם יש לו הפסד כשיקוץ האילן לכך אינו יכול לכופו אבל הכא מאי פסידא אא"כ משום כבוד ובנפל ליכא כבוד ודו"ק:

סימן שעג

(**סימן שע"ג בשו"ע סעיף ח'**) **וי"א דדוקא לצורך כו'**. והעיקר כסברא הראשונה וכן המנהג פשוט:

סימן שעד

(**סימן שע"ד בש"ך ס"ק ט'**) **דלא כהעט"ז**. ומהר"ם מלובלין בתשובה סי' ס"ז הלך ג"כ בדרך העט"ז ולא כוון יפה גם בתשובת מהר"מ מינץ סימן צ"ה מביא הלכות שמחות בפירוש שקאי על הראשון ע"ש:

סימן שעו

(**סימן שע"ו בט"ז ס"ק ד'**) **נ"ל דמי שמת בשבת או בי"ט וא"א לקברו בו ביום דעכ"פ יאמר קדיש כו'**. ולי נראה כיון דטעם הקדיש הוא שפודה את אביו מגיהנם א"כ כ"ז שלא נקבר אין בו דין גיהנם וכמדומה שכן נוהגין:

סימן שצ

א (בט"ז ס"ק ב) <b>לסרוק ראשו כו'. ובהגהת סמ"ק בשם א"ז מתיר דוקא לאשה:

ב (שם ס"ק ג) **אבל נ"ל** זה אינו דע"י ישראלית לא הוי שינוי דא"כ למה אמרו בש"ס ופוסקים ליטלם בידו או בשנוי הל"ל ע"י אחר אלא ודאי אין זה שינוי דכן הוא הרגילות שאחר שנוטל צפרניו של חברו אלא הנכון כמ"ש בשפתי כהן ודוק. גם מ"ש אבל תימא לי על בעל הש"ס לא קשה מידי דהכא כיון דאפשר ע"י שינוי התיר אלא בשינוי דכל מה דאפשר לתקן עדיף. גם מ"ש וע"ק אפילו לדעת רמ"א כו' לק"מ דהתם קאמר מותר לו לתקן צפרנים ולגלחם לצורך המילה והתם אין כוונתו משום נוי רק מתקן שתי צפרני אגודל שיש בהן צורך מילה כשהן משופעים ומחודדים ומתקנן בצדיהן כדי שיהיו מחודדים לצורך הפריעה וק"ל:

סימן שצא

א (**סימן שצ"א בט"ז ס"ק א'**) **ואף אם השנה כו'**. מדבריו מבואר שלא היה כתוב דין זה בש"ע שלפניו וכן נראה ממ"ש בש"ך ס"ק ב' וכן הוא בש"ע דפוס אמשטרדם ושאר דפוסים ובש"ע הישנים כתוב דין זה בש"ע בהדיא והמדפיסים חבורי ש"ך הדפיסו מתוך הש"ע הישנים והדפיסו כן בפנים וגם הדפיסו מ"ש בשפתי כהן ולא כוונו יפה:

ב (**בט"ז ס"ק ג'**) **תמוה לי כו'**. לא קשה מידי דהמעיין בתשו' מהרי"ל עצמו סי' קכ"ג (כי הב"י הביאו בקוצר) יראה לעינים דלא מתיר לו באביו ואמו שכתב ואבל על אביו ואמו בעל ברית אם מותר לכנוס לסעודה מתוך לשונך משמע שהוא תוך י"ב מסקנת הראב"ד דכשהשמחה תלויה בו כגון משיא יתום ויתומה דשרי לאכול אפילו בסעודת נשואין דחשיב שמחה שלו וסעודת מצוה ונראה דהאי בעל ברית נמי ל"ש כיון די"ט שלו הוא כו' וכן מסיים וכן כתב בתשב"ץ להדיא דמותר הבעל ברית והמוהל לאכול שם ויליף לה מההיא דהראב"ד כו' אלמא דלא שרי אלא לאחר שלשים כההיא דהראב"ד. ומ"ש שם בשם הרא"ש דתוך ל' של אביו היה בעל ברית ורחץ מ"מ לא סבירא ליה להקל בזה כמהרי"ל א"נ רחץ שאני דמותר מדינא מיד לאחר ז' כדלעיל סי' שפ"א:

ג (**שם**) **דא"כ היה לו לומר אסור כל ל' אלא דעל אביו ואמו קאי ובשאר קרובים אפילו תוך ל' שרי אחר ז' ימים והוא תמוה כו'**. נ"ל שיש חסרון בדבריו וכך צ"ל אלא דעל אביו ואמו קאי ומו"ח ז"ל כתב דעל אביו ואמו קאי ובשאר קרובים אפי' תוך ל' שרי אחר ז' ימים והוא תמוה כו' אלא שקשה לי עליו למה מביא אח"כ באות ד' בסתם דברי מו"ח ז"ל דבתוך ל' בשאר קרובים מותר ביתום ויתומה. ועיין בש"ך ס"ק ג' וה':

סימן שצב

א (**סימן שצ"ב בט"ז ס"ק ג'**) **באגודה כו'**. לא ידעתי למה הביאו דהא כל הפוסקים חלוקים עליו וכן דעת כל האחרונים וטעמייהו מסתבר:

ב (**בט"ז ס"ק ד'**) **ותימה על רמ"א כו'**. לק"מ דסמך אמ"ש לעיל בסמוך:

סימן שצה

(**סימן שצ"ה בט"ז ס"ק ג'**) **ותמוהין דבריו דהא עד עולם כו'** לק"מ דסעודת משתה ושמחה שאני דהיא אסורה בכל יארצייט לעולם ולא קאמר הכא אלא בשאר דיני אבלות וכמ"ש בש"ך ס"ק ג' ע"ש:

סימן שצו

(**סימן שצ"ו בט"ז ס"ק ב'**) האריך להוכיח כהרא"ש ולא מטעמיה מפ' נגמר הדין. ולפענ"ד אין משם ראיה כלל דהתם לא היה המת ראוי כלל להתאבל עליו שום אדם בעולם והלכך כיון דכבר נתבטל האבלות ממנו בשעה הראשונה שהוא עיקר המרירות שוב אין מרירות להתאבל עליו ולכך אמרינן הואיל ואידחי ידחה ורש"י דמקשה מרגל היינו דמדמי דרגל נמי אין המת ראוי לשום אדם בעולם להתאבל אבל הכא הרי המת ראוי להתאבל ומרירות לבו עליו מיד והולך אם כן מרירות לבו עדיין בו אלא שהקטן אינו בר חיובא וכשיגדיל הרי הוא בר חיובא וזה ברור ודוק. מיהו מה שחילק בין הבדלה לכאן נכון הוא וכן כתוב בש"ך שבקל יש לחלק ביניהם ע"ש:

סימן שצז

(**סימן שצ"ז בט"ז ס"ק ב'**) **האריך** להוכיח דלא אוקמיה אחזקתיה ויש לדחות כל ראיותיו ראיה א' שהביא מגל יש לומר דשאני התם דאיכא ריעותא לפנינו שנפל הגל עליו ועוד דכשאמרינן למפרע משעת נפילת הגל מת יש זמן ידוע אבל הכא אין כאן זמן ידוע שתאמר למפרע מיום זה מת הלכך עד השתא מוקמינן ליה בחזקת חי. ראיה שניה שהביא מהמחליף פרה בחמור י"ל דהתם איכא חזקה כנגדה דיש לומר העמד אחזקתה ראשונה שלא היתה הפרה קנויה לבעל החמור רק דהשתא במשיכתה קנה לה וא"כ צריך לברר שהוא קנין גמור וברור וכן מחלקין התוספות להדיא בפרק השואל דף ק' ע"א ד"ה הא מני סומכוס היא ע"ש. ראיה שלישית שהביא מנהרג יש לומר דאדרבה כי נימא התם אוקמיה אחזקתיה א"כ י"ל דאכתי חי הוא דהא השתא באנו לדון אם הוא חי או מת. ועוד דהתם נמי איכא חזקה כנגדה חזקה דאשת איש דעד השתא בחזקת אשת איש קיימא ולא תוציאנה מחזקתה וזה לא שייך הכא גבי אבלות ועוד דיש לחלק בכל הנך בגווני אחרינא ודו"ק. ומה שכתב דאם הורה המורה שאין צריך להתאבל ואחר כך נודע שהיה למפרע תוך ל' אין צריך לחזור ולהתאבל יפה כתב וכן כתבתי בש"ך סוף ס"ק א' וז"ל ולפעד"נ דאין צריך להתאבל בכה"ג וע"ל ר"ס שצ"ו ודו"ק עכ"ל כצ"ל ולא כמו שנדפס ולפעד"נ דצריך להתאבל דהא בר"ס שצ"ו משמע דאחר ל' אין צריך לחזור ולהתאבל:

סימן שצט

א (**סימן שצ"ט בט"ז ס"ק ד'**) **הקשה** על מהרש"ל ולא קשה מידי דמדברי הרמב"ם ומבעיא דש"ס לא מוכח מידי דאינהו מיירי בשאר רגל כגון בעצרת או בז' ימי החג עצמם אבל אי נקבר בתוך ימי הרגל דנקבר קודם ש"ע בהא לא מיירי וי"ל כיון דש"ע יש לו מעלה יתירה דעולה לז' א"כ ה"ה בכה"ג ומדברי הרז"ה נמי אין ראיה דאדרבא י"ל איפכא וכמ"ש מהרש"ל דע"כ לא מחמיר אלא כיון שלא ידע ולא שמע אבל מי שידע פשיטא שיעלה למנין ז' ומה שתמה על שלא עיין בדברי הרז"ה אין כאן תימה לעיקר הדין דאע"ג דבשמא דגברי לא דייק מהרש"ל ונתחלף לו דעת המקילים בדעת הרז"ה מ"מ מן המקילין בשמועה אחר החג משמע ליה למהרש"ל דה"ה בכה"ג המחמירים מודים. גם מ"ש ויותר מזה תמהתי על תשו' מהר"ר בנימין כו' ולא עיין אחר גוף הדין וכן לא יעשה כו'. אומר אני שהמ"ב עיין אחר גוף הדין ויפה כתב דז"ל מ"ב שם כבר השיב מורי מהרש"ל דשפיר עולה לז' כדברי הרז"ה ודלא כדברי קצת מרבוותא דס"ל דוקא קובר מתו קודם החג אבל תוך ימי החג אין ש"ע עולה אלא ליום א' עכ"ל ואין ר"ל דהרז"ה מיקל בשמועה שאחר החג אלא ר"ל דאף הרז"ה מודה דבכה"ג דשמע תוך הרגל דש"ע עולה למנין ז' וכמ"ש מהרש"ל ודלא כדברי קצת מרבוותא ר"ל ריב"ם ותוס' מהר"מ שהביא מהרש"ל שם ומ"מ לפע"ד לא מוכח מהרז"ה מידי לא להאי גיסא ולא להאי גיסא ודו"ק:

ב (**בט"ז ס"ק ה'**) **יש לתמוה כו'**. כבר קדמו הב"ח בכל זה ועמ"ש בש"ך ס"ק ט"ז:

סימן תב

א (**סימן ת"ב בט"ז ס"ק א'**) **מבואר בב"י כו'**. כן משמט להדיא במחבר גופיה סעיף ב' מדכתב בשמועה רחוקה אם היה לבוש תפילין א"צ לחלצן מכלל דבקרובה צריך לחלצן וכ"ש שלא יניחן:

ב (**בש"ך ס"ק ה'**) **וכתבו הב"ח כו'**. **בשם מהרש"ל כו'**. ואין דבריו מוכרחים גם צ"ע שמהרש"ל הוציא כן מדברי ר' ירוחם ופוסקים והרי ר' ירוחם גופיה כתב להדיא בדין זה להפך וז"ל בנתיב כ"ח ח"ב שמועה רחוקה נקראת ששמע שמת לו מת ושמעה אחר שלשים יום לקבורתו כו' עכ"ל הרי להדיא דמונין מיום הקבורה וצ"ע:

ג (**בט"ז ס"ק ט'**) תמה על המ"ב שלא כדת ואדרבה דבריו תמוהין דמ"ש אטו מי שלא שמע שמת אביו עד חצי שנה כו' אינו ענין זה לזה כלל דהתם לא שמע ומה לו לעשות וכיון שכבר יצא חצי שנה נפטר מהאבילות דודאי לא יצטרך להתאבל יותר ממשפט

רשעים בגיהנם י"ב חדש וכשיכלו י"ב חדש למת שוב אין כאן אבלות אבל הכא הרי במזיד לא יתאבל י"ב חדש דהרי משפט רשעים הוא מיום קבורה ולכך אין האבלות מתחיל אלא מיום הקבורה ואפילו מי שלא נקבר אלא לאחר כמה שבועות אין האבלות מתחיל אלא מיום הקבורה וכדלעיל סימן שע"ה וא"כ כשיתחיל להתאבל ביום א' יצטרך להפסיק האבלות ג"כ ביום א' דהא צריך להתאבל כל י"ב חדש שהוא ימי דין שלו דהיינו מיום הקבורה וזה ברור:

בלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים וגו':